

สารบัญ

หน้า

- ผลสำเร็จของการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงาน
ของสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา)
อุไรวรรณ เพ็ญสุระ, ผศ.ดร.กมลวรรณ วรรณธำ และ ผศ.ดร.อดิสร ภู่อารยะ 1
- ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม
ข้ามชาติไปปฏิบัติ : กรณีศึกษา ด้านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานดอนเมือง กรุงเทพฯ
พ.ต.อ.หญิง ดร. ศรีสกุล เจริญศรี 12
- การศึกษาสภาพ และปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
พรณิษา ชาวหงษา, ดร.พรเทพ รู้แผน และ ดร.ธีระวัฒน์ มอนไธสง..... 31
- ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ : กรณีศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 1
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
สุธนา ณ นคร..... 43
- คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
จักรี ศรีจารุเมธีญาณ 51
- การนำเสนอกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ราตรี ฤกษ์ดี, ดร.พรเทพ รู้แผน และ ดร.นริศนันท์ เดชสุระ..... 67
- กระบวนการพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
ศักดิ์ดา วิวัฒน์จรศักดิ์ ,ดร.จรรยาศักดิ์ แพง และ รองศาสตราจารย์สมหมาย เปรมจิตต์ 81
- การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
สุกัญญา ทองทิพย์,พระครูสุธีจริยวัฒน์, ดร., และ ดร.วิบูล ทาชา 94

■ การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รุจิกร บุญไทย	114
■ การบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น นางกาญจนา เขียวท้อ.....	128
■ การศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ณัฐกฤตา ไทยวงษ์, ดร.สุภัทรา คงเรือง และ ดร.ชบา พันธุ์ศักดิ์.....	141
■ การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พระครูประภักดิ์ธรรมมาภิรักษ์	154
■ การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการแก้โจทย์ปัญหาและเจตคติที่มีต่อ วิชาวิทยาศาสตร์ โดยวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พชรพร กิจพิบูลย์, ศรัณย์ ภิบาลชนม์ และ ธนาวุฒิ ลาตวงษ์.....	168
■ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบโมเดลชิปปาของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชมหาวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน กิตติยานนท์ วรรณวงศ์, ประยูร แสงใส และ สาคร มหาหงษ์.....	179
■ ปัจจัยที่เป็นปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ: ศึกษาเฉพาะกรณีพระนักศึกษาลัทธิทางไกลมหาวิทยาลัยมหาภูมิราชมหาวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน รุ่น 1-4 ธนกร ชูลุขเสริม	195
บทความวิชาการ	
■ ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทย บุรฉัตร จันทร์แดง, คมสันต์ บุพตา, ภาวัต พัฒนนิภากร, สันญา เคนาภูมิ และ เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร	213
■ จรรยาบรรณวิชาชีพตามแนวพุทธศาสตร์ : ศิล 5 วราเทพ เวียงแก	230

■ กระบวนการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ	
รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ.....	243
■ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพตามพระราชบัญญัติ	
ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561	
ดร.ศุภศักดิ์ บุญยะสุด และ ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์	261
■ คุณภาพชีวิตของผู้เรียนกับการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล	
ดร. มานะ สิ้นธวงษานนท์.....	277

ผลสำเร็จของการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
มาใช้ในการบริหารงานของสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 2
และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา)
The Success of Implementation of Good Governance Principles
at The Marine Office 2 and Development and Maintenance
Center 1, Phranakhon Si Ayutthaya

อุไรวรรณ เพียสุระ*, ผศ.ดร.กมลวรรณ วรรณนัง**, ผศ.ดร.อดิศร ภูสาระ***
U-Raiwan Pearsura*, Assistant Professor Kamonwan Wanthanang, Ph.D.**,
Assistant Professor Adisorn Pusara, Ph.D.***
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Author for Correspondence Email: uraiwan.p2818@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสำเร็จของการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงาน 2) เปรียบเทียบระดับผลสำเร็จของการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงาน มีการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาผลสำเร็จของการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงาน ประชากร คือ ผู้บริหารและบุคลากรสำนักงานเจ้าท่าส่วนภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.97 และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยประชากร และค่าความแปรปรวน และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสำนักงานเจ้าท่าส่วนภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับผลสำเร็จของการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อผลสำเร็จของการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงาน โดย

รวมไม่แตกต่างกัน และ 3) แนวทางการพัฒนา คือ หน่วยงานสามารถนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จ สามารถเป็นตัวอย่างสำหรับหน่วยงานในกรมเจ้าท่าศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการต่อไป

คำสำคัญ : ผลสำเร็จ, การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, การบริหารงาน

Received: 18/11/61 Revised: 14/01/62 Accepted: 25/01/62

Abstract

The purposes of this research are; 1) to study the success of implementing good governance principles; 2) compare the success of implementing good governance principles based on personal factors and 3) suggest guidelines to develop the implementation of good governance principles. The research was conducted in 2 stages; Stage 1) to study the success of implementing good governance among the population in this research stage which consisted of 150 administrators and personnel working at the Marine Office 2 and Development and Maintenance Center 1. The research instrument was a five-rating scale questionnaire with the reliability at 0.97. The statistical tools used for data analysis are population means and variance and Stage 2) to study guidelines to develop the implementation of good governance among the population in this research stage which consisted of 6 administrators working at the Marine Office 2 and Development and Maintenance Center 1. The research instrument was a interview and the data was analyzed using content analysis.

The results indicates that: 1) levels of the implementation of good governance principles overall were found in a very high level; 2) personnel with differences in personal factors no difference in the implementation of good governance principles and 3) guidelines to develop should apply the principles of good governance with their work until it becomes a success. It should be set as a good example for other units within the Marine Office to use as a guideline to develop their administration.

Keywords: Success, Good Governance, Implementation

บทนำ

ปัจจุบันกรมเจ้าท่ามีหน้าที่ดูแลพื้นน้ำและการเดินทางทางน้ำ และมุ่งเน้นในการส่งเสริมการพัฒนาระบบการขนส่งทางน้ำและการพาณิชย์นาวีให้มีการเชื่อมต่อกับระบบการขนส่งอื่นๆ ทั้งการขนส่งผู้โดยสาร และสินค้า ท่าเรือ อุโมงค์เรือ กองเรือไทย และกิจการเกี่ยวเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวก รวดเร็ว ทั่วถึง และปลอดภัย ตลอดจนการสนับสนุนภาคการส่งออกให้มีความเข้มแข็ง รวมถึงการช่วยรักษาสภาพทางชลศาสตร์ที่ช่วยบรรเทาปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งได้อีกทางหนึ่ง มีการพัฒนาและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนระบบโลจิสติกส์ การดูแลความปลอดภัยให้เพียงพอต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเชื่อมโยงกับระบบการขนส่งระบบอื่น มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายในการพัฒนางาน/โครงการต่าง ๆ ของกรมฯ ทั้งงานบริการและงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้มีการปรับการให้บริการให้เหมาะสม ตรงตามความต้องการของกลุ่มผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภายใต้วิสัยทัศน์และพันธกิจของ กรมฯ โดยกำหนดให้มีช่องทางการสื่อสาร การรับฟังและเรียนรู้ความต้องการ รวมถึงความคาดหวังของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงและเสนอรูปแบบการบริการต่างๆ รวมทั้งรณรงค์ให้บุคลากรกรมเจ้าท่าตระหนักถึงการพัฒนาคุณภาพให้บริการอย่างทั่วถึงเป็นธรรม และเท่าเทียมอันจะทำให้เกิดความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วย (กรมเจ้าท่า, 2560, เว็บไซต์, ค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2560)

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง ทั้งองค์การภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญ และนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้กับการบริหารองค์การ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เกี่ยวข้องกับการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพสู่ประชาชน โดยมุ่งให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงาน การลดการควบคุม ให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมาย (ปนัดดา มีทรัพย์, 2557: 1) กรมเจ้าท่ามีนโยบายในการดำเนินการสอดคล้องกับแผนบริหารราชการแผ่นดินและนโยบายรัฐบาล และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ไว้ว่า “การสร้างศักยภาพการบริหารจัดการด้านการขนส่งทางน้ำและการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีให้มีประสิทธิภาพ โดยดำเนินการพัฒนาองค์กรตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และแนวทางตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. กำหนดตามเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐใน ทุกมิติ ทั้งมิติภายใน (ด้านประสิทธิภาพ และการคุณภาพการให้บริการ) และมิติภายนอก (ด้านประสิทธิภาพและการพัฒนาองค์กร) เช่น การพัฒนาปรับปรุงวัฒนธรรมองค์กร การพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อประสิทธิภาพในการทำงานและคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถในด้านต่างๆ ให้ทันสมัย สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น สนับสนุนให้มีการฝึกอบรม และการศึกษาโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงานได้

การจัดให้มีมาตรการประเมินผลการปฏิบัติงานและจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมตามผลงาน การรวมทั้งการอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของบุคลากรในภูมิภาคและสาขาให้มีการดำเนินงานตามภารกิจและเป็นตัวแทนของกรมฯ อย่างมีประสิทธิภาพ” (กรมเจ้าท่า, 2560, เว็บไซต์: ค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2560)

ดังนั้น เพื่อให้ทราบถึงผลลัพธ์ที่ได้จากการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในกรมเจ้าท่า นั้น ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาผลสำเร็จของการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงานของสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษา จะช่วยสร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารงานในองค์กร และกฎเกณฑ์ที่ดีมากำหนดเป็นแนวนโยบายในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับผลสำเร็จของการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงานของสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา)
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับผลสำเร็จของการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงานของสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงานของสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษารั้งนี้ คือ สำนักงานกรมเจ้าท่าส่วนภูมิภาคที่ 2 ได้แก่ สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขานนทบุรี สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาสุพรรณบุรี สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาจังหวัดลพบุรี และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา)

2. ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ซึ่งมีประชากรดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาผลสำเร็จของการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงานของสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรสำนักงานเจ้าท่าส่วนภูมิภาคที่ 2 และผู้บริหารสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) ประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาพระนครศรีอยุธยา สาขานนทบุรี สาขาสุพรรณบุรี สาขาจังหวัดลพบุรี และผู้อำนวยการสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) แห่งละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน และบุคลากรในหน่วยงานจำนวน 144 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 150 คน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงานของสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาพระนครศรีอยุธยา สาขานนทบุรี สาขาสุพรรณบุรี สาขาจังหวัดลพบุรี และผู้อำนวยการสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) แห่งละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้กำหนดขอบเขตที่จะทำการศึกษาผลสำเร็จของการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงานของสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) 9 หลัก ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อหลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักการกระจายอำนาจ หลักคุณธรรม และหลักความเสมอภาค

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับผลสำเร็จของการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงานของสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรในสำนักงานเจ้าท่าส่วนภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) โดยรวม

ผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	ระดับผลสำเร็จ			อันดับ
	μ	σ	ความหมาย	
ด้านหลักประสิทธิผล	3.97	0.58	มาก	6
ด้านหลักประสิทธิภาพ	3.94	0.57	มาก	8
ด้านหลักการตอบสนอง	3.93	0.62	มาก	9
ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.04	0.58	มาก	3
ด้านหลักความโปร่งใส	4.05	0.51	มาก	2
ด้านหลักการมีส่วนร่วม	3.96	0.57	มาก	7
ด้านหลักการกระจายอำนาจ	3.99	0.51	มาก	5
ด้านนิติธรรม	4.01	0.54	มาก	4
ด้านหลักความเสมอภาค	4.19	0.85	มาก	1
รวม	4.01	0.50	มาก	-

จากตาราง 1 พบว่า ระดับผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรในสำนักงานเจ้าท่าส่วนภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงตามลำดับความสำเร็จในการปฏิบัติงาน จากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านหลักความเสมอภาค รองลงมา ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านนิติธรรม ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักประสิทธิผล ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักประสิทธิภาพ และด้านหลักการตอบสนอง

2. ผลการเปรียบเทียบระดับผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรในสำนักงานเจ้าท่าส่วนภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย อาชีพ และระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อผลสำเร็จของการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงานนั้น หน่วยงานสามารถนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จ สามารถเป็นตัวอย่างสำหรับหน่วยงานในกรมเจ้าท่าศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการต่อไป ดังนี้

3.1 หลักประสิทธิผล มีการพัฒนาให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติ จึงต้องลงทุนที่ทรัพยากรบุคคล โดยการฝึกอบรม และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถตามความชำนาญเฉพาะด้าน เพื่อสร้างทรัพยากรบุคคลให้ก่อองค์การ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

3.2 หลักประสิทธิภาพ ผลสำเร็จของการนำหลักประสิทธิภาพมาใช้ในการปฏิบัติงาน คือ มีความรวดเร็ว งานเสร็จทันเวลา มีความถูกต้องแม่นยำ เกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด และมีความรู้ในงานของตนเอง พร้อมทั้งจะเรียนรู้และนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

3.3 หลักการตอบสนอง มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนโดยสามารถให้บริการอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และทันเวลาตามระยะเวลาที่กำหนด

3.4 หลักความรับผิดชอบ มีการรายงานผลการดำเนินการประจำปี และมีระบบตรวจสอบในการทำงาน เพื่อสร้างความมั่นใจ สามารถชี้แจงข้อสงสัยได้ และมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาอย่างมีความรับผิดชอบ

3.5 หลักความโปร่งใส มีการแสดงขั้นตอนกระบวนการงานในการปฏิบัติงาน เช่น คู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยงาน เป็นต้น มีการประชาสัมพันธ์ภารกิจ ขั้นตอนและการจัดซื้อจัดจ้างโดยประกาศลงในเว็บไซต์ของหน่วยงาน

3.6 หลักการมีส่วนร่วม บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ รับฟัง สามารถแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่หน่วยงานได้ดำเนินการ เพื่อร่วมกับแก้ไขปัญหาและเสนอแนวคิดเพื่อพัฒนาหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น

3.7 หลักการกระจายอำนาจ มีการส่งเสริมให้บุคลากรในสังกัดแต่ละส่วนงานได้ตัดสินใจในงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ โดยสามารถคิดและดำเนินการได้อย่างอิสระ

3.8 หลักนิติธรรม มีการบริหารงาน การปฏิบัติงาน และการให้บริการ เป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนด

3.9 หลักความเสมอภาค มีการปฏิบัติงานตามขั้นตอน กระบวนการ ด้วยความเสมอภาค ด้วยความเป็นธรรม ไม่มีการเลือกปฏิบัติ เพราะผู้รับบริการมีความเสมอภาค เท่าเทียมกัน และเพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรในสำนักงานเจ้าท่าส่วนภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) ในภาพรวม และรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงตามลำดับความสำเร็จ

ในการปฏิบัติงาน จากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านหลักความเสมอภาค รองลงมา ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านนิติธรรม ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลัก การมีส่วนร่วม ด้านหลักประสิทธิภาพ และด้านการตอบสนอง ตามลำดับ อาจเป็นเพราะ กรม เจ้าท่าซึ่งเป็นต้นสังกัดของสำนักงานเจ้าท่าส่วนภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษา ทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) มีนโยบายและแนวทางปฏิบัติในเรื่องการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดีโดยมีเจตนารมณ์ให้หน่วยงานในสังกัด ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตโปร่งใส รับผิดชอบต่อตามบทบาทหน้าที่ของตน ยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม มุ่งเน้นผลประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้น ระดับผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของบุคลากรในสำนักงาน เจ้าท่าส่วนภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) ในภาพรวม จึงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณพัชร ศรีชนะ (2554, บทคัดย่อ) เรื่อง การ บริหารตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การบริหารตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วน ตำบลในอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีร เดช สนองทวีพร (2561, บทคัดย่อ) เรื่อง การบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า ความคิดเห็นของของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิ บาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. บุคลากรที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย อาชีพ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อผลสำเร็จของการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมา ใช้ในการบริหารงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะ บุคลากรในสำนักงานเจ้าท่าส่วนภูมิภาค ที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) ทุกคน ตระหนักถึงความสำคัญ ของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงาน และการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญ ขององค์กร เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อกัน และเป็นแนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้ทุก ภาคส่วนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม ทำให้การบริหารจัดการ ขององค์กรมีกลไกและกฎเกณฑ์ในการบริหารจัดการที่ดี มีระบบ มีความโปร่งใส มีมาตรฐานในการ ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราชน ทองชมพู (2555, บทคัดย่อ) เรื่อง การบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดีของเทศบาลตำบลบ้านถ่อน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน ต่างกัน มีการบริหารกิจการบ้าน เมืองที่ดีของเทศบาลตำบลบ้านถ่อน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคายไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ รักษ์สา หาญณรงค์ (2556, บทคัดย่อ) เรื่อง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การ บริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก พบว่า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตกที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอายุรับราชการต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินการบริหารกิจการบ้าน

เมืองที่ดีไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงาน พบว่า หลักประสิทธิภาพ หน่วยงานควรใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ หลักประสิทธิภาพ หน่วยงานควรใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุน แรงงาน และระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน หลักการตอบสนอง หน่วยงานควรสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจแก่ประชาชน ตลอดจนการให้บริการได้อย่างทั่วถึง หลักความรับผิดชอบ หน่วยงานควรรายงานความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานต่อสาธารณะเพื่อสามารถตรวจสอบได้ หลักความโปร่งใส บุคลากรจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนได้รับทราบ หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารต้องรับฟังความคิดเห็นรวมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงาน หลักการกระจายอำนาจ หน่วยงานควรมอบหมายอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งการตัดสินใจให้แก่ผู้ปฏิบัติในระดับ ต่าง ๆ หลักนิติธรรม หน่วยงานควรบังคับใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม และ หลักความเสมอภาค ประชาชนต้องได้รับการปฏิบัติและได้รับการอย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณพัชรศรีชนะ (2554, บทคัดย่อ) เรื่อง การบริหารตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบุพผรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นต่อข้อบัญญัติ เจ้าหน้าที่ควรให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาค และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราชน ทองชมพู (2555, บทคัดย่อ) เรื่อง การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของเทศบาลตำบลบ้านถ่อน อำเภอบำเพ็ญ จังหวัดหนองคาย มีข้อเสนอแนะว่า ควรให้พนักงานและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลบ้านถ่อน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานต่าง ๆ ของเทศบาลอย่างทั่วถึง ประการที่ 2 ควรกำหนดเป็นนโยบายและภารกิจที่ชัดเจนในการปรับวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสมโดยมุ่งเน้นหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาประยุกต์ใช้ และ ประการที่ 3 ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอย่างทั่วถึง โดยใช้วิธีการเรียนรู้โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านหลักประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการติดตาม ประเมิน การปฏิบัติงาน โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลการติดตาม ประเมิน การปฏิบัติงาน มีการกำหนดหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน อยู่เสมอ

1.2 ด้านประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีและระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์สารสนเทศ โดยจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาอุปกรณ์ ด้านเทคโนโลยีและระบบโปรแกรม

คอมพิวเตอร์สารสนเทศที่ทันสมัย เหมาะสมกับงาน

1.3 ด้านหลักการตอบสนอง ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีที่ใช้อำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการ โดยจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาอุปกรณ์ ด้านเทคโนโลยีและระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์สารสนเทศที่ทันสมัย เพื่อใช้อำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการ

1.4 ด้านหลักการรับผิชอบ ผู้บริหารควรมีการประชุมเพื่อสื่อสารและทำความเข้าใจในเรื่องแผนงานแก่ทุกคนที่รับผิดชอบทุกครั้ง โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เสนอความคิดเห็น และหาข้อสรุปที่เข้าใจตรงกัน

1.5 ด้านหลักความโปร่งใส สำนักงานเจ้าท่าส่วนภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) ควรมีการประชาสัมพันธ์ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ ป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ ตามความเหมาะสม

1.6 ด้านการมีส่วนร่วม สำนักงานเจ้าท่าส่วนภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในเรื่อง การกิจ ที่ทางหน่วยงานให้บริการแก่ประชาชน ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ ป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ ตามความเหมาะสม

1.7 ด้านกระจายอำนาจ ผู้บริหารควรมีการมอบอำนาจและกระจายความรับผิดชอบในการตัดสินใจ และการดำเนินการให้ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

1.8 ด้านนิติธรรม สำนักงานเจ้าท่าส่วนภูมิภาคที่ 2 และสำนักงานศูนย์พัฒนาและบำรุงรักษาทางน้ำที่ 1 (อยุธยา) ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับหน้าที่หรือขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงาน ผ่านสื่อ ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ ป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ ตามความเหมาะสม

1.9 ด้านหลักความเสมอภาค ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีแสดงความคิดเห็นได้อย่างสิทธิเสรีภาพ เพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มาใช้การบริหารงานของสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคเขตอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย ซึ่งจะนำมาสู่การพัฒนาองค์กรได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

กรมเจ้าท่า. (2560). แผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและจัดทำมาตรฐานความโปร่งใส และตรวจสอบได้ของกรมเจ้าท่า ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. ค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2560, จาก <http://www.md.go.th/ethic/DATA/feb6/4-mdhonestplan2560.pdf>.

- ณพัฑฒอร ศรีชนะ. (2554). **การบริหารตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธีรเดช สอนองทวีพร. (2561). **การบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี. ในการประชุมวิชาการปัญญาภิวัฒน์ระดับชาติครั้งที่ 8 และนานาชาติครั้งที่ 1 (หน้า 1 - 9). 21 มิถุนายน 2561 ณ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, กรุงเทพฯ.**
- ปนัดดา มีทรัพย์. (2557). **แนวทางการพัฒนาไปสู่การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รภัสสา หาญณรงค์. (2556). **การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันตก**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ราชนัน ทองชมพู. (2555). **การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของเทศบาลตำบลบ้านถ่อน อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

ข้ามชาติไปปฏิบัติ : กรณีศึกษา ด้านตรวจคนเข้าเมือง

ท่าอากาศยานดอนเมือง กรุงเทพฯ

Factors Affecting the Success of The Implementation Against Transnational Crime Policy : A Case study of Don Muang International Airport Immigration Bureau, Bangkok

พ.ต.อ.หญิง ดร. ศรีสกุล เจริญศรี

Pol.Col.Srisakul Jareonsri, Ph.D.

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

Author for Correspondence: Email: srisakulj@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ 2) เปรียบเทียบความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ จำนวน 200 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์สำเร็จรูป ด้วยสถิติเชิงพรรณนา คำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานสำหรับทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบลำดับขั้นตอน กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ อยู่ในระดับสูงทั้งในภาพรวมและรายด้าน 2) เจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ ระดับชั้นยศ และแผนกงาน แตกต่างกัน มีความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ปัจจัยการนํานโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยด้านการติดตามประเมินผล ด้านกระบวนการติดต่อสื่อสาร ด้านความชัดเจนของนโยบาย ด้านสมรรถนะของหน่วยงาน และด้านความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ ตามลำดับ มีความสามารถร่วมกันทำนายความสำเร็จ

ในการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ โดยมีค่าอำนาจการทำนายร่วม ร้อยละ 83.5 ($F=101.15$, $p<.01$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสำเร็จ, ปัจจัย, นโยบายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม, ท่าอากาศยานดอนเมือง
Received: 22/12/ 61 Revised: 27/01/62 Accepted: 01/02/62

Abstract

The research is aimed to study the level of the Success Implementation of Against Transnational Crime Policy to compare the Success Implementation of Against Transnational Crime Policy classified by Personal factors and to study the Factors Affecting the Success of the Implementation of Against Transnational Crime Policy. The approach to the study was quantitative methods. the sample used in this study include 200 Immigration officers and used questionnaires as tools for research, Statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, T-test, F-test (One-way ANOVA) and Step-wise Multiple linear Regression analysis which statistics significance was .05

The results were as follows :

1) The level of the Success Implementation of Against Transnational Crime Policy of Don Muang International Airport is rather high. 2) The comparison of successes in policy Implementation against transnational organized crime which classified by personal factors showed the results that sex, age, duration of work, education level, rank, and department had no significant difference in the implementation of the policy against transnational crime. at statistical significant level of 0.05. 3) The factors of aging policy implementation, Monitoring Evaluation, Communication Processes, Policy Clarity, Competency of Staffing agencies and Cooperation of Immigration officers respectively. can use together in predicting the success implementation of Against Transnational Crime Policy of Don Muang International Airport at the percentage of 83.5 ($F=101.15$, $p<.01$) at statistical significant level of .01

Keywords: Affecting Factors, Policy Implementation of Transnational Crime, Don Muang International Airport, Success

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงในบริบทของสังคมโลกเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว หรือ ที่เรียกกันว่ากระแสโลกาภิวัตน์ มีการรวมตัวของกลุ่มภูมิภาคต่างๆ มากขึ้น สภาพความเป็นพรมแดนลดลง มีการเปิดเสรีทางการค้า เงินทุน การลงทุน บริการ แรงงาน ซึ่งเป็นรูปแบบของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจทางภูมิภาค (Regional Economic Integration) และมีพันธะสัญญาร่วมกันหลายด้านที่ทำให้สร้างความเข้มแข็งในด้านการพัฒนาระบบเศรษฐกิจร่วมกัน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขยายตัวของการศึกษา การคมนาคม การสื่อสาร สื่อสารมวลชน และเทคโนโลยี โดยเฉพาะการรวมตัวกันของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ที่มีความแตกต่างหลากหลายมิติ อาทิ ภูมิรัฐศาสตร์ ศาสนา กฎหมาย ได้ส่งผลกระทบต่อในเชิงลบ เกี่ยวกับภัยคุกคามด้านต่างๆ ตามมาด้วย โดยเฉพาะภัยคุกคามด้านความมั่นคงนอกกรอบแบบ (Non-traditional Security) ซึ่งถือเป็นอาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน ภัยคุกคามด้านความมั่นคงนอกกรอบแบบประเภทหนึ่งที่มีความสนใจอย่างกว้างขวางในกลุ่มผู้บังคับใช้กฎหมาย คือ ภัยคุกคามจากอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งส่งผลกระทบรุนแรงและมีความซับซ้อนมากกว่าอดีต โดยเฉพาะอาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญ ได้แก่ การก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด การลักลอบค้าอาวุธ การค้ามนุษย์ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการฟอกเงิน อาชญากรรมทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ การปลอมแปลงเอกสารแสดงตน การฉ้อโกงข้ามชาติ ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการกระทำผิดทางน่านน้ำและทะเล (สักรินทร์ นิยมศิลป์, 2558:232-233) ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

ภัยคุกคามด้านความมั่นคง ไม่ได้ส่งผลกระทบเฉพาะประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น แต่ถือเป็นภัยคุกคามของโลก ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาตินับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นด้วยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วด้วยระบบคอมพิวเตอร์เครือข่าย ได้แก่ อินเทอร์เน็ต (Internet) ระบบสมาร์ทโฟน (Smart phone) การติดต่อสื่อสารผ่านระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (Video conference) หรือเฟสตาม (Face Time) ทำให้สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้โดยง่ายอย่างรวดเร็ว และผู้ใช้อาจตกเป็นเหยื่อจากอาชญากรรมได้ ดังนั้นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติจึงจำเป็นต้องแสวงหาความร่วมมือทุกภาคส่วนของสังคมและการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ผ่านมาตรการทางกฎหมาย ความร่วมมือระหว่างประเทศ ในทางอาญา ความร่วมมือในทางปฏิบัติผ่านเครือข่าย มีการประสานงานเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวกรองซึ่งกันและกัน การฝึกอบรมร่วมกันเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ สร้างแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมของแต่ละประเทศในอาเซียนหรือนานาประเทศ นอกจากนี้กลุ่มประเทศในประชาคมอาเซียนควรทบทวนแนวทางความร่วมมือซึ่งยึดถือธรรมเนียมปฏิบัติที่เรียกว่า “วิถีอาเซียน” ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่ทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนไม่สามารถขับเคลื่อน

ความร่วมมือให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทันท่วงทีเหตุการณ์ได้ โดยประชาคมอาเซียนควรถือว่าปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติเป็นปัญหาร่วมของทั้งภูมิภาคและต้องร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเชิงรุกอย่างจริงจัง (สักรินทร์ นิยมศิลป์, 2558:235-237)

สำหรับการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติของประเทศไทยนั้น ในด้านนโยบายได้มีการกำหนดกฎหมายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่สอดคล้องกับหลักสากล และนโยบายทางด้านความมั่นคง เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 อนุสัญญาและบันทึกความร่วมมือในระดับภูมิภาค ที่มุ่งแก้ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติร่วมกันกับประเทศสมาชิกอาเซียน เป็นต้น แต่ในทางปฏิบัติประเทศสมาชิกอาเซียนรวมถึงประเทศไทยยังขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติและปัญหาข้ามพรมแดนต่าง ๆ จนหลายปัญหาขยายวงกว้างขึ้นกลายเป็นปัญหาระหว่างประเทศ เช่น ปัญหาการค้ามนุษย์ เป็นต้น ทั้งนี้อาจเกิดมาจากสาเหตุหลายด้าน ที่สำคัญ ได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องขาดประสิทธิภาพในการประสานงานและความร่วมมือระหว่างกัน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ การขาดอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร และเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายบางส่วนยังขาดความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่มีการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น (จิตพล กาญจนกิจ, 2559: 51-52)

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง มีภารกิจในการให้บริการเดินทางข้ามแดนและการรักษาความมั่นคงของประเทศ ในการสกัดกั้นบุคคลต้องห้ามหรือไม่พึงประสงค์ มิให้เดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรได้ รวมทั้งป้องกันภัยคุกคามต่อความมั่นคงในรูปแบบต่าง ๆ เปรียบเสมือนประตูของประเทศ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง มีหน่วยงานตั้งอยู่ 68 จังหวัด มีช่องทางอนุญาตทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศที่บุคคลใช้สัญจรข้ามแดน 118 ช่องทางอนุญาต โดยในปี พ.ศ.2560 เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองได้ตรวจบุคคลที่เดินทางเข้ามาในและออกไปนอกราชอาณาจักร จำนวน 116,665,288 คน (คนไทย 30,986,314 คน และคนต่างชาติ 85,678,974 คน) ประมาณ 80% เป็นการเดินทางเข้าออกประเทศโดยใช้พาสปอร์ต ที่เหลือใช้บัตรเดือยพาส ตำนตรวจคนเข้าเมือง จึงเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจสำคัญยิ่งในการให้บริการเดินทางข้ามแดนและการรักษาความมั่นคงของประเทศ ในการสกัดกั้นบุคคลต้องห้ามหรือไม่พึงประสงค์ มิให้เดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรได้ รวมทั้งป้องกันภัยคุกคามต่อความมั่นคงในรูปแบบต่าง ๆ (สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, 2560) ดังนั้น สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจึงจำเป็นต้องมีศักยภาพในการบริหารงานภายในหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ได้กำหนดนโยบายในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ อย่างต่อเนื่องจริงจัง มีการกำชับให้ทุกหน่วยงานนำข้อมูลอาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญบันทึกลงในระบบ CMIS (Case Management and Intelligence System) ซึ่งเชื่อมโยงข้อมูลอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องเข้า

ด้วยกัน ก่อนส่งไปยังเครือข่ายทั่วประเทศให้รับรู้ข้อมูลพร้อมกันทุกระบบ เป็นการให้ข่าวกรอง สำหรับ ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่เป็นภัยคุกคามประเทศไทยและประเทศสมาชิกประชาคม อาเซียน กำหนดมาตรการการกวาดล้างอาชญากรรมข้ามชาติ คนต่างชาติ ผิดกฎหมาย ตามนโยบายด้าน ความมั่นคงของรัฐบาล เพื่อป้องกันและปราบปรามไม่ให้บุคคลต่างด้าวใช้ประเทศไทยเป็นฐานใน การกระทำความผิดและหลบซ่อนตัว มีการจัดตั้งศูนย์ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ (ศปอช.ตร) ซึ่งอยู่ในความดูแลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติขึ้นเพื่อจัดเก็บข้อมูลอาชญากรรมใน ประเทศที่อาจจะเชื่อมโยงไปยังต่างประเทศได้ มีการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัย การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและ ตรากฎหมายขึ้นใหม่ เพื่อรองรับการบริหารจัดการปัญหาองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (สำนักงาน ตำรวจคนเข้าเมือง, 2560)

ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตรวจคนเข้า เมืองที่มีการกิจทั้งในด้านการให้บริการเดินทางข้ามแดนและการรักษาความมั่นคงของประเทศดัง กล่าว ซึ่งจะต้องนำนโยบายด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติของสำนักงานตรวจคน เข้าเมือง และรัฐบาลไปปฏิบัติด้วย โดยในห้วงปี พ.ศ.2560 ท่าอากาศยานกรุงเทพ มีจำนวนผู้โดยสาร เพิ่มขึ้นจาก ปี พ.ศ.2559 ประมาณ 3,200,000 คน เพิ่มขึ้น 16.17 % โดยเฉลี่ยมีผู้โดยสาร เดินทาง เข้า-ออกราชอาณาจักร จำนวน 43,000 คนต่อวัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2559 ถึงมากกว่า 400% (บริษัท ท่าอากาศยานไทยจำกัด มหาชน, 2560) ทำให้มีผู้โดยสารเข้ารับการตรวจพร้อมกันเป็นจำนวนมาก เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ จึงต้องใช้ความรู้ ทักษะและความเชี่ยวชาญ ในการพิจารณาตรวจคัดกรองผู้โดยสารโดยละเอียด เพื่อคัดกรองผู้ที่มีประวัติอาชญากรหรือปลอม แแปลงเอกสารเข้า-ออกประเทศ ควบคู่กับการให้บริการที่รวดเร็วแข่งกับเวลาและปริมาณผู้โดยสาร ซึ่งในกระบวนการดังกล่าว ใช้เวลาโดยประมาณ 49 วินาทีต่อคน ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงาน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จตามเป้าหมายของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง โดยจะต้องมี ศักยภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงและเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในนโยบายของหน่วยงาน และผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี จึงจะสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ผู้วิจัยจึงมี ความสนใจศึกษาถึงระดับความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไป ปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพอยู่ในระดับใด และปัจจัยการนำนโยบายไป สู่การปฏิบัติ ได้แก่ ความชัดเจนของนโยบาย สมรรถนะของหน่วยงาน ความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ กระบวนการติดต่อสื่อสาร และการติดตามและประเมินผล เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จใน การนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่า อากาศยานกรุงเทพมากน้อยเพียงใด อันเป็นผลที่ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้เป็น แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองท่า

อากาศยานกรุงเทพให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่จะสามารถป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติให้เกิดสัมฤทธิ์ผล สร้างความมั่นคงและมั่งคั่งให้กับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ

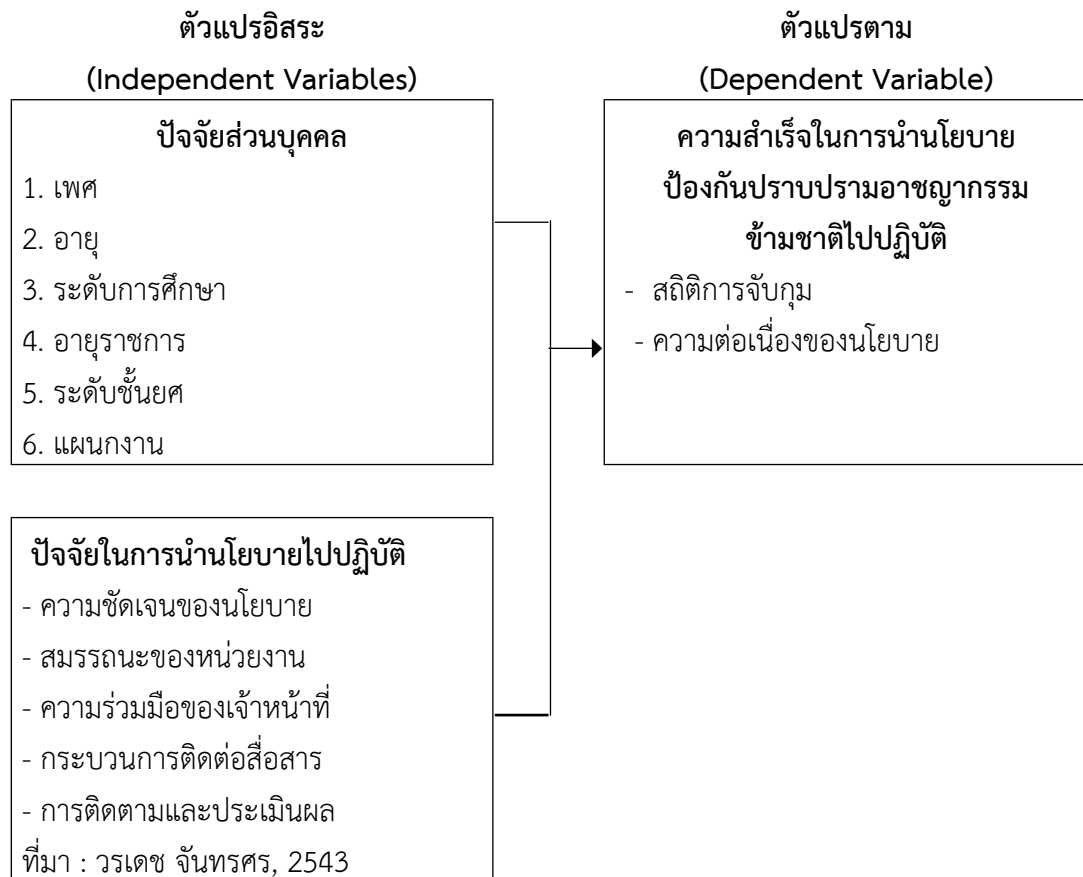
วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ จำนวนทั้งสิ้น 400 นาย (ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2560, ทะเบียนกำลังพล ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ.)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1967, pp. 886 - 887) ได้จำนวน 200 คน สุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) โดยใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เริ่มจากวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) แล้วจึงสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) กลุ่มตัวอย่าง เจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ จำนวน 200 นาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน จะมีความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติแตกต่างกัน
2. ปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติ ด้านความชัดเจนของนโยบาย ด้านสมรรถนะของหน่วยงาน ด้านความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ ด้านกระบวนการติดต่อสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผล มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มี 6 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ ระดับชั้นยศ และแผนกงาน จำนวนข้อคำถาม 6 ข้อ ลักษณะเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ระดับปัจจัยในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ มี 5 ตัวแปร ได้แก่ ด้านความชัดเจนของนโยบาย ด้านสมรรถนะของหน่วยงาน ด้านความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ ด้านกระบวนการติดต่อสื่อสาร และด้านการติดตามประเมินผล ประยุกต์มาจากกรอบแนวคิดของ วรเดช จันทรร (2543) จำนวนข้อคำถาม 30 ข้อ และตอนที่ 3 ระดับความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ มี 2 ตัวแปร ได้แก่ ด้านสถิติการจับกุม และด้านความต่อเนื่องของนโยบาย นำแนวคิดจากนโยบายและแผนการปฏิบัติราชการของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (2560) จำนวนข้อคำถาม 20 ข้อ เป็นคำถามปลายปิด (Close ended) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ (Likert Scale) ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

การตรวจสอบเครื่องมือ

หาคุณภาพของเครื่องมือวิจัยโดยคำนวณหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา และจุดประสงค์ (Item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่า IOC ของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.72-1.0 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในภาพรวม เท่ากับ 0.98 แล้วจึงนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการหาค่าสถิติในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Valid Percent)
2. ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการนํานโยบายไปปฏิบัติ และความสำเร็จของการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ คำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. เปรียบเทียบระดับความสำเร็จการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ใช้สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) ด้วยการทดสอบค่า T-Test และทดสอบค่า F-test (One Way Anova) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. พยากรณ์ความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุเชิงเส้นตรง (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 200 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็น ร้อยละ 62.08 มีอายุ 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.15 การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 52.16 มีอายุราชการ 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.42 มีชั้นยศระดับชั้นประทวน คิดเป็นร้อยละ 59.62 และปฏิบัติงานแผนกขาเข้า คิดเป็นร้อยละ 30.0

2. ระดับปัจจัยการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพในภาพรวม

ปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ด้านความชัดเจนของนโยบาย	3.80	.80	มาก	5
2. ด้านสมรรถนะของหน่วยงาน	4.11	.77	มาก	1
3. ด้านความร่วมมือของเจ้าหน้าที่	4.08	.80	มาก	3
4. ด้านกระบวนการติดต่อสื่อสาร	4.05	.82	มาก	4
5. ด้านการติดตามประเมินผล	4.09	.73	มาก	2
รวม	4.03	.79	มาก	

จากตารางที่ 1 ระดับปัจจัยการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 4.03 และค่า S.D. = .79 เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านสมรรถนะของหน่วยงาน ค่าเฉลี่ย = 4.11 และค่า S.D. = .77 ด้านการติดตามประเมินผล ค่าเฉลี่ย = 4.09 และค่า S.D. = .73 ด้านความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ ค่าเฉลี่ย = 4.08 และค่า S.D. = .80 ด้านกระบวนการติดต่อสื่อสาร ค่าเฉลี่ย = 4.05 และค่า S.D. = .82 และด้านความชัดเจนของนโยบาย ค่าเฉลี่ย = 3.80 และค่า S.D. = .80 ตามลำดับ

3. ระดับความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติของ ด้านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด้านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ในภาพรวม

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ด้านสถิติจับกุมผู้กระทำความผิด	3.99	.73	มาก	1
2. ด้านความต่อเนื่องของนโยบาย	3.93	.79	มาก	2
รวม	3.96	.76	มาก	

จากตารางที่ 2 ระดับความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ในภาพรวม ของด้านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย = 3.96 และค่า S.D. = .76 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านสถิติจับกุมผู้กระทำความผิด ค่าเฉลี่ย = 3.99 และค่า S.D. = .73 มากกว่าด้านความต่อเนื่องของนโยบาย ค่าเฉลี่ย = 3.93 และค่า S.D. = .79

3. เปรียบเทียบความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติของด้านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้ t-test สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ และระดับชั้นยศ และใช้ F-test (One-Way-ANOVA) สำหรับปัจจัยส่วนบุคคล ด้าน อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ และแผนงาน กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่ระดับ .05 ในการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

1) เจ้าหน้าที่ตำรวจด้านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) เจ้าหน้าที่ตำรวจด้านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ที่มีอายุต่างกัน มีความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) เจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ข้ามชาติไปปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

4) เจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ที่มีอายุราชการต่างกัน มีความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5) เจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ที่มีระดับชั้นยศต่างกัน มีความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6) เจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ที่มีแผนกงานต่างกัน มีความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ ระดับชั้นยศ และแผนกงาน แตกต่างกัน มีระดับความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

4. ปัจจัยการนํานโยบายไปปฏิบัติ ด้านความชัดเจนของนโยบาย ด้านสมรรถนะของหน่วยงาน ด้านความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ ด้านกระบวนการติดต่อสื่อสาร และด้านการติดตามประเมินผล มีผลต่อความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ

ตารางที่ 3 การพยากรณ์ความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ ไปปฏิบัติ ของด่านตรวจ คนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ โดยตัวแปรปัจจัยการนํานโยบาย ไปปฏิบัติ ที่เป็นตัวทำนาย

ตัวแบบ ที่	ตัวทำนาย	ค่า สัมประสิทธิ์ ความ ถดถอย มาตรฐาน	ร้อยละ ของค่า อำนาจ การ ทำนาย	ค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ ที่ปรับแก้แล้ว	สถิติทดสอบ	
					F	sig
1	การติดตามประเมินผล	.89	.792	.791	667.63	.000(a)
2	การติดตามประเมินผล	.87	.804	.802	357.70	.000(b)
	กระบวนการติดต่อสื่อสาร	.14				
3	การติดตามประเมินผล	.86	.816	.813	306.49	.000(c)
	กระบวนการติดต่อสื่อสาร	.17				
	ความชัดเจนของนโยบาย	.20				
4	การติดตามประเมินผล	.83	.828	.824	256.55	.000(c)
	กระบวนการติดต่อสื่อสาร	.19				
	ความชัดเจนของนโยบาย	.18				
	สมรรถนะของหน่วยงาน	.17				
5	การติดตามประเมินผล	.82	.840	.835	101.15	.000(c)
	กระบวนการติดต่อสื่อสาร	.17				
	ความชัดเจนของนโยบาย	.17				
	สมรรถนะของหน่วยงาน	.17				
	ความร่วมมือของเจ้าหน้าที่	.15				

- a. Predictors: (Constant), การติดตาม ประเมินผล
b. Predictors: (Constant), การติดตาม ประเมินผล, กระบวนการติดต่อสื่อสาร
c. Predictors: (Constant), การติดตาม ประเมินผล, กระบวนการติดต่อสื่อสาร, ความชัดเจนของนโยบาย
d. Dependent Variable: ความสำเร็จของการนํานโยบายไปปฏิบัติ

จากตารางที่ 3 พบว่าในตัวแบบที่ 1 ปัจจัยด้านการติดตามประเมินผลสามารถทำนาย ความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคน เข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ได้มากที่สุด คือ ร้อยละ 79.1 ($F=667.63$, $p < .01$) และมีค่า

สัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน (β) = .89 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านการติดตามประเมินผล สามารถทำนายความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ได้ดีกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ กล่าวคือ เมื่อควบคุมปัจจัยด้านอื่นๆ ให้คงที่ เมื่อคะแนนของปัจจัยด้านการติดตามประเมินผล เพิ่มขึ้น 1 หน่วยมาตรฐาน ความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ จะเพิ่มขึ้น .89 หน่วยมาตรฐาน เมื่อนำปัจจัยด้านกระบวนการติดต่อสื่อสาร เข้าร่วมทำนายในตัวแบบที่ 2 พบว่าสามารถทำนายความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 79.1 เป็นร้อยละ 80.2 ($F=357.70, p<.01$) เมื่อนำปัจจัยด้านความชัดเจนของนโยบายเข้าร่วมทำนายในตัวแบบที่ 3 พบว่าสามารถทำนายความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 80.2 เป็นร้อยละ 81.3 ($F=306.49, p <.01$) เมื่อนำปัจจัยด้านสมรรถนะของหน่วยงานเข้าร่วมทำนายในตัวแบบที่ 4 พบว่าสามารถทำนายความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 81.3 เป็นร้อยละ 82.4 ($F=256.55, p<.01$) และเมื่อนำปัจจัยด้านความร่วมมือของเจ้าหน้าที่เข้าร่วมทำนายในตัวแบบที่ 5 พบว่าสามารถทำนายความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 82.4 เป็นร้อยละ 83.5 ($F=101.15, p<.01$)

ผลที่พบดังกล่าวจึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย ที่ตั้งไว้ว่า ปัจจัยการนํานโยบายไปปฏิบัติ ด้านความชัดเจนของนโยบาย ด้านสมรรถนะของหน่วยงาน ด้านความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ ด้านกระบวนการติดต่อสื่อสาร และด้านการติดตามประเมินผล มีผลต่อความสำเร็จในการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ

อภิปรายผล

1. ระดับปัจจัยการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ

ระดับปัจจัยการนํานโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยด้านสมรรถนะของหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการติดตามประเมินผล ด้านความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ ด้านกระบวนการติดต่อสื่อสาร และด้านความชัดเจนของนโยบาย ตามลำดับ จากผลการศึกษาพบว่านโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีการกำหนดแนวทางตรวจสอบจับกุมอาชญากรรมข้ามชาติไว้อย่างชัดเจน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่

ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมือง ท่าอากาศยานกรุงเทพ เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจ ในวัตถุประสงค์ของนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติและทุ่มเทพลังความสามารถ อย่างเต็มที่ เพื่อให้การปฏิบัติงานตามนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติประสบความสำเร็จ ผู้ร่วมรับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติทราบและเข้าใจถึงสาระของนโยบายที่สอดคล้อง กัน ผู้บังคับบัญชามีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จ และผู้บังคับบัญชาของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ เลือกใช้วิธีปฏิบัติที่เหมาะสมกับ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ และมีการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ซึ่งจาก ผลการศึกษาที่พบดังกล่าว มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติของ วรเดช จันทธร, (2551) ได้กล่าวไว้ว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยที่ สำคัญหลายประการ ทั้งในด้านความชัดเจนของนโยบาย สมรรถนะและความสามารถขององค์กร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ความรู้ความเข้าใจของบุคลากร ความร่วมมือ การประสานงานและสื่อสารภายใน องค์กร ต้องเป็นไปแบบสองทางคือ Bottom Up และ Top Down จึงจะทำให้การประสานงาน ภายในองค์กรเป็นไปอย่างราบรื่นและนโยบายสามารถสำเร็จตามที่ตั้งไว้ รวมถึงการติดตามประเมิน ผลนโยบายเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทราบว่านโยบายที่นำไปปฏิบัติได้ผลหรือไม่เพียงใดและนำผล การประเมินมาปรับปรุงนโยบายให้มีจุดอ่อนน้อยที่สุดเพื่อให้ผลประโยชน์เป็นของประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของแวน มีเตอร์ และแวน ฮอร์น (Van Meter and Van Horn, 1975: 445-448) ที่กล่าวว่า นโยบายที่ดี จะต้องระบุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และมาตรฐานการปฏิบัติให้ ชัดเจน เพราะความชัดเจนขององค์ประกอบเหล่านี้ ทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ง่ายต่อการนำไป แปลความหมายเมื่อลงมือปฏิบัติ ง่ายต่อการกำหนดแนวทางการกำกับ การตรวจสอบ การวัดและ การประเมินผล

2. ระดับความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไป ปฏิบัติ

ระดับความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่า เฉลี่ยของระดับความสำเร็จด้านสถิติจับกุมผู้กระทำผิด มากกว่าความสำเร็จด้านความต่อเนื่องของ นโยบาย เป็นผลสืบเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ สามารถ รับรู้ข้อมูลข่าวสารของอาชญากรได้อย่างรวดเร็ว ก่อนที่จะผ่านเข้าด่าน ทำให้สามารถจับกุมหรือผลัก ดันออกนอกประเทศได้ทันทั่วทั้ง รวมทั้งจากการที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ได้นำ นโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด จริงจังและต่อเนื่อง ทำให้ ช่วยลดการกระทำผิดกฎหมาย ช่วยควบคุมอาชญากรข้ามชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยต่อ ประชาชนและความมั่นคงต่อประเทศได้ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับทราบนโยบายและแนวทาง

ปฏิบัติจากผู้บังคับบัญชาให้มีการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติด้วยความสุจริตและยุติธรรม มีแผนและเป้าหมายการปฏิบัติงานที่ชัดเจน สื่อสารให้ผู้ปฏิบัติทราบอย่างทั่วถึง จึงทำให้ผลการดำเนินงานที่ประเมินด้วยตัวชี้วัดสถิติจับกุมผู้กระทำความผิดและความต่อเนื่องของนโยบาย สำเร็จตามแผนและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เบอร์แมน และคณะ (Berman and Others, 1978, p.49) ได้กล่าวถึงการพิจารณาความสำเร็จของการนำนโยบายและแผนไปปฏิบัติจากร้อยละที่โครงการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบผลที่กำหนดไว้ในแผนกับผลที่เกิดขึ้นจริงภายหลังจากการนำแผนสู่การปฏิบัติ

3. เปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ ระดับชั้นยศ และแผนกงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยดังกล่าว สามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ได้มีการกำหนดนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไว้อย่างชัดเจน มีการถ่ายทอดสื่อสารให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติรับทราบและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จะเห็นได้จากผลการศึกษา ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน และผลการศึกษา ระดับความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล จึงไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ แต่อย่างใด ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุดมศรี ฉายาลักษณ์ (2546:141) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง “การป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ โดยมาตรการตรวจคนเข้าเมือง ศึกษากรณี เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ” ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ อายุราชการ ชั้นยศ ตำแหน่ง และอัตราเงินเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติด้วย มาตรการตรวจคนเข้าเมือง

4. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการติดตามประเมินผล ด้านกระบวนการติดต่อสื่อสาร ด้านความชัดเจนของนโยบาย ด้านสมรรถนะของหน่วยงาน และด้านความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ ตาม

ลำดับ มีความสามารถร่วมกันทำนายนโยบายป้องกันการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้มากกว่าปัจจัยเพียงด้านในด้านหนึ่ง โดยปัจจัยด้านการติดตามประเมินผล มีอำนาจในการทำนายนโยบายป้องกันการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติได้มากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยการติดตามประเมินผล เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยให้การนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านกระบวนการติดต่อสื่อสาร ด้านความชัดเจนของนโยบาย ด้านสมรรถนะของหน่วยงาน และด้านความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ ก็มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเช่นเดียวกัน และหากองค์การได้นำปัจจัยทั้ง 5 ด้านนี้ ไปใช้ในกระบวนการขับเคลื่อนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จะส่งผลให้องค์การสามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้สำเร็จมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของแวนมิเตอร์และแวนฮอร์น (Van Meter and Van Horn, 1975: 445-448) ที่ว่า ปัจจัยการนำนโยบายต้องระบุวัตถุประสงค์เป้าหมายและมาตรฐานการปฏิบัติให้ชัดเจน เพราะความชัดเจนขององค์ประกอบเหล่านี้ ทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ง่ายต่อการนำไปแปลความหมายเมื่อลงมือปฏิบัติ ง่ายต่อการกำหนดแนวทางการกำกับ การตรวจสอบ การวัดและการประเมิน ดังนั้น การแปลงเจตจำนงของนโยบายออกมาเป็นแผนกลยุทธ์หรือแผนงานหรือโครงการ ควรเลือกใช้ถ้อยคำหรือข้อความที่เรียบเรียงข้อกำหนดต่าง ๆ อย่างพิถีพิถัน ให้สามารถสะท้อนเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติได้ชัดเจนและจะต้องกำหนดทรัพยากรสนับสนุนนโยบายและแผนไว้ชัดเจน ทรัพยากรอาจจะหมายถึงแรงเสริมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผนหรือโครงการ ทรัพยากรเป็นปัจจัยอำนวยความสะดวกต่อประสิทธิผลของนโยบาย และเป็นที่ยอมรับว่า ทรัพยากรเงินเพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอที่จะช่วยให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบผลสำเร็จ และการสื่อสารนโยบายเพื่อทำความเข้าใจร่วมกันของกลไกการขับเคลื่อนต่างๆ จะต้องมีความชัดเจน นโยบายและแผนที่ดีเป็นผลของการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง เพราะนโยบายและแผนคือผลผลิตขององค์การแห่งการเรียนรู้และในขั้นเริ่มต้นของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้ร่วมรับผิดชอบจำเป็นจะต้องรู้และเข้าใจสาระของนโยบายและแผนให้สอดคล้องกันและกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบนำนโยบายและแผนไปปฏิบัติตามความสามารถและความชำนาญชัดเจน ระบุงลไกการกำกับ การตรวจสอบ และการประเมิน กำหนดช่วงเวลา วิธีการตรวจสอบและประเมิน รวมทั้งกำหนดแนวทางนำผลการกำกับตรวจสอบและประเมินมาแก้ไขปัญหาและปรับปรุงการปฏิบัติให้ชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ วรเดช จันทรร (2551) ในประเด็นที่ว่าปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติประกอบด้วย วัตถุประสงค์ชัดเจน มีการกำหนดภารกิจชัดเจน มีมาตรฐานในการทำงาน การติดตามประเมินผลมีความเป็นธรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของ กล้าทองขาว (2548:183-185) ที่ว่าปัจจัยการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านข้อความนโยบาย ด้านการสนับสนุนจากผู้มีอำนาจและกลุ่มหลากหลายในสังคม ด้านศักยภาพและความสามารถขององค์กรที่นำนโยบาย

ไปปฏิบัติ ด้านจิตสำนึกของผู้ปฏิบัติ นโยบายปัจจัยด้านผู้นำคนสำคัญ ด้านการกำกับตรวจสอบ ประเมินผล และการให้แรงเสริมแก่ผู้ปฏิบัติ จะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยด้านการติดตามประเมินผล ด้านกระบวนการติดต่อสื่อสาร ด้านความชัดเจนของนโยบาย ด้านสมรรถนะของหน่วยงาน และด้านความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ มีผลต่อสถิติการจับกุมและความต่อเนื่องของนโยบาย ซึ่งเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ดังนั้น ผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ควรให้ความสำคัญต่อปัจจัยดังกล่าว และหาแนวทางหรือมาตรการในการพัฒนาปัจจัยแต่ละด้านให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากขึ้น โดยมุ่งเน้นให้สอดคล้องรองรับกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกยุคดิจิทัล ในช่วงศตวรรษที่ 21 นี้ รวมทั้งการพัฒนาและทำงานในเชิงรุกเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 และนโยบายประเทศไทย 4.0 ของรัฐบาลด้วย

2. ผู้บริหารของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ควรให้ความสำคัญกับเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานให้กับองค์กรได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร

1. ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ควรให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนงานที่กำหนด โดยกำหนดตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อติดตามความก้าวหน้า แก้ไขปัญหาอุปสรรค และปรับปรุงแผนการทำงานให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์

2. ด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรของหน่วยงานได้มีโอกาสพัฒนาความรู้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เช่น ความรู้ด้านกฎหมาย ความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ และความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เช่น ปัจจัยทางด้านการบริหาร ปัจจัยหลักธรรมาภิบาล ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยภาวะผู้นำ หรือปัจจัยภายนอกองค์กร เป็นต้น ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติไปปฏิบัติ ของด่านตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ เพื่อค้นพบปัจจัยและนำไปกำหนดเป็นนโยบายขององค์กรเพิ่มเติม

2. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ กับด้านตรวจคนเข้าเมืองอื่น ๆ เช่น ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ หรือด้านตรวจคนเข้าเมืองของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน เพื่อหา Best Practice มาประยุกต์ใช้ในด้านตรวจคนเข้าเมืองต่าง ๆ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจภาครัฐมากขึ้น

3. ควรทำการศึกษาปัจจัยด้านกฎหมาย สนธิสัญญาระหว่างประเทศ ข้อตกลงความร่วมมือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแก้ไขปัญหา ด้านความมั่นคงของประเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร และการตอบแบบสอบถามการวิจัยของข้าราชการตำรวจด้านตรวจคนเข้าเมืองกรุงเทพ (ท่าอากาศยานดอนเมือง) ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย:

กล้า ทองขาว. (2548). **การนำนโยบายและแผนการศึกษาไปปฏิบัติ : แนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการดำเนินงาน**. โครงการส่งเสริมการแต่งตั้งดารา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมาธิราช.

จิตพล กาญจนกิจ. (2559). **ความท้าทายของรัฐอาเซียนในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ**. บทความวิชาการ วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ 46 ฉบับที่ 1 คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บริษัทท่าอากาศยานไทย (มหาชน).(2560). **สถิติขนส่งทางอากาศ 2017**. สืบค้นจาก <https://airportthai.co.th/> สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2561.

วรเดช จันทรศร. (2543). **การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัทสหยาบสื่อและการพิมพ์ จำกัด.

-----.(2551). **ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัทพรทิพกราฟฟิค จำกัด.

สักรินทร์ นิยมศิลป์. (2558). **อาชญากรรมข้ามชาติ: ภัยคุกคามไทยและอาเซียน**.บทความวิชาการ ในหนังสือความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย ณ ปี 2558 การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11, มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง.(2560). สถิติการเดินทางเข้า-ออกราชอาณาจักร ปี พ.ศ.2560. https://www.immigration.go.th/immigration_stats สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2561

อุดมศรี ฉายาลักษณ์. (2546). การป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติ โดยมาตรการตรวจคนเข้าเมือง
ศึกษากรณี เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองท่าอากาศยานกรุงเทพ. ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต
(การบริหารงานยุติธรรม), คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ:

Berman, P., McLaughlin, M.W., Ingram, H.M., & Mann, D.E. (1978). **The study of macro and micro-implementation.Public Policy.** RAND Review, *California*.

Van Meter, D. S. & Van Horn, C. E. (1975). **The Policy Implementation Process : A Conceptual Framework.** Administration and Society, 9 (46).

Yamane, Taro. (1967). **Statistic : An Introductory Analysis.** New York: Harper & row.

การศึกษาสภาพ และปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครู
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

พระนครศรีอยุธยา เขต 2

A Study of Condition and Problems of Individual Development Plan
of Teachers of Schools Under Phranakhon Si Ayutthaya
Primary Educational Service Area Office 2

พรรณิษา ชาวหงษา*, ดร.พรเทพ ฐัฒน**, ดร.ธีระวัฒน์ มอนไธสง***

Punnisa Chowhongs*, Pornthep Rupan, Ed.D.**, Therawat Monthaisong, Ed.D.***

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Author for Correspondence: Email: foreverlove_pannisa2529@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ และปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครู และ 2) เปรียบเทียบสภาพ และปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 322 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นด้านสภาพการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครู เท่ากับ .95 และค่าความเชื่อมั่นด้านปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครู เท่ากับ .89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครู โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครู โดยรวมและรายด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และ 2) ครูที่มีเพศต่างกัน มีสภาพและปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน แต่ครูที่มีอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีสภาพและปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครู, สภาพการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล, ปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล

Received: 05/02/62 Revised: 19/02/62 Accepted: 25/02/62

Abstract

The purposes of this research are to study: 1) conditions and problems of individual development plan of teachers and 2) compare conditions and problems of individual development plan of teachers of schools under Phranakhon Si Ayutthaya primary educational service area office 2 classified by sex, age, working experience and school size. The sample is selected from 322 teachers of schools under Phranakhon Si Ayutthaya primary educational service area office 2 by simple random sampling by lottery method. The research instrument used was a five-rating scale. Conditions of individual development plan of teachers questionnaire with the reliability at .95 and problems of individual development plan of teachers questionnaire with the reliability at .89. The statistical tools used for data analysis were mean, standard deviation, t-test, F test and LSD.

The results indicates that: 1) as a whole, conditions of individual development plan of teachers was implemented at a high level and as a whole, problems of individual development plan of teachers was implemented at a low level and 2) teachers with differences in sex not differences in conditions and problems of individual development plan but teachers with differences in age, working experience and school size of teachers differences in conditions and problems of individual development plan at the significant level of .05.

Keywords: Individual Development Plan of Teachers, Conditions of Individual Development plan, Problems of individual Development Plan.

บทนำ

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้ให้ความหมายของ Individual development plan (ID Plan) หมายถึงการพัฒนาบุคลากรโดยยึดหลักการประเมินสมรรถนะ (Competency based approach) จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถรู้จุดเด่น จุดด้อยของความสามารถ

ในการปฏิบัติงานของตน และสามารถพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของหน่วยงาน และของตนเองอย่างแท้จริง อีกทั้งจะทำให้การพัฒนาครุฑดำเนินไปอย่างประหยัด และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล (สถาบันพัฒนาครุ คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา, 2551, เว็บไซต์, ค้นเมื่อ 15 มกราคม 2560)

การพัฒนาบุคคลในอดีตที่ผ่านมา เป็นการพัฒนาแบบเหมารวม หมายความว่า เมื่อเรื่องใดที่หน่วยงานต้องการพัฒนา ก็จะพัฒนาแบบปูพรม คือ พัฒนาทุกคนไม่ว่ามีความรู้หรือไม่มี ต้องการหรือไม่ต้องการ เป็นปัญหาหรือไม่เป็นปัญหา แต่จะพัฒนาหมด สิ่งที่เป็นปัญหาของการพัฒนารูปแบบนี้ก็คือความไม่คุ้มค่า คือผู้เข้าร่วมพัฒนาจะสนใจเฉพาะบุคคลที่ต้องการ อยากรู้ อยากทราบเท่านั้น สำหรับกลุ่มคนที่เหลือเป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่ต้องการ ก็จะไม่ให้ความสำคัญ ไม่สนใจ ทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาทางแก้ที่คิดว่าจะเป็นไปได้ คือ การพัฒนาบุคคลตามแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล (Individual Development Plan: ID PLAN) โดยจะต้องผ่านกระบวนการประเมินสมรรถนะที่ประกอบด้วย การประเมินตนเอง ร่วมกับเพื่อนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชาประเมิน นำผลสรุปผล ว่าสมรรถนะใดที่จำเป็นต้องพัฒนาและสมรรถนะใดที่ไม่จำเป็นต้องพัฒนา ต่อจากนั้นนำมาจัดอันดับสมรรถนะที่จำเป็นต้องพัฒนา พร้อมให้เหตุผลประกอบ ว่าการพัฒนาสมรรถนะดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่ออะไร ต่อใคร เช่น จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียน หน่วยงาน ชุมชน วงการวิชาชีพ หรือตนเอง เป็นต้น หลักการจัดอันดับความสำคัญ สมรรถนะที่จำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาของครุ คือ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียนเป็นหลัก สำหรับต่อตนเองควรเป็นอันดับสุดท้าย จากนั้นนำไปสู่การเขียนแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล โดยให้นำเสนอรูปแบบ วิธีการพัฒนาในแต่ละสมรรถนะ หลาย ๆ รูปแบบเพื่อเป็นทางเลือกในการพัฒนา พร้อมกับกำหนด ช่วงระยะเวลาที่จะพัฒนา (เริ่มต้นและสิ้นสุด) และหน่วยงานหรือองค์กรที่จะขอรับการสนับสนุนในการพัฒนา ซึ่งจะเห็นว่าการพัฒนา โดยใช้ ID-PLAN จะเป็นการพัฒนาที่สนองตอบความต้องการแต่ละบุคคล สนองความสนใจในรูปแบบวิธีการพัฒนา ก็ จะส่งผลกระทบต่อสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพต่อไป และจะเป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่องจนทำให้การปฏิบัติหน้าที่ที่มีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเป็นข้าราชการที่ดีต่อไป (พิมพ์วิสาข์ สารประสพ, 2558 : 2)

แต่อย่างไรก็ตามการจัดทำแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล (IDP) และนำไปใช้นั้นอาจมี ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการที่ทำให้ได้ผลไม่เต็มที่หรือไม่ได้ผลสำเร็จเลย ปัญหาและอุปสรรคของการใช้แผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคล (IDP) ในการพัฒนาสมรรถนะตนเองของผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่มาจากการขาดทีมงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่อง แผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคล (IDP) อย่างแท้จริง การขาดระบบสื่อสารและขาดช่องทางถ่ายทอดแนวคิดที่ถูกต้องให้กับผู้ปฏิบัติงาน และ ปัญหาจากผู้บริหารในการจัดทำและนำแผนพัฒนาสมรรถนะรายบุคคล (IDP) ไปใช้ในการพัฒนางาน ทั้งด้านการขาดความตระหนักในความสำคัญของ IDP ทำให้มีข้ออ้างด้านการไม่มีเวลา ไม่มีงบประมาณ

ประมาณสนับสนุน และที่สำคัญ คือ ขาดการกำหนดเป็นนโยบายอย่างชัดเจน เพราะความสำเร็จของการจัดทำ IDP นอกจากการทำให้มีขึ้นแล้วต้องมีกรอบพัฒนาแผนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในช่วงปีแรก ๆ ของการจัดทำ และนำ IDP ไปใช้นั้นอย่าเพิ่งคาดหวังความสำเร็จมากนัก เพราะต้องอาศัยระยะเวลาและการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและติดตามผลของการใช้ IDP อย่างจริงจัง (อภิสิทธิ์ ทรงบัณฑิตย์, 2555 : 4)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการศึกษาสภาพ และปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เพื่อให้ครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 นำสารสนเทศที่ได้ไปเป็นแนวทางการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลเพื่อพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพ และปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 1,631 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2, 2559 : 40)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 322 คน ได้มาโดยใช้สูตรการกำหนดตัวอย่าง กรณีทราบจำนวนประชากรของ ยามาเน (Yamane, 1973 : 125) ที่ความคลาดเคลื่อนเท่ากับ .05 ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นโดยจำแนกตามอำเภอแล้วจึงใช้การสุ่มแบบง่าย แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอ

อำเภอ	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. บางชัย	137	27
2. บางไทร	207	41
3. บางบาล	193	38
4. บางปะหัน	384	76
5. ผักไห่	178	35
6. ลาดบัวหลวง	288	57
7. เสนา	244	48
รวม	1,631	322

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของครู ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) ประสบการณ์ในการทำงาน และ 4) ขนาดของสถานศึกษา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพ และปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดมาตรฐานความสามารถที่ต้องการ 2) ด้านการประเมินสมรรถนะตนเอง 3) ด้านการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาบุคลากร 4) ด้านการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล (ID-PLAN) และ 5) ด้านการติดตาม ประเมินผล และทบทวน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้าง และพัฒนาขึ้นเพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแนวของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ โดยมีเนื้อหาแบ่งเป็น 5 ด้าน จำนวน 31 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดมาตรฐานความสามารถที่ต้องการ จำนวน 5 ข้อ 2) ด้านการประเมินสมรรถนะตนเอง จำนวน 5 ข้อ 3) ด้านการประชุมร่วมกับผู้บังคับบัญชา จำนวน 7 ข้อ 4) ด้านการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล จำนวน 9 ข้อ และ 5) ด้านการติดตาม ประเมินผล และทบทวน จำนวน 5 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective congruence : IOC) พบว่า ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 - 1.0 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามสภาพการวางแผน

พัฒนาตนเองรายบุคคลของครู เท่ากับ 0.95 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครู เท่ากับ 0.89

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพและปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพและปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยรวม

สภาพการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล ของครู	สภาพ			ปัญหา		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ปัญหา
1. ด้านการกำหนดมาตรฐาน						
ความสามารถที่ต้องการ	3.94	0.33	มาก	1.65	0.34	น้อย
2. ด้านการประเมินสมรรถนะตนเอง	3.89	0.35	มาก	1.55	0.38	น้อย
3. ด้านการประชุมร่วมกับผู้บังคับบัญชา	3.91	0.33	มาก	1.64	0.41	น้อย
4. ด้านการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล	3.99	0.27	มาก	1.58	0.35	น้อย
5. ด้านการติดตาม ประเมินผล และทบทวน						
	3.96	0.31	มาก	1.54	0.43	น้อย
รวมเฉลี่ย	3.94	0.24	มาก	1.60	0.29	น้อย

จากตาราง 2 พบว่า สภาพการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล รองลงมา คือ ด้านการติดตาม ประเมินผล และทบทวน และด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำสุด คือ ด้านการประเมินสมรรถนะตนเอง ส่วนปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานความสามารถที่ต้องการ รองลงมา คือ ด้านการประชุมร่วมกับผู้บังคับบัญชา และด้านที่มีระดับปัญหาลดต่ำสุด คือ ด้านการติดตาม ประเมินผล และทบทวน

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพ และปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่า

2.1 ครูที่มีเพศต่างกัน มีสภาพการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และครูในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล โดยรวมแตกต่างกัน

2.2 ครูที่มีเพศต่างกัน มีปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และครูในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล โดยรวมแตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูทุกคนต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยให้ประเมินตนเองเพื่อจัดทำแผนการพัฒนาดตนเอง (ID PLAN) และเข้ารับการพัฒนามตามแผนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินนโยบายโครงการพัฒนาครูแบบครบวงจรขึ้น และจัดให้ครูลงทะเบียนจองหลักสูตรอบรมที่ผ่านการรับรองจากสถาบันครูพัฒนา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้ครูผู้สอนได้พิจารณาเลือกหลักสูตรที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาตนเองและความต้องการของสถานศึกษาเป็นหลัก ครูทุกคนจึงต้องวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถาวร เสงี่ยม และคณะ (2554 : 108) เรื่อง สภาพ ปัญหา และความ ต้องการใน การพัฒนาตนเองของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม พบว่า สภาพการพัฒนาดตนเองของครู ผู้บริหารโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ อยู่ในระดับมาก ส่วน ประเด็น ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล อาจเนื่องมาจาก ครูต้องเตรียมเอกสารที่จะใช้ในการพัฒนาดตนเองในแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล เพื่อทำเป็นรูปเล่ม โดยจัดลำดับ ความสำคัญของสมรรถนะที่จำเป็นต้องพัฒนาในแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล กำหนดวิธีการ/รูปแบบ การพัฒนา ระยะเวลาในการพัฒนา งบประมาณที่ใช้ จัดหา/จัดเตรียมวิทยากรที่เหมาะสม ประเมิน ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ แล้วต้องเสนอแผนพัฒนาตนเองต่อผู้บังคับบัญชา และประเด็นด้านที่มีค่า เฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินสมรรถนะตนเอง อาจเนื่องมาจาก ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีภาระงานมากจึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีการติดตามการจัดทำแผนพัฒนาตนเองของครูในสถาน ศึกษา ไม่สม่ำเสมอ ต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามทุกด้านก็ยังมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2.1.2 ครูที่มีอายุต่างกัน มีสภาพการวางแผนพัฒนานตนเองรายบุคคล โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ คักดีสิทธิ์ ภูพลผัน (2550 : 104) เรื่อง การศึกษาความต้องการพัฒนานตนเองของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพต่างกัน มีความต้องการพัฒนานตนเองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก อายุทำให้ครูมีการรับรู้ที่แตกต่างกันออกไป เมื่อพิจารณา ครูที่มีอายุ 20 - 30 ปี มี

สภาพการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล โดยรวม มากกว่าครูที่มีอายุ 41 - 50 ปี เนื่องจากครูที่มีอายุ 20 - 30 ปี เป็นครูที่เข้ามาปฏิบัติงานไม่นาน จึงพยายามที่จะพัฒนาตนเอง ส่วนครูที่มี อายุ 41 - 50 ปี ปฏิบัติงานมานานกว่า มีวิทยฐานะมากกว่า แรงจูงใจในการพัฒนาตนเองอาจน้อยลงไป

2.1.3 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน มีสภาพการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์สิทธิ์ ภูพลผัน (2550 : 104) เรื่อง การศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพต่างกัน มีความต้องการพัฒนาตนเองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ทำให้ครูมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันออกไป เมื่อพิจารณาครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีสภาพการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลโดยรวม มากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี และ มากกว่า 10 ปี อาจเนื่องมาจากครูที่มีประสบการณ์มากกว่า แรงจูงใจในการพัฒนาตนเองอาจน้อยลงไป

2.1.4 ครูที่มีปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จีระพันธ์ ยี่สารพัฒน์ (2557 : 116) เรื่อง ความต้องการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานวิชาการของครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความต้องการพัฒนาตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูที่มีปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีสิ่งแวดล้อมในการทำงานต่างกัน ซึ่งพบว่า ครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก มีสภาพการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครู โดยรวม มากกว่า ครูในสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ อาจเนื่องมาจาก ครูในโรงเรียนขนาดเล็กย่อมต้องการพัฒนาตนเองเพื่อไปปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่กว่า ที่มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

2.2 การเปรียบเทียบปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

2.2.1 ครูที่มีเพศ มีปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูทุกคนไม่ว่าเพศใด ได้รับการปฏิบัติด้านการพัฒนาอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกัน ดังนั้นปัญหาจึงไม่แตกต่างกัน

2.2.2 ครูที่มีอายุ ต่างกัน มีปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณา ครูที่มีอายุ 20 - 30 ปี มีปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล โดยรวม มากกว่าครูที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป อาจเนื่องมาจาก ครูที่มีอายุ

มากกว่ามีประสบการณ์มากกว่าย่อมมีการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลมานานกว่า มีความชำนาญมากกว่า จึงมีปัญหาน้อยกว่า

2.2.3 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกันมีปัญหากการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นราธิป ศรีลาศักดิ์ (2559 : 93) เรื่อง ปัญหาและความต้องการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม พบว่า ปัญหาพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ทางการบริหารมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเนื่องมาจาก ประสบการณ์ในการทำงาน ทำให้ครูมีประสบการณ์ในการทำแผนพัฒนาตนเองที่แตกต่างกันออกไป เมื่อพิจารณา ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี และ 5 - 10 ปี มีปัญหากการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลโดยรวม มากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 10 ปี เพราะครูที่มีอายุน้อยกว่ามีประสบการณ์มากกว่าย่อมมีการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลมานานกว่า มีความชำนาญมากกว่า จึงมีปัญหาน้อยกว่า

2.2.4 ครูที่มีปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหากการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นราธิป ศรีลาศักดิ์ (2559 : 93) เรื่อง ปัญหาและความต้องการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม พบว่า ปัญหาการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหากการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจาก โรงเรียนขนาดเล็กมีทรัพยากรที่จำกัดมากกว่า เช่น จำนวนครูมีน้อยกว่า ทำให้ครูมีภาระงานมาก ไม่มีงบประมาณเข้ามาสนับสนุน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิเคราะห์ปัญหากการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการกำหนดมาตรฐานความสามารถที่ต้องการ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูกำหนดเกณฑ์มาตรฐานความสามารถที่ต้องการโดยระบุความต้องการประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะพิเศษส่วนบุคคลในแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล ดังนั้น ครูควรศึกษาการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานความสามารถที่ต้องการ โดยต้องประเมินจากความต้องการ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะพิเศษ ของตนเอง และต้องขอคำแนะนำ และข้อเสนอแนะจากผู้บริหารสถานศึกษา

1.2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการประเมินสมรรถนะตนเอง พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูประเมินโอกาสหรือความต้องการที่จะพัฒนาที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่และเป้าหมายงาน ดังนั้นครูควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และเป้าหมายงานของตน

1.3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการประจักษ์ร่วมกับผู้บังคับบัญชา พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูปรึกษารายงานกับผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับแผนพัฒนารายบุคคลที่ได้จัดทำขึ้นอยู่เสมอ ดังนั้นครูควรขอคำปรึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

1.4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูจัดหา/จัดเตรียมวิทยากรที่เหมาะสมในแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล ดังนั้นครูควรจัดหา/จัดเตรียมวิทยากรที่เหมาะสมในแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล โดยขอคำปรึกษาจากผู้บริหารสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาสภาพ และปัญหาการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการวางแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครู ที่เหมาะสมและสามารถใช้ได้จริงในเชิงปฏิบัติ

บรรณานุกรม

- จิระพันธ์ ยี่สารพัฒน์. (2557, กันยายน-ธันวาคม). ความต้องการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานวิชาการของครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. **วารสารวิชาการแพรวกาพิจิตร** มหาวิทยาลัยราชภัฏพิจิตร, 1 (3), 116 - 132.
- ถาวร แสงเอียด และคณะ. (2554, กรกฎาคม - ธันวาคม). สภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 34 (3-4), 108 - 116.
- นราธิป ศรีลาศักดิ์. (2559). ปัญหาและความต้องการพัฒนาตนเองของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิมพ์วิสาข์ สารประสพ. (2558). **แผนพัฒนาตนเองรายบุคคล**. ปทุมธานี : โรงเรียนวัดเขียนเขต.

- ศักดิ์สิทธิ์ ภูพลผัน. (2550). **การศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. (2551). **การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา.** ค้นเมื่อ 15 มกราคม 2560, จาก <http://www.nidtep.go.th/competency/book.htm>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. (2559). **ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา.** พระนครศรีอยุธยา : ผู้แต่ง.
- สุนิษา กลิงพงษ์. (2556). **ความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายปฏิบัติการ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.** วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์. (2555, มกราคม - มิถุนายน). **การจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร (Individual Development Plan, IDP) เพื่อการบริหารโรงเรียนและสถาบันการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ.** วารสารบริหารการศึกษา มศว., 16, 2 - 11. Yamane, T. (1973).

ภาษาอังกฤษ:

- Yamane, T. (1973). **Statistics an introductory analysis** (3rd. Ed.). New York : Harper and Row.

**ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ :
กรณีศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต**
**The Confidence of Consumers to E-Commerce Business :
A Case Study of First Year Students in Faculty of Law Rangsit Campus
Thammasat University**

สุธนา ณ นคร

Suthana Na Nakorn

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ สาขาการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Author for Correspondence: Email: sazebo13@gmail.com

บทคัดย่อ

ในโลกยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตมีความสำคัญกับชีวิตประจำวัน ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้รับการยอมรับ เป็นที่รู้จักและมีบทบาทมากขึ้นในสังคมยุคปัจจุบัน คนส่วนใหญ่หันมาเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ เนื่องจากสภาพสังคมที่เร่งรีบ ผู้บริโภคมีเวลาเลือกซื้อสินค้าน้อยลง มีช่องทางการชำระเงินมากมายที่สะดวก รวดเร็ว และผู้บริโภคสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้ง่ายมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนทำให้ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้รับความนิยมแพร่หลายและเติบโตอย่างรวดเร็ว อีกทั้งรัฐบาลให้ความสำคัญกับนโยบาย Thailand 4.0 กระตุ้นให้ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เติบโตอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นความเชื่อมั่นของผู้บริโภคถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ประสบผลสำเร็จ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และระดับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ตลอดจนเพื่อแสวงหาแนวทางที่จะส่งเสริมมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฉ้อโกงในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

คำสำคัญ: ความเชื่อมั่น, ผู้บริโภค, ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์, ปัจจัยภูมิหลัง, การฉ้อโกง

Received: 17/01/62 Revised: 05/02/62 Accepted: 23/02/62

Abstract

Nowadays, technology and the internet are vital to everyday life. E-commerce business was recognized, well known and increased role in modern society. Most people decided to online shopping because of the busy social. They had less time to shop and many payment channels. The consumers can access the internet and technology more easily, especially the youth. Therefore, the e-commerce business is gaining in popularity and rapid growth. Moreover, the government of the Prime Minister General Prayut Chan-o-cha attaches importance to the Thailand 4.0 policy, which encourages e-commerce to grow with quality. The confidence of consumers is very important for the business.

The purpose of this research is to study factors associated with confidence in e-commerce business and confidence levels of consumers on e-commerce business. Also, reducing and enhancing consumer's confidence in e-commerce.

Keywords: Confidence, Consumers, E-Commerce Business, Background Factor, Fraud

บทนำ

การซื้อขายแลกเปลี่ยนเกิดขึ้นมาตั้งแต่มีสังคมมนุษย์เพราะความต้องการของมนุษย์มีไม่จำกัด ระยะแรกเป็นระบบแลกเปลี่ยนสิ่งของ (Barter System) และต่อมาเมื่อระบบเศรษฐกิจขยายใหญ่ขึ้นเป็นชุมชนเมือง การแลกเปลี่ยนสิ่งของทำได้ไม่สะดวกเหมือนก่อน จึงใช้ระบบเงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน (Money System) และต่อมาเมื่อระบบเศรษฐกิจขยายตัวมากขึ้นทำให้การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการมีความซับซ้อน การนำเงินจำนวนมากไปซื้อสินค้าราคาแพง ก่อให้เกิดความไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย บางครั้งทำให้เกิดความล่าช้า จึงเกิดการแลกเปลี่ยนโดยใช้ระบบเครดิตเป็นสื่อกลาง (Credit System) แต่การแลกเปลี่ยนโดยใช้ระบบเครดิตยังคงล่าช้าเกินไปในยุคโลกาภิวัตน์ จึงเกิดระบบอินเทอร์เน็ต (Internet System) เข้ามามีบทบาทสำคัญในการซื้อขายแลกเปลี่ยนมากขึ้น

จากผลการสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ.2558 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 24.6 ล้านคน, Facebook มีจำนวนผู้ใช้ 26 ล้านคน, Instagram มีจำนวนผู้ใช้มากกว่า 7.1 ล้านคน, Line มีจำนวนผู้ใช้มากกว่า 33 ล้านคน หนึ่งในจำนวนคนเหล่านี้มีทั้งผู้ประกอบการธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และผู้บริโภคที่อาศัยสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการซื้อขายสินค้า จากผลการสำรวจของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทาง

อิเล็กทรอนิกส์ (ETDA) เกี่ยวกับจำนวนผู้ประกอบการและมูลค่ารายได้ทั้งหมด พบว่า เมื่อรวมจำนวนผู้ประกอบการ 502,676 ราย ประเทศไทยมีมูลค่าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในปีพ.ศ.2558 รวมทั้งสิ้น 2,109,692.89 ล้านบาท และคาดการณ์ว่าจะขยายตัวเพิ่มขึ้น 15-20% ในปีถัดไป ซึ่งการจะทำให้ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เติบโตขนาดนั้นจำต้องอาศัยความเชื่อมั่นเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อมั่นของผู้บริโภคกลุ่มเจนเออร์เรชั่นแซด (Generation Z) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ประเภทแฟชั่นมากที่สุด แต่ในบางครั้งผู้บริโภคไม่ได้ระมัดระวังภัยอันตรายจากมิจฉาชีพจนถูกฉ้อโกง ดังจะเห็นได้จากข่าวตามหน้าสื่อต่างๆอยู่เป็นประจำซึ่ง ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภค ทำให้มีคนไทยไม่ซื้อสินค้าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพราะกลัวถูกหลอก คิดเป็นร้อยละ 57.6 จากสถิติเดียวกันข้างต้น หากผู้บริโภคขาดความเชื่อมั่นเสียแล้ว ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ย่อมได้รับผลกระทบจนไม่สามารถดำเนินการต่อไปก็เป็นได้ สุดท้ายอาจส่งผลเสียต่อหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็น ผู้ประกอบการ ผู้บริโภค หรือ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าความเชื่อมั่นของผู้บริโภคนั้นมีความสำคัญต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในด้านการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า ถ้าผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นมากก็จะตัดสินใจซื้อสินค้าได้ง่ายขึ้นและซื้อเป็นประจำสม่ำเสมอ ผู้บริโภคเองก็ใช้ชีวิตง่ายขึ้นทั้งการเลือกซื้อสินค้าและมีช่องทางการชำระเงินมากมายที่สะดวก รวดเร็วและเชื่อถือได้ในทางกลับกันผู้ประกอบการก็กล้าที่จะลงทุน ส่งผลดีทำให้ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เติบโตอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นต่อธุรกิจพาณิชย์ ว่ามีปัจจัยใดที่เกี่ยวข้องบ้างซึ่งเน้นไปที่กลุ่มเยาวชน ศึกษาระดับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ว่ามีมากน้อยเพียงใด และแสวงหาแนวทางที่จะส่งเสริมมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฉ้อโกงในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ผลการศึกษาจะทำให้เกิดผลดีต่อการปรับทิศทางการลงทุนในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบการและส่งเสริมมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฉ้อโกงในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วิธีการศึกษา

ใช้วิธีการศึกษาที่เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการศึกษาจากการค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ (Documentary Research) เกี่ยวกับธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ มาตรการป้องกันและแก้ไขการฉ้อโกงในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ บทความ หนังสือพิมพ์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต กฎหมายและพระราชบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษากาสนาม (Field Survey) โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างมาจากกลุ่มประชากรเป้าหมายที่จะศึกษาทั้งหมด คือ ผู้บริโภค ซึ่งเป็นนักศึกษาเข้าใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต คณะนิติศาสตร์ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 531 คน (จากสถิติจำนวนผู้ขึ้นทะเบียนนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำแนกประเภทรับเข้าศึกษา คณะและสาขาวิชา ปีการศึกษา 2558 ของสำนักทะเบียนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

เกณฑ์การสุ่มตัวอย่างครั้งนี้ใช้การเลือกสถานที่และนักศึกษาแบบเจาะจง Purposive Sampling ตามลักษณะกลุ่มประชากรเป้าหมาย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของTarro Yamane ได้จำนวน228 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตามความสะดวก หรือโดยบังเอิญ (Convenience or Accidental Sampling) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามปลายปิด(Close ended question) และคำถามปลายเปิด(Open ended question) 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่1 เป็นข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ ภูมิลำเนา รายได้ต่อเดือน เป็นต้น ส่วนที่2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 11 ข้อ ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน ตอนที่2 ด้านพฤติกรรมการซื้อสินค้าบนอินเทอร์เน็ต จำนวน 13 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ(Checklist) ถ้าตอบใช่ให้ 1 คะแนน ตอบไม่ใช่ให้ 0 คะแนน และตอนที่3 ด้านทักษะของผู้บริโภคต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า(Rating scale) เห็นด้วยมากที่สุดให้ 5 คะแนน ในขณะที่เห็นด้วยน้อยที่สุดให้ 1 คะแนน ในข้อคำถามที่เป็นทักษะเชิงบวก ซึ่งคะแนนจะแปรผกผันในข้อคำถามที่เป็นทักษะเชิงลบตามแนวของLikert ส่วนที่3 ระดับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 8 ข้อ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า(Rating scale) เชื่อมั่นมากที่สุดให้ 5 คะแนน ในขณะที่เห็นด้วยน้อยที่สุดให้ 1 คะแนน ตามแนวของLikert ส่วนที่4 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฉ้อโกงในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 8 ข้อ

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา แบบสอบถามนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา(Content validity) โดยอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหาเพื่อความสมบูรณ์ก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งการปรับแก้การใช้ภาษาเพื่อให้สื่อความหมายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจง่ายและผ่านการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามโดยทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย คือ ผู้บริโภคซึ่งเป็นนักศึกษาเข้าใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต คณะนิติศาสตร์ ภาคปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน นำค่าที่ได้ไปคำนวณหาความน่าเชื่อถือด้วยค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟา (Alpha Coefficiency)ของครอนบาช (Cronbach) โดยมีค่า0.88ถือว่ามีความเชื่อมั่น จากนั้นนำผลที่ได้จากการทดสอบแบบสอบถาม ทำการปรับปรุงให้สมบูรณ์เรียบร้อยก่อนนำไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรเป้าหมายที่กำหนดไว้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้ ลงพื้นที่สังเกตการณ์บริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เพื่อวันเวลาที่เหมาะสมในการเก็บข้อมูล เมื่อได้วันเวลาที่เหมาะสมแล้วจึงได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์ จากนั้นเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ณ ขณะนั้น เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ครบถ้วน สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) ด้วยร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อพรรณนาข้อมูลและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติเชิงวิเคราะห์ T-test, F-test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(Pearson's correlation) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ศึกษา

ผลการศึกษา

จากการศึกษาปัจจัยภูมิหลัง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74 เป็นเพศชาย ร้อยละ 26 มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง ร้อยละ 33 ภาคใต้ ร้อยละ 20 กรุงเทพฯและปริมณฑล ร้อยละ 19.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 13 ภาคตะวันออก ร้อยละ 7.5 และภาคเหนือ ร้อยละ 7

กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 78 รายได้ต่อเดือน 10,000-15,000 บาท ร้อยละ 13.5 รายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 10 แหล่งที่มาของรายได้มาจากพ่อแม่/ผู้ปกครอง ร้อยละ 89.5 หารายได้เอง ร้อยละ 9.5 และอื่นๆ ร้อยละ 1

กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจในเทคโนโลยี ร้อยละ 93.5 และไม่สนใจในเทคโนโลยี ร้อยละ 7 มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟน ร้อยละ 93 ไม่มีทักษะ ร้อยละ 7

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 79.5 มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 16 และมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 4.5 โดยข้อที่ตอบถูกมากที่สุด คือ “ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบติดตามสินค้าที่สั่งซื้อไปแล้วว่าอยู่ในขั้นตอนใดที่เว็บไซต์ไปรษณีย์ไทย” และข้อที่ตอบผิดมากที่สุด คือ “ผู้บริโภคสามารถแจ้งความหากถูกฉ้อโกงผ่านสถานีตำรวจออนไลน์ของกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) ได้”

พฤติกรรมการซื้อสินค้าบนอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคอยู่ในระดับที่เหมาะสม ร้อยละ 50.8 ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เสี่ยงต่อการถูกฉ้อโกงและทักษะของผู้บริโภคต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก $\bar{x}=3.91$ โดยผู้ผู้บริโภคเห็นด้วยมากที่สุดต่อการตรวจสอบเลขพัสดุจากเว็บไซต์ไปรษณีย์ไทยทำได้ง่ายทั้งจากคอมพิวเตอร์และมือถือ

ระดับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับเชื่อมั่นมาก $\bar{x}=3.44$ ซึ่งพบว่าผู้บริโภคเชื่อมั่นมากต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน เช่น ดำรงไวที่

ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ปัจจัยภูมิหลังเฉพาะปัจจัยด้านภูมิสำเนา มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ($f=5.25$, $P=0.00$) ทักษะของผู้บริโภคกับระดับความเชื่อมั่นต่อมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฉ้อโกงในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ($r=0.39$, $P=0.00$)

ตารางสรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับระดับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ปัจจัยต่างๆ	ระดับความเชื่อมั่น	
1. ภูมิสำเนากับความเชื่อมั่น	$f= 5.25$ ($P = 0.00$)	Significance
2. ทักษะของผู้บริโภคกับระดับความเชื่อมั่นต่อมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฉ้อโกงในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	$r= 0.39$ ($P = 0.00$)	Significance
3. เพศกับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	$t = 0.52$ ($P = 0.45$)	Not significance
4. ความสนใจในเทคโนโลยีกับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	$t= 1.94$ ($P = 0.06$)	Not significance
5. ทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟนกับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	$t= 1.55$ ($P = 0.19$)	Not significance
6. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	$f= 2.29$ ($P = 0.10$)	Not significance
7. พฤติกรรมการซื้อสินค้าบนอินเทอร์เน็ตกับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	$t= 1.86$ ($P = 0.15$)	Not significance

อภิปรายผล

ผลการทดสอบสมมุติฐานปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งพบว่าภูมิภาคนำสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งสอดคล้องกับกิตติสิริพัลลภ (2543 :47) ได้อภิปรายถึงเงื่อนไขสินค้าและบริการที่นำเสนอขายทางอิเล็กทรอนิกส์แบ่งประเภทตามการขนส่ง ว่าสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ สินค้าที่จับต้องได้ สินค้าที่จับต้องไม่ได้และบริการ สินค้าที่จับต้องได้ (Hard Goods) เป็นสินค้าที่ผู้ขายต้องจัดส่งไปให้ผู้ซื้อ ถ้าผู้ขายขายสินค้าประเภทนี้จะต้องจัดหาบริษัทขนส่งสินค้า ศึกษารายละเอียดและเงื่อนไขการจัดส่งของแต่ละบริษัท อาทิเช่น การคำนวณค่าขนส่ง ประเภทของสินค้าที่รับขนส่ง ปริมาณการขนส่ง เป็นต้น เพราะบางบริษัทอาจไม่รับขนส่งสินค้าที่เน่าเสียง่าย เช่น ดอกไม้ นอกจากนี้บริษัทยังต้องจัดการเกี่ยวกับโกดังสินค้า เพราะต้องสต็อกสินค้าเอาไว้เพื่อเตรียมขาย จะเห็นได้ว่าระยะทางที่จัดส่ง มีผลต่อการคำนวณค่าขนส่ง ความเสี่ยงที่สินค้าอาจได้รับความเสียหาย ระยะเวลาที่สินค้าจะไปถึงมือผู้บริโภค หากได้รับสินค้าไม่ตรงเวลา จะเกิดความกังวลและสูญเสียความเชื่อมั่น ผู้บริโภคที่การเดินทางขนส่งลำบากหรือห่างไกลย่อมต้องคิดอย่างละเอียดรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจซื้อ

ทัศนะของผู้บริโภคสัมพันธ์กับระดับความเชื่อมั่นต่อมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฉ้อโกงในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ ร.ต.ท.หญิง นัยรัตน์ งามแสง (พ.ศ. 2547 : 106-109) พบว่า ผู้ใช้อินเตอร์เน็ตในประเทศไทยยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตอย่างแท้จริง และไม่ให้ความสำคัญต่อปัญหาอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ในส่วนของบุคลากรในสายงานกระบวนการยุติธรรมยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต รวมทั้งกฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ใช้ดำเนินคดีอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต ภาครัฐไม่มีนโยบายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตและในส่วนขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ อัยการ ศาล ตลอดจนทนายความ นักกฎหมาย ยังขาดการประสานงานและร่วมมือกันในการแก้ปัญหา ประเทศไทยยังขาดองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรงที่จะคอยเป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือจากองค์กรที่เกี่ยวข้องทำให้การดำเนินงานและแนวทางปฏิบัติไม่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน แต่ทั้งนี้ด้วยระยะเวลาผ่านมานาน ทำให้ผลการศึกษาดังกล่าวกลายเป็นสิ่งล้าสมัย ผู้ใช้อินเตอร์เน็ตในประเทศไทยมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ให้ความสำคัญต่อปัญหาอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ตมากขึ้น เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องใกล้ตัว ดังนั้นภาครัฐจึงส่งเสริมให้มีนโยบาย บุคลากร องค์กรและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเกิดขึ้นมากมาย ทำให้ทัศนะของผู้บริโภคกับระดับความเชื่อมั่นต่อมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฉ้อโกงในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นกว่าในอดีตและสอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

บทสรุป

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นต่อธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ปัจจัยภูมิหลัง (ภูมิสำเนา) และ ทักษะของผู้บริโภคกับระดับความเชื่อมั่นต่อมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฉ้อโกงในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในขณะที่ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นต่อมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฉ้อโกงในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ปัจจัยภูมิหลัง (เพศ, ความสนใจในเทคโนโลยีและทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์หรือสมาร์ตโฟน) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าบนอินเทอร์เน็ต

ระดับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคอยู่ในระดับเชื่อมั่นมาก โดยพบว่าผู้บริโภคเชื่อมั่นมากต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน เช่น ดำรวจไอที

ข้อเสนอแนะการส่งเสริมมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฉ้อโกงในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีหลากหลายแนวทาง ไม่ว่าจะเป็น กระบวนการพาณิชย์และกรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรร่วมมือกับภาคเอกชน จัดพื้นที่ให้ผู้ประกอบการได้มาแนะนำตัวหรือจำหน่ายสินค้า พัฒนาแอปพลิเคชันบนมือถือ จัดอันดับประกันร้านค้าชั้นดีและประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้ผู้บริโภคได้รับรู้แพร่หลายมากขึ้น รวมทั้ง กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) ร่วมกับสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) พัฒนาระบบ CRIME เพื่อให้การทำงานร่วมกันและรับเรื่องร้องทุกข์แจ้งความเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและเป็นแนวทางส่งเสริมมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการฉ้อโกงในธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

วารสาร :

กิตติ สิริพลลภ. (2543). การตลาดอิเล็กทรอนิกส์(Electronic Marketing), วารสารบริหารธุรกิจ, กรกฎาคม-กันยายน หน้า : 43-56.

วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

นัยนรัตน์ งามแสง,ร.ต.ท.. (2547).อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ : ศึกษาเฉพาะกรณีปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดปัญหาอาชญากรรมบนอินเทอร์เน็ต, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรม), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน Moral Ethics of Mahamakut Buddhist University Isan Campus Students

จักรี ศรีจารุมณีญาณ

Chakkree Sricharumedhiyan

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Author for Correspondence: E-mail : chakkree_2532@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ประชากร โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือนักศึกษาระดับปริญญาภาคปกติ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวนทั้งสิ้น 617 รูป/คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากประชากรแยกตามคณะต่างๆ จากการเปิดตารางสำเร็จรูปในการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1967) รวม 3 คณะ ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 243 รูป/คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความมีวินัย 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 4) ด้านความเสียสละ 5) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี 6) ด้านการเข้าใจผู้อื่น 7) ด้านการเข้าใจโลก พบว่า ในภาพรวมนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้มีคุณธรรมจริยธรรมในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านความซื่อสัตย์สุจริต การเข้าใจโลก การเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านความรับผิดชอบ และด้านความมีวินัย ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พบว่า ข้อเสนอแนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 1) ด้านความมีวินัยที่มีความถี่สูงสุดคือ ควรมีวินัยด้วยการเคารพกฎหมาย 2) ด้านความรับผิดชอบที่มีความถี่สูงสุดคือ มีความกระตือรือร้นในหน้าที่ตามความรับผิดชอบ 3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริตที่มีความถี่สูงสุดคือมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น 4) ด้านความเสียสละที่มีความถี่สูงสุดคือ รู้จักแบ่งปันมีน้ำใจไมตรีต่อกัน 5) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีที่มีความถี่สูงสุดคือ แต่งกายด้วยความเหมาะสม 6) ด้านการเข้าใจคนอื่นที่มีความถี่สูงสุดคือ ยอมรับและรับฟังเสียงส่วนใหญ่ 7) ด้านการเข้าใจโลกที่มีความถี่สูงสุดคือ ปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้

คำสำคัญ : คุณธรรมจริยธรรม, นักศึกษา

Received : 03/01/62 Revised: 09/02/62 Accepted: 15/02/62

Abstract

This research was aimed to 1) study the moral and ethics of Mahamakut Buddhist University Isan Campus students 2) study the recommendations of the moral and ethics of Mahamakut Buddhist University Isan Campus students. The studied population were the 617 regular students who enrolled in the 1st semester, 2018 academic year. The selected sample were derived from various faculties. From the opening of the finished table, the calculation of the sample was created by Tarot Yamane (Yamane, 1967). There were together 3 faculties. The sample composed of 243 students. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results were found that:

1. The result of the study on the moral and ethics of the students overall showed 7 aspects: 1) discipline 2) responsibilities 3) honesty 4) sacrifice 5) good role model 6) understanding others and 7) life understanding. From the life understanding aspect, it was overviewed as having a great deal of moral. The other aspects which had the less amounts were understanding others, honesty, life understanding, good role model, responsibilities and having discipline, respectively.

2. The result of the study of the recommendations on the moral and ethics of the students showed that: 1) the most frequency of the discipline was discipline with obeying the law 2) the most frequency of the responsibilities were having enthusiasm in responsible duties 3) the most frequency of honesty was being honest with oneself and others 4) the most frequency of sacrifice was sharing and thoughtfulness 5) the most frequency of good model role model was dressing appropriately 6) the most frequency of understanding others was accepting and listening to the most people And 7) the most frequency of life understanding was the ability to adapt oneself to the society.

Keywords: Moral ethics, Student

บทนำ

ประเทศไทยได้รับวัฒนธรรมจากนานาประเทศ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในหลายๆ ด้าน เช่น ประเพณี วัฒนธรรม การแต่งตัว การดำรงชีวิตอยู่ในปัจจุบันตลอดถึงด้านเทคโนโลยีต่างๆ เป็นต้น ความเจริญก้าวหน้าด้านวัตถุได้พัฒนาแต่ในขณะเดียวกันวิถีชีวิตประจำวันของคน ไทยมีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ขาดระเบียบวินัย ไม่ประพฤติตามหลักศีลธรรม ไม่เคารพกฎหมายทำให้อาชญากรรมเกิดขึ้นมากมาย มีการลักขโมย ทุจริตคอร์รัปชั่น ปัญหาเสพติด แห่ล่าอบายมุข มีการใช้แรงงานเด็ก มีแหล่งเร่ร่อน มีแหล่งโสเภณีเป็นจำนวนมาก ขาดระเบียบวินัยก่อเหตุทะเลาะวิวาท การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนประพฤติตนไม่เหมาะสม กับความเป็นนักเรียน นักศึกษา ขาดคุณธรรมจริยธรรมทั้งที่ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธรากเหง้าแห่งปัญหาคือ นักเรียน นักศึกษา ขาดการขัดเกลาทางจิตใจที่เพียงพอ ถูกกลืนเลวในการปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม เป็นเหตุทำให้ขาดความรู้สึกลึกซึ้งขบขัน ขาดการใช้สติยั้งคิดและแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมออกมา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 29)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เป็นสถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีภารกิจที่สำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นสถาบันอุดมศึกษาซึ่งครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 30) ดังนี้ 1) ด้านการผลิตบัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการรับนักศึกษาเข้าเรียนที่มีคุณสมบัติและจำนวนตรงตามแผนการรับนักศึกษาและสอดคล้องกับเป้าหมายการผลิตบัณฑิตอย่างมีคุณภาพ สถาบันผลิตบัณฑิตได้ตามคุณลักษณะ จุดเน้นของสถาบันตรงตามเป้าหมายที่กำหนดและจัดให้มีข้อเสนอแนะที่ชัดเจน เผยแพร่ต่อสาธารณะ ในเรื่องหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน คณาจารย์ที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งในและนอกหลักสูตร และตอบสนองความต้องการของนักศึกษา 2) ด้านการวิจัย สถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินพันธกิจด้านการวิจัยอย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และภายใต้จุดเน้นเฉพาะ โดยมีการดำเนินการตามนโยบาย แผน งบประมาณ มีการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนคณาจารย์ นักวิจัย บุคลากรให้มีสมรรถนะในการทำวิจัย ส่งเสริมและสร้างเครือข่ายการทำงานวิจัยกับหน่วยงานภายนอกสถาบันเพื่อให้ได้ผลงานวิจัย ผลงานประดิษฐ์และงานริเริ่มสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพ มีประโยชน์ สนองยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ในวงกว้างและก่อให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณะ 3) ด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ซึ่งสถาบันอุดมศึกษามีการให้บริการทางวิชาการที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งในวงกว้างและกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งอาจให้บริการโดยใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งในระดับสถาบันและระดับบุคคลได้ในหลายลักษณะ อาทิ การให้คำปรึกษา การศึกษาวิจัย การค้นคว้าเพื่อแสวงหาคำตอบให้กับสังคม การให้บริการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นต่างๆ การจัดให้มีการศึกษาต่อเนื่องบริการแก่ประชาชนทั่วไป การให้บริการทางวิชาการนี้สามารถจัดในรูปแบบของการให้บริการแบบให้เปล่าหรือเป็นการให้บริการเชิงพาณิชย์ที่ได้ผลตอบแทนเป็น

รายได้หรือเป็นข้อมูลย้อนกลับมาพัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ 4) ด้านการทำนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรม โดยสถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ ทั้งในระดับหน่วยงานและระดับสถาบัน มีระบบและกลไกในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ศิลปะและ วัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนโดยตรงหรือโดยอ้อมเพื่อให้ผู้เรียนและบุคลากร ของสถาบันได้รับการปลูกฝังให้มีความรู้ตระหนักถึงคุณค่า เกิดความซาบซึ้งและสุนทรีย์ต่อศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องจรรโลงความดีงามในการดำรงชีวิตและประกอบ อาชีพ มีวิถีชีวิตที่ปรารถนาและเรียนรู้วิธีการจัดการวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ไม่พึงปรารถนาได้ สถาบัน มีการควบคุมการดำเนินงานด้านนี้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์ การดำเนินงานด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของสถาบัน ในขณะเดียวกัน มหาวิทยาลัยมหา จุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ยังมีพันธกิจเพิ่มขึ้นมาอีก 1 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการพัฒนา ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยฯ ให้มีประสิทธิภาพทันสมัย คล่องตัวและโปร่งใส ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยสู่มาตรฐานทางวิชาการในระดับสากล โดย หลักคุณธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษาตามกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 ระดับที่ 2 (ปริญญาตรี) ประกอบด้วย 1) ด้าน ความมีวินัย 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 4) ด้านความเสียสละ 5) ด้านการ เป็นแบบอย่างที่ดี 6) ด้านการเข้าใจผู้อื่น และ 7) ด้านการเข้าใจโลก (สำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา, 2552: 9)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ซึ่งถือได้ว่าเป็น สถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญกับการผลิตบัณฑิตที่ยึดมั่นในความรู้ควบคู่คุณธรรม ดังที่ปรากฏอย่างชัดเจนในการกำหนดนโยบายสำหรับการบริหารของมหาวิทยาลัยฯจนเป็นอัตลักษณ์ ที่สำคัญของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในการผลิตบัณฑิตดังจะเห็นได้จาก ประเด็นเหล่านี้คือ 1) ปรัชญา (Philosophy) “ความเป็นเลิศทางวิชาการ ตามแนวพระพุทธ ศาสนา”(Academic Excellence based on Buddhism) 2) ปณิธาน (Ambition) มุ่งมั่นผลิต บัณฑิตทางพระพุทธศาสนาให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีความสามารถในการคิดเป็น พุดเป็น ทำเป็น และ คิดดี พุดดี ทำดี ตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา 3) วิสัยทัศน์ (Vision) เป็นสถาบันการศึกษาที่มี ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ เป็นสถาบันการเรียนรู้ตลอด ชีวิตของมวลชนที่ผลิตบัณฑิตตามแนวพระพุทธศาสนาและบุคลากรด้านต่างๆ ที่มีความรู้ความ สามารถ มีศีลธรรมในการดำรงชีวิตแบบพุทธ เป็นศูนย์กลางแห่งภูมิปัญญาทางพระพุทธศาสนาของ โลกที่สามารถชี้แนะและยุติความขัดแย้งในสังคมโดยใช้หลักพุทธธรรม และเป็นสถาบันที่เน้นทำวิจัย

พัฒนาตามกรอบแห่งศีลธรรม ส่งเสริมงานวิจัยเชิงลึกด้านพระพุทธศาสนาและนำผลการวิจัยไปพัฒนาสังคมและคณะสงฆ์ ทั้งในระดับชาติและนานาชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
- 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ขอบเขตการวิจัย

ในการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของงานวิจัยเป็น 3 ส่วนหลักๆ คือ (1) ขอบเขตด้านประชากร (2) ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาวิจัย และ (3) ขอบเขตด้านระยะเวลา โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

1.1 ประชากร โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือนักศึกษาระดับปริญญาภาคปกติ ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวนทั้งสิ้น 617 รูป/คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากประชากรแยกตามคณะต่างๆ จากการเปิดตารางสำเร็จรูปในการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1967) รวม 3 คณะ (ตามข้อมูลการรายงานจำนวนนักศึกษาทั้งหมดจำแนกตามคณะจากฐานข้อมูลรายบุคคลด้านนักศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ประกอบด้วย 1) คณะศึกษาศาสตร์ 2) คณะมนุษยศาสตร์ 3) คณะสังคมศาสตร์ ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 243 รูป/คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารวิชาการเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 ระดับที่ 2 (ปริญญาตรี) ประกอบด้วย 1) ด้านความมีวินัย 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 4) ด้านความเสียสละ 5) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี 6) ด้านความเข้าใจผู้อื่น และ 7) ด้านการเข้าใจโลก

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาสำหรับการดำเนินการวิจัย 1 ปี นับตั้งแต่ได้เสนอโครงการวิจัยเพื่อพิจารณาและได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 617 รูป/คน

2. กลุ่มตัวอย่างซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากประชากรแยกตามคณะต่างๆ จากการเปิดตารางสำเร็จรูปในการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1967) รวม 3 คณะ (ตามข้อมูลการรายงานจำนวนนักศึกษาทั้งหมดจำแนกตามคณะจากฐานข้อมูลรายบุคคลด้านนักศึกษาของภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561) ประกอบด้วย 1) คณะมนุษยศาสตร์ 2) คณะศึกษาศาสตร์ และ 3) คณะสังคมศาสตร์ ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 243 รูป/คน และดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยใช้วิธีเก็บแบบบังเอิญซึ่งให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของแต่ละคณะตามจำนวนที่กำหนดไว้ดังตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 1 แสดงถึงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	คณะ	ประชาชน	กลุ่มตัวอย่าง
1	คณะมนุษยศาสตร์	104	41
2	คณะศึกษาศาสตร์	223	88
3	คณะสังคมศาสตร์	290	114
รวม		617	243

ที่มา : ฝ่ายทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ณ วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2561

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วยคำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และคณะที่ศึกษา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

5	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น มากที่สุด
4	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น มาก
3	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น ปานกลาง
2	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น น้อย
1	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาจากตำรา บทความ วารสาร เอกสารด้านวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมและการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนิยามตัวแปรการวิจัย
2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับคำนิยามที่กำหนดไว้ในตัวแปรเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา
3. ดำเนินการตรวจสอบเครื่องมือซึ่งในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำไปใช้ในการศึกษาจริง ทั้ง 2 ประเภท ได้แก่

3.1 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) ผู้วิจัยได้เลือกตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความสอดคล้อง (Item Objective Congruence index-IOC) ของแบบสอบถามกับเนื้อหาที่จะทำการศึกษาว่าข้อคำถามในแบบสอบถามแต่ละข้อนั้นมีความสอดคล้องหรือเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษาหรือไม่ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้คะแนนความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งถ้าหากค่าคะแนนจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีระดับคะแนน 0.5 ขึ้นไป เป็นค่าระดับความเหมาะสมที่ใช้ได้ แต่ถ้าต่ำกว่า 0.5 ถือว่าใช้ไม่ได้ และในการตรวจสอบเพื่อคำนวณค่าคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒินั้นมีการคำนวณด้วยการให้ค่าความสอดคล้องของเนื้อหาในแบบสอบถาม (Mehrens & Lehmann, 1991) ดังต่อไปนี้

+1	หมายถึง	เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับเนื้อหา
0	หมายถึง	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับเนื้อหา
-1	หมายถึง	เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่ตรงตามเนื้อหา

3.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยง (reliability) หลังจากที่มีการตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเที่ยง (reli-

ability) นั่นก็คือความคงที่ของผลที่ได้จากการวัดด้วยเครื่องมือชุดเดียวกันกับกลุ่มเดียวกัน ในเวลาที่ต่างกัน (Guilford. 1978) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient- α) ของ Cronbach โดยมีวิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่สำคัญ คือ นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน แล้วนำเครื่องมือที่ทดลองใช้มาตรวจให้คะแนนตามสูตร โดยค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงที่ได้จากการคำนวณมีค่าสูงสุดเท่ากับ 1 โดยเมื่อค่าที่ได้มีค่าใกล้ 1 แสดงว่าเครื่องมือมีความเที่ยงค่อนข้างสูง และผลจากการคำนวณค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ 0.93 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือในการทำการศึกษารวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อนำไปขอเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการขอเก็บรวบรวมข้อมูลเสนอต่อ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อมิให้เกิดความคลาดเคลื่อนตรวจสอบความสมบูรณ์ ซึ่งแบบสอบถามกลับมาครบถ้วนทุกฉบับ
4. ดำเนินการประมวลผลและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ ตำรา เอกสารวิชาการ ผลงานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม และการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับกับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ผู้วิจัยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการวิเคราะห์ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป นอกจากนี้ในการพิจารณาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเพื่อแปลความหมายของ

แบบสอบถามในตอนที่ 2 เกี่ยวกับความคิดเห็นด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ตามคะแนนเฉลี่ย ประเมินค่าโดยกำหนดช่วงคะแนน (class interval) เป็น 5 ระดับเช่นกัน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาในระดับ มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาในระดับ มาก
คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาในระดับ ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	มีคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาในระดับ น้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาในระดับ น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ได้จากกระบวนการวิจัยสรุปผลตามประเด็นหลักได้ 3 ส่วน สำคัญและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

นักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาคั้งนี้ได้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 243 ชุด ซึ่งเป็นนักศึกษาชาย ร้อยละ 53.50 และนักศึกษาหญิง ร้อยละ 46.50 นอกจากนี้เกือบครึ่งหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 40.70 ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีอายุต่ำกว่า 20 ปี รองลงมา มีอายุอยู่ระหว่าง 20-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.10 อายุระหว่าง 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.9 และอายุ 31 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8.20 ตามลำดับ ซึ่งประกอบด้วยนักศึกษาจาก 3 คณะ ดังนี้ คณะสังคมศาสตร์ ร้อยละ 46.90 คณะศึกษาศาสตร์ ร้อยละ 36.20 และคณะมนุษยศาสตร์ ร้อยละ 16.90 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผลการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความมีวินัย 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 4) ด้านความเสียสละ 5) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี 6) ด้านการเข้าใจผู้อื่น 7) ด้านการเข้าใจโลก พบว่า ในภาพรวมนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้มีคุณธรรมจริยธรรมในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านความซื่อสัตย์สุจริต การ

เข้าใจโลก การเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านความรับผิดชอบ และด้านความมีวินัย ตามลำดับและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผลการศึกษาเป็นดังนี้

2.1 ด้านความมีวินัย พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัยในระดับมาก โดยจะเห็นได้ว่าการแสดงออกถึงการยอมรับหลักศีลธรรมและค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสมของสังคม ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมา เป็น ชื่นชมและยกย่องบุคคลที่ปฏิบัติตัวปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.2 ด้านความรับผิดชอบ พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบในระดับมาก โดยจะเห็นได้ว่า มีจิตสำนึกต่อความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสม ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมา เป็น พัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่

2.3 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตในระดับมาก โดยจะเห็นได้ว่า มีความประพฤติดีประพฤติชอบและประพฤติตรงต่อบทบาทหน้าที่ และ ยอมรับข้อบกพร่องอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ที่ผิดพลาด ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาเป็น ไม่สร้างภาระและความเสียหายให้เกิดขึ้นกับบุคคลอื่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตน

2.4 ด้านความเสียสละ พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความเสียสละในระดับมาก โดยจะเห็นได้ว่าการแสดงถึงความไม่เห็นแก่ตัวและเอาเปรียบบุคคลอื่น และ การเห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาเป็น มีคุณลักษณะที่แสดงถึงการแบ่งปันและการมีน้ำใจต่อบุคคลอื่นตามกำลังความสามารถ

2.5 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ในระดับมาก โดยจะเห็นได้ว่า มีความเข้าใจถึงบรรทัดฐานที่ถูกต้องในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติอันเป็นการควบคุมความประพฤติที่ควรปฏิบัติในทางสังคม และ การชื่นชมยกย่องเมื่อบุคคลปฏิบัติทางกาย วาจา และทางใจ ที่ถูกต้องเหมาะสม ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาเป็น มีการแสดงออกถึงความประพฤติและการปฏิบัติหน้าที่ไม่ขัดต่อหลักความเชื่อและค่านิยมทางสังคม

2.6 ด้านการเข้าใจผู้อื่น พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านการเข้าใจผู้อื่น ในระดับมาก โดยจะเห็นได้ว่า แสดงออกถึงการรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่นอย่างตั้งใจในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมา เป็น สามารถปฏิบัติตนตามข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น

2.7 ด้านการเข้าใจโลก พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านการเข้าใจโลก ในระดับมาก โดยจะเห็นได้ว่า การมีความเข้าใจถึงสังคมของโลกที่ต้องมีการแปรสภาพของสรรพสิ่งต่างๆอย่างรู้เท่าทันในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาเป็น ยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบตัวอย่างมีสติ

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผลการศึกษาข้อเสนอแนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน พบว่า ข้อเสนอแนะต่อคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 1) ด้านความมีวินัยที่มีความถี่สูงสุดคือ ควรมีวินัยด้วยการเคารพกฎหมาย 2) ด้านความรับผิดชอบที่มีความถี่สูงสุดคือ มีความกระตือรือร้นในหน้าที่ตามความรับผิดชอบ 3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริตที่มีความถี่สูงสุดคือมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น 4) ด้านความเสียสละที่มีความถี่สูงสุดคือ รู้จักแบ่งปันมีน้ำใจไมตรีต่อกัน 5) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีที่มีความถี่สูงสุดคือ แต่งกายด้วยความเหมาะสม 6) ด้านการเข้าใจคนอื่นที่มีความถี่สูงสุดคือ ยอมรับและรับฟังเสียงส่วนใหญ่ 7) ด้านการเข้าใจโลกที่มีความถี่สูงสุดคือ ปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน แยกเป็นรายด้าน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความมีวินัย 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 4) ด้านความเสียสละ 5) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี 6) ด้านการเข้าใจผู้อื่น 7) ด้านการเข้าใจโลก ซึ่งมีรายละเอียดของการอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ด้านความมีวินัย พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัยในระดับมาก โดยจะเห็นได้ว่า การแสดงออกถึงการยอมรับหลักศีลธรรมและค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสมของสังคม ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาเป็น ชื่นชมและยกย่องบุคคลที่ปฏิบัติตัวปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจคุณลักษณะทางวินัยที่พึงประสงค์ในสังคมไทยของ (กรมวิชาการ, 2544:12) ว่า วินัย หมายถึง กฎระเบียบข้อตกลงที่สังคมกำหนดให้บุคคลประพฤติปฏิบัติเพื่อให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ดังนั้นการมีวินัยจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันที่จะมีหลักการหรือแนวทางในการกำหนดความประพฤติของบุคคลในสังคม ซึ่งแนวทางการพัฒนาวินัยนั้น (กรมวิชาการ, 2544:58) ให้แนวคิดว่า การสร้างวินัยให้ได้ผลต้องใช้ระบบสัมพันธ์ขององค์รวมคือ

1) ด้านพฤติกรรม คือ ให้มีพฤติกรรมดีด้วยความเคยชิน 2) ด้านจิตใจ คือ มีความสุข มีความพึงพอใจ ในการกระทำพฤติกรรมนั้น 3) ด้านปัญญา คือ มีความสุข ความเข้าใจเหตุผล เห็นคุณค่าของการกระทำ จะสนับสนุนให้จิตใจต้องการทำพฤติกรรมนั้นๆมากยิ่งขึ้น

2. ด้านความรับผิดชอบ พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบในระดับมาก โดยจะเห็นได้ว่า มีจิตสำนึกต่อความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสม ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาเป็น พัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคุณลักษณะที่ดีของความเป็นคนดีของฮูอิทท์ (Huitt, 2014) ที่ได้กล่าวถึงค่านิยมของคุณลักษณะที่ดีจะต้องมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) มีความรับผิดชอบ ซึ่งเน้นว่าต้องรับผิดชอบต่อในงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมีคุณธรรม คือรู้ว่าควรทำอะไรจึงจะถูกต้องและไม่ทำให้ผู้อื่นหรือสังคมเสียหาย และแสดงความรับผิดชอบและมีจริยธรรมต่อสิ่งที่ตนได้กระทำลงไป 2) มีความสามารถในการกำกับวินัย 3) มีคุณธรรมที่แสดงออกทางค่านิยม 4) มีมาตรฐานของความประพฤติส่วนตนและความคิดที่เป็นอิสระ

3. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตในระดับมาก โดยจะเห็นได้ว่า มีความประพฤติดีประพฤติชอบและประพฤติตรงต่อบทบาทหน้าที่ และ ยอมรับข้อบกพร่องอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ที่ผิดพลาด ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาเป็น ไม่สร้างภาระและความเสียหายให้เกิดขึ้นกับบุคคลอื่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (บุรชัย ศิริมหาสาคร, 2546:53-55) ที่ได้กล่าวว่าความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกันในสังคม เพราะถ้าทุกคนมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น สังคมย่อมมีความสุข

4. ด้านความเสียสละ พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความเสียสละในระดับมาก โดยจะเห็นได้ว่า การแสดงถึงความไม่เห็นแก่ตัวและเอาเปรียบบุคคลอื่น และ การเห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาเป็น มีคุณลักษณะที่แสดงถึงการแบ่งปันและการมีน้ำใจต่อบุคคลอื่นตามกำลังความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระเทพคุณาภรณ์ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2558:ออนไลน์) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของความเสียสละว่า ความเสียสละเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคม ทุกคนในสังคมต้องมีความเอื้อเฟื้อเสียสละแบ่งปันให้แก่กัน ไม่มีจิตใจคับแคบ เห็นแก่ตัว ความเสียสละจึงเป็นคุณธรรมเครื่องผูกมิตรไมตรี ยึดเหนี่ยวจิตใจไว้เป็นเครื่องมือสร้างลักษณะนิสัยให้เป็นคนที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

5. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ในระดับมาก โดยจะเห็นได้ว่า มีความเข้าใจถึงบรรทัดฐานที่ถูกต้องในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติอันเป็นการควบคุมความประพฤติที่ควรปฏิบัติในทางสังคม และการชื่นชมยกย่องเมื่อบุคคลปฏิบัติทางกาย วาจา และทางใจที่ถูกต้องเหมาะสม ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาเป็น มีการแสดงออกถึงความประพฤติและการปฏิบัติหน้าที่ไม่ขัดต่อหลักความเชื่อและค่านิยมทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (นภดล เทียนเพิ่มพูน, 2546:2) ที่ได้ศึกษารูปแบบและวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนนายร้อยตำรวจและนายตำรวจฝ่ายปกครอง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบและวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้นักเรียนนายร้อยตำรวจมากที่สุดคือ ครูอาจารย์ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ(รัตนกร วงศ์ศรี, นันทกา โกมลเสน, และรุ่งฤดี พรหมแก้วงาม, 2550:1) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนนักศึกษาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนนักศึกษาของโรงเรียนลำปางพนาธิษฐานการและเทคโนโลยีจังหวัดลำปาง ผลการวิจัยในส่วนของแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พบว่า แนวทางพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนนักศึกษาตามความคิดเห็นของครูคือควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน

6. ด้านการเข้าใจผู้อื่น พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านการเข้าใจผู้อื่น ในระดับมาก โดยจะเห็นได้ว่า แสดงออกถึงการรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่นอย่างตั้งใจในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาเป็น สามารถปฏิบัติตามข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (ชูชนา ก้อนจันทเทศ, 2561:ออนไลน์) ที่ได้เสนอแนะถึงวิธีการที่จะทำให้เราเข้าใจผู้อื่นมากยิ่งขึ้นและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขก็คือ 1) การยอมรับในความแตกต่างของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองและมีความแตกต่างกันทั้งสถานภาพ ภูมิหลัง ค่านิยม การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว หากเรายอมรับหลักการข้อนี้ได้ เราก็จะคาดหวังจากผู้อื่นให้เป็นอย่างที่เราต้องการน้อยลง 2) การยอมรับในความสามารถของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนพยายามที่จะพัฒนาตนเองให้ไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นเสมอ แต่บางครั้งขาดโอกาส ความรู้และแรงกระตุ้น ดังนั้น หากมีการให้โอกาสกับเขาได้แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจของกลุ่ม กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ก็จะทำให้กลุ่มได้ประโยชน์จากเขาและมีความรู้สึกที่ดีร่วมกัน 3) การยอมรับในศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนมีความภาคภูมิใจในตนเองเป็นพื้นฐาน ดังนั้นหากจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและการกระทำใดๆ ก็ตาม ก็จะต้องเริ่มต้นขึ้นจากความต้องการของคนๆ นั้นเป็นสำคัญโดยเขาต้องตระหนักและเกิดจากการตัดสินใจด้วยตนเอง

7. ด้านการเข้าใจโลก พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้มีคุณธรรมจริยธรรมด้านการเข้าใจโลก ในระดับมาก โดยจะเห็นได้ว่า การมีความเข้าใจถึงสัจธรรมของโลกที่ต้องมีการแปรสภาพของสรรพสิ่งต่างๆอย่างรู้เท่าทันในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมา เป็น ยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบตัวอย่างมีสติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ดลใจ ถาวรวงศ์ ดันเจริญ และจันทร์ชลี มาพุทธ, 2552:21) ได้ทำวิจัยเรื่อง กระบวนการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าวิธีการและบทบาทที่สำคัญของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม คือ 1) สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสภาพแวดล้อมมีลักษณะร่วมของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม คือ การมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีเหตุผล 2) สถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ทั้งทางตรงและทางอ้อม 3) เยาวชนต้นแบบต้องมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมถึงการเห็นคุณค่าของความดีงามและการมีบุคคลเป็นหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ 4) สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสภาพแวดล้อม ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรม 8 ประการ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยลำดับแรก ได้แก่ ความขยัน ความประหยัด และความมีน้ำใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้มี 2 ข้อ คือ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน แยกเป็นรายด้าน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความมีวินัย 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 4) ด้านความเสียสละ 5) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี 6) ด้านการเข้าใจผู้อื่น 7) ด้านการเข้าใจโลก ซึ่งมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

1. ด้านความมีวินัยนั้นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ควรส่งเสริมคือควรมีวินัยด้วยการเคารพกฎหมาย
2. ด้านความรับผิดชอบนั้นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ควรส่งเสริมคือควรมีความกระตือรือร้นในหน้าที่ตามความรับผิดชอบ
3. ด้านความซื่อสัตย์สุจริตนั้นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ควรส่งเสริมคือควรมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น
4. ด้านความเสียสละนั้นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ควรส่งเสริมคือ การรู้จักแบ่งปันมีน้ำใจไมตรีต่อกัน

5. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีนั้นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ควรส่งเสริมคือการแต่งกายด้วยความเหมาะสม

6. ด้านการเข้าใจคนอื่นนั้นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ควรส่งเสริมคือการยอมรับและรับฟังเสียงส่วนใหญ่

7. ด้านการเข้าใจโลกนั้นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ควรส่งเสริมคือ การปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจัดให้มีการประเมินผลการจัดกิจกรรม หรือการนำรูปแบบคุณธรรมจริยธรรมมาใช้ในการพัฒนานักศึกษาต่อไป

2. ควรศึกษารูปแบบคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาเพื่อจะได้รูปแบบที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาต่อไป

3. ควรมีการศึกษากิจกรรมที่เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาที่จะทำให้ นักศึกษาสามารถเรียนรู้และเข้าใจ รวมถึงความสำคัญกับการสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์

ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กรมวิชาการ. (2544). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของเยาวชนด้านจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมศาสนา

ชูชนา ก้อนจันทะ. (2561). **ความเข้าใจผู้อื่น**. สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2561. จาก <https://pirun.ku.ac.th>

ดลใจ ถาวรวงศ์ ตันเจริญ และจันทร์ชลี มาพุทธ. (2552). **กระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของ เยาวชนต้นแบบ จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม 5,1-2: 21-34.

นภดล เทียนเพิ่มพูน. (2546). **การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ**. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

บุรชัย ศิริมหาสาร. (2546). **เทคนิคการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์**. กรุงเทพมหานคร : บัค พอยท์.

ฝ่ายทะเบียนและวัดผล. (2561). **ข้อมูลนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน**, ประจำปีภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561. ข้อมูล ณ วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2561.

รัตนกร วงศ์ศรี นันทกา โกมลเสน และรุ่งฤดี พรหมแก้วงาม. (2550). **การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน นักศึกษาโรงเรียนลำปางพณิชยการและเทคโนโลยีจังหวัดลำปาง**. รายงานการวิจัยโรงเรียนลำปางพณิชยการและเทคโนโลยีจังหวัดลำปาง.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 และแนวทางการปฏิบัติ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2561. จาก <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/>.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). **ความเสียสละ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2561. จาก http://www.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id.

Huitt, W.G. Moral and character development. Valdosta State University.

Yamane. (1967). Taro Statistic : An Introductory Analysis. New York: Harper & row.

การนำเสนอกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
A Presentation of Procession to Conduct Education Supervision
of Young Children Development Center of Local Administrative
Organization in Phranakorn Si Ayutthaya Province

ราตรี ฤกษ์ดี*, ดร.พรเทพ ฐ์แผน**, ดร.นริศนันท์ เดชสุระ***
Ratree Rekdee*, Pornthep Rupan**, Narisanan Dechsura***
คณะครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Author for Correspondence : ratreeratree6545@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา 2) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิธีการดำเนินงานวิจัย มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 173 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างตามสูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น .872 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน มีรายการปฏิบัติรวม 33 รายการ ได้แก่ 1. การเตรียมการนิเทศ 9 รายการ 2. การวางแผนการนิเทศ 7 รายการ 3. การดำเนินการนิเทศ 11 รายการ 4. การประเมินผลการนิเทศและรายงาน 3 รายการ และ 5. การปรับปรุงแก้ไขวิธีการนิเทศ 3 รายการ 2) กระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 5 ขั้นตอน มีค่าเฉลี่ยด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ ($\bar{x}$ = 3.50) ทุกรายการ

คำสำคัญ: การนิเทศการศึกษา, กระบวนการ, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Received: 08/04/62 Revised: 27/04/62 Accepted: 01/05/62

Abstract

The purposes of this study were to 1) Create and supervise the procession to conduct education supervision of young children development centers of local administrative organization in Phranakorn Sri Ayutthaya province. 2) Evaluate suitability and possibility of procession to conduct education supervision of young children development centers of local administrative organization in Phranakorn Sri Ayutthaya province. The methodology of this study had two stages. Stage 1) to create and supervise the procession to conduct education supervision of young children development centers of local administrative organization in Phranakorn Sri Ayutthaya province. The main information were given from 5 experts. The device employed for collecting data was check list of validity contents. The statistical device employed in analysis of data was consistency index. Stage 2) to evaluated suitability and possibility of procession to conduct education supervision of young children development centers of local administrative organization in Phanakorn Sri Ayutthaya province. The sampling group was 173 chiefs of young children development centers. The instruments used in this study was Likert Rating Scale. The statistical devices employed in analysis of data were mean and standard deviation.

The findings were as follows : 1) The procession to conduct education supervision of young children development centers of local administrative organization in Phranakorn Sri Ayutthaya province consisted of following 5 stages of 33 lits. Stages 1. Preparation of supervision which consisted of 9 lists. Stage 2. Planning for supervision which consisted of 7 lists. Stage 3. Conduction of supervision which consisted of 11 lists. Stages 4. Evaluation and report of supervision which consisted. Stages of 3 lists 5. Improvement of supervision method which consisted of 3 lists. 2) The result of evaluation of suitability and possibility of the procession to conduct education supervision of young children development centers of local administrative organization in Phranakorn Sri Ayutthaya province which consisted of 5 stage and 33 lists of conducting supervision activity had higher mean in suitability and possibility than the purpose criteria. ($x=3.50$)

Keyword : Education Supervision, Procession, Young Children Development Center

บทนำ

การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยต้องเน้นที่ การอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่วัยเด็ก ถ้าเด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสมก็จะเป็นการวางรากฐานของชีวิต โดยเฉพาะวัย 0-5 ปี ซึ่งเป็นรากฐานแห่งการพัฒนาการเจริญเติบโตในทุกด้านได้อย่างเต็มที่ ซึ่งการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นช่วง อายุที่สามารถพัฒนาความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาได้อย่างเต็มที่ หากไม่ได้รับการพัฒนาในช่วงวัยนี้อาจส่งผลให้พัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างเชื่องช้า ดังที่ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud). นักจิตวิทยาได้เสนอแนวคิดไว้ว่า “วัยเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์คือ ระยะ 5 ปีแรกของคนเรา ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับในตอนต้นของชีวิต จะมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนเรา ตลอดจนถึงวาระสุดท้าย โดยเชื่อว่าการอบรมเลี้ยงดูในระยะปฐมวัยนั้น จะมีผลกระทบต่อการพัฒนา บุคลิกภาพของเด็กในอนาคต (ยาวพา เดชะคุปต์ ,2542)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงาน ซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก ตามบัญญัติกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจแห่งรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือเมืองพัทยาที่ดี ล้วน แต่มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นได้จัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพร้อมทั้งรับโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่ใน ความรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุกๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และได้มาตรฐาน (มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในความรับผิดชอบ มีทั้งสิ้น 305 แห่ง การดำเนินการจัดการศึกษาได้มีการดำเนินงานพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็น ไปตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 12 มาตรฐาน 43 ตัวบ่งชี้ แยกเป็นมาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา และด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

ผลการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบ ปัญหาด้านวิชาการวิชาการที่สำคัญได้แก่ ขาดการนิเทศการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ขาดการนำผลการ นิเทศมาพัฒนาการจัดการศึกษา(รายงานการติดตามการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปี 2551) ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พิชิต ฤทธิ์จรรย์. 2554) ได้แก่ พัฒนาระบบการนิเทศการเรียนการสอนทั้งในการนิเทศภายในและ การนิเทศจากภายนอกสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง โดยมีการพัฒนาศึกษานิเทศก์ ครูผู้นิเทศ และ สร้างระบบเครือข่ายการนิเทศ รวมทั้งกำกับติดตามการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ถ่ายโอนแล้ว

ให้สามารถบริหารจัดการศึกษาและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ
โสรดา จิตรฉาย (2555) ที่ได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์
พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติ
ต่ำสุด คือด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร แนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก โดยการอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน และควรมีการนิเทศการศึกษา ติดตามการสอนครูผู้
ดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง พัฒนาเด็กไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ

การนิเทศการศึกษาเป็นหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งที่หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องดำเนินการ
ตามกระบวนการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพของการ
ศึกษาจะประสบผลสำเร็จตามเป้าประสงค์มากหรือน้อย ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การนิเทศการศึกษาภายใน
สถานศึกษา ดังนั้นการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต่อการบริหารศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก ดังที่ กรองทอง จิระเดชกุล (2550) ได้สรุปไว้ 4 ประการ คือ 1) เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการ
จัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานใกล้เคียงกัน 2) ปริมาณศึกษานิเทศก์จากภายนอกไม่เพียงพอกับความ
ต้องการของครูและสถานศึกษา 3) บุคลากรภายในสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถมีความคุ้นเคย
ใกล้ชิดปัญหามากที่สุด และ 4) บรรยากาศในการนิเทศมีความเป็นกันเอง และสามารถปฏิบัติงาน
นิเทศได้อย่างต่อเนื่อง แต่ในสภาพปัจจุบันพบว่ายังมีปัญหาไม่สามารถดำเนินการและสร้างระบบการ
นิเทศการศึกษา กำกับ และติดตามผลที่มีประสิทธิภาพได้ เพราะขาดแนวทางการปฏิบัติการนิเทศ
การศึกษาที่ดี และถูกต้อง อีกทั้งเมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว ก็พบ
ว่ายังไม่มีข้อมูลหรือผลการศึกษาวิจัยเรื่องนี้มาก่อน ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรของศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงสนใจที่จะนำเสนอกระบวนการดำเนินงานนิเทศการ
ศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อช่วย
ให้ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้นำไป
ใช้เป็นกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำมาซึ่งคุณภาพการศึกษา
ของผู้เรียนที่พึงประสงค์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกระบวนการดำเนินงานนิเทศการ
ศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาแนวคิดกำหนดขอบเขตของการวิจัย กรอบหรือกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใน 5 ขั้นตอนประกอบด้วย 1. เตรียมการนิเทศ 2. การวางแผนการนิเทศ 3. ดำเนินการนิเทศ 4. ประเมินผลการนิเทศและรายงานผล 5. ปรับปรุงแก้ไขวิธีการนิเทศ

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

2.1 กระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2 ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้กับบริบทศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 การสร้างกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดย ศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินงานการนิเทศการศึกษา ของหน่วยงานทางการศึกษาและนักวิชาการ

1.1.1 สังเคราะห์ขั้นตอน กระบวนการและกิจกรรมของกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหน่วยงานทางการศึกษาและนักวิชาการ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการกำหนดเป็นกรอบความคิดในการวิจัย ทั้งนี้ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1.1.2 นำกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาที่ได้พัฒนาขึ้นมาร่างเป็นแบบสอบถาม เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

2.1 ประชากรได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งกำหนดให้มีคุณสมบัติ ดังนี้

2.1.1 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาวิชาบริหารการศึกษา หรือผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

2.1.2 มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ คือแบบสอบถามฉบับที่ 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้เชี่ยวชาญ โดยแบบสอบถามประเภทปลายปิด (Closed form)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา จำนวน 5 คน แสดงความคิดเห็นดังนี้

แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษามาสังเคราะห์ บูรณาการกับสรุปวิเคราะห์เอกสาร ดำรงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้กระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา

3.2 นำแบบสอบถามฉบับที่ 1 เสนอประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง ชัดเจน พร้อมให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุง แก้ไข สร้างเป็นฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดย ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ถึงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตอบแบบสอบถาม

5. การตรวจสอบแนวทางการดำเนินงานนิเทศการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

5.1 นำผลจากแบบสอบถาม มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of concurrence) ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรายการปฏิบัติมีเกณฑ์ตัดสินใจว่ารายการนั้นควรมีดัชนีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 – 1.00 ถือว่ามีความสอดคล้องผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าการดำเนินงานนิเทศการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความตรงตามแนวคิด ทฤษฎี และโครงสร้าง

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกระบวนการดำเนินงานการนิเทศการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. การเตรียมการ

1.1 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out). กับหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียงที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 30 ฉบับ

1.2. นำแบบสอบถามที่ได้กลับมาวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพของคำถามรายข้อและรวม โดยวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการของ ครอนบาค โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) โดยใช้โปรแกรม SPSS for Window version 12 ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการดำเนินงานนิเทศการศึกษา เท่ากับ .872 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นสูงมีความเหมาะสมทุกแนวทางสามารถนำไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้ และดำเนินการสร้างแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating scale)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 ประชากรได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งกำหนดให้มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ต้องเป็นบุคลากรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคัดเลือกและแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรและการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 305 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ต้องเป็นบุคลากรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคัดเลือกและแต่งตั้งเพื่อปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรและการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์ยามานะ (Taro Yamane) จำนวนประชากร จำนวน 305 แห่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 173 แห่ง
สูตร ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ
N = ขนาดของประชากร
e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

ขั้นที่ 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกเป็นรายอำเภอ ได้จำนวน 16 อำเภอ และทำการสุ่มอย่างง่าย

ขั้นที่ 3 ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากแบบแทนที่ เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 173 แห่ง ได้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังตาราง

ตาราง จำนวนประชากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จังหวัด	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
พระนครศรีอยุธยา	305	173

3. เครื่องมือที่ใช้ในขั้นนี้ คือแบบสอบถามฉบับที่ 2

3.1 นำแบบสอบถามจากหาคำความเชื่อมั่นกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา มากำหนดเป็นประเด็นคำถามเพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับที่ 2

3.2 นำแบบสอบถามฉบับที่ 2 เสนอประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง ชัดเจนพร้อมให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไข สร้างเป็นฉบับสมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ คือ แบบสอบถามฉบับที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของผู้ตอบแบบสอบถามโดยเป็นแบบสอบถามประเภทปลายปิด (Closed form)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม กับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นแบบสอบถามปลายปิด มาตรฐานประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับโดยสอบถามเกี่ยวกับ ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยาว่าอยู่ในระดับใด โดยกำหนดเป็นค่าน้ำหนักคะแนนตามวิธีการของลิเกิร์ต (ลัวันสายยศ และอังคณา สายยศ, 2536 : 156-157) ดังนี้

5 หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าประเด็นนี้มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้กับบริบทที่จะเป็นกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษามากที่สุด หรือประมาณร้อยละ 81-100

4 หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าประเด็นนี้มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้กับบริบทที่จะเป็นกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษามาก หรือประมาณร้อยละ 61 – 80

3 หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าประเด็นนี้มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้กับบริบทที่จะเป็นกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาน้อยกว่ามาก หรือประมาณร้อยละ 41-60

2 หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าประเด็นนี้มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้กับบริบทที่จะเป็นกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาน้อย หรือประมาณร้อยละ 21-40

1 หมายถึง ท่านมีความเห็นว่าประเด็นนี้มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้กับบริบทที่จะเป็นกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษาน้อยที่สุด หรือประมาณร้อยละ 1-20

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ถึงหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.2 นำแบบสอบถามฉบับที่ 2 ผู้วิจัยได้นำส่งไปทางไปรษณีย์และนำส่งด้วยตนเองบ้าง ไปถึงกลุ่มตัวอย่างภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการดำเนินการตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้ นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา วิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผู้วิจัยมีเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ผู้วิจัยมีเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา ดังนี้ ค่าเฉลี่ย มากกว่า 3.50 ขึ้นไป ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ถือว่าเป็นกระบวนการที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงเป็นกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิจัย

1. กระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน 33 รายการปฏิบัติ คือ 1. เตรียมการ นิเทศมี 9 รายการปฏิบัติ ได้แก่ การจัดประชุมเตรียมปัจจัยเตรียมปัจจัยที่เกี่ยวข้อง พิจารณาให้ความเห็นชอบจัดตั้งงบประมาณ ชี้แจงกระบวนการดำเนินงานถึงขั้นตอนแก่ผู้รับ จัดประชุมระดมวิเคราะห์ สภาพพฤติกรรมที่เป็นอยู่ที่ต้องแก้ไข จัดอันดับความสำคัญของปัญหาพร้อมกับการกำหนด สร้างความเข้าใจให้แก่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใคร่รับผิดชอบตำแหน่งหน้าที่ใดเป็นลายลักษณ์อักษร กำหนดร่วมกันกำหนดขอบเขตของการนิเทศการศึกษา เป็นต้น 2. การวางแผนการ นิเทศ มี 7 รายการปฏิบัติ ได้แก่ กำหนด รูปแบบในการดำเนินงานการนิเทศการศึกษาในศูนย์พัฒนา

เด็กเล็ก กำหนดเทคนิคการนิเทศการศึกษา กำหนดระยะเวลาว่าจะทำอะไรก่อน – หลัง เป็นต้น 3. ดำเนินการนิเทศมี 11 รายการปฏิบัติ ได้แก่ การประชุมก่อนเปิดภาคเรียน การปฐมนิเทศ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเสนอแนะเรื่องต่าง ๆ การให้คำแนะนำปรึกษา หัวหน้าศูนย์ให้คำแนะนำปรึกษา ทำความเข้าใจหรือให้ความรู้ การประชุมปฏิบัติการ การสัมมนา คณะครูกำหนดปัญหา สำรวจปัญหา ปรึกษาหารือ และแก้ปัญหา การสาธิตการสอนโดยมีความชำนาญการในการสอนเรื่องนั้น ศึกษาเอกสารทางวิชาการนำความรู้มาถ่ายทอดให้แก่เพื่อนร่วมงานได้เรียนรู้และเข้าใจ การเยี่ยมชั้นเรียน เข้าพบและสังเกตการณ์ปฏิบัติงานของครูในชั้นเรียน จัดทำโครงการบุคลากรครูไปศึกษาค้นคว้า เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์การทำงาน การสังเกตการสอนเข้าไปดูการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของครูผู้สอนถึงวัตถุประสงค์ของการสังเกตการณ์สอน สิ่งที่จะสังเกต คณะกรรมการบริหารศูนย์ สนับสนุนการดำเนินงานการนิเทศการศึกษาในระหว่างดำเนินการนิเทศ เป็นต้น 4. ประเมินผลการนิเทศและรายงานมี 3 รายการปฏิบัติ ได้แก่ กำหนดประเด็นการประเมินและตัวชี้วัดผลการดำเนินงานการนิเทศการศึกษาสร้างเครื่องมือ รับฟังความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลนำมาปรับปรุง และจัดทำรายงานผลในการนิเทศการศึกษา 5. ปรับปรุงแก้ไขวิธีการนิเทศมี 3 รายการปฏิบัติ ได้แก่ นำผลที่ได้มาจากการประเมินผลการนิเทศการศึกษามา วิเคราะห์เปรียบเทียบกับเป้าหมาย พิจารณาว่าประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อนำผลการนิเทศการศึกษามาปรับปรุงแก้ไข จะที่ต้องปรับปรุง และสรุปรายงานผลการนิเทศ การศึกษา ต่อคณะกรรมการนิเทศหลังเสร็จสิ้นตามแผนการนิเทศ เพื่อเผยแพร่ต่อศูนย์เด็กเล็กอื่น ๆ

2. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน 33 รายการปฏิบัติ การดำเนินงานนิเทศมีค่าเฉลี่ยด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ ($\bar{x} = 3.50$) ทุกรายการปฏิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ซึ่งพบว่ากระบวนการดำเนินงานนิเทศการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน 33 รายการปฏิบัติ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมการนิเทศ ผลการวิจัยมี 9 รายการปฏิบัติโดยรายการที่มีความเหมาะสมสูงสุด คือ รายการปฏิบัติข้อที่ 9 กำหนดขอบเขตของการนิเทศการศึกษา การเตรียมการนิเทศการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องกำหนดขอบเขตของการนิเทศการศึกษา ได้แก่ 1.งานหลักครูและบุคลากรในศูนย์จะต้องปฏิบัติคือ หลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดผลการเรียนการสอน 2 .งานสนับสนุนวิชาการ คือ งานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ กิจกรรมนักเรียนและสัมพันธ์

กับชุมชน ต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติจึงได้ผลงานที่มีคุณภาพตามความมุ่งหวังที่ตั้งไว้จึงประสบความสำเร็จได้เนื่องจากการเตรียมการที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 36) ; สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 23) ; กรมวิชาการ (2543 : 17) ที่พบว่าการจัดประชุมเตรียมตั้งงบประมาณชี้แจงกระบวนการดำเนินงาน จัดอันดับความสำคัญของปัญหาพร้อมกับการกำหนดแนวทาง และกำหนดขอบเขตของการนิเทศการศึกษา จัดสรรบุคลากรเพื่อมอบหมายงานในการทำงาน สร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานก่อให้เกิดการบริหารงานที่มีคุณภาพ และรายการที่มีความเป็นไปได้สูงสุดคือรายการปฏิบัติข้อที่ 6 การสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้มีส่วนที่รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานการนิเทศการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สัจด์ อุทรานันท์ (2530 : 46) ที่เสนอว่าขั้นเตรียมการนิเทศต้องมีการศึกษาสภาพจัดอันดับความสำคัญของสภาพปัญหาพร้อมกำหนดทางเลือก โดยมีการจัดสรรบุคลากรเพื่อมอบหมายงาน และพิจารณาให้ความเห็นชอบจัดตั้งงบประมาณ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเตรียมการนิเทศการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นผู้รับผิดชอบต้องกำหนดขอบเขตของการนิเทศ กำหนดวัตถุประสงค์ จัดทำแผนการดำเนินการ โครงการ กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องกัน พร้อมทั้งให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครู โดยวิธีการฝึกอบรม หรือการประชุมสัมมนาเป็นต้น งานจึงประสบผลความสำเร็จได้เนื่องจากการเตรียมการที่ดี

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการนิเทศ ผลการวิจัยมี 7 รายการปฏิบัติ โดยรายการที่มีความเหมาะสมสูงสุด คือ รายการปฏิบัติข้อที่ 3 กำหนดระยะเวลาว่าจะทำอะไรก่อน-หลังไปตามลำดับในการดำเนินการ แต่ละขั้นจะต้องใช้เวลาอย่างน้อยเพียงใด สอดคล้องกับสัจด์ อุทรานันท์ (2530 : 46) ที่พบว่า ขั้นวางแผนการนิเทศต้องร่วมกันกำหนดรูปแบบ เทคนิคในการดำเนินงาน พร้อมกำหนดระยะเวลาอะไรก่อนหลัง กำหนดกิจกรรมในการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศและรายการที่มีความเป็นไปได้สูงสุด คือ รายการปฏิบัติข้อที่ 4 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นผู้นิเทศจะคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุน ส่งเสริมครูในการปรับปรุงการเรียนการสอนสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 23) ที่เสนอว่าการนิเทศต้องมีประชุมเพื่อชี้แจง เพื่อกำหนดรูปแบบในการดำเนินงานการนิเทศ โดยที่ผู้นิเทศคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุน

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การวางแผนการนิเทศ ควรมีการร่วมกันประชุมกำหนดระยะเวลาว่าจะทำอะไรก่อน-หลัง กำหนดกิจกรรมและวิธีการดำเนินงาน พร้อมร่วมกันสร้างเครื่องมือ เลือกรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบท พร้อมทั้งสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้รับการนิเทศ เพื่อเป็นหลักและทิศทางในการดำเนินงาน ทำให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการนิเทศผลการวิจัยมี 11 รายการปฏิบัติโดยรายการที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้สูงสุดคือ รายการปฏิบัติข้อที่ 3 การให้คำแนะนำปรึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา ทำความเข้าใจหรือให้ความรู้ เฉพาะกลุ่มหรือบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการ สัต อุตหรณันท์ (2530 : 46) ที่พบว่า การดำเนินการนิเทศ มีการประชุมก่อนเปิดภาคเรียน การปฐมนิเทศ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเสนอแนะเรื่องต่าง ๆ การให้คำแนะนำปรึกษา หัวหน้าศูนย์ให้คำแนะนำปรึกษา ทำความเข้าใจหรือให้ความรู้ การประชุมปฏิบัติการ การสัมมนา คณะครู กำหนดปัญหา สำรวจปัญหา ปรึกษาหารือและแก้ปัญหา คณะกรรมการบริหารศูนย์สนับสนุนการดำเนินงานการนิเทศการศึกษาในระหว่างดำเนินการนิเทศ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ดำเนินการนิเทศเป็นการกำหนดวิธีการในการนิเทศ โดยผู้นิเทศต้องมีการประสานงาน จัดทำรายละเอียด ช่วยเหลือ รายงานผล พร้อมทั้งกระตุ้น จูงใจ ให้คำแนะนำปรึกษาเพื่อให้เกิดความชัดเจน ทำความเข้าใจหรือให้ความรู้ในการทำงาน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ครูที่มีปัญหาในการปฏิบัติงาน พร้อมอำนวยความสะดวกในการดำเนินการนิเทศ ให้งานดำเนินไปตามแผนที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลการนิเทศและรายงานผล การวิจัยมี 3 รายการปฏิบัติ โดยรายการที่มีความเหมาะสมสูงสุด คือ รายการปฏิบัติข้อที่ 1 กำหนดประเด็นการประเมิน และตัวชี้วัดผลการดำเนินงานการนิเทศการศึกษาสร้างเครื่องมือ และวิธีการในการสอนวัดความรู้ ความสามารถด้านต่าง ๆ ที่พบว่าประเมินผลการนิเทศและรายงานผล การช่วยกันกำหนดประเด็น การประเมิน และตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน สร้างเครื่องมือ เพื่อสะท้อนผลการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลนำมาปรับปรุงทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การประเมินผลเป็นกลไกที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา ตรวจสอบการปฏิบัติงาน การรวบรวมปัญหาที่ปฏิบัติแต่ละขั้นตอน โดยมีการจัดทำรายงานผลเป็นขั้นตอน เพื่อหาทางแก้ไขสามารถดำเนินการนิเทศให้บรรลุเป้าหมาย ทราบถึงคุณภาพในการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงแก้ไขวิธีการนิเทศ ผลการวิจัยมี 3 รายการปฏิบัติโดยรายการที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้สูงสุดคือ รายการปฏิบัติข้อที่ 3 สรุปรายงานผลการนิเทศการศึกษาต่อคณะกรรมการนิเทศหลังเสร็จสิ้นตามแผนการนิเทศ เพื่อเผยแพร่ต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 23) ที่พบว่าขั้นปรับปรุงแก้ไขวิธีการนิเทศ ต้องนำผลการนิเทศเปรียบเทียบกับเป้าหมาย เพื่อนำผลการนิเทศศึกษามาปรับปรุงแก้ไข และสรุปผลรายงานเพื่อเผยแพร่

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการนิเทศเป็นการนำผลที่ได้มาจากการประเมินผลการนิเทศวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเป้าหมาย มาปรับปรุง พัฒนาจุดเด่น แล้วสรุปรายงานผลการนิเทศการศึกษาครั้งต่อไป ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานได้รับการพัฒนาขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การเตรียมการนิเทศการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรกำหนดขอบเขตการนิเทศการศึกษาให้ชัดเจนและสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้มีส่วนที่รับผิดชอบ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการดำเนินงานการนิเทศการศึกษา จึงจะมีการเตรียมการที่ดีต่อการนิเทศการศึกษาต่อไป

2. การวางแผนการนิเทศ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรกำหนดระยะเวลาว่าจะทำอะไรก่อน – หลังไปตามลำดับในการดำเนินการ โดยหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นผู้นิเทศจะคอยให้ความช่วยเหลือแนะนำ สนับสนุน ส่งเสริมครูในการปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

3. ดำเนินการนิเทศ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา ทำความเข้าใจหรือให้ความรู้กับผู้ที่ปัญหาในการปฏิบัติงานหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนการนิเทศการศึกษา

4. ประเมินผลการนิเทศและรายงานผล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการกำหนดประเด็นการประเมิน และตัวชี้วัดผลการดำเนินงานการนิเทศการศึกษา สร้างเครื่องมือวิธีการในการสอน และจัดทำรายงานผลในการนิเทศการศึกษาเป็นลำดับขั้นตอนต่อไป

5. ปรับปรุงแก้ไขวิธีการนิเทศ ในการปรับปรุงแก้ไขเมื่อมีการดำเนินการนิเทศการศึกษาแล้วหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูควรร่วมกันสรุปรายงานผลการนิเทศการศึกษา ต่อคณะกรรมการนิเทศหลังเสร็จตามแผนการนิเทศเพื่อเผยแพร่ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัย มีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ควรศึกษาวิธีการเตรียมการนิเทศการศึกษาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการดำเนินงานการนิเทศการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปรับปรุงแก้ไขวิธีการนิเทศการศึกษา ให้เหมาะสมกับบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

บรรณานุกรม

กรອງทอง จิระเดชากุล. (2550). **คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร : ธารอักษร.
กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **กระบวนการปฏิบัติการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพมหานคร : ที.เอส บี.โปรดักส์.

- กรมวิชาการ. (2543). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2548). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2554). **การวิจัยประเมินผลการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย.ปีที่ 3 ฉบับที่1, 2
- นิพนธ์ ไทยพานิช. (2531). **การนิเทศแบบคลินิก**. พิมพ์ครั้งที่ 4.กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร : แม็ค.
- ล้วนสายยศ และอังคณา สายยศ.(2536) **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช
- สัจด์ อุทรานันท์. (2530). **การนิเทศการศึกษา หลักการทฤษฎีและปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มิตรสยาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543). **การพัฒนาเด็กปฐมวัยตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- โสธดา จิตรฉาย. (2555). **การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา : วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา**

กระบวนการพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง
อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

The Process of Development of Wat Saengkaewphothiyan,
Chediluang Sub-district, Mae Sruai District, Chiang Rai Province

ศักดา วิวัฒน์จรรตศักดิ์ ,ดร.จรรณศักดิ์ แพ่ง, รองศาสตราจารย์สมหมาย เปรมจิตต์
Sakda wiwatkajohnsak, Charoonsak Phaeng Dr., Assoc. Prof. Sommai Premchit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
Author for Correspondence: somyot_pan@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษากระบวนการพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือเจ้าอาวาสวัดแสงแก้วโพธิญาณ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเจดีย์หลวง กำนันตำบลเจดีย์หลวง ผู้นำชุมชนในตำบลเจดีย์หลวง ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลเจดีย์หลวง ผู้อาวุโสในชุมชนตำบลเจดีย์หลวง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 บ้านใหม่แสงแก้วและคณะกรรมการกลุ่มพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณฝ่ายต่างๆ จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

การพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ในด้านการมีส่วนร่วมพบว่า เจ้าอาวาสวัดแสงแก้วโพธิญาณ บุคลากรในวัด ผู้นำชุมชน และประชาชนตำบลเจดีย์หลวงมีส่วนร่วม ผลักดันในการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมภายในวัด โดยร่วมกันจัดทางบประมาณให้แก่วัดเพื่อบูรณปฏิสังขรณ์ ซ่อมแซมวัดในส่วนที่ชำรุดทรุดโทรม ด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา พบว่า พระภิกษุสามเณรได้ทำหน้าที่ในการศึกษาปฏิบัติธรรมตามข้อวัตรต่างๆ มีกิจกรรมภายในวัดที่ช่วยเผยแพร่ในด้านพระธรรมคำสั่งสอนต่างๆ ให้พุทธศาสนิกชน

ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาวัดพบว่า วัดยังขาดโครงสร้างของการบริหารการเงินที่เป็นระบบมากพอ จึงต้องมีกระบวนการในการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น พระสงฆ์ กรรมการวัด ไวยาวัจกร รวมถึงชุมชนใกล้เคียง ให้มีความรู้ ความเข้าใจเพื่อให้สามารถดำเนินการบริหารการเงินให้แก่วัดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและงบประมาณการก่อสร้างมีไม่เพียงพอ

คำสำคัญ : กระบวนการพัฒนา, ปัญหาและอุปสรรค, วัดแสงแก้วโพธิญาณ

Received: 08/09/61 Revised: 18/12/ 61 Accepted: 15/01/62

Abstract

The objectives of this independent study were 1) to study development of Watsaengkaewphothiyan, Chediluang Sub-District, mae Sruai District, Chiang Rai Province, and 2) to study the problems and obstacles in development of Watsaengkaewphothiyan, Chediluang Sub-District, Mae Sruai District, Chiang Rai Province. The populations in the study were 20 people consisting of the Abbot of Watsaengkaewphothiyan, the chief executive of the Chediluang Sub-District Administration Organization, the Sub-District Headman, the President of Elderly Club, Senior citizens of Chediluang Community, the village Headman of 11th Ban Maiseangkaew, and Watsaengkaewphothiyan Development Committees. The instrument used in the research was interview forms.

The results of the study were found that:

The development of Watsaengkaewphothiyan, Chediluang Sub-District, Mae Sruai district, Chiang Rai Province, in term of participation, it is found that the Abbot, staffs of the temple, community leaders and people in Chediluang Sub-District are involved in the temple environmental changing. They all together supply the budget for repairing and restoring the damaged parts of temple. In term of propagation of Buddhism, it is found that monks and novices have been responsible for study and practice the observances. There are many activities in the temple in order to preach the Buddhist teachings to people.

The problems and obstacles of the temple development is the structural lacking of systematically financial management. So the process of developing related personnel, such as the monks, the temple committee, the warden, as well as the communities closed to the temple, is in need in order to let them understand and know how to manage financial efficiently. Constructing budget is also not enough.

Keywords : Process of Development, Problems and Obstacle, Wat saengkaewphothiyan

บทนำ

วัดในพระพุทธศาสนา เป็นองค์กรทางศาสนาที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับเป็นที่พึ่งทางใจของพุทธศาสนิกชน วัดแห่งแรกของพระพุทธศาสนา คือ วัดเวฬุวัน หรือวัดเวฬุวันาราม ตามประวัติว่าเป็นที่พำนักอาศัยของผู้ประพบัติพรหมจรรย์ เป็นสถานที่สงบร่มรื่น ร่มเย็นทั้งทางกายและทางใจ ซึ่งเหมาะแก่การบำเพ็ญสมณธรรม ตรงกับความหมายของคำว่า อาราม ส่วนชาวไทยเรียกสถานที่อยู่ของผู้ประพบัติพรหมจรรย์ ว่า “วัด” เพราะสถานที่ดังกล่าวใช้เป็นที่วัดภูมิธรรม ภูมิความรู้ของพุทธศาสนิกชนผู้มาวัดสามารถประพบัติปฏิบัติธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าได้มากน้อยแค่ไหน

วัดมีความสำคัญและความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม เป็นสถานที่พึ่งพิงเทศน์ฟังธรรม เป็นสถานที่ประชุม และเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน วัดแต่ละแห่งถูกสร้างขึ้นอย่างงดงามตามศิลปะและสถาปัตยกรรมในแต่ละสมัย วัดจึงเป็นโบราณสถานที่สำคัญแสดงถึงประวัติศาสตร์ในยุคนั้นๆ จากอดีตสู่ปัจจุบัน วัดในสมัยก่อนเปรียบเสมือนโรงเรียน พระสงฆ์ที่วัดเป็นผู้สอนเด็กให้รู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตควบคู่ไปกับการเรียนทางธรรมะ การจัดงานบุญงานกุศลก็มักจะจัดกันที่วัด เมื่อมีการทะเลาะวิวาทก็มักไปตกลงไกลเกลี่ยกันที่วัด แม้กระทั่งเมื่อตายก็นำศพไปทำพิธีและเผากันที่วัด ชีวิตคนไทยสมัยก่อนจึงผูกพันกับวัดตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายเลยทีเดียว (อาคม เดชทองคำ. 2554 : 151-152)

ในอดีตวัดถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางและเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน รวมทั้งคนในชุมชนใกล้เคียงรอบๆ วัดยังใช้วัดเป็นสถานที่พบปะสังสรรค์และทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น จัดให้มีการประชุมหมู่บ้านทุกเดือนและการประชุมของส่วนราชการ หรือให้วัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ แต่ในปัจจุบันท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมตะวันตกที่ไหลบ่าเข้ามาสู่สังคมไทย ทำให้เด็ก เยาวชน และประชาชน ส่วนใหญ่หันไปยึดติดในวัตถุนิยมมากเกินไปเป็นผลให้คนห่างไกลจากวัด โดยไม่รู้ตัว วัดจึงได้ลดบทบาทลงจากในอดีต สังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านต่างมีวัดประจำหมู่บ้านของตนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งถือว่าเป็นสมบัติรวมของคนทั้งหมู่บ้าน ดังนั้นวัดจึงเป็นศูนย์รวมของประชาชน

อำเภอแม่สรวย เป็นอำเภอทางผ่านเข้าเมืองจังหวัดเชียงราย เป็นอำเภอที่มีธรรมชาติที่สวยงาม แวดล้อมด้วยป่าเขาลำเนาไพรของดอยจอมแจ้ง และดอยม่อนแสงแก้ว ในปัจจุบัน มีวัดแสงแก้วโพธิญาณ เป็นจุดดึงดูดให้ผู้คนเข้าไปกราบไหว้ พักผ่อน ชมความงดงามของศาสนสถานในวัดวัดแสงแก้วโพธิญาณ สร้างอยู่บนเนินดอยเล็กๆ ห่างจากหมู่บ้านป่าดิงงาม อ.แม่สรวย จ.เชียงราย ชาวบ้านเรียกว่า ดอยม่อนแสงแก้ว ก่อสร้างเมื่อปี 2549 โดยท่านพระครูบา อริยชาติ อริยจิตโต พร้อมทั้งคณะศรัทธาบ้านป่าดิง และศิษยานุศิษย์ และมีการพัฒนาวัดต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ตลอดหลายปีที่ผ่านมาพลังแห่งศรัทธาของสาธุชนที่ร่วมบริจาคทุนทรัพย์เพื่อพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณจากเชิงดอยห่างไกลและทุรกันดาร กลายเป็นสถานที่สวยงามอลังการที่สุดแห่งหนึ่งของภาคเหนือ เปรียบ

ด้วยการพัฒนาวัดที่รวดเร็วในช่วงระยะเวลาไม่กี่ปี ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการพัฒนา วัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เพื่อให้เกิดความรู้ และแนวทางในการนำมาสนับสนุนปรับปรุงการพัฒนาวัดในจังหวัดเชียงรายสืบต่อไป

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

1. ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือเจ้าอาวาสวัดแสงแก้วโพธิญาณ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเจดีย์หลวง กำนันตำบลเจดีย์หลวง ผู้นำในชุมชนตำบลเจดีย์หลวง ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลเจดีย์หลวง ผู้อาวุโสในชุมชนตำบลเจดีย์หลวง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 บ้านใหม่แสงแก้ว และคณะกรรมการกลุ่มพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณฝ่ายต่างๆ รวมจำนวน 15 คน

2. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่เป็นบุคคล วัตถุ สิ่งของและสถานที่ที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้จัดเก็บข้อมูลโดยตรงจากแหล่งข้อมูลตามที่ปรากฏในบทที่ 4 สภาพพื้นที่ศึกษาวิจัย

2.2 ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารสิ่งพิมพ์ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แหล่งข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ วัดแสงแก้วโพธิญาณ สำนักหอสมุดกลาง สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และหอสมุดมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

2.3 ศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ โดยตรงจากประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาวิจัยในหมู่บ้าน จำนวน 15 คน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับในการพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ละเอียดรอบคอบ ถูกต้อง ตอบคำถามและตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างชัดเจน โดยใช้เทคนิค วิธีการในหลายรูปแบบ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีวิธีการที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

3.1 การสำรวจพื้นที่วิจัย (Survey) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาการพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

3.2 การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมของวัดแสงแก้วโพธิญาณ เพื่อเก็บข้อมูลด้วยการจดบันทึก ถ่ายภาพ บันทึกเสียง เพื่อจะได้นำมาใช้วิเคราะห์งานวิจัยต่อไป

3.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับเจ้าอาวาสวัดแสงแก้วโพธิญาณ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลเจดีย์หลวง กำนันตำบลเจดีย์หลวง ผู้นำในชุมชนตำบลเจดีย์หลวง ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลเจดีย์หลวง ผู้อาวุโสในชุมชนตำบลเจดีย์หลวง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 บ้านใหม่แสงแก้ว และคณะกรรมการกลุ่มพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณฝ่ายต่างๆ รวมจำนวน 15 คน

3.4 การเสวนากลุ่มเป้าหมาย (Focus Group Discussion) ร่วมกับเจ้าอาวาสวัดแสงแก้วโพธิญาณ ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสในชุมชน และคณะกรรมการกลุ่มพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณฝ่ายต่างๆ รวมจำนวน 15 คน เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

3.5 การศึกษาเอกสาร (Documentary study) ได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวัด การมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัด ประวัติและข้อมูลพื้นฐานของวัดแสงแก้วโพธิญาณ

3.6 วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ วัสดุอุปกรณ์ที่ผู้วิจัยได้นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสร้างตามกรอบที่จะศึกษาโดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้

4.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบกำหนดแนวคิดของตัวแปรและประเด็นข้อคำถามต่างๆ ในการสร้างแบบสัมภาษณ์

4.2 นิยามตัวแปรเชิงปฏิบัติการและสร้างคำถามตัวแปรที่กำหนดไว้ โดยเขียนคำถามให้ สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ ซึ่งครอบคลุมตัวแปรตามแนวคิดทฤษฎีที่ได้ศึกษา

4.3 สร้างแบบสัมภาษณ์ แล้วนำมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบ และแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4.4 นำแบบสัมภาษณ์ ที่ปรับปรุงแก้ไขปรับปรุงจากคณะอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์

4.5 นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งมีข้อมูลหลายส่วนที่ต้องการรวบรวมและนำมาประกอบกัน ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล เป็น 3 ระยะ ดังนี้

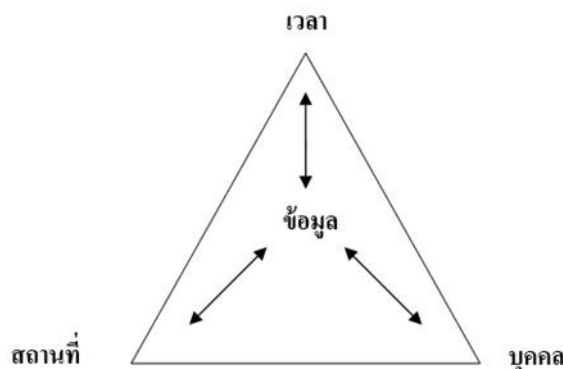
ระยะที่ 1 เริ่มสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยผู้วิจัยได้แจ้งความประสงค์ให้เจ้าอาวาส วัดแสงแก้วโพธิญาณและผู้นำชุมชนทราบ เพื่อขอความอนุเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของวัดแสงแก้วโพธิญาณและชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ศึกษาวิจัยครั้งนี้

ระยะที่ 2 เก็บข้อมูลในประเด็นที่จะศึกษาวิจัย โดยผู้ทำการวิจัยได้กำหนดประเด็นไว้ล่วงหน้า ออกแบบสัมภาษณ์โดยการสำรวจพื้นที่ โดยการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ ทั้งเจาะลึก ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เป็นต้น

ระยะที่ 3 ระยะตรวจสอบข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยนั้น เพื่อรับฟังคำแนะนำและหาแนวทางให้ได้ข้อมูลที่ได้มานั้นตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในงานวิจัย

6. การตรวจสอบข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ สามารถตอบปัญหาของการวิจัยได้อย่างชัดเจน และครอบคลุมในรายละเอียดของประเด็นที่ทำการศึกษา ผู้วิจัยจะมีการตรวจสอบข้อมูลหลังการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ และสิ่งที่ได้จากคำบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) คือ การตรวจสอบข้อมูลในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับ เวลา สถานที่และบุคคลนั้นว่าทั้งสามองค์ประกอบนี้ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันเชื่อถือได้หรือไม่ (ดังภาพประกอบที่ 3.1) รวมทั้งการตรวจสอบเปรียบเทียบกับเอกสารและปรากฏการณ์จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมด้วย

แผนภาพที่ 3.1 แสดงความสอดคล้องสัมพันธ์การตรวจสอบข้อมูล

7. การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เพื่อที่จะบรรยายและอธิบายประกอบข้อเท็จจริงต่างๆ ตลอดจนการแปลความหมายตามเนื้อหาสาระ จากการรวบรวมข้อมูลตามเทคนิคของการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด จากการสัมภาษณ์ การสังเกต โดยมีการจดบันทึกในการสัมภาษณ์ การถ่ายภาพกิจกรรมต่างๆ ของวัด เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชื่อมโยงถึงความสัมพันธ์ของการจัดข้อมูล และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ต่างๆ ตลอดจนถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัด การอ้างอิงเปรียบเทียบข้อมูลในเอกสารงานวิจัยที่ผู้อื่นได้ศึกษาไว้ กับข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากงานภาคสนาม ซึ่งระหว่างเขียนรายงานการวิจัยนั้น เพื่อให้งานวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ปฏิบัติดังนี้ คือ มีการตรวจสอบข้อมูลซ้ำด้วย การสังเกตในหมู่บ้านหมู่ที่ 11 บ้านใหม่แสงแก้ว และในชุมชนใกล้เคียงตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย อีกเป็นระยะๆ เพื่อนำผลการวิจัยไปวิเคราะห์ความถูกต้อง ร่วมกับผู้นำชุมชนตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

8. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้นจะทำไปพร้อมๆ กับการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลได้ในส่วนหนึ่งและนำมาตรวจสอบข้อมูลแล้วเห็นว่าเชื่อถือได้ ซึ่งจะทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้พร้อมๆ กันไปด้วย ประเด็นที่ทำการศึกษาเป็นการศึกษาถึงการพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ จังหวัดเชียงราย เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้ปรากฏการณ์ของบริบทชุมชนบ้านใหม่แสงแก้วมาเป็นฉาก และมีองค์ประกอบเหตุการณ์และปัจจัยต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเกิดปรากฏการณ์นั้นๆ โดยมีการนำทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาประกอบการวิเคราะห์และตีความในปรากฏการณ์นั้นๆ ไปด้วย โดยการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นไปในลักษณะของการเขียนเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

ผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และรองลงมาเป็นเพศหญิง มีสถานภาพ สมรส รองลงมา คือ หม้าย และโสดและหย่าร้าง ตามลำดับ ส่วนใหญ่อายุ 41-50 ปี รองลงมา คือ 50 ปีขึ้นไป และ 31-40 ปี ตามลำดับ จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมา คือ ประถมศึกษา และอนุปริญญา หรือ ปวส. และไม่ได้เรียนหนังสือ ตามลำดับ

การพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ในด้านการมีส่วนร่วม พบว่าเจ้าอาวาสวัดแสงแก้วโพธิญาณ บุคลากรในวัด ผู้นำชุมชน และประชาชน ตำบลเจดีย์หลวง มีส่วนร่วมผลักดันในการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมภายในวัด โดยร่วมจัดหางบประมาณให้แก่วัดเพื่อบูรณะ ปฏิสังขรณ์ ซ่อมแซมวัดที่ชำรุดทรุดโทรมในบางส่วน จัดสร้างศาสนสถานต่างๆ ภายในวัด ตลอดจนปรับปรุงภูมิทัศน์ในบริเวณวัดเพื่อให้เกิดความร่มรื่น สะอาดและสงบ วัดแสงแก้วโพธิญาณมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนบ้านใหม่แสงแก้วและชุมชนใกล้เคียง เนื่องจากวัดกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว สร้างชื่อเสียงให้ชุมชน ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา และสามารถขยายโอกาสในการประกอบอาชีพ เช่น การจัดงานในเทศกาลพิธีวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา จัดให้มีโรงทาน เลี้ยงอาหารแก่ผู้มาร่วมงานฟรี วัดก็เปิดโอกาสให้ผู้มีรายได้น้อยเข้ามาร่วมเปิดร้านค้าขายสินค้า เป็นต้น ผู้นำชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนงานในด้านต่างๆ ของวัด โดยเข้าร่วม

จัดทำประชาพิจารณ์หรือการประชุม เพื่อรับฟังความคิดเห็นในด้านการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่างๆ ของวัดพัฒนาชุมชน และมีส่วนร่วมการส่งเสริมการจัดกิจกรรมของวัด มีส่วนร่วมในการใช้แรงงานหรือบริจาคทรัพย์ เพื่อนำไปพัฒนา ส่งเสริม บำรุงพระพุทธศาสนา มีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรม และร่วมประสานงานในด้านพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมด้านการร่วมตรวจสอบ ในการประเมินผลการพัฒนาชุมชนร่วมกับพระสงฆ์ในโอกาสต่างๆ รวมทั้ง มีส่วนร่วมในการควบคุมความก้าวหน้าในการพัฒนาชุมชน และการจัดทำแผนงานและติดตามแผนงานกับพระสงฆ์ด้วย

การพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่าพระภิกษุและสามเณรได้ทำหน้าที่ในการศึกษาปฏิบัติธรรมตามข้อวัตรต่างๆ มีกิจกรรมภายในวัดที่ช่วยเผยแผ่ในด้านพระธรรมคำสั่งสอนต่างๆ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนทั้งหลายมีข้อคิดมีหลักธรรม มีคติประจำใจ การดำเนินกิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดแสงแก้วโพธิญาณ ช่วยสร้างรายได้ กำเนิดการก่อสร้างศาสนสถานต่างๆ ภายในวัด มีกิจกรรมหลักที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี คือ งานอายุวัฒนมงคลครูบา งานพิธีไหว้ครู บูรพาจารย์ ครอบเศียร งานทอดกฐินประจำปี นอกจากนี้ วัดแสงแก้วโพธิญาณยังมีการเผยแผ่ข้อมูลข่าวสาร หรือสารธรรมอันดีงามทางพระพุทธศาสนา เผยแผ่ศาสนธรรมให้เป็นທີ່เคารพนับถือเลื่อมใสศรัทธามากยิ่งขึ้น โดยการจัดฝึก

อบรมให้แก่เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ องค์การเอกชน และประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นปลูกฝังจิตใต้สำนึก (นามธรรม) ให้รู้จักคุณงามความดี เป็นการพัฒนาในด้านจิตใจในการประพฤติปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยการเผยแผ่จากบุคลากร คือ พระภิกษุ สามเณร ที่มีความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนต่างๆ แล้วนำเอา มาเผยแผ่ให้พุทธศาสนิกชนได้รู้ตามเห็นตาม ซึ่งบุคลากรที่ประพฤติดี สร้างชื่อเสียง และเผยแผ่พุทธศาสนาให้เป็นที่เคารพนับถือของพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย โดยเฉพาะบทบาทของพระภิกษุ รัตนญาณ วิ. (ครูบาอริยชาติ อริยจิตโต) เป็นปัจจัยสนับสนุนอีกส่วนหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาวัดสืบมา ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่าการพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ประสบปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังวัดยังขาดจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาด จึงทำให้ภาระของบุคลากรและพระสงฆ์ ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่ามีความกังวลเกี่ยวกับการสืบทอดและเผยแผ่พุทธศาสนา เมื่อขาดครูบาอริยชาติ อริยจิตโตแล้ว การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นแนวทางที่มีความยากและสลับซับซ้อน โดยต้องมุ่งสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพที่ทำหน้าที่เผยแผ่ และต้องสร้างคุณภาพให้แก่ชาวพุทธในเรื่องความรู้ความเข้าใจ ด้านคำสอนทางพระพุทธศาสนาอย่างถ่องแท้และถึงแก่น

การอภิปรายผล

การพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ในด้านการมีส่วนร่วม พบว่าเจ้าอาวาสวัดแสงแก้วโพธิญาณ บุคลากรในวัด ผู้นำชุมชน และประชาชนตำบลเจดีย์หลวง มีส่วนร่วมผลักดันในการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมภายในวัด โดยร่วมจัดหางบประมาณ ให้แก่วัด เพื่อบูรณปฏิสังขรณ์ ซ่อมแซมวัดที่ชำรุดทรุดโทรมในบางส่วน จัดสร้างศาสนสถานต่างๆ ภายในวัด ตลอดจนปรับปรุงภูมิทัศน์ในบริเวณวัดเพื่อให้เกิดความร่มรื่น สะอาด และสงบ เป็นไปตามมาตรฐานการพัฒนาวัดตามที่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554 : 20-22) ได้อธิบายไว้ว่าการพัฒนาวัดในด้านวัตถุทุกอย่างไม่เฉพาะแต่ศาสนสถานเท่านั้น หากรวมไปถึงการทำวัดให้สะอาด ร่มรื่น สะดวกสบาย การทำถนนทางเดินในวัด และการตกแต่งวัดให้ดูสวยงามให้สบายตาแก่ผู้พบเห็น ซึ่งวัดแสงแก้วโพธิญาณได้สร้างอุโบสถ วิหาร หอไตร วิหารแสงแก้วโพธิญาณ เขาพระสุเมรุ ศาลาพระเกจิอาจารย์ ศาลาบูรพามหาษัตริย์ รวมทั้งรูปหล่อเหมือน ครูบาศรีวิชัยองค์ใหญ่ที่สุดในโลกไว้ได้อย่างอลังการ วัดแสงแก้วโพธิญาณจึงมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนบ้านใหม่ แสงแก้วและชุมชนใกล้เคียง เนื่องจากวัดกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว สร้างชื่อเสียงให้ชุมชน ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา และสามารถขยายโอกาสในการประกอบอาชีพ เช่น การจัดงานในเทศกาลพิธีวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา จัดให้มีโรงทาน เลี้ยงอาหารแก่ผู้มาร่วมงานฟรี วัดเปิดโอกาสให้ผู้มีรายได้

น้อยเข้ามาร่วมเปิดร้านค้าขายสินค้า เป็นต้น ผู้นำชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนงานในด้านต่างๆ ของวัด โดยเข้าร่วมจัดทำประชาพิจารณ์หรือการประชุม เพื่อรับฟังความคิดเห็นในด้านการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่างๆ ของวัด พัฒนาชุมชนและมีส่วนร่วมการส่งเสริมการจัดกิจกรรมของวัด มีส่วนร่วมในการใช้แรงงานหรือบริจาคทรัพย์เพื่อนำไปพัฒนา ส่งเสริม บำรุงพระพุทธศาสนา มีส่วนร่วมในการบริหารกิจกรรม และร่วมประสานงานในด้านพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมด้านการร่วมตรวจสอบ ในการประเมินผลการพัฒนาชุมชนร่วมกับพระสงฆ์ในโอกาสต่างๆ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมความก้าวหน้าในการพัฒนาชุมชน การจัดทำแผนงานและติดตามแผนงานกับพระสงฆ์ด้วย ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554 : 13) อธิบายว่าการปรับปรุงสภาพวัดและการดำเนินกิจกรรมของวัด จนกระทั่งมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน และเป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวัด คือพัฒนาวัดให้เกิดความรู้สึกแก่ชุมชนในท้องถิ่นนั้นว่าวัดเป็นของตน มีความรู้สึกมีส่วนร่วม ห่วงเห่นและช่วยกันดูแลรักษา สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น วัดต้องสะอาด ร่มรื่น มีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชน มีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชนที่เข้าวัดเพื่อบำเพ็ญกุศล ศึกษาพระธรรมวินัยและหลักพระพุทธศาสนา สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น ในการติดต่อกับหน่วยงานอื่นๆ การจัดกิจกรรมเพื่อการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนงานการส่งเสริมอาชีพ ซึ่งควรให้วัดเป็นศูนย์กลาง จากผลการวิจัย สอดคล้องกับ พระวิรุติ สานันท์ (2556 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาวัดหนองพลวง ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จากการวิจัยพบว่าวัดมีการดำเนินงานการบริหารการปกครองโดยยึดตามหลักของพระธรรมวินัย พระราช บัญญัติคณะสงฆ์ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งมหาเถรสมาคม โดยเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือร่วมปรึกษาหารือในการพัฒนาวัดร่วมกัน

การพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่าพระภิกษุและสามเณรได้ทำหน้าที่ในการศึกษาปฏิบัติธรรมตามข้อวัตรต่างๆ มีกิจกรรมภายในวัดที่ช่วยเผยแผ่ในด้านพระธรรมคำสั่งสอนต่างๆ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนทั้งหลายมีข้อคิดมีหลักธรรม มีคติประจำใจ การดำเนินกิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดแสงแก้วโพธิญาณ ช่วยสร้างรายได้ กำเนิดการก่อสร้างศาสนสถานต่างๆ ภายในวัด มีกิจกรรมหลักที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี คือ งานอายุวัฒนมงคลครุบา งานพิธีไหว้ครู บูรพาจารย์ ครอบเศียร งานทอดกฐินประจำปี นอกจากนี้ วัดแสงแก้วโพธิญาณยังมีการเผยแผ่ข้อมูลข่าวสาร หรือสาระธรรมอันดีงามทางพระพุทธศาสนา เผยแผ่ศาสนธรรมให้เป็นที่เคารพนับถือเลื่อมใสศรัทธามากยิ่งขึ้น โดยการจัดฝึกอบรมให้แก่เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ องค์การเอกชน และประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นปลูกฝังจิตใจสำนึก (นามธรรม) ให้รู้จักคุณงามความดี เป็นการพัฒนาในด้านจิตใจในการประพฤติปฏิบัติ

ธรรมตามหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยการเผยแผ่จากบุคคลากร คือ พระภิกษุ สามเณร ที่มีความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนต่างๆ แล้วนำเอา มาเผยแผ่ให้พุทธศาสนิกชนได้รู้ตามเห็นตาม ซึ่งบุคลากรที่ประพฤติดี สร้างชื่อเสียง และเผยแผ่พุทธ ศาสนาให้เป็นที่เคารพนับถือของพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย โดยเฉพาะบทบาทของพระภิกษุภิกษุณี (ครูบาอริยชาติ อริยจิตโต) เป็นปัจจัยสนับสนุนอีกส่วนหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาวัดสืบมา ซึ่ง สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554 : 25-26) ได้อธิบายไว้ว่าภารกิจด้านการเผยแผ่เป็นการ ดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้รับทราบในทุกๆ วิธี ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดย มุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม แล้วน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนาธรรม การปาฐกถาธรรม ในโอกาสและสถานที่ต่างๆ ทั้งในวัดและนอกวัด การบรรยาย ธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์หรือวีดิทัศน์ ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่วัดหรือพระภิกษุจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นในวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ การเผยแผ่ธรรมหรือต้องการให้ประชาชนเข้าวัดปฏิบัติธรรม หรือมุ่งเน้นสืบสานวัฒนธรรมไทย ที่ได้ รับอิทธิพลมาจากหลักพระพุทธศาสนา การเผยแผ่นั้น เป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะดำรงไว้ซึ่งพระพุทธ ศาสนา ให้อยู่คู่กับประเทศไทย หากไม่มีการเรียนการสอน การเผยแผ่ การถ่ายทอดต่อไปแล้ว หลัก ธรรมคำสั่งสอนก็จะเริ่มลบลเลือนหายไปจากสังคมทีละนิด เมื่อประชาชนห่างเหินหลักธรรมจะโดยการ ฟัง หรือการเข้าไปปฏิบัติธรรมภายในวัด ก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนย่อหย่อนทางศีลธรรม จนเกิดการประพฤติดีให้ผลในทางที่พึงประสงค์ต่อสังคมได้

การเผยแผ่นี้สามารถช่วยแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง จากผลการวิจัยสอดคล้องกับ พระมหา พรประสงค์ พุทธจันทร์ (2553 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนา วัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน พบว่า การพัฒนาวัดด้านการเผยแผ่ศาสนธรรม ได้ดำเนินการเผยแผ่ ศาสนธรรมด้วยการเทศน์ การอบรมบรรยายให้แก่ประชาชนตามโอกาสสถานที่ต่างๆ ทั้งในวัด นอก วัด และได้ร่วมกับประชาชนจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และกิจกรรมประเพณีที่สำคัญ ของท้องถิ่นเป็นประจำ ซึ่งการพัฒนาวัดของพระสงฆ์ มีจุดมุ่งหมายหลัก คือเพื่อให้เกิดประโยชน์และ ความสุขแก่ประชาชน ประชาชนได้ตระหนักและเห็นบทบาทความสำคัญของวัดและพระสงฆ์ เกิด ความเลื่อมใสศรัทธาและได้ให้ความช่วยเหลืออุปถัมภ์ทำนุบำรุงกิจการงานด้านต่างๆ ของวัด ประชาชนได้เข้ามาทำกิจกรรมต่างๆ ที่วัดอย่างสม่ำเสมอและเพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้น ทำให้วัดเป็นศูนย์ รวมจิตใจของประชาชนและทำให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนตลอดไป และสอดคล้องกับพระวิรุติ สา นันท์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาวัดหนองพลวง ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จากการวิจัยพบว่าด้านการเผยแผ่ศาสนธรรม มีการดำเนิน การเผยแผ่ศาสนธรรมด้วยวิธีการแสดงธรรมเทศนาปาฐกถาธรรมในโอกาสต่างๆ ทั้งภายในวัดและ ภายนอกวัด ทั้งยังมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือวันสำคัญของสถาบันพระ

มหาวิทยาลัย

ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่าด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและนักท่องเที่ยว ที่เข้าไปเยี่ยมชมวัดบางส่วน ยังขาดจิตสำนึก ในการมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาด จึงทำให้ภาระของบุคลากรและพระสงฆ์ ในการทำความสะอาด ในด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จากการสัมภาษณ์พระภิกษุภวณารัตนญาณ วิ. (ครูบาอริยชาติ อริยจิตโต) ท่านให้สัมภาษณ์ว่า ท่านมีความกังวลเกี่ยวกับการสืบทอดและเผยแพร่พุทธ ศาสนา เมื่อถึงเวลาที่ขาดท่านแล้ว ดังนั้น ท่านจึงมุ่งพัฒนาวัดในทุกด้านทั้งด้านศาสนสถาน บุคลากร ภายในวัด และการเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้แก่พุทธศาสนิกชน และได้ดำเนินโครงการหลายๆ โครงการเพื่อร่วมกันพัฒนาวัดและชุมชนให้มากที่สุด เช่น โครงการเพชรล้านนาภาษาบาลี เป็นการ จัดการแข่งขันภาษาบาลี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้พระสงฆ์และสามเณร มีความรู้และสนใจ ในภาษาบาลีมากยิ่งขึ้น การจัดตั้งหน่วยกู้ภัยแสงแก้วโพธิญาณ โดยหวังว่าจะเป็นหน่วยงานที่คอยช่วยเหลือประชาชนต่อไปในอนาคต เป็นต้น นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า การเผยแพร่พุทธ ศาสนาเป็นแนวทางที่มีความยากและสลับซับซ้อน โดยต้องมุ่งสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพที่ทำหน้าที่ เผยแผ่ และต้องสร้างคุณภาพให้แก่ชาวพุทธในเรื่องความรู้ความเข้าใจ ด้านคำสอนทางพระพุทธ ศาสนาอย่างถ่องแท้และถึงแก่น ดังนั้น การสร้างบุคลากรเพื่องานเผยแผ่ให้มีคุณภาพและทักษะจึง เป็นเรื่องสำคัญ โดยต้องเน้นไปถึงการประพฤติดี ทางกาย วาจา และใจ เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปปฏิบัติ

1.1 วัดควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล และรับผิดชอบในด้าน การพัฒนาวัด ส่วนพระสงฆ์หรือบุคลากรภายในวัด ควรได้รับการพัฒนาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำความ รู้และแนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ๆ มาปรับใช้ในการพัฒนาวัดหรือกิจกรรมของวัด ให้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

1.2 ประชาชนควรได้รับการประชาสัมพันธ์นโยบาย และรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน ของวัดเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน ประชาชนควรสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการประชุม เพื่อทาง วัดจะได้ทราบถึงความต้องการ และความคิดเห็นของประชาชนอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาวัดแสงแก้วโพธิญาณ ตำบลเจดีย์หลวง อำเภอ แม่สรวย ในด้านอื่นๆ เช่น ด้านการสาธารณูปการ ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาการสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เป็นต้น เพื่อให้งานวิจัยมีความรอบด้านและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณร และประชาชนต่อการบริหารงานและการพัฒนาวัด

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการพัฒนาวัดสู่ ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อนำปัจจัยเหล่านั้นมาพัฒนาวัดให้มีความเป็นมาตรฐานต่อไป

บรรณานุกรม

- พระมหาพรประสงค์ พุทธจันทร์. (2552). **บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพุทธศาสนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระวิรุติ สานันท์. (2556). **การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาวัดหนองพลวง ตำบลลำดวน อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). **คู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- อาคม เดชทองคำ. (2554). **วัดในบริบทของสังคมไทยในอดีต ปัจจุบันและอนาคต**. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

The Excellence of School Administration Under Supervision
of Secondary Educational Service Area Office 24

สุกัญญา ทองทิพย์, พระครูสุธีจริยวัฒน์, ดร., ดร.วิฑูล ทาชา

Sukanya Thongtip, Phrakrusutheejarawat, Dr., Asst.Prof.Dr.Witoon Thacha

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Author for Correspondence : Email : kunkruae@hotmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ใน 6 ด้าน คือ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป และเปรียบเทียบระดับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ใน 6 ด้านนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) จำนวน 408 คน และจำแนกตามสถานภาพและขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และเปรียบเทียบระดับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำแนกตามสถานภาพรายด้าน พบว่าแตกต่างกันทั้ง 6 ด้าน ส่วนการเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า

ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ไม่แตกต่าง

คำสำคัญ : การบริหาร, สถานศึกษา, ความเป็นเลิศ

Received: 08/09/61 Revised: 18/12/61 Accepted: 15/01/62

Abstract

This thesis aims to study the status of the school administration towards excellence. Under the Office of the Secondary Educational Service Area Office 24, 6 aspects are Strategic Planning, Organization Management, Academic Administration, Budget Management, General Management and Compare the levels of school administration to excellence. In the six areas of the study, the sample of the research were the administrators and the teachers. The researcher used the method to open the Krejcie & Morgan tables. The sample size was 408 persons and was classified by educational status and size. The instrument used in the research was a questionnaire. The reliability of the data was 0.97 Statistics used in data analysis are frequency, percentage, mean, t-test. And the F test.

The results of the study were as follows :

The research found that Rating of the school administration toward excellence. Under the Office of the Secondary Educational Service Area Office 24, the overall level is very high. When classified as individual it was found that in every level. When considering each aspect, the average order of descending order is the General Management, Strategic Planning, Organization Management, Academic Administration, Budget management and Compare the levels of school administration to excellence. Under the Office of the Secondary Educational Service Area Office 24, classified by status. The comparison was made by size of the school. Management The overall management was significantly different at .05 level. Academic Administration Budget management is not different.

Keywords : Administration, Excellence, Schools.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พะสังคมโลกไร้พรมแดนในศตวรรษที่ 21 มีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และการศึกษา การพัฒนาประเทศตามระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งในระดับโลกและภายในประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความสมดุลของการพัฒนาให้เกิดขึ้นทุกมิติ ทั้งมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทย “Green society” และเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดไป โดยยังคงยึด “คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา” และน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติบริหารและพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : 2555-2559 : 10) ประกอบกับ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2555-2559)ได้กำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษา คือการพัฒนาชีวิตมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และให้มีการจัดระบบการศึกษา การบริหารจัดการมาตรฐานการประกันคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ที่ส่งผลต่อการปฏิรูปพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพบุคลากรทางการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553ปัจจัยที่สำคัญอีกประการ คือความสามารถในการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา

(วิทยากร เชียงกุล : 2553) และในโลกปัจจุบันซึ่งมีการแข่งขันสูง การจัดการองค์กรเพื่อให้ประสบความสำเร็จสูงสุดจำเป็นต้องอาศัยแนวคิด ทฤษฎีในการบริหารจัดการ และการพัฒนาองค์กรมาประยุกต์ใช้ โดยนำเอาแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ มาผสมผสานกันแบบสหวิทยาการ (Multidiscipline) เพื่อให้สามารถ นำองค์กรไปสู่เป้าหมายสูงสุด เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกว่า กลยุทธ์ในการบริหารที่ดีที่สุด คือ การบริหารแบบมุ่งเน้นคุณภาพ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้เกิดขึ้นกับองค์กร องค์กรประสบความสำเร็จ องค์กรทางการศึกษาที่ให้ความสนใจจึงได้นำแนวคิดและหลักการของระบบการบริหารคุณภาพและการประกันคุณภาพมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553 ในหมวดที่ 6 ที่ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกสังกัดต้องดำเนินการให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน และต้องได้รับการประเมินคุณภาพจากสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) (สมศ.) อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีจากข้อกำหนดดังกล่าว ส่งผลให้ สถานศึกษาทุกแห่งต่างตระหนักและเร่งปรับปรุงคุณภาพเพื่อให้ผ่านการประเมินและได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานและประกันคุณภาพภายนอกจาก สำนักรับรองมาตรฐานและประเมิน

คุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) นอกจากนี้สถานศึกษาทุกแห่งยังได้มีการปรับปรุง พัฒนาองค์กรของตนเองให้มีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับสถานศึกษาของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในฝัน โรงเรียนพระราชทาน โรงเรียนดีประจำตำบล ซึ่งการจะเป็นโรงเรียนดีแต่ละประเภทได้ต้องผ่านเกณฑ์การประเมินหลายๆ ประการ ต้องมีระบบการจัดการองค์การที่ดีและแน่นอนว่าจะต้องประสบกับปัญหา และอุปสรรคในการจัดการหลายๆ ด้าน ทั้งด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต เกณฑ์รางวัลโรงเรียนดีเด่นต่างๆ เป็นตัวช่วยให้องค์กรประเมินตนเองภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นผลการดำเนินการตามกลยุทธ์ขององค์กร โดยมุ่งสู่มุมมองเชิงระบบที่ครอบคลุมและบูรณาการการบริหารจัดการกับผลการดำเนินงานโดยรวมขององค์กร เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ (กระทรวงศึกษาธิการ : 2556) สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามระดับมาตรฐาน (Management with Quality and Standards) สถานศึกษา จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามระดับมาตรฐานที่สูงขึ้นเทียบเคียงกับประเทศผู้นำด้านคุณภาพการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญ และความสามารถทางวิชาการ เพื่อพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (Students' Competencies) นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย มีคุณลักษณะและทักษะทางสังคม ที่เหมาะสม (Students' Competencies & Social Skills) นักเรียนมีความสามารถพิเศษได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเต็มศักยภาพ (Students' With Special Needs) ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Continuous Professional Development) สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บริหารจัดการโดยเน้นการมีส่วนร่วม และมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน (Participation and Accountability) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้จัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามระดับมาตรฐานที่สูงขึ้น เทียบเคียงกับประเทศผู้นำด้านคุณภาพการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : 2557 : 2-8)

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศหรือการบริหารที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา เพราะฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องทบทวนบทบาทและพัฒนาสมรรถนะ ดังนี้

เป็นผู้กำหนดทิศทางการบริหาร (Direction Setter) มีความสามารถกระตุ้นคน (Leader Catalyst) ต้องเป็นนักวางแผน (Planner) ต้องเป็นผู้มีความสามารถในการตัดสินใจ (Decision Maker) ต้องมีความสามารถในการจัดองค์กร (Organizer) ต้องเป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Manager) ต้องเป็นผู้ให้ความร่วมมือ (Coordinator) ต้องเป็นผู้ติดต่อสื่อสารที่ดี (Communication) ต้องเป็นผู้แก้ปัญหาขัดแย้งในองค์กรได้ (Conflict Manager) ต้องสามารถบริหารปัญหาต่างๆ ได้ (Problem Manager) ต้องรู้จักวิเคราะห์และจัดระบบงาน (System Manager) ต้องมีความสามารถในด้านวิชาการทั้งการเรียนและการสอน (Instructional Manager) ต้องมีความสามารถบริหารงานบุคคล (Personnel Manager) ต้องมีความสามารถบริหารทรัพยากร (Resource Man-

ager) ต้องมีความสามารถในการประเมินผลงาน (Appraiser) ต้องมีความสามารถในการประชาสัมพันธ์ (Public Relater) ต้องสามารถเป็นผู้นำในสังคมได้ (Ceremonial Head) การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ มีความจำเป็นต้องอาศัย หลักการ แนวคิด และทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา เพื่อปรับการบริหารสถานศึกษาสู่การบริหารเชิงระบบ IPP CONTEXT ตามกระบวนการผลิตทางการศึกษา กระบวนการผลิตทางการศึกษา โดยมีเด็กและเยาวชน มีกระบวนการเรียนการสอน ผู้สำเร็จการศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียน (เจริญ วัฒนา : 2552)

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 เป็นองค์กรชั้นนำในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ให้สูงเทียบเท่ามาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายในปี 2555 ได้พัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากล มีเป้าประสงค์เพื่อให้ประชากรวัยเรียน ได้รับโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาอย่างมีคุณภาพ และทั่วถึง ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากล ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาศักยภาพสู่สากล และสถานศึกษาในสังกัดมีความเข้มแข็ง สามารถขับเคลื่อนการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ให้มีคุณภาพเป็น 1 ใน 10 ของประเทศ โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามหลักสูตร และส่งเสริม ความสามารถทางเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้ทั่วถึง ครอบคลุม และพัฒนาเต็มตาม ศักยภาพ ส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้มีคุณภาพและมีเป้าหมายความสำเร็จ คือสถานศึกษาทุกแห่งจัดทำหลักสูตร ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนมีการใช้แหล่งเรียนรู้และการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือจากชุมชน สถาบันการศึกษา แหล่งวิชาการ สถานประกอบ และภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ มีผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาขั้น พื้นฐานมาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดี และดีมาก มีการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่เสริมสร้าง พัฒนาการของนักเรียนเต็มตามศักยภาพสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีมาตรฐานคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมและสามารถพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ เทียบเคียงมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เพื่อศึกษาสภาพการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยสอบถามระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 และนำข้อเสนอแนะไปปรับใช้เพื่อพัฒนาการบริหารสถานศึกษาทุกด้านให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการการศึกษาที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 โดยจำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดเตรียมโครงการวิจัย เป็นการศึกษาปัญหา นิยามปัญหา ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานการวิจัย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือ ทดสอบ ปรับปรุง และแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือ แล้วนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้องก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย ผู้วิจัยรวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ จัดทำเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งจัดสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทฤษฎี แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยข้อคำถามครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและแบ่งคำถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน และขนาดของสถานศึกษา ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับศึกษาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 2) ด้านการบริหารจัดการองค์กร 3) ด้านการบริหารงานวิชาการ 4) ด้านการบริหารงบประมาณ 5) ด้านการบริหารบุคคล 6) ด้านการบริหารทั่วไป จากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมด นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษาได้ข้อคำถามในแบบสอบถามแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ 2) ด้านการบริหารจัดการองค์กร 3) ด้านการบริหารงานวิชาการ 4) ด้านการบริหารงบประมาณ 5) ด้านการบริหารบุคคล 6) ด้านการบริหารทั่วไป รวมจำนวน 41 ข้อ ผู้วิจัยนำหนังสือของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามในแบบสอบถามกับนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดในแต่ละด้านตามแนวคิดการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruency: IOC) ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ข้อคำถาม (Item) ในแบบสอบถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 เป็นค่าที่สูงกว่าเกณฑ์ 0.50 ทุกข้อคำถาม แสดงว่าข้อคำถามนั้นๆ มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้ว มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง ก่อนนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรจำนวน 30 คน แล้วนำผลการทดลองใช้นั้นมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งพบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยภาพรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และจำแนกเป็นรายด้านมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ความเหมาะสมที่ระดับ 0.90 - 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของผู้ที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ในทุกด้านและรายชื่อ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความหมาย ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA or F-test) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ถ้าพบความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe') สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่อบรรยายข้อมูลทั่วไปสถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferencial Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่า t-test และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA or F-test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé)

ผลการดำเนินการวิจัย วิเคราะห์และสรุปสาระสำคัญ

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ใน 6 ด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเช่นนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ได้ตระหนักถึงนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักการของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตติยา วงศ์หิรัญตระกูล (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของ โรงเรียน บ้านโป่งแดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการนำองค์กร ผู้บริหารควรมีความสามารถดำเนินงานในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ผู้บริหารควรมีการวิเคราะห์บริบทของโรงเรียน ด้านการมุ่งเน้นลูกค้า ผู้บริหารควรมีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ด้านการวัดการวิเคราะห์ และการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารควรมีการปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศและสินทรัพย์ทางความรู้ ด้านการมุ่งเน้นทรัพยากรมี ผู้บริหารควรมีการประเมินความต้องการด้านขีดความสามารถและอัตรากำลัง

2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

2.1.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ จำแนกตามสถานภาพ พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้สอนมีความคิดเห็นมากกว่าผู้บริหาร เป็นเช่นนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจาก ครูผู้สอนได้เห็นถึงปัญหาและกระบวนการพัฒนาต่อผู้เรียนอย่างใกล้ชิดมากกว่าผู้บริหารเลยทำให้เห็นสภาพการพัฒนาและการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาผู้เรียนได้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับนาวาตรี สุวัฒน์ เทียมหงษ์ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนดุริยางค์ทหารเหล่าทัพผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนดุริยางค์ทหารเหล่าทัพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนดุริยางค์ทหารเหล่าทัพตามความคิดเห็นของบุคลากรจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานได้แก่ผู้บริหารครูดนตรีข้าราชการประจำวงดนตรีนักเรียนดุริยางค์ทั้ง 3 เหล่าทัพพบว่าผู้บริหารมีความคิดเห็นเรื่องการบริหารสู่ความเป็นเลิศสูงกว่านักเรียนดุริยางค์ครูดนตรีและข้าราชการประจำวงและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.1.3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ จำแนกตาม
ขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการ
 วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' สถานศึกษาแตกต่างกัน
 จำนวน 3 คู่ คือ สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง ขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ และขนาดกลางกับ
 ขนาดใหญ่ เป็นเช่นนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจาก ขนาดสถานศึกษาที่ต่างกันอาจจะมีปัจจัยในการบริหาร
 งานที่ต่างกันและความคิดเห็นของผู้บริหารแต่ละคนอาจจะไม่เหมือนกันส่งผลให้สถานศึกษาที่ต่างกัน
 มีระบบการบริหารที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ราตรี ศรีไพรวรรณ และ พงษ์ศิริ
 บรรณพิทักษ์ (2556) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสู่ความเป็นเลิศ
 ของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหาร กลุ่มการบริหารสู่ความ
 เป็นเลิศ ของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัจจุบันของการ
 บริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษาภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก (2)
 กลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของ โรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา ภาพรวมอยู่ใน
 ระดับมากเช่นกัน

2.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ต่อการ
บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้าน
การบริหารจัดการองค์กร

2.2.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ
ครูผู้สอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้าน
การบริหารจัดการองค์กร พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.22$) เป็นเช่นนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจาก
 ผู้บริหารมีการประชุมเพื่อมอบหมายงานให้กับบุคลากรอย่างเป็นระบบ ประชุมวางแผนการบริหาร
 จัดการองค์กรเพื่อวิเคราะห์ภาระงานที่ชัดเจน มอบหมายการควบคุมดูแลงานแต่ละฝ่ายที่เหมาะสม
 เปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งสอดคล้องกับสมพงษ์
 เกษมสิน (2523) ซึ่งได้กล่าวว่า การบริหารนิยมใช้กับการบริหารราชการหรือการจัดการเกี่ยวกับ
 นโยบาย ซึ่งมีศัพท์บัญญัติว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) และคำว่า การจัดการ
 (Management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชนหรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้
 สมพงษ์ เกษมสิน ยังให้ความหมายการบริหารไว้ว่าการบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากลอยู่หลาย
 ประการ

2.2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความ
เป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการบริหารจัดการองค์กร
จำแนกตามสถานภาพ พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเช่นนี้สาเหตุ

อาจเนื่องมาจากการบริหารงานด้านการจัดการองค์กรมีรูปแบบที่มีหลักเหมือนกัน ผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำในการดำเนินงานของโรงเรียนและได้มีการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความเป็นผู้นำให้กับบุคลากรด้วยการกระจายอำนาจอย่างทั่วถึงอีกทั้งผู้บริหารได้ประพฤติเป็นแบบอย่างและสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่มีจริยธรรมและวิถีปฏิบัติที่แสดงถึงความเป็นพลเมืองดีเช่นกัน สอดคล้องกับศศิพร รินทะ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล : กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองคงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 การวิจัยในครั้งนี้ศึกษารายกรณี (Case Study) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล : กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองคงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ด้านการนำองค์การ (Leadership) โรงเรียนเมืองคงมีการบริหารจัดการเพื่อชี้นำการกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจเป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ของโรงเรียนและใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการผู้บริหารมีวิธีการสื่อสารกับบุคลากรในโรงเรียนที่หลากหลายและเหมาะสมผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำในการดำเนินงานของโรงเรียนและได้มีการพัฒนาความเป็นผู้นำให้กับบุคลากรด้วยการกระจายอำนาจอย่างทั่วถึงอีกทั้งผู้บริหารได้ประพฤติเป็นแบบอย่างและสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่มีจริยธรรมและวิถีปฏิบัติที่แสดงถึงความเป็นพลเมืองดี

2.2.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการบริหารจัดการองค์กร
จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน เป็นเช่นนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการของแต่ละโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ก็เน้นเรื่องการนำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็ว การตลาด การประชาสัมพันธ์การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอน และการลดพิธีการ เป็นต้นในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนานโยบายแผนแผนงาน โครงการ (Policy, Plan, Program, Project) หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่องการอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ประชาชน ทำให้มีความคิดไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ปันณทัต นอขุนทด (2556) กล่าวว่า การบริหารและการบริหารจัดการมีแนวคิดมาจากธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคมซึ่งจะต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยจะต้องมีผู้นำกลุ่มและมีแนวทางหรือวิธีการควบคุมดูแลกันเองภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดความสุขและความสงบเรียบร้อยซึ่งปัจจัยที่สำคัญสำหรับการบริหารงานนั้นประกอบด้วยปัจจัยด้านบุคลากรปัจจัยด้านงบประมาณปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (เครื่องมือ เทคโนโลยี สถานที่ปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านวิถีปฏิบัติงาน มาประกอบกันตามกระบวนการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน เป็นเช่นนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจากสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันแต่การบริหารงานด้านวิชาการนั้นมีหลักการบริหารที่เหมือนกันส่งผลให้ขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน แต่บริหารงานวิชาที่คล้ายกันจึงทำให้ระดับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อรสา ขาวสะอาด (2556) วิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การส่วนจังหวัดชัยภูมิ เมื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.4 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการบริหารงานงบประมาณ

2.4.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ด้านการบริหารงานงบประมาณ พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.22$) เป็นเช่นนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจาก ระบบการบริหารจัดการงบประมาณของแต่ละโรงเรียนมีประสิทธิภาพ เลยทำให้การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดำรงค์ โตโย (2551 : 66-70) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดก เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการบริหารงานงบประมาณดำเนินการภายใต้กฎระเบียบ ซึ่งมีกำหนดไว้เป็นส่วนกลาง และต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพการบริหารงบประมาณด้านการจัดเตรียมงบประมาณ มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิลเนตร แก้วบุตดา (2557 : 79-80) บุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ มีความคิดเห็นต่อระดับสภาพการบริหารงบประมาณโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.4.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการบริหารงานงบประมาณ จำแนกตามสถานภาพ พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นมากกว่าผู้บริหารเป็นเช่นนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจากทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูและผู้บริหารที่มี

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในการบริหารเรื่องงบประมาณรวมทั้งผู้บริหารและครูบางท่านไม่เคยได้จัดทำโครงการไม่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านงบประมาณอาจจะไม่เข้าใจในหลักการเลยทำให้เกิดความคิดที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับเบญญา ศิริผล, ดร.ธร สุนทรายุทธ (2557) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงบประมาณและสินทรัพย์ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สู่ความเป็นเลิศ ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยใช้ระบบการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ กระบวนการงบประมาณ แนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารงบประมาณและสินทรัพย์สำหรับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในครั้งนี้ใช้ กระบวนการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์

2.4.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการบริหารงานงบประมาณ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน เป็นเช่นนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจากสถานศึกษาทุกขนาดมีความสามารถในการกำหนดขอบเขตการบริหารงานงบประมาณที่ต้องการใช้สามารถเข้าถึงแหล่งของงบประมาณจากต้นสังกัดเข้ากับความรู้เดิม มีการใช้วิจรณ์ญาณในการประเมินการบริหารงานงบประมาณ และนำไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการบริหารงานบุคคล

2.5.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.22$) เป็นเช่นนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้ระบบการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการวางแผนอัตรากำลังการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งการสร้างเสริม ประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการการรักษาวินัยการประเมินผลการปฏิบัติงานของ บุคลากร การสร้างแรงจูงใจความเป็นอยู่ที่ดีของบุคลากรการสร้างบรรยากาศที่เคลื่อนไหวของ การทำงานของบุคลากรซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินงานที่เป็นเลิศและความเจริญก้าวหน้า ของบุคลากรและสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิชากร อาจเอี่ยม และคณะ (2559 : 167) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรในโรงเรียน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยภาพรวมรายด้าน อยู่ในระดับมาก

2.5.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการบริหารงานบุคคล จำแนกตามสถานภาพ พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นมากกว่าผู้บริหาร เป็นเช่นนี้สาเหตุอาจผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจให้เห็นประโยชน์ความจำเป็น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน และงานธุรการ การเงิน และพัสดุของโรงเรียนเป็นระบบถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทิชากร อาจเอี่ยม และคณะ (2559 : 167) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรในโรงเรียน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการบริหารงานบุคคล จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' ซึ่งมีความแตกต่างกันจำนวน 2 คู่ คือ สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง และขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ เป็นเช่นนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีจำนวนบุคลากรและความพร้อมด้านต่าง ๆ มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง มีการใช้ระบบการบริหารงานบุคคลที่ทันสมัย มีเครื่องมือสื่อสารเพื่อเป็นศูนย์กลางการแจ้งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญให้กับบุคลากรได้อย่างสะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้นผ่านระบบดิจิทัลได้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พระแสง ปภัสสร (วงษ์พันธ์เชื้อ) (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความเห็นมากกว่าครูในโรงเรียนขนาดกลาง

2.6 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการบริหารงานทั่วไป

2.6.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.14$) เป็นเช่นนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจากมีระบบบริหารจัดการด้านการดูแลอาคารสถานที่ โรงเรียนมีการรับส่งนักเรียน โรงเรียนมีการจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์การ โดยมีการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนและมีกิจกรรมงานส่งเสริมงานกิจการนักเรียนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐปนรรักษ์ มาลี (2561) การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางพลัด ผลการวิจัย สรุปได้ว่า 1) การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางพลัด ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.6.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการบริหารงานทั่วไป จำแนกตามสถานภาพ พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้สอนมีระดับความคิดเห็นมากกว่าผู้บริหาร เป็นเช่นนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจาก มีระบบบริหารจัดการด้านการดูแลอาคารสถานที่ โรงเรียนมีการรับส่งนักเรียน โรงเรียนมีการจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์การ โดยมีการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนและมีกิจกรรมงานส่งเสริมงานกิจการนักเรียนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งฤดี ศรีผลงปาส (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานบริหารทั่วไป ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3.93) เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการบริหารงานทั่วไป จำแนกตามสถานภาพ พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.6.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการบริหารงานทั่วไป จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' มีความแตกต่างกันจำนวน 2 คู่ คือ สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง และขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ เป็นเช่นนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีจำนวนบุคลากรและความพร้อมด้านต่าง ๆ มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง มีการใช้มีระบบบริหารจัดการด้านการดูแลอาคารสถานที่

ที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งฤดี ศรแสงปาส (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านการบริหารงานทั่วไป จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบประเด็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารสามารถบริหารโรงเรียนโดยมีการแต่งตั้งคณะทำงานการวางแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษาของโรงเรียน การประชุมคณะทำงานเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางในการจัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ให้ความรู้ ความเข้าใจก่อนการจัดทำแผนของสถานศึกษา
2. ด้านการบริหารจัดการองค์กร ผู้บริหารควรมีการประชุมเพื่อมอบหมายงานให้กับบุคลากร ประชุมวางแผนการบริหารจัดการองค์กรเพื่อวิเคราะห์ภาระงานที่ชัดเจน มอบหมายการควบคุมดูแลงานแต่ละฝ่ายที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ
3. ด้านการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารและครูผู้สอนควรมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครัว และองค์กรชุมชนอื่น ๆ มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น
4. ด้านการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารมีการบริหารการเงินด้วยความโปร่งใสและบริหารงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โรงเรียนมีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาโรงเรียนมีการจัดสรรงบประมาณตามความเหมาะสม โรงเรียนมีการตรวจสอบติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงานในแต่ละโครงการเพื่อสู่การพัฒนาต่อไป
5. ด้านการบริหารบุคคล ผู้บริหารควรมีมาตรการลงโทษ บุคลากรที่ทำผิดกฎระเบียบทางราชการอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นกฎระเบียบในการปฏิบัติตนของนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา โรงเรียนมีการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งบุคลากรให้สอดคล้องกับวิชาชีพที่เรียนมาเพื่อให้การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

6. ด้านการบริหารทั่วไป ผู้บริหารควรมีการบริหารโรงเรียนโดยมีระบบบริหารจัดการด้านการดูแลอาคารสถานที่ โรงเรียนมีการรับส่งนักเรียน โรงเรียนมีการจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร โดยมีการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนและมีกิจกรรมงานส่งเสริมงานกิจการนักเรียนเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศ
3. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2557. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.**
- จรรยา วัฒนา : (2552). การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ(PMQA).
- ฐปนรรณ์ มาลี. (2561). **การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางพลัด. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสวนดุสิต**
- ดำรงค์ ไตโย. (2551). **สภาพการดำเนินการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.**
- ทิจากร อาจเอี่ยม และคณะ. (2559). **การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 จังหวัดศรีสะเกษ.**
- นาวาตรีสุวัฒน์ เทียมหงส์. (2555). **การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนดุริยางค์ทหารเหล่าทัพ.**
- นิลเนตร แก้วبودดา. (2557). **สภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.**

เบญจา ศิริผล, ดร.ธรร สุนทรายุทธ. (2557). รูปแบบการบริหารงบประมาณและสินทรัพย์ในโรงเรียน
ระดับมัธยมศึกษา สู่ความเป็นเลิศ. หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต. คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปิ่นนัท นอขุนทด. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น กรณี
ศึกษาขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่นในอำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา. สืบค้น
เมื่อ 19 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก [http://eng.sut.ac.th/ce/ce_course/download/
project/7-1-55/9PANNATHAD%20NOKHUNTHOD.pdf](http://eng.sut.ac.th/ce/ce_course/download/project/7-1-55/9PANNATHAD%20NOKHUNTHOD.pdf).

พระแสง ปกสุสโร (วงศ์พันธ์เสือ). (2555). การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับ
ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1. สารนิพนธ์พุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารจัดการคณะสงฆ์). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มุขดา สิมิ. (2557). สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม.

ราตรี ศรีไพรวรรณ และ พงษ์ทิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2556). สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์
ของการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา เพื่อ
พัฒนากลยุทธ์การบริหาร กลุ่มการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ของโรงเรียนมาตรฐานสากล
ระดับประถมศึกษา. หลักสูตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตติยา วงศ์ทิรัญตระกูล. (2558). แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของ
โรงเรียน บ้านโป่งแดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1.

รุ่งฤดี ศรีแสงปาลาส. (2557). การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเลยเขต 2 ครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษาเลย เขต 2. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์.

วิทยากร เชียงกุล (2551). สถานะการศึกษาไทย ปี 2550/2551 ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพ
ของการศึกษาไทย สำนักงานวิจัยและพัฒนาศึกษา สำนักงาน เลขาธิการสภา การ
ศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : วี.ที.ซี.คอมมิวนิ เคชั่น.

วีระ สุบัติคำ. (2552). สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา บัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- ศศิพร รินทะ. (2554). การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล : กรณีศึกษาโรงเรียนเมืองคงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). แผนปฏิบัติราชการสี่ปี (2555-2558). กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.
- สมพงศ์ เกษมสิน. (2523). การบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- หยดฟ้า ราชนิ. (2554). การดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในภาคใต้. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สถิติประยุกต์). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อรสา ขาวสะอาด. (2556). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การส่วนจังหวัดชัยภูมิ. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

**การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013
รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
The Development of Computer Multimedia Lesson on Microsoft
Word 2013 Program, Additional Subject Computer, Career and
Technology Department for Prathomsuksa 5 students**

รุจิกร บุญไทย

Rujikorn Boonthai

ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาธาตุ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

Author for Correspondence: Email: Rujikorn1@hotmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย 2) เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 40 คน โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาธาตุ สังกัดเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 2) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 18 แผน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ 4) แบบทดสอบระหว่างเรียน 7 ตอน ๆ ละ 10 ข้อ 5) แบบประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา และแบบประเมินคุณภาพด้านเทคโนโลยีการศึกษา 6) แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าสถิติ t-test dependent

ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.86/82.10 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6062 หรือร้อยละ 60.62 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย, โปรแกรม Microsoft Word 2013

Received: 14/02/62 Revised: 09/04/62 Accepted: 14/04/62

Abstract

The purposes of The development of Computer Multimedia Lesson on Microsoft Word 2013 Program, Additional Subject Computer, Career and Technology Department for Prathomsuksa 5 students were to 1) develop and test the efficiency of Computer Multimedia Lesson 2) to find effectiveness index of Computer Multimedia Lesson 3) to compare students' learning achievements 4) to study the satisfaction of the students toward the Computer Multimedia Lesson on Microsoft Word 2013 Program. The samples consisted of 40 students in Prathomsuksa 5/1 Bansrimaharacha Municipal School, Sriracha Municipality, Chonburi Province. The instruments used for this experiment were 1) Computer Multimedia Lesson on Microsoft Word 2013 Program 2) 18 Lesson plans 3) 30 items of learning achievements test 4) 7parts of formative test 5) Computer Multimedia Lesson quality evaluation form including content quality evaluation form and educational technology quality evaluation form 6) a rating scale questionnaire of satisfaction. The statistic used for data analysis were percentage, mean and t-test dependent.

The results of the study were as 1)Computer Multimedia Lesson on Microsoft Word 2013 Program, Additional Subject Computer, Career and Technology Department for Prathomsuksa 5 students had efficiency 81.86/82.10 which met the criteria, 2) The effectiveness index of Computer Multimedia Lesson on Microsoft Word 2013 Program, was equal to 0.6062 3)students had learning achievement after using was significantly higher than before using Computer Multimedia Lesson at the .01 level, 4) students were satisfied at high level.

Keywords : Computer Multimedia Lesson, Microsoft Word 2013 Program

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้ มีความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิต การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยรัฐต้องส่งเสริม ให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจนต้องมีการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557 : 6-18)

บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเป็นสื่อการเรียนการสอนที่นำเอาเทคโนโลยีที่รวบรวมการทำงานของเสียง(Sound) ภาพเคลื่อนไหว (Animation) ภาพนิ่ง (Still images) ไฮเปอร์เท็กซ์ (Hypertext) และวิดีโอ (Video) มาใช้เชื่อมต่อกันโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์เป็นแกนกลางในการควบคุมการทำงานให้เป็นไปอย่างสอดคล้อง (Paulissen and Frater, 1994 : 5-16) และเป็นโปรแกรมมัลติมีเดียที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ได้รับความนิยมและนำมาใช้ในชั้นเรียนอย่างจริงจัง เพราะสามารถสื่อความหมายได้อย่างรวดเร็วเข้าใจง่าย ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้อย่างดีและช่วยในการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนด้วย (Linda. 1995 : 6-8)

จากรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ รายวิชาสารสนเทศกับชีวิต 2 ปีการศึกษา 2559 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 จำนวน 169 คนของโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาธาตุ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 66.93 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าเป้าหมายร้อยละ 80 ที่โรงเรียนกำหนดไว้ (โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาธาตุ, 2559 : 11) ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่ารายวิชาดังกล่าวมีสื่อการเรียนการสอนแค่เพียงใบงาน ใบความรู้ เอกสารประกอบการเรียนที่ผู้รายงานสร้างขึ้น และหนังสือเรียน ซึ่งเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เป็นเอกสารใบงานและตำราเรียน ไม่มีความน่าเชื่อถือในการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่อยู่ในยุคไทยแลนด์ 4.0 สร้างความเบื่อหน่ายให้กับผู้เรียน ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้สรรคหาสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องตลาดและในโลกออนไลน์ต่างๆ มาใช้ประกอบการเรียนการสอนอยู่เสมอ แต่ก็พบว่าสื่อต่างๆ เหล่านั้นไม่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาธาตุ ดังนั้นโปรแกรมหรือบทเรียนคอมพิวเตอร์ที่นำมาใช้บางส่วนนั้นยังไม่ตรงกับความต้องการในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทำให้เป็นปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

ด้วยสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จึงได้ตระหนักในสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน และมีคุณภาพตามความมุ่งหมายของหลักสูตร จึงได้นำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะสามารถส่งเสริมและพัฒนา ช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาทักษะรอบด้านที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต เรียนรู้อย่างมีความสุข ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม และเป็นสุขในยุคปัจจุบัน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีประชากรที่ใช้วิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 168 คน และมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนเทศบาลบ้านศรีมหาราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560

จำนวน 40 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ด้วยวิธีจับสลากห้องเรียนจากห้องเรียนทั้งหมด 4 ห้องเรียน โดยนักเรียนทุกห้องมีระดับสติปัญญา ความรู้ความสามารถใกล้เคียงกัน

เครื่องมือการวิจัย

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 โดย กำหนดเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อนำมาสร้างเป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย แบ่งเนื้อหาย่อยเป็น 7 ตอน ดังนี้

1. ทักษะพื้นฐานการใช้งาน Microsoft Word 2013
2. การพิมพ์และการตกแต่งข้อความ
3. การบันทึกและเปิดแฟ้มงาน
4. การสร้างงานพิมพ์
5. การวาดรูป
6. การสร้างไดอะแกรมและแผนผังโครงสร้างองค์กร
7. การสร้างตาราง

ทำการสร้างแบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีให้ผู้เชี่ยวชาญด้านละ 3 ท่านทำการประเมินคุณภาพ จากนั้นปรับปรุงตามคำแนะนำ แล้วนำไปไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 ครั้ง จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพ ของ บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการหาค่า E_1 / E_2

2. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 โดยใช้ควบคู่กับบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 18 แผน ดำเนินการสอนแผนละ 1 ชั่วโมง ใช้เวลา 18 ชั่วโมง โดยทำการเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) โดยใช้สูตร IOC

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 โดยเป็นข้อสอบชนิดเลือกตอบ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ทำการสร้างแบบทดสอบจำนวน 40 ข้อ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาว่าข้อสอบแต่ละข้อสามารถวัดผลการเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (สมนึก ภัททิยธนี, 2553 : 220) พบว่าข้อสอบมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมีค่ามากกว่า .50 เป็น

ข้อสอบที่ใช้ได้ทุกข้อ จึงคัดเลือกไว้สำหรับใช้เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่เคยเรียนเรื่องนี้มาแล้วและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น จึงเลือกแบบทดสอบไว้จำนวน 30 เพื่อนำไปใช้ทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

แบบทดสอบระหว่างเรียน 7 ตอน ๆ ละ 10 ข้อ รวม 70 ข้อ โดยมีขั้นตอนวิธีการสร้างเหมือนกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา และแบบประเมินคุณภาพด้านเทคโนโลยีการศึกษา โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ทำการสร้างแบบประเมินคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 12 ข้อ และสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา 5 ด้าน จำนวน 22 ข้อ โดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ 5 , 4 , 3 , 2 และ 1 ตามวิธีของลิเกิร์ต (Likert, 1932 อ้างถึงใน พิสุทธา อารีราษฎร์, 2551: 174) จากนั้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านละ 3 ท่าน ทำการประเมินคุณภาพและทำการปรับปรุงตามคำแนะนำแล้วนำไปประเมินคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียต่อไป

แบบสอบถามความพึงพอใจ สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน โดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ 5, 4, 3, 2, และ 1 ตามวิธีของ ลิเกิร์ต (Likert. 1932 อ้างถึงใน พิสุทธา อารีราษฎร์, 2551 : 174) นำไปทดลองใช้กับนักเรียน 10 คน และครู 10 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเข้าใจทางภาษา จากนั้นปรับปรุงตามคำแนะนำที่ได้และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (สมนึก ภัททิยธนี, 2553 : 220) ซึ่งพบว่าแบบสอบถามความพึงพอใจมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งถือว่าใช้ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (r) ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) (สมนึก ภัททิยธนี, 2553 : 252) จากนั้นปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และแนะนำบทเรียนและให้นักเรียนทดลองศึกษาบทเรียนตามคู่มือการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยทดลองปฏิบัติจนเกิดความคล่องแคล่วแล้วจึงให้ศึกษาบทเรียน

2. จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 โดย
ศึกษาบทเรียนตามโครงสร้างของบทเรียน คือ

2.1 ทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) 1 ครั้ง โดยคอมพิวเตอร์จะบันทึกผลคะแนน
ที่ได้จากการทำแบบทดสอบไว้ที่ไดรฟ์ C ของคอมพิวเตอร์ที่ใช้ศึกษาบทเรียน

2.2 ศึกษาเนื้อหาของบทเรียนซ้ำได้หลายครั้งจนกว่าจะเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ
โดยครูผู้สอนให้ความช่วยเหลือในการทำความเข้าใจเนื้อหา รวมทั้งมีการทดสอบความรู้ความเข้าใจด้วย
การซักถาม

2.3 ทำแบบทดสอบระหว่างเรียนตามเนื้อหาของแต่ละตอนได้หลายครั้ง จนกว่าจะมี
ผลการเรียนรู้สูงสุดเต็มตามศักยภาพ และต้องมีผลการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 หากมีผลการเรียน
รู้ต่ำกว่าเกณฑ์ จะต้องศึกษาเนื้อหาซ้ำหรือศึกษาเพิ่มเติมนอกเวลาเรียนทั้งนี้เพราะนักเรียนแต่ละคนใช้
เวลาในการเรียนรู้แตกต่างกัน

3. เมื่อนักเรียนศึกษาเนื้อหาของบทเรียนครบทุกตอนแล้วจึงให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลัง
เรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Posttest) โดยสามารถทำได้หลายครั้งจนกว่าจะ
มีผลการเรียนรู้สูงสุดเต็มตามศักยภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 หากมีผล
การเรียนรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ จะต้องศึกษาเนื้อหาซ้ำหรือศึกษาเพิ่มเติมนอกเวลาเรียน

4. ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์
มัลติมีเดีย

5. นำผลคะแนนจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบทดสอบระหว่างเรียน แบบ
ประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา แบบประเมินคุณภาพด้านเทคโนโลยีการศึกษา และแบบสอบถามความ
พึงพอใจที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติพื้นฐานเช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าสถิติ t-test
dependent ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย โดยใช้ E_1/E_2
2. วิเคราะห์หาดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย โดยใช้ E.I.
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วย
บทเรียนคอมพิวเตอร์ โดยใช้ค่าสถิติ t – test dependent
4. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

สรุปผล

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.86/82.10 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6062 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.6062 หรือคิดเป็นร้อยละ 60.62

3. นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 แสดงผลการหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 ตัวหลัง (E_2) ของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน

แบบทดสอบ	ประสิทธิภาพของบทเรียน		
	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	คิดเป็นร้อยละ
แบบทดสอบก่อนเรียน (E_1)	70	51.30	81.86
แบบทดสอบหลังเรียน (E_2)	30	24.63	82.10

ตารางที่ 2 ผลการหาค่าดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม		E.I.
		ก่อนเรียน	หลังเรียน	
40	30	654	985	0.6062

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน

	N	$\bar{x}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนเรียน	40	16.35	2.131	331	2,887	26.868**
หลังเรียน	40	24.63	1.372			

**t_(.01,df =39) =2.4258

อภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ 81.86/82.10 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 โดยมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เพ็ญพัชชา เสนา (2553 : 94) การเปรียบเทียบผลการเรียน เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Word สาระเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ที่ใช้เว็บเทคโนโลยีกับการเรียนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ที่ใช้เว็บเทคโนโลยี เรื่อง การใช้โปรแกรม Microsoft Word สาระเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.62/86.10 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เรืองศักดิ์ แพพิพัฒน์ (2556 : 77-78) การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การออกแบบเอกสารด้วย Microsoft Word 2007 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การออกแบบเอกสารด้วย Microsoft

Word 2007 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.11/83.38 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ 80/80 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ขั้นตอนการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ของ วัชรพล วิบูลยศรีน (2556 : 104-105) และ ญัฐกร สงคราม (2557 : 127-142) มาเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ตลอดจนได้ทำการประเมินคุณภาพเบื้องต้นจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคโนโลยีการศึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญตามแนวคิดของ พิสุทธิ อาธิราษฎร์ (2551 : 143-148) และ ญัฐกร สงคราม (2557 : 141) จึงได้นำไปทดลองตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา 3 ครั้ง ตามขั้นตอนการทดสอบหาประสิทธิภาพสื่อของ ฉลองชัย สุรวัฒนบุรณ์ (2548 : 214-215) และเป็รื่อง กุมุท (2548 : 85-86) จึงทำให้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมีความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

2. การศึกษาดัชนีประสิทธิผลบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6062 หรือร้อยละ 60.62 ซึ่งหมายความว่านักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความรู้เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 เพิ่มขึ้น 0.6062 หรือคิดเป็นร้อยละ 60.62 ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทศพร สีเขียว (2556 : 57) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการปฏิบัติ เรื่อง การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการปฏิบัติ เรื่อง การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มีค่าเท่ากับ 0.6058 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น 0.6058 หรือคิดเป็นร้อยละ 60.58 และมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เรืองศักดิ์ แพพิพัฒน์ (2556 : 77-78) การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง การออกแบบเอกสารด้วย Microsoft Word 2007 สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษพบว่า ดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง การออกแบบเอกสารด้วย Microsoft Word 2007 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่า 0.7462 แสดงว่านักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้น 0.7462 หรือคิดเป็นร้อยละ 74.62 ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักเรียนได้เรียนอย่างอิสระตามความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองและสามารถเรียนซ้ำได้หลายครั้งซึ่งเท่ากับนักเรียนได้ทบทวนเนื้อหาจนเข้าใจแล้วจึงได้ทำการทดสอบประเมินผลความรู้ของตนเองจึงส่งผลให้ผลการเรียนมีเพิ่มขึ้น

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์

กลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เรืองศักดิ์ แพพิพัฒน์ (2556 : 77-78) การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การออกแบบเอกสารด้วย Microsoft Word 2007 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสอดคล้องกับผลการศึกษา ของ วิรัตน์ รื่นเรือง (2557 : 76) การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง หลักการทำงานเบื้องต้นของคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง หลักการทำงานเบื้องต้นของคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องจากการให้ความอิสระในการศึกษาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียโดยไม่ ได้จำกัดเวลาในการเรียนของผู้เรียนว่าต้องใช้เวลามากน้อยเท่าไร ผู้เรียนสามารถศึกษาบทเรียนได้ หลายครั้งจนเกิดการเรียนรู้และมีความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งเป็นลักษณะของการศึกษาแบบรายบุคคล ที่ คำนึงถึงหลักการของความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเรียน รู้ไม่เท่ากัน ทำให้นักเรียนแต่ละคนใช้เวลาในการเรียนได้มากขึ้นตามต้องการ และผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหา ของบทเรียนออกเป็น 7 ตอน ทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้ โดยในแต่ละตอนจะมีแบบทดสอบระหว่างเรียน ให้ผู้เรียนได้ทดสอบความรู้ความเข้าใจ เพื่อประเมินตนเองว่าเข้าใจเนื้อหาที่เรียนไปแล้วมากน้อยเพียง ไດ โดยนักเรียนสามารถตรวจผลคะแนนได้ทันทีภายหลังจากการทำแบบทดสอบ หากมีผลคะแนนไม่ ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นักเรียนก็สามารถกลับไปศึกษาใหม่ได้หลายครั้งจนเกิดการเรียนรู้ อีกทั้งนักเรียน สามารถทำแบบทดสอบระหว่างเรียนของแต่ละตอนได้หลายครั้งจนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และให้ อิสระในการใช้เวลาทำแบบทดสอบระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนโดยไม่ได้กำหนดเวลาของ นักเรียนว่าต้องใช้เวลามากน้อยเท่าไรในการทำแบบทดสอบหลังเรียนและนักเรียนสามารถทำแบบ ทดสอบหลังเรียนได้หลายครั้งจนกว่าจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และถ้ายังไม่ ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นักเรียนก็สามารถกลับไปศึกษาเนื้อหาบทเรียนใหม่ได้หลายครั้งจนเกิดการเรียน รู้ที่แท้จริง นอกจากนี้หมายเลขข้อของแบบทดสอบจะเปลี่ยนไปในลักษณะสุ่ม (Random) ทุกครั้งที่ ผู้เรียนทำแบบทดสอบ นักเรียนจึงไม่สามารถจดบันทึกข้อสอบไว้ใช้ในครั้งต่อไปได้ เพราะบทเรียน ออกแบบให้นักเรียนต้องมีความรู้จริงจากการศึกษาบทเรียนเท่านั้น จึงจะมีคะแนนจากการทำแบบ ทดสอบได้ผ่านเกณฑ์ ดังนั้นด้วยการที่นักเรียนต้องศึกษาเนื้อหาซ้ำหลายครั้ง ทำแบบทดสอบระหว่าง เรียนและทำแบบทดสอบหลังเรียนซ้ำหลายครั้ง จึงช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน

4. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภิสิทธิ์ คิดเห็น (2556 : 67) การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยบทเรียน บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเรื่อง คอมพิวเตอร์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง คอมพิวเตอร์เบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับมาก อีกทั้งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของอุมาภรณ์ เหล็กดี (2554 : 82) การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง องค์ประกอบของคอมพิวเตอร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียได้ออกแบบให้นักเรียนสามารถใช้ในการเรียนรู้ได้อย่างอิสระไม่ผูกพันกับการเรียนรู้ของบุคคลอื่น ตลอดจนสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้ได้มากขึ้น ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน มีความสะดวกในการเรียนทุกที่ทุกเวลาที่ต้องการเรียน ตลอดจนผู้วิจัยได้ออกแบบให้มีภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวประกอบเนื้อหา รวมทั้งมีเสียงบรรยายเนื้อหาจึงช่วยให้นักเรียนสามารถฟังและอ่านไปพร้อม ๆ ในขณะศึกษาบทเรียน ทำให้เรียนรู้ได้อย่างสนุกสนานเพลิดเพลินผ่อนคลาย จึงมีความรู้สึกที่ดีต่อบทเรียน

สรุปว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 รายวิชาเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ ผู้เรียนสามารถใช้ในการศึกษาด้วยตนเองได้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น รวมทั้งสามารถใช้เพื่อทบทวนความรู้ตามเนื้อหาของบทเรียนได้ทุกที่ตลอดเวลาตามความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ครูผู้สอนสามารถนำบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ก่อนนำประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียไปใช้ ควรศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างละเอียดถี่ถ้วน แล้วปฏิบัติตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 ควรศึกษาคู่่มือการใช้งานบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียให้ละเอียดก่อนนำไปใช้งาน

1.3 ควรจัดเตรียมอุปกรณ์โดยเฉพาะ ตรวจสอบสมบัติของเครื่องคอมพิวเตอร์ที่รองรับการทำงานของบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียก่อนนำไปใช้งาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียให้มีประสิทธิภาพ ควรมีการวางแผนการดำเนินการล่วงหน้า มีการปรึกษาและขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ

2.2 ผู้ที่จะสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในด้านการออกแบบ ด้านกราฟิกและเทคนิคการผลิตภาพและเสียง

2.3 ควรมีการศึกษาความคงทนทางการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

2.4 ควรมีการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรม Microsoft Word 2013 ในรูปแบบอื่น เช่น แบบเว็บควีสท์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

2.5 ในการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย นั้น ควรศึกษาโปรแกรมสำหรับสร้างบทเรียนให้เป็นอย่างดี เพราะปัจจุบันโปรแกรมสำหรับสร้างบทเรียนนั้นมีจำนวนมากซึ่งแต่ละโปรแกรมจะมีข้อดีและข้อจำกัดที่แตกต่างกันไป

บรรณานุกรม

ฉลองชัย สุรวัฒนบุรณ. (2548). **หลักการสร้างนวัตกรรมยุคไอที**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ชวนการพิมพ์.

ณัฐกร สงคราม. (2557). **การออกแบบและพัฒนาัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บริษัท วี.พรินท์ (1991) จำกัด.

ทศพร สีเขียว. (2556). **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการปฏิบัติ เรื่อง การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**

เป็รื่อง กุมุท. (2548). **บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : กราฟิกอาร์ต.

พิสุทธิธรา อาริราชภูร์. (2551). **การพัฒนาซอฟต์แวร์ทางการศึกษา**. มหาสารคาม : อภิชิตการพิมพ์.

เรีงศักดิ์ แพพิพัฒน์. (2556). **การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง การออกแบบเอกสารด้วย Microsoft Word 2007 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.**

วัชรพล วิบูลยศริน. (2556). **นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนภาษาไทย : บริษัท วี. พรินท์ จำกัด.**

วิรัตน์ รื่นเรือง. (2557). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง หลักการทำงานเบื้องต้นของคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สมนึก ภัททิยธนี. (2553). การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กทม: ประสานการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542. และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553. วันที่สืบค้นข้อมูล 2 เมษายน 2559 เข้าถึงข้อมูลได้ที่ http://www.onec.go.th/onec_.

อภิสิทธิ์ คิดเห็น. (2556). การพัฒนาการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนด้วยบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง คอมพิวเตอร์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อุมาภรณ์ เหล็กดี. (2554). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง องค์ประกอบของคอมพิวเตอร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

Harald Frater, Dirk Paulissen.(1994). Multimedia Mania: Hauptbd A Data Becker book. Abacus.

Linda, Tway. (1995). Multimedia in Action. U.S.A. : Academic Press. Inc

**การบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น**
**The Internal-Service Supervision Administration
of Basic Educational Schools Of The Administrator Under Khonkaen
Primary Educational Service Office**

นางกาญจนา เชีพท์เล

KanchanaSchoettle

คณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยวิทยาเขตอีสาน

Author for Correspondence: Email :schoettlekanchana20@gmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ใน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป และเปรียบเทียบการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 4 ด้าน จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา 570 คน โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่ามีค่า ที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 และ วิเคราะห์ข้อมูลโดย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA : F-test)

ผลการวิจัยพบว่าระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เปรียบเทียบระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษาพบว่า ด้านงานวิชาการและด้านงานบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : งานนิเทศภายใน,ผู้บริหารสถานศึกษา,เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Received: 13/09/61 Revised: 14/12/ 61 Accepted: 15/01/62

Abstract

The this research was to study level of the inter-service supervision administration of basic education schools administrators under Khonkaen primary educational service office in 4aspects : Academic Administration aspect, Personnel management aspect, Budget management and General Administrative, and to compare the internal-service supervision administration of basic education schools of the administrators in four aspects classified by status and sizes of schools. The researcher collected the data from 570 sampling respondents by questionnaire with reliability value at 0.96, and analyzed the data by percentage, mean, standard deviation, t-test (Independent variables), one way ANOVA (F-test).

The results were as follows;the overall of internal -service supervision administration of basic education schools of the administrators under Khonkaen primary educational service office was at high level. The results of comparison level of the internal-service supervision administration of basic education schools of the administrators under Khonkaen primary educational service offices classified by status and sizes of schools was found that academic administration aspect and personnel management aspect have significant difference in the level of statistical significance level at 0.05, but budget management and general administrative were not different.

Keywords: Administrators, Internal- Supervision, Basic Education Schools.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยอย่างต่อเนื่องภายใต้สถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ทั้งภายในและ ภายนอกประเทศ จำเป็นต้องมีแนวทางในการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้า จึงมีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติขึ้น ปัจจุบัน คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) เป็น แนวคิดที่ต่อเนื่องมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-10 ที่ยึดหลัก “คนเป็นศูนย์กลางของการ พัฒนา” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554:1-2) การศึกษาเป็น กระบวนการสำคัญในการพัฒนากำลังคนของประเทศให้มีคุณภาพ กำลังคนที่มีคุณภาพย่อมจะพัฒนาประเทศให้ เจริญรุ่งเรืองได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึด หลักว่า

ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการ จัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ:2546:7)และเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนำไปเป็น กรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตร และ จัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนให้มี คุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็น สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และ แสวงหาความรู้เพื่อ พัฒนาค้นตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ทั้ง 5 เขต เพื่อสะท้อนให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นของปัญหาการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษา ที่ ต้องมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อีกทั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และเป็น แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น ทั้ง 5 เขต ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่นจำแนกตามสถานภาพและขนาด ของสถานศึกษา

วิธีการศึกษาและดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 285 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ซึ่งแบบสอบถามได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญและนำไป ทดสอบความน่าเชื่อถือได้ค่าความน่าเชื่อถือ 0.96 จากนั้นนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาดำเนินการ วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติสำหรับ ตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ สถานภาพและขนาดของสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 285 โรงเรียน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 285 คนและครูผู้สอน 285 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 520 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.22 จากแบบสอบถามทั้งหมดที่ส่งไป ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ แสดงสถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการศึกษา

จากการวิจัยเรื่องการบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น สรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 โรงเรียน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 520 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.22 แบ่งตามสถานภาพเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 51.10 ครูผู้สอน จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 48.90 และแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 344 คน คิดเป็นร้อยละ 66.80 ขนาดกลาง จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 32.40 และขนาดใหญ่ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีการปฏิบัติต่อการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.79$) เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้านพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้านโดยมีข้อสังเกตว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านงานวิชาการ ($\bar{x}$ = 4.81) รองลงมา คือ ด้านงานบุคคล ($\bar{x}$ = 3.83) ด้านงานงบประมาณ ($\bar{x}$ = 3.37) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านงานบริหารทั่วไป ($\bar{x}$ = 3.14)

2.1 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานวิชาการเปรียบเทียบ จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา พบว่า ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก โดยมีข้อสังเกตว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารมีการจัดทำแผนการใช้หลักสูตรสถาน ศึกษา ($\bar{x}$ = 4.85) ผู้บริหารพัฒนาเทคนิคและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ($\bar{x}$ = 4.85) ผู้บริหาร จัดทำแผนเร่งรัดคุณภาพการศึกษาเป็นรายชั้น รายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.85) ผู้บริหารจัดทำ บันทึกริการสอน/แผนการจัดการเรียนรู้เต็มเวลาตลอดทั้งปี ($\bar{x}$ = 4.85) การใช้เครื่องมือวัดผลอย่างหลากหลายในการประเมินคุณภาพนักเรียน ($\bar{x}$ = 4.85) รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารมีการจัดผู้บริหารส่งเสริมให้ ครูใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน ($\bar{x}$ = 4.83) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารมีการ ประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับคณะครูในการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตร ($\bar{x}$ = 4.76)

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านวิชาการ จำแนกตามสถานภาพ พบว่า แตกต่างกัน

2.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานวิชาการ จำแนก ตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ คือ สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่

3. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานบุคคลจำแนกตาม สถานภาพและขนาดของสถานศึกษา

3.1 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานบุคคล โดย รวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อ สังเกตว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การจัดทำแผน/โครงการพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ ตลอดทั้ง ปี ($\bar{x}$ = 4.02) รองลงมาได้แก่สถานศึกษาเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากร

($\bar{x}=4.37$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ สถานศึกษาพัฒนาครูเกี่ยวกับความรู้ เทคนิคและวิธีสอน อยู่เสมอ ($\bar{x}=3.95$)

3.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับมีการปฏิบัติการบริหารงานนิเทศภายในของผู้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานบุคคล จำแนกตามสถานภาพ พบว่า แตกต่างกัน

3.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานบุคคล จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 3 คู่ คือ สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดกลางกับขนาดใหญ่

4. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานงบประมาณ และเปรียบเทียบจำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา

4.1 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 3.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อสังเกตว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ($\bar{x}=4.40$) รองลงมาได้แก่ มีโครงการที่เกี่ยวกับการนิเทศภายใน ($\bar{x}=4.30$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณ ($\bar{x}=4.17$)

4.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานงบประมาณ จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

4.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานงบประมาณ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกัน

5. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานทั่วไปและเปรียบเทียบจำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา

5.1 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานบริหารทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 3.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ใน

ระดับมาก โดยมีข้อสังเกตว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดรับ-ส่งโต้ตอบหนังสือราชการอย่างมีระบบ ($\bar{x}=4.40$) รองลงมาได้แก่ มีการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{x}=4.33$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ มีการปฏิรูปทัศนวิสัยให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม ($\bar{x}=4.17$)

5.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานบริหารทั่วไป จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

5.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานบริหารทั่วไป จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกัน

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม

การบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น มีการปฏิบัติงานสอนตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและเห็นความสำคัญในการนำหลักการบริหารงานนิเทศภายในไปบูรณาการใช้ในการดำเนินงานจัดการศึกษา และยังคงพบว่า ด้านวิชาการเป็นด้านที่มีการบริหารงานนิเทศภายในสูงสุด (พิจารณาจากตารางที่ 4.2) กล่าวคือ สถานศึกษามีแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่ชัดเจน โดยการวางแผนและจัดทำแผนเร่งรัดคุณภาพการศึกษาเป็นรายชั้น รายกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการจัดทำบันทึกการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ เหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยพิจารณาจากรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ด้านงานวิชาการ $\bar{x}= 4.81$) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงงานด้านวิชาการ เป็นงานรับผิดชอบของสถานศึกษาที่มีโครงสร้างการบริหารงานตามกฎหมาย ดังแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 7) ได้กล่าวถึง งานด้านวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา มีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบที่มีขอบข่ายภารกิจที่กำหนดซึ่งการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาเป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่คณะกรรมการเขตพื้นที่ศึกษากำหนด ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (อาหามะ คือเร๊ะ: 2555) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (อัมพร

กัญ บัวครอง :2553) ได้ศึกษาเรื่อง การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (สมพร แสงแสง :2551) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดน่านอยู่ในระดับมาก ด้วยเช่นกัน

1.1 ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านวิชาการ

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการบริหารงานนิเทศที่มุ่งพัฒนาเทคนิคและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรโดยผู้บริหารได้วางแนวทางเพื่อให้บรรลุภารกิจของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพจนนำไปสู่การใช้เครื่องมือวัดผลอย่างหลากหลายในการประเมินคุณภาพนักเรียน จึงส่งผลให้ภาพรวมด้านวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (พิจารณาจากตารางที่ 4.3) เหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ (ศิริกาญจนา เหมือนชาติ: 2555) ได้กล่าวถึงขอบข่ายงานนิเทศภายในสถานศึกษาว่า งานด้านวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุตามจุดหมายของ หลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 3) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำและใช้แผนการจัดการเรียนรู้ และ 4) การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้แบบบูรณาการผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ขวัญรุ่งรัตน์: 2557) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา อำเภอไพศาลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนในสถานศึกษาในสถานศึกษาอำเภอไพศาลี มีการปฏิบัติกรนิเทศ ในด้านงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วารุณีย์ วงศ์สีชา: 2557) ได้ศึกษาเรื่อง การนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้บริหารมีการบริหารงานในด้านงานวิชาการภายในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิสูตร ม่วงหวาน: 2551) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านงานวิชาการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานบุคคล

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น มีแนวทางการจัดทำแผนงานและโครงการพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนา ศักยภาพของบุคลากรในทุกฝ่าย ได้แก่ การจัดครูเข้าสอนหรือปฏิบัติงานโครงการตามความสามารถ และความถนัด จึงทำให้การบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านงาน บุคคลมีระดับมาก (พิจารณาจากตารางที่ 4.7) แสดงให้เห็นว่างานด้านบุคคลมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการบริหารงานนิเทศภายใน ดังแนวคิดของ (กรองทอง จิระเดชากุล: 2550 : 7-9) ได้กล่าวถึง งาน ด้านบริหารบุคคลเป็นการจัดดำเนินการ เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษา ได้รู้จักและ เข้าใจหน้าที่และ ความรับผิดชอบของตนการติดตามดูแลช่วยเหลือให้ปฏิบัติงานที่ได้รับ มอบหมาย ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศในการทำงานให้ผู้ร่วมงาน ทุกคนเกิดความสำนึกในหน้าที่ ที่รับผิดชอบ สร้างความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานส่งเสริมให้ บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนา ตนเอง ให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้น ได้แก่ 1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) การกำหนดความต้องการ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากรและ 3) การมอบหมายหน้าที่ และความรับผิดชอบ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (นายาณิ ยาเล: 2557) ได้ ศึกษาเรื่อง การบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสุวารี-สามัคคีอำเภอรือเสาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาสเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงาน นิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสุวารี-สามัคคีอำเภอรือเสาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาสเขต 1 ในด้านงานบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กฤษขจร ศรีถาวร: 2555) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารการนิเทศ ภายในของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ในด้านงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานงบประมาณ

ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้ อาจเป็นเพราะ ว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น มีประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า ได้แก่ มีการบริหารจัดการ โครงการที่เกี่ยวกับการนิเทศภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบริหารงบประมาณในการนิเทศอย่าง เพียงพอ (พิจารณาจากตารางที่ 4.11) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การบริหารงานควรยึดหลักผลสัมฤทธิ์ และ

บริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ดังแนวคิดของที่กล่าวถึงด้านงานบริหารงบประมาณของสถานศึกษา มุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียนขอขยายและภาระงาน ดังนี้ ก) การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวง ศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี ข) การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง ค) การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร ง) การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ จ) การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณและ ฉ) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ(อัมพรกัญญ์ บัวครอง: 2553) ได้ศึกษาเรื่องกรณีศึกษาของการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก

4. ระดับการบริหารนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานบริหารทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าการบริหารงานนิเทศภายในผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญในหลายประเด็นดังต่อไปนี้ มีความรวดเร็วในการออกหนังสือราชการอย่างมีระบบ ตามระเบียบงานสารบรรณได้แก่ การจัดรับ-ส่งได้ตอบ ส่งผลให้การบริหารงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในองค์กร (พิจารณาจากตารางที่ 4.1) ซึ่งการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพย่อมเป็นผลดีต่อการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้บรรลุตามนโยบาย และมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนด ดังแนวคิดของ (สุปรีชา งามลาศน์: 2545: 2) กล่าวว่า การบริหารให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ เกิดจากการดำเนินงานธุรการ งานเลขานุการ พัฒนาระบบเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศ การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร รวมทั้งงานเทคโนโลยีสารสนเทศ อีกด้วยเช่นกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ชญากาญจน์ ศรีเนตร: 2558) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ในด้านงานบริหารทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ขวัญธร รุ่งรัตน์: 2557) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา อำเภอไพศาลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ระดับแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา อำเภอไพศาลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในด้านงานบริหารทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ด้านงานวิชาการพบว่า ประเด็น ผู้บริหารและคณะครูควรร่วมกันประชุมวางแผน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และการจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรวางแผนร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การนิเทศงานวิชาการมีประสิทธิภาพ
2. ด้านงานบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษากระบวนการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทางวิชาการ การบริการและการจัดการเรียนการสอน ให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาบุคลากรภายในหน่วยงาน อีกทั้งควรมีการสรุปผลการพัฒนาบุคลากรในทุกปีอย่างต่อเนื่อง
3. ด้านงานงบประมาณ ผู้บริหารควรพิจารณากระบวนการจัดทำแผนงบประมาณ และคำขอตั้งงบประมาณ มีการเปิดเผยข้อมูลที่มีความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ และเข้าใจได้ตรงกัน ให้กับบุคลากรภายในหน่วยงานทุกคนได้รับรู้รับทราบ เพื่อให้บุคลากรภายในหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยความสะดวก โปร่งใส และต้องตรวจสอบได้ บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล
4. ด้านงานบริหารทั่วไป ผู้บริหารและคณะครูควรพิจารณาและหาแนวทางในการปรับความเหมาะสมเกี่ยวกับการจัดทำแผนผังบริเวณสถานศึกษาและการใช้ประโยชน์พื้นที่ของสถานศึกษา โดยการวางแผนผังบริเวณอย่างถูกต้องจะส่งผลให้เกิดการใช้สอยอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการปรับภูมิทัศน์ให้สะอาด ร่มรื่นสวยงาม เพื่อให้เกิดความประทับใจของบุคลากรภายในหน่วยและผู้มาเยี่ยมเยือน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. การผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ด้านงานบุคคลจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกัน จำนวน 3 คู่ คือ สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลางสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดกลางกับขนาดใหญ่ ควรได้รับการดูแลและการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษาเพิ่มขึ้น
2. การผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติด้านงานงบประมาณ ในส่วนของการจัดทำแผนงบประมาณและคำขอแต่งตั้งมีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรมีการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ด้านบริหารงานทั่วไปมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้นจึงควรศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษาด้านบริหารงานทั่วไป สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น
2. จากผลการเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดกลาง มีการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษา แตกต่างกับโรงเรียนขนาดเล็ก กับขนาดใหญ่ จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านงานวิชาการ และด้านงานบุคคล ดังนั้นจึงควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารงานนิเทศ

ภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น

3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรนำเทคนิคการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research Technique) ในส่วนของวิจัยเชิงคุณภาพ นำเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับผู้เกี่ยวข้องในการบริหารงานนิเทศภายในโดยเฉพาะครูผู้สอน

การนำไปใช้ประโยชน์

การผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติด้านงานงบประมาณ ในส่วนของการจัดทำแผนงบประมาณ และคำขอแต่งตั้งมีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรมีการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องต่อไป และควรนำเทคนิคการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research Technique) ในส่วนของวิจัยเชิงคุณภาพ นำเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับผู้เกี่ยวข้องในการบริหารงานนิเทศภายในโดยเฉพาะครูผู้สอน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กรรทอง จิระเดชากุล, (2550), **คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน.** กรุงเทพฯ : ธารอักษรการพิมพ์.

ชญาภาญ์ ศรีเนตร.(2558). **รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25.**ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต,สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชวนธรรุ่งรัตน์. (2557). **แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษาอำเภอไพศาลีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3.**วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

นายณิ ยาละ : (2557) **การบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสุวารี-สามัคคี อำเภอลีเสาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

วารุณีย์ วงศ์สีชา. (2557). **การนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3.** ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดอุบลราชธานี.

- วิสูตร ม่วงหวาน. (2551). การศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ศิริกาญจนา เหมือนชาติ: (2555). การประเมินโครงการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านสวาย อำเภอมือง สุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2555 โดยใช้รูปแบบซีป (CIPP Model).
- สมพร แสงแสง. (2551). การศึกษาสภาพการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขา การบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัราชภัฏอุดรดิตรดิ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559).
- สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ.(2546). คู่มือการบริหารโรงเรียนการดำเนินการ นิเทศในโรงเรียนประถม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุปรีชา กมลาคณ์. (2545). พลอากาศโท. หม่อมหลวง. กลยุทธ์การบริหาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- อาหาม๊ะ ดือเร๊ะ. (2555). การบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ ยะลา.

การศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบที่มีผลต่อความคิด
สร้างสรรค์ และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย
The Study Results of Thinking Design Experience Based on Creative
Thinking and Problems Solve Ability of Preschool Children

ณัฐกฤตา ไทยวงษ์*, ดร.สุภัทรา คงเรือง**, ดร.ชบา พันธุ์ศักดิ์***

Natthakitta Thaiwong*, Supatthara Kongruang, Ph.D.***, Chaba Phansak, Ph.D.***

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Author for Correspondence Email: s_wi@windowsslive.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ และ 2) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบกับการจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยที่มีอายุ 4 - 5 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนวัดชีธาราม จำนวน 18 คน และโรงเรียนบ้านหนองจิกรากำ จำนวน 18 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ แผนการจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ ดร.อารี รังสินันท์ และแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย มีค่าความเชื่อมั่น .92 ใช้แผนแบบการวิจัยกึ่งทดลองสองกลุ่มทดสอบก่อน และหลัง การทดลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบหลังการทดลองสูงกว่า ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบสูงกว่า หลังการจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ, ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย, ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

Received: 29/04/62 Revised: 09/05/62 Accepted: 14/05/ 62

Abstract

The purposes of this research were to : 1) compare creative thinking with problem - solving ability of preschool children before and after they gained experiences of design thinking; and 2) compare creative thinking and problem - solving ability of preschool children after they gained experiences of design thinking with experiencing on handbook of preschool education curriculum B.E. 2546. The samples consisted of 4 and 5 year old children during academic year 2017 from Wat Shetaram School 18 childrens and Bannongjirakha School 18 childrens selected by Multi-stage sampling. The research instruments were experiences of design thinking plan, plan of experiences on handbook of preschool education curriculum B.E. 2546, creative thinking tests by Dr Aree Rangsinan and problem-solving ability of preschool children tests with reliability of 0.92 by quasi-experimental design that two groups took pretest and posttest. The research instrument was t - test Independent.

The research results were found as follows: 1) creative thinking and problem - solving ability of preschool children after they gained experiences of design thinking were significantly higher than before at the .05 level; and 2) creative thinking and problem - solving ability of preschool children after they gained experiences of design thinking were significantly higher than after experiencing on handbook of preschool education curriculum B.E. 2546 at the .05 level.

Keywords: Thinking Design Experience Based on Creative Thinking, Creative Thinking of Preschool Children, Problem - Solving Ability of Preschool Children

บทนำ

การศึกษาในยุค Thailand 4.0 เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช, 2556 : 15) กล่าวว่า “การเรียนรู้สมัยใหม่เริ่มตั้งแต่อนุบาลหรือก่อนอนุบาลไปจนจบปริญญาเอก ต้องเรียนให้ได้อंकประกอบส่วนที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีทักษะ และภาวะผู้นำ เป็นผู้ที่จะเข้าไปร่วมกันสร้างการเปลี่ยนแปลง” ดังนั้นแผนพัฒนาชาติและสังคม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) มุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ หากต้องการให้

ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าเช่นนี้แล้ว สิ่งสำคัญ คือ บุคลากรในประเทศไทยต้องมีความสามารถ มีศักยภาพในการขับเคลื่อนไปและการสร้างบุคลากรที่ดีนั้น ก็ต้องเริ่มในระดับปฐมวัย เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ ถือเป็นการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ ที่ยั่งยืนและป้องกันปัญหาสังคมในระยะยาว นอกจากนั้นเป็นช่วงเวลาที่สำคัญและจำเป็นในการพัฒนาสมอง (สุวิณา เกนทะนะศีล, 2558 : บทบรรณาธิการ) ดังปรัชญาการศึกษาปฐมวัยในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 5) กล่าวว่า “การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม - วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรักความเอื้ออาทร และ ความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม” โดยมุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยในด้านความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และ นวัตกรรม (วิจารณ์ พานิช, 2556 : 16)

ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการแก้ปัญหามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติให้มีความก้าวหน้าเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 ดังนั้นเราควรที่จะพัฒนาบุคลากรตั้งแต่ ระดับปฐมวัย ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่จากผลการสำรวจของกรมอนามัยปี พ.ศ. 2557 พบว่า เด็กมีพัฒนาการไม่สมวัย ด้านสติปัญญา (IQ) มีค่าเฉลี่ยลดลงเท่ากับ 93.1 จาก 98.59 และจากการประเมินพัฒนาการของนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ปีการศึกษา 2559 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2559 : 61 - 63) พบว่า พัฒนาการด้านสติปัญญา โดยรวมมีพัฒนาการอยู่ในระดับดี ร้อยละ 77.42 และในระดับพัฒนาการที่ควรปรับปรุง ร้อยละ 0.36 เมื่อจำแนกเป็นรายมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานด้านความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัยมีพัฒนาการอยู่ในระดับดี ร้อยละ 72.97 ซึ่งเป็นค่าร้อยละน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับมาตรฐานด้านอื่น ๆ ในขณะเดียวกันในมาตรฐานนี้มีระดับพัฒนาการที่ควรปรับปรุงอยู่ที่ร้อยละ 0.61 ซึ่งเป็นค่าร้อยละที่มากที่สุด เมื่อเทียบกับมาตรฐานอื่น ส่วนมาตรฐานด้านการมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์มีพัฒนาการอยู่ในระดับดี ร้อยละ 84.44 และระดับพัฒนาการที่ควรปรับปรุง ร้อยละ 0.27 และจากการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ปีการศึกษา 2559 จากโรงเรียนทั้งหมด 2,422 คน พบว่า พัฒนาการด้านสติปัญญาของนักเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดีร้อยละ 83.53 ระดับพอใช้มีค่าร้อยละ 15.24 ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินน้อยกว่าในด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม นอกจากนี้การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษาในระดับปฐมวัย ของโรงเรียนวัดชีธาราม ยังพบว่า มีจุดที่ควรพัฒนา คือ เด็กขาดการปลูกฝังให้มีความ

รู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น การเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ขาดทักษะใน การแก้ปัญหาและการเรียนรู้จากการ ทดลองและทำสิ่งใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดของ มณฑานต์ รอดคล้าย (2012, เว็บไซต์, ค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2560) ที่กล่าวว่า ปัญหาจากการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยปิดกั้นการพัฒนาสมองของ เด็กตามวัย เนื่องจากปัจจุบันในด้านวิชาการมากเกินไป เด็กปฐมวัยจึงไม่ได้รับการพัฒนาด้านประสาท สัมผัสทั้ง 5 การเล่น การทดลอง และการลงมือด้วยตนเองทำให้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และ การแก้ปัญหาลดลง

การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญมากในการฝึกให้เด็กได้คิดแก้ปัญหา การแสดงออกอย่างอิสระ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์นั้น ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหา ร่วมด้วย ซึ่งการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีหลากหลายรูปแบบ (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2559, เว็บไซต์, ค้นเมื่อ 10 กันยายน 2561) รวมถึงแนวคิดเชิงออกแบบซึ่ง เบอร์เนท (Burnette, 2005) (อ้างถึงใน วาทีนิ บรรจง, 2556 : 56) อธิบายว่า การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ เป็นพื้นฐานที่สำคัญ เพราะการคิดเชิงออกแบบทำให้เกิดการสร้างแรงบันดาลใจ การมีส่วนร่วม และ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ แนวคิดเชิงออกแบบเป็นการจัดวางประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ตอบสนองต่อความสนใจ และการใช้ทักษะความสามารถด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน โดยเรียนรู้ผ่านโครงงาน ซึ่งมีความท้าทาย และมุ่งเน้นการคิดริเริ่มหรือการคิดอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการแก้ปัญหาของผู้เรียน ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม โดยงานวิจัยของ วาทีนิ บรรจง (2556 : 84) ศึกษาเรื่องผลของการจัด ประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาล พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทางศิลปะโดยบูรณาการแนวคิด เชิงออกแบบ มีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบที่มีผลต่อ ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็น แนวทางการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัย สำหรับครูผู้สอนระดับปฐมวัย และครูผู้สอนในระดับชั้น อื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบ เพื่อพัฒนา ทักษะโดยเฉพาะความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการแก้ปัญหาให้กับนักเรียนในทุกระดับชั้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ กับการจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองสองกลุ่มทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (Survey Research) โดยผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 3 อำเภอ มีโรงเรียนทั้งหมด 134 โรงเรียน และมีนักเรียนทั้งหมด 2,422 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนปฐมวัยที่มีอายุ 4 - 5 ปี โรงเรียนวัดชีธาราม จำนวน 18 คน และโรงเรียนบ้านหนองจิกราक्षा จำนวน 18 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวนทั้งหมด 36 คน จากการเลือกสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Cluster Random) สุ่มจากอำเภอในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มา 1 อำเภอ คือ อำเภอดอนเจดีย์ เลือกสุ่มมา 1 กลุ่มโรงเรียน จับฉลากเลือกโรงเรียน มาจำนวน 2 โรงเรียน จึงได้โรงเรียนวัดชีธารามเป็นกลุ่มทดลองและโรงเรียนบ้านหนองจิกราक्षाเป็นกลุ่มควบคุม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

2.1.1 การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ มี 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1) การตั้งเป้าหมาย 2) การระบุ 3) การสำรวจ 4) การนำเสนอ 5) การสร้างสรรค์ 6) การเข้าสู่เป้าหมาย และ 7) การสะท้อนคิด

2.1.2 การจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มี 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ชี้นำ 2) ขั้นตอนการ และ 3) ขั้นสรุป

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว และ 3) ความคิดละเอียดลออ

2.2.2 ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1) สามารถระบุปัญหาได้ 2) สามารถบอกวิธีแก้ปัญหาได้ และ 3) สามารถสรุปผลของการแก้ปัญหาได้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 4 อย่าง ดังนี้

3.1 แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ จำนวน 10 หน่วย จัดประสบการณ์ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นเวลา 4 วันต่อสัปดาห์ต่อหนึ่งหน่วย คือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพฤหัสบดี วันศุกร์ มีขั้นตอนการจัดประสบการณ์ 7 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การตั้งเป้าหมาย ขั้นตอนที่ 2 การระบุ ขั้นตอนที่ 3 การสำรวจ ขั้นตอนที่ 4 การนำเสนอ ขั้นตอนที่ 5 การสร้างสรรค์ ขั้นตอนที่ 6 การเข้าสู่เป้าหมาย และขั้นตอนที่ 7 การสะท้อนคิด

3.2 แผนการจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 จำนวน 10 หน่วย จัดประสบการณ์ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ และกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นเวลา 4 วันต่อสัปดาห์ต่อหนึ่งหน่วย คือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพฤหัสบดี วันศุกร์ มีขั้นตอนการจัดประสบการณ์ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นนำ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสอน และขั้นตอนที่ 3 ขั้นสรุป

3.3 แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ ดร.อารี รังสินันท์ ประกอบด้วย แบบทดสอบย่อย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมชุดที่ 1 การวาดภาพ กิจกรรมชุดที่ 2 การต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ และกิจกรรมชุดที่ 3 การใช้เส้นคู่ขนาน

3.4 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นแบบวัดความสามารถ 3 องค์ประกอบ คือ 1) สามารถระบุปัญหาได้ 2) สามารถหาวิธีการแก้ปัญหาได้ และ 3) สามารถสรุปผลของการแก้ปัญหาได้ จำนวน 10 ข้อ ที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 - 1.0 และมีค่าความเชื่อมั่น .92

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ

การทดลอง	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ความคิดสร้างสรรค์				
ก่อนการทดลอง	29.33	5.81	-5.16	.00*
หลังการทดลอง	57.61	12.47		
ความสามารถในการแก้ปัญหา				
ก่อนการทดลอง	26.67	1.84	-3.78	.00*
หลังการทดลอง	53.56	3.854		

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ย 29.33 ส่วนหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย 57.61 ค่า $t = -5.16$ และ ค่า Sig. = .00 ซึ่งน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหา ก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ย 26.67 ส่วนหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ย 53.56 ค่า $t = -3.78$ และ ค่า Sig. = .00 ซึ่งน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ กับการจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย
หลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ กับการจัดประสบการณ์ตามคู่มือ
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

ตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{x}$	S.D.	t	sig		
ความคิดสร้างสรรค์	ก่อน การทดลอง	กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546	29.67	5.88	0.17	.87	
		กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ตามแนวคิดเชิงออกแบบ	29.33	5.81			
	หลัง การทดลอง	กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546	39.33	8.37	-5.16	.00*	
		กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ตามแนวคิดเชิงออกแบบ	57.61	12.48			
	ความสามารถใน การแก้ปัญหาของ เด็กปฐมวัย	ก่อน การทดลอง	กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546	26.72	2.30	0.08	.94
			กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ตามแนวคิดเชิงออกแบบ	26.67	1.85		
หลัง การทดลอง		กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546	49.44	2.55	-3.77	.00*	
		กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ตามแนวคิดเชิงออกแบบ	53.56	3.85			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ ก่อนการทดลองของกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 29.67 และกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.33 ค่า $t = 0.17$ และค่า $sig. = 0.87$ ซึ่งมากกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนความคิดสร้างสรรค์ หลังการทดลองของกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 39.33 และกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ มีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 57.61 ค่า $t = -5.16$ และ ค่า $sig. = .00$ ซึ่งน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ ก่อนทดลองไม่แตกต่างกัน แต่หลังทดลองพบว่า คะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ทำนองเดียวกับคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองของกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.72 และกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.67 ค่า $t = 0.08$ และ ค่า $sig. = 0.94$ ซึ่งมากกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนความคิดสร้างสรรค์ หลังการทดลองของกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 49.44 และกลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 53.56 ค่า $t = -3.77$ และ ค่า $sig. = .00$ ซึ่งน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแก้ปัญหา ก่อนทดลองไม่แตกต่างกัน แต่หลังทดลองพบว่า คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบหลังจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสูงกว่าของกลุ่มเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เนื่องจาก การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบเป็นรูปแบบที่ให้เด็กเป็นผู้นำในการเรียนรู้ ออกแบบ วางแผนขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายที่วางไว้ และให้ไปถึงเป้าหมายโดยผ่านการออกแบบ วางแผน ลงมือปฏิบัติ ตามขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาและการส่งเสริมในด้านความคิดสร้างสรรค์ ที่ทอแรนซ์ (Torrance, 1995) (อ้างถึงใน อารี พันธมณี, 2545 : 91 - 92) กล่าวว่า การกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองควรให้โอกาสและยกย่องเด็กที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ค้นคว้าและส่งเสริมการใช้จินตนาการ และ การ์เนอร์ (Gardner, 1981) (อ้างถึงใน อารี พันธมณี, 2545 : 92) กล่าวว่า เด็กที่จะมีความคิดสร้างสรรค์สูงไม่จำเป็นต้องพัฒนากระบวนการรู้คิด โตกว่าวัยแต่ให้เด็กได้ใช้ความคิดและจัดระเบียบการคิดอย่างเป็นระบบจะทำให้เด็กคิดกว้าง แรงจูงใจและความท้าทายกับงานเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้

เกิดความคิดสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพร อังภาภรณ์ (2557 : บทคัดย่อ) ได้วิเคราะห์ห่อภิมานงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบเน้นมนทัศน์กับผู้เรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัยในวิชาศิลปะจะทำให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มากที่สุด

2. ด้านของความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยสูง พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยการได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสูงกว่ากลุ่มของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากการได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบเป็นการฝึกการคิดแก้ปัญหาผ่านการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการ ขั้นตอน การสำรวจองค์ประกอบที่จะนำไปสู่เป้าหมาย ทุกขั้นตอนของการจัดประสบการณ์ ล้วนเป็นการฝึกวิธีคิดซึ่งเป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ตามมาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัยได้นั้นเป็นตัวบ่งชี้หนึ่งในมาตรฐานนี้ สอดคล้องกับ ละไม ธาณี (2552 : 86) ที่กล่าวว่า การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา นั้นควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กในการจัดกิจกรรม การคิดเชื่อมโยง เริ่มจากของจริงเป็นรูปภาพและเปลี่ยนเป็นความหวัง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ ส่องแสง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมศิลปะบูรณาการที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยหลังผ่านกิจกรรมศิลปะบูรณาการแล้วมีความสามารถในการแก้ปัญหาโดยรวม และจำแนกรายด้าน มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น และแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบการคิดเชิงออกแบบ เป็นการคิดผสมผสาน การคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ การคิดเชื่อมโยง อย่างมีเป้าหมาย เริ่มจากการระบุข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายหาทางเลือกตัดสินใจลงมือทำและสะท้อนผลลัพธ์ที่ได้หากไม่บรรลุเป้าหมายที่ย้อนกลับไปทบทวนจนกว่าจะได้เป้าหมายที่ต้องการ ในการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาได้ โดยพิจารณาจากกระบวนการจัดประสบการณ์ในแต่ละขั้นตอนนี้ ขั้นที่ 1 การตั้งเป้าหมายคือให้ผู้เรียนได้ตั้งเป้าหมายของกิจกรรมหรือกำหนดการสร้างชิ้นงานว่าจะต้องการสร้างอะไร ซึ่งเด็ก ๆ แสดงความคิดร่วมกันในการกำหนดเป้าหมายแต่ละคนมีเป้าหมายที่ต่างกันแต่ก็ยอมรับในข้อตกลงของห้องโดยยึดเสียงข้างมากเป็นหลัก สอดคล้องกับ พรพิไล เลิศวิชา และอัครภูมิ จารุกร (2550 : 75) ได้กล่าวว่า “ความตั้งใจที่เกิดขึ้นโดยเป้าหมายของตัวเอง เขาจะกระตุ้นตัวเองและขับเคลื่อนให้เกิดความตั้งใจเพื่อดำเนินการไปสู่เป้าหมายนั้น” ขั้นที่ 2 การระบอบุคประกอบของเป้าหมาย เป็นการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมและ

ประสบการณ์ใหม่เข้าด้วยกันผ่านการสนทนา ซึ่งเด็ก ๆ จะร่วมกันระดมความรู้จากประสบการณ์เดิมที่ตนเองรู้จักและหาความรู้ด้วยการไปซักถามผู้ปกครอง ผู้รู้และทางอินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับพรพิไล เลิศวิชา และอัศรภูมิ จารุกร (2550 : 124) กล่าวถึงลำดับขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ของสมองมนุษย์ที่ว่า การเชื่อมโยงสิ่งที่จะเรียนรู้ใหม่กับสิ่งที่เรียนรู้มาก่อนแล้วหรือความรู้เบื้องต้นที่มีอยู่ในสมองเป็นสิ่งสำคัญ จะประมวลกันขึ้นเป็นเรื่องใหม่ ขั้นที่ 3 การสำรวจ เชื่อมโยงในที่นี้เป็นการเชื่อมโยงระหว่างวัสดุ กับองค์ประกอบของเป้าหมาย ผ่านการนำเสนอโดยการวาดภาพ ซึ่งเด็ก ๆ ได้สำรวจวัสดุชนิดต่าง ๆ รู้จักคุณสมบัติของวัสดุ รูปร่าง รูปทรง ผิวสัมผัส เด็ก ๆ นำมาคิดเชื่อมโยงกับองค์ประกอบของเป้าหมาย เช่น หน่วยบ้าน เด็ก ๆ คิดเชื่อมโยงกับวัสดุว่าจะใช้วัสดุอะไรเป็นตัวบ้าน เป็นหลังคา เป็นเสา แล้วนำมาวาดภาพออกแบบบ้านของเด็ก ๆ พร้อมกับกำหนดวัสดุในแต่ละองค์ประกอบของสอดคล้องกับ พรพิไล เลิศวิชา และอัศรภูมิ จารุกร (2550 : 172) กล่าวว่า “เป็นการสะท้อนการเรียนรู้ให้เราเข้าใจได้ว่าเด็กมีการพัฒนาความเข้าใจและรับรู้ถึงเป้าหมายได้อย่างแท้จริง ขั้นที่ 4 ขั้นตอนการนำเสนอผลงานของนักเรียน เป็นการตอกย้ำ ความเข้าใจและความมั่นใจในเป้าหมายและกระบวนการดำเนินงานของเด็ก ๆ ซึ่งเด็ก ๆ ออกมานำเสนอชิ้นงานของตนเองที่ได้ออกแบบไว้และตอบข้อซักถามถึงการเชื่อมโยงของวัสดุและวิธีการดำเนินการ สอดคล้องกับ พรพิไล เลิศวิชา และอัศรภูมิ จารุกร (2550 : 79) ในด้านกระบวนการเรียนรู้ของสมอง ที่ว่า “เจ้าของสมองได้ยินเสียงของตัวเอง ได้ลงมือและเห็นสิ่งที่ตัวเองทำ สิ่งที่เราปฏิบัติ กลายเป็นข้อมูลย้อนกลับเข้าไปในสมองใหม่อีก” เป็นการตอกย้ำ การรับรู้และความเข้าใจของเป้าหมายได้อย่างลึกซึ้ง ขั้นที่ 5 เป็นการลงมือการสร้างสรรค์ชิ้นงานที่ตัวเองได้ออกแบบไว้ ลองผิด ลองถูกด้วยตัวเอง ซึ่งเด็ก ๆ ได้ลงมือปฏิบัติขั้นตอนที่ตนเองได้วางแผนไว้ในขั้นตอนนี้เด็กจะพบปัญหาและต้องแก้ปัญหา เช่นวัสดุที่ตนเองได้กำหนดไว้มีไม่เพียงพอหรือไม่สามารถปฏิบัติได้ตามที่วางแผนไว้ สอดคล้องกับ พรพิไล เลิศวิชา และอัศรภูมิ จารุกร (2550 : 87) ที่ว่า “สิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดปัญญา คือ การที่คนเราเรียนรู้ได้โดยการทำ และแก้ไขข้อผิดพลาดของตนเอง นั่นคือโดยการฝึกปฏิบัติ โดยวิธีการลองผิดลองถูก” ขั้นที่ 6 การประเมินผลงานของตัวเองเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย ซึ่งเด็ก ๆ จะออกมานำเสนออีกครั้งพร้อมกับชิ้นงานที่ออกแบบพร้อมกับตอบข้อซักถามในการดำเนินงาน ขั้นที่ 7 เป็นการสะท้อนคิดโดยการนำเสนอประสบการณ์ที่ผ่านมา การสร้างชิ้นงาน การสะท้อนจากการเรียนรู้ สอดคล้องกับพรพิไล เลิศวิชา และอัศรภูมิ จารุกร (2550 : 79) ว่าการที่เจ้าของสมองได้ยินเสียงตนเอง เป็นข้อมูลย้อนกลับเข้าไปในสมองของตนเอง เป็นการเสริมเส้นทางเดินของวงจรเซลล์สมองที่มีอยู่ ให้มีเสถียรภาพขึ้น เป็นเหตุให้จดจำได้และเกิดความชำนาญสรุปเมื่อนักเรียนได้ออกมาเล่าประสบการณ์ในการสร้างชิ้นงานและสะท้อนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ทำให้นักเรียนสามารถจดจำความรู้และประสบการณ์ที่ผ่านมาได้อย่างดี

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาได้สอดคล้องกับการออกแบบกระบวนการเรียน

รู้ของสมองในด้านวิชาการออกแบบและเทคโนโลยีดังนี้ “กระบวนการเรียนรู้ในการออกแบบและประดิษฐ์ เป็นกระบวนการแก้ปัญหาทางรูปธรรมที่จับต้องได้ จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีศักยภาพสูงในการกระตุ้น พัฒนาสมอง โดยเฉพาะในการคิด การวางแผน ทำให้สมองส่วนการรับรู้พัฒนายิ่งขึ้น การรับรู้เป็นการเตรียมข้อมูล ความจำ และกระตุ้นการคิด การหาความสัมพันธ์ นำไปสู่วงจรสมองที่มีศักยภาพในการคิด วางแผน แก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้ในการออกแบบจะสร้างวงจรแห่งการออกแบบขึ้นมาโดยการเห็น เปรียบเทียบสิ่งที่เห็น ทดลองลงมือทำ แก้ปัญหาที่มีอยู่จนได้สำเร็จ วงจรเหล่านี้จะค่อย ๆ สานขึ้นในสมอง จนกลายเป็นความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ในที่สุด”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบมีการดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน ครูผู้สอนสามารถฝึกฝนเด็กให้ทำงานเป็นขั้นตอนโดยบอกทีละขั้นตอนอย่างช้า ๆ
 - 1.2 การจัดบรรยากาศในการทำกิจกรรม ครูควรให้กำลังใจในการทำกิจกรรม สร้างความอบอุ่น ความท้าทายและยอมรับการแสดงออกของผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้านำเสนอความคิดของตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง ในทุกด้าน
 - 1.3 ครูมีบทบาทที่สำคัญในการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ ควรมีการวางแผนตั้งแต่ในด้านการใช้คำถาม เพื่อให้เกิดความท้าทาย การจัดเตรียม คัดเลือกวัสดุ อุปกรณ์ รวมถึงการแนะนำคุณสมบัติของวัสดุแต่ละชนิด อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือ ส่งเสริมผู้เรียน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการติดตามผลในระยะยาวความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาเพื่อศึกษาว่ามีความคงทน
 - 2.2 ควรศึกษานำการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดเป็นกลุ่มและการทำงานร่วมกัน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **หลักสูตรศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **การประเมินพัฒนาการของนักเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ปีการศึกษา 2559**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- จิราภรณ์ ส่องแสง. (2550). **ผลของการใช้กิจกรรมศิลปะบูรณาการที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ณัฐพร อังภาภรณ์. (2557). การวิเคราะห์ห่อถักงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล
สงคราม.
- พรพิไล เลิศวิชา และอัครภูมิ จารุกกร. (2550). ออกแบบกระบวนการเรียนรู้โดยเข้าใจสมอง.
กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์.
- มนทกานต์ รอดคล้าย. (2557). การพัฒนาเด็กและครอบครัวในศตวรรษที่ 21. ค้นเมื่อ 10 สิงหาคม
2559, จาก <http://taamkru.com>.
- มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2559). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก
ปฐมวัย. ค้นเมื่อ 10 กันยายน 2561, จาก <https://wbscport.dusit.ac.th/artefact/file/download.php?file=178181&view=130722>.
- ละไม ธาณี. (2552). การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็ก
อนุบาลชั้นปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป. วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วาทีณี บรรจง. (2556). ผลการจัดประสบการณ์ศิลปะโดยบูรณาการแนวคิดเชิงออกแบบที่มีต่อ
ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
ปฐมวัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สุวีณา เกษณะศิล. (2558). อ่านแต่เล็ก เด็กฉลาด สมรรถนะดี. วารสารการศึกษาไทย, 12 (125),
16 - 19.
- อารี พันธุ์ณี. (2545). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.

การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

The Administration of Educational Institutions Based on
Sangahavatthu IV in Educational Basic schools Under Chaiyaphum
Primary Educational Service Area Office I

พระครูประภัสร์ธรรมาภิรักษ์

Phra Krupraphatthammapirak (Chankhlad)

คณะครุศาสตร์ สาขาวิชา พุทธบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Author for Correspondence: Email: thuakkong1993@Gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 270 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .97 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย t-test และ F-test ส่วนเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบทรอบวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนก เป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปิยวาจา รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักอรรถจริยา และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ

ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักสมานัตตตา

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา และจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากร โดยจัดให้มีสวัสดิการด้านต่างๆ อย่างพึงพอใจ 2) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปิยวาจา ควรใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีให้กำลังใจ ไม่ใช่คำพูดส่อเสียด หรือคำกล่าวที่เพ้อเจ้อ 3) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักอัตถจริยา ควรบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือผู้อื่นเสมอตามโอกาสสมควร 4) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักสมานัตตตา ควรมีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, หลักสังคหวัตถุ 4, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Received: 12/03/62 Revised: 09/04/62 Accepted: 20/04/62

Abstract

The aims of this research were: 1) to study the conditions of educational administration based on Sangahavattu Dhamma IV (Pāli: saṅgahavattu, bases of social solidarity) in the basic educational schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 1; 2) to compare the opinions of the educational administrators and teachers towards the educational administration based on Sangahavattu Dhamma IV in accordance with the sample personal factors: positions, education and working experience; 3) to study the ways to promote educational administration based on Sangahavattu Dhamma IV. In this study, the mixed method research was used to collect the data from the samples including 270 educational administrators and teachers. The research tools were a questionnaire with its reliability value of .97. The obtained quantitative data were analyzed by using the following statistics: Frequency, Percentage, Standard Deviation, Mean, t-test and f-test. With the use of in-depth interview, the qualitative data collected from 12 key informants, selected by purposive sampling were interpreted by the content analysis together with considering the research framework.

The research results were as follows:

1) The statistic mean score of the conditions of educational administration based on Sangahavatthu Dhamma IV was at a high level and the mean score of the aspect ‘Educational administration based on kindly speech (piyavācā)’ was the highest one, followed by that of ‘Educational administration based on useful conduct (atthacariyā)’, ‘Educational administration based on generosity (dāna)’ and ‘Educational administration based on equality consisting in impartiality (samānattatā)’ respectively.

2) The mean scores based on the comparison of the opinions of the educational administrators and teachers towards the educational administration based on Sangahavatthu Dhamma IV in accordance with the sample personal factors: positions, education and working experience were different with the statistical significance level of .01.

3) The ways to promote educational administration based on Sangahavatthu Dhamma IV are that 1) in educational administration based on generosity, the educational administrators should support the personnel with providing them welfares; 2) in educational administration based on kindly speech, the good speech creating love, harmony and encouragement should be used; 3) in educational administration based on useful conduct, regular and occasional public assistance should be performed; 4) in educational administration based on equality consisting in impartiality, the work schedule of the educational institutes should be implemented systematically by the personnel.

Keywords: Educational Administration, Sangahavatthu IV, Basic Educational Schools.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ซึ่งการศึกษาถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดเวลา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความเจริญของงานทั้งทางด้านสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม ความดีงามในจิตใจ มีความสามารถที่จะทำงาน และคิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง สามารถเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ตลอดจนใช้ความรู้สร้างสรรค์ โดยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ซึ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องมีการจัดให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ช่วยฝึกทักษะกระบวนการคิด การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายมีคุณภาพนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถ และเข้าใจแบบแผนวิธีการ ขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ และสอดคล้องตาม มาตรา 22 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในฐานะ ผู้นำหลัก ซึ่งมีภาระหน้าที่สำคัญ คือ เป็นผู้นำทางการศึกษา มีความรับผิดชอบในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับ มาตรา 39 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของโรงเรียน โดยกำหนดบทบาทในการบริหารจัดการภาระงานทั้งระบบของสถานศึกษาให้ดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบ และมีความชัดเจนในการดำเนินงานตาม เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ และการบูรณาการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพ

จากรายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า สภาพและปัญหาการบริหารงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในสังกัดแตกต่างกัน เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความพร้อมที่แตกต่างกันทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ การสนับสนุนจากชุมชน และสภาพการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน สถานศึกษาบางแห่งมีคุณภาพในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ ที่มีอยู่ สถานศึกษาบางแห่งมีความพร้อมในปัจจุบันดังกล่าวอย่างสมบูรณ์แบบ และได้รับการสนับสนุนจากสังคมอย่างเต็มที่ แต่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษายังไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากคุณภาพในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาหรือคุณภาพและทักษะในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง ซึ่งในทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมหรือความจริงอันสูงสุด เพื่อยังประโยชน์สุข

ให้เกิดแก่นตณและสังคมโดยส่วนรวม เพื่อบรรลุถึงความสงบสุขของชีวิตและการทำงาน มีมนุษย์สัมพันธ์กัน เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 ดังนั้นการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันเป็นแนวทางสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีประสิทธิภาพต่อบุคลากรและสถานศึกษาสามารถแก้อุปสรรค ปัญหา และข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ว่าเป็นอย่างไร จะได้นำมาปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริมสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการบริหารองค์กรมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยในฐานะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษา ที่จะนำไปสู่การบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยจำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (ตรัยมกคล, 2555) (Mixed Research Methodology) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 270 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แกน (ศรีสะอาด, 2554) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น และการสุ่มอย่างง่าย และกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งสิ้น 12 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ คือ 1) แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ **ตอนที่ 1** เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ **ตอนที่ 2** เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน **ตอนที่ 3** เป็นแนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4

2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ 1) การหาจำนวนและค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 3) การทดสอบค่า (t - test แบบ Independent Samples) 4) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F - test แบบ One way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่าง ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method) 6) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิค การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอรับหนังสือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย เกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ ขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างท่านละ 1 ชุดพร้อมซองจดหมายที่ติดแสตมป์ ถูกต้องเพื่อให้ส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย โดยส่งไปทางไปรษณีย์และผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามเอง บางส่วนและไปขอรับคืนเอง รวมทั้งสิ้นจำนวน 338 ชุด

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลตามแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์จากผู้ตอบสัมภาษณ์กลุ่มเจาะจง ท่านละ 1 ชุด และนำแบบตอบสัมภาษณ์ที่ได้มาจัดทำข้อมูล โดยการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ของแบบสัมภาษณ์แต่ละชุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมการบริหารสถาน ศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการทดสอบที (t-test แบบ Independent samples) และ (F-test แบบ One Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่าง หากความแตกต่างเป็นราย คู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' method)

วิเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 ด้าน โดยวิเคราะห์จำนวนค่าความถี่ ค่าร้อยละ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิง พรรณนา (Descriptive analysis)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานผล การศึกษาปรากฏ ดังนี้

ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล

(n = 338)

	ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1.	ตำแหน่งหน้าที่		
	1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	127	37.57
	1.2 ครูผู้สอน	211	62.43
	รวม	338	100.00
2.	วุฒิการศึกษา		
	2.1 ปริญญาตรี	109	32.20
	2.2 สูงกว่าปริญญาตรี	229	67.80
	รวม	338	100.00
3.	ประสบการณ์การทำงาน		
	3.1 ระยะ 1 - 5 ปี	114	33.70
	3.2 ระยะ 6 - 10ปี	142	42.00
	3.3 ระยะ 11 ปีขึ้นไป	82	24.30
	รวม	338	100.00

2. สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.10$, S.D. = .21) และเมื่อจำแนก เป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปิยวาจา ($\bar{x} = 4.14$, S.D. = .29) รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักอัตถจริยา ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = .27) และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน ($\bar{x} = 4.09$, S.D. = .28) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักสมานัตตตา ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = .29)

ตารางที่ 2.1 สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 338)

การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ระดับการปฏิบัติ			
	($\bar{x}$)	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน	4.09	.28	มาก	3
2. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปิยวาจา	4.14	.29	มาก	1
3. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักอัตถจริยา	4.11	.27	มาก	2
4. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักสมานัตตตา	4.05	.29	มาก	4
รวมเฉลี่ย	4.10	.21	มาก	

3. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพ มีดังนี้

3.1 เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3.1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 338)

ด้าน	การบริหารสถานศึกษาตาม หลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	ตำแหน่งหน้าที่				t	Sig.
		ผู้บริหาร		ครูผู้สอน			
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1	ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน	4.06	.27	4.15	.30	-2.68	.01**
2	ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลัก ปิยวาจา	4.09	.27	4.23	.30	-4.23	.00**
3	ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลัก อัตถจริยา	4.08	.24	4.17	.30	-3.04	.00**
4	ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักสมาน ัตตตา	4.02	.28	4.12	.31	-2.93	.00**
	รวมเฉลี่ย	4.06	.18	4.17	.25	-4.39	.00**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 338)

ด้านที่	การบริหารสถานศึกษาตาม หลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	วุฒิการศึกษา				t	Sig.
		ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
		$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1	ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน	4.17	.27	4.05	.28	3.72	.00**
2	ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลัก ปิยวาจา	4.28	.24	4.07	.29	6.62	.00**
3	ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักอรรถ จริยา	4.20	.23	4.06	.27	4.82	.00**
4	ด้านการบริหารสถานศึกษาตาม หลักสมานัตตตา	4.11	.25	4.02	.31	2.61	.01**
รวมเฉลี่ย		4.19	.18	4.05	.21	5.98	.00**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักอรรถจริยา และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักสมานัตตตา มีการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปียวจา มีการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3.3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 338)

ด้าน	การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1	ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน	ระหว่างกลุ่ม	1.40	2.00	.70	9.28	.00**
		ภายในกลุ่ม	25.27	335.00	.08		
		รวม	26.67	337.00			
2	ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปิยวาจา	ระหว่างกลุ่ม	.69	2.00	.35	4.20	.02*
		ภายในกลุ่ม	27.66	335.00	.08		
		รวม	28.36	337.00			
3	ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักอรรถจริยา	ระหว่างกลุ่ม	.96	2.00	.48	7.00	.00**
		ภายในกลุ่ม	22.86	335.00	.07		
		รวม	23.81	337.00			
4	ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักสมานัตตา	ระหว่างกลุ่ม	.83	2.00	.42	4.96	.01**
		ภายในกลุ่ม	28.21	335.00	.08		
		รวม	29.04	337.00			
รวมเฉลี่ย		ระหว่างกลุ่ม	.85	2.00	.43	10.21	.00**
		ภายในกลุ่ม	14.01	335.00	.04		
		รวม	14.87	337.00			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีดังนี้

1) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน พบว่า 1) ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากรโดยจัดให้มีสวัสดิการด้านต่าง ๆ อย่างพึงพอใจ (ร้อยละ14.57) 2) ควรจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาโดยเข้าร่วมดำเนินการด้วยความเต็มใจ (ร้อยละ 13.57) และ3) สถานศึกษาควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาบุคลากรให้ความสะดวกในการเบิกจ่ายพัสดุ (ร้อยละ12.56) ตามลำดับ

2) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปิยวาจา พบว่า 1) ควรใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ให้กำลังใจ ไม่ใช่คำพูดส่อเสียด หรือคำกล่าวที่เพ้อเจ้อ (ร้อยละ 13.90) 2) ควรใช้คำพูดที่เหมาะสมตักเตือนบุคคลอื่น (ร้อยละ 12.36) และ 3) ไม่ควรกล่าววาจาล่วงเกิน หรือใช้คำพูดที่สื่อความหมายถึงการดูถูกและทำร้ายจิตใจต่อบุคคลอื่น (ร้อยละ 11.97) ตามลำดับ

3) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักอรรถจริยา พบว่า 1) ควรบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ ตามโอกาสสมควร (ร้อยละ 18.18) 2) ควรมีความพึงพอใจในการส่งเสริมและสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนการสอน (ร้อยละ 15.66) 3) ควรมีการร่วมแสดงความคิดเห็นของบุคลากรเพื่อเตรียมเสนอข้อมูลในการดำเนินโครงการกิจกรรมของสถานศึกษาตามงบประมาณ ด้วยความถูกต้อง (ร้อยละ 14.14) ตามลำดับ

4) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักสมานัตตตา พบว่า 1) ควรมีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ (ร้อยละ 11.74) 2) ควรมีการจัดการสภาพแวดล้อมบริเวณสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างเหมาะสมต่อการเรียนการสอน (ร้อยละ 11.74) และ 3) การให้บริการข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ อย่างชัดเจนในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 11.34) ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

1. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เป็นไปอย่างเหมาะสม เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน อันก่อให้เกิดความสำเร็จในองค์กรและความก้าวหน้าในการบริหารสถานศึกษา เป็นการใช้หลักทานเข้ากับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

2. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปิยวาจา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหาร มีอัธยาศัยดี รู้จักใช้คำพูดในการบริหารงาน มีการปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ ตามความเหมาะสม ยกย่องและชมเชยครูที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานวางนโยบายแผนการบริหารตรงไปตรงมา เป็นที่ยอมรับนับถือ สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้อื่นเป็นอย่างมาก

3. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักอรรถจริยา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการสงเคราะห์ หรือการบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชา ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาระเบียบวินัย มีการช่วยเหลืองานมาปณกิจสงเคราะห์ของผู้ได้บังคับบัญชาและญาติของผู้ได้บังคับบัญชา มีน้ำใจ ไม่นิ่งดูตาย เมื่อผู้ได้บังคับบัญชาขอความช่วยเหลือ ไม่มีการเลือกปฏิบัติ มีความพึงพอใจที่ได้ช่วยเหลือผู้ได้บังคับบัญชา มีการส่งบุคลากรไปฝึกอบรมความชำนาญเฉพาะด้าน เพื่อทำให้เกิดความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ เช่น กีฬา คอมพิวเตอร์ เป็นต้น มีการปรับใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการบริหารสถานศึกษาอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

4. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักสมานัตตตา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารปฏิบัติตนอย่างเสมอต้น เสมอปลายกับผู้ได้บังคับบัญชาทุกคน มีการปฏิบัติตนเหมาะสมแก่ฐานะของตน ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างความเป็นภาวะผู้นำ ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็น

กัลยาณมิตรที่ดีกับผู้ที่บังคับบัญชา ไม่ถือตัวเย่อหยิ่งกับผู้ใต้บังคับบัญชา มีการวางตนเหมาะสมกับบุคลากรตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารได้วางกฎระเบียบการบริหารงานทางการศึกษาทั้ง 4 ด้านไว้อย่างเหมาะสมที่สุด มีการประชุมคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาก่อนมีการโยกย้าย เปลี่ยนตำแหน่งตามความสามารถของบุคลากรอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิ เขต 1

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า จากสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน ในการช่วยเหลือ จัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเสมอภาค มีการส่งเสริมบุคลากรในสวัสดิการ บุคลากรได้รับการช่วยเหลือเพื่อแผ้วถางจากผู้บริหาร ได้ให้แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ให้บุคลากรมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งทั้งหมดนี้อยู่ในระดับมาก เช่นกัน จากผลการวิจัย ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาด้านวิชาการ และยังช่วยให้ผู้บริหารสามารถประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในทางพระพุทธศาสนา เพื่อปรับทัศนคติที่ดีในการบริหารสถานศึกษา พร้อมทั้งเป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ติสสา, 2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า (ติสสา, 2555) การบริหารงานบุคคลตามหลัก สังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการใช้หลักทาน ด้านการใช้หลักปิยวาจา ด้านการใช้หลักอภัยจริยา และ ด้านการใช้หลักสมานัตตตา ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งการงาน และประสบการณ์การสอน พบว่า หัวหน้าฝ่ายทางการศึกษา และครูผู้สอนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันในการบริหารงานบุคคลด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอภัยจริยา และด้านสมานัตตตา การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิ เขต 1

2.1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งต่างกัน มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่ว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีตำแหน่งสูง หรือตำแหน่งต่ำ ย่อมมีความรู้ความสามารถในการบริหาร หรือบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (บุญมาพิลา, 2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอยางสีสุราชสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 2” การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอยางสีสุราชสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยภาพรวม และรายด้าน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (บุญมาพิลา, 2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอยางสีสุราชสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 2” การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอยางสีสุราชสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยภาพรวม และรายด้าน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.3 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (บุญมาพิลา, 2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอยางสีสุราชสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 2” การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอยางสีสุราชสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคามเขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยภาพรวม และรายด้าน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์ใช้

- 1) จากผลการวิจัย พบว่า ด้านสมานัตตตา มีการปฏิบัติต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารควรออกแบบสอบถามให้ผู้ได้บังคับบัญชาประเมินผลงานตนเอง ออกคำสั่ง หรือแต่งตั้งบุคลากรเกี่ยวกับการทำงาน อย่างชัดเจน และผู้บริหารควรสนับสนุนให้บุคลากรทำผลงานด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง
- 2) จากผลการวิจัย พบว่า ด้านปิยวาจา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีการปฏิบัติสูงสุด

ผู้บริหารมีการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งให้มีการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด มีคำสั่งแต่งตั้งกรรมการคัดเลือกบุคคลอย่างชัดเจน และการทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ ซึ่งผู้บริหารควรปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อประสิทธิภาพในการทำงานต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาการใช้เวลาในการสร้างแรงจูงใจ เพื่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1
- 2) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาที่มีผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4
- 3) ควรเพิ่มจำนวนตัวแปรอิสระ ให้มากขึ้นเพื่อการศึกษาที่หลากหลาย

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคล. (2555). การออกแบบการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระมหาวิฑูรย์ ธมมวฑฺฒโน (บุญมาพิลา). (2556). การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอยางสีสุราชสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์สัมฤทธิ์ ตีสานุตโตโร (ตีสสา). (2555). การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการแก้โจทย์ปัญหา
และเจตคติที่มีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ โดยวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้
7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

The Study of Learning Achievement, Problem Solving Skills
And Attitude Towards Science Using The Seven - Step Inquiry
Method(7E) And Cooperative Learning With STAD Technique
of Twelfth Grade Students

พชรพร กิจพิบูลย์*,ศรัณย์ ภิบาลชนม์**,และ ธนาวุฒิ ลาตวงษ์***

Patcharaporn Kitpiboon*, SarunPhibranchon**, and Thanawuth Latwong***

คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการสอนวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Author for Correspondence : Email : konhoy7067@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลที่เกิดจากการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการแก้โจทย์ปัญหา และเจตคติที่มีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 10 คน โรงเรียนเกาะช้างวิทยาคม จังหวัดตราด เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD จำนวน 7 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ จำนวน 30 ข้อ แบบวัดทักษะการแก้โจทย์ปัญหา จำนวน 7 ข้อและแบบวัดเจตคติที่มีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์มีค่าเท่ากับร้อยละ 48.87 อยู่ในระดับปานกลาง ทักษะการแก้โจทย์ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและมีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์มีค่าเท่ากับ 82.93 คะแนน อยู่ในระดับสูง และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

โดยสรุป การจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนที่ชัดเจน มีกระบวนการที่หลากหลาย เน้นให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้ทุกคนบรรลุจุดประสงค์ในการเรียน

คำสำคัญ : สืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) , การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

Received: 02/05/62 Revised: 09/05/62 Accepted: 14/05/62

Abstract

This research aims to study the effects of Seven-step inquiry method (7E) and cooperative learning with STAD techniques that affect learning achievement, problem solving skills and attitude towards science. The target groups used in the research was 10 of twelfth grade students in the second semester, 2561 academic year, Koh Chang Wittayakhom School, Trat. The research instruments include 7 study plans of learning management plan Seven-step inquiry method (7E) and cooperative learning with STAD techniques, Physics achievement test of 30 items, 7 problem solving skills test and attitude scale for science subjects in 20 items. The statistic tool use in average value, standard deviation.

The results of this research were as follows :

The learning achievement of twelfth grade students receiving learning management plan Seven-step inquiry method (7E) and cooperative learning with STAD techniques have learning achievement posttest was higher than pretest and have a relative development score of 48.87% with a medium level, problem solving posttest was higher than pretest and have a relative development score of 82.93% with a high level and attitude towards science posttest was higher than pretest

In conclusion, the management plan Seven-step inquiry method (7E) and cooperative learning with STAD techniques. The learning activities with clear steps. There are various processes, students do activities together, help each other to allow everyone to achieve purpose in learning.

Keyword : Seven-step Inquiry Method (7E), Cooperative Learning with STAD Techniques

บทนำ

ในปัจจุบันสภาพการเรียนการสอนรายวิชาฟิสิกส์ ในโรงเรียนส่วนใหญ่ยังคงสอนในรูปแบบการสอนตามตำราที่เน้นการท่องจำผู้สอนไม่สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ปฏิบัติการทางความคิดขั้นสูงและผู้สอนยังเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนการสอนจึงทำให้ผู้เรียนขาดความเข้าใจในโมโนทัศน์ที่สำคัญทางฟิสิกส์ (อัครวิทย์ นามะกันคำ, 2550:1) ซึ่งการสอนดังกล่าว เน้นการบอกความรู้ การใช้สมการทางคณิตศาสตร์ เพื่อมุ่งเน้นให้จดจำสมการและนำไปใช้ จึงทำให้ผู้เรียนขาดความรู้ ความเข้าใจในโมโนทัศน์ทางฟิสิกส์ (สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ, 2545:123)ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจทฤษฎีปรากฏการณ์ต่างๆและไม่สามารถแก้โจทย์ปัญหาแบบประยุกต์ได้ นอกจากนี้ในการเรียนวิชาฟิสิกส์ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการคิดที่เป็นขั้นตอนจึงจะสามารถแก้โจทย์ปัญหาเพื่อหาคำตอบที่ถูกต้องได้ เชื่อมโยงสถานการณ์ที่แสดงปรากฏการณ์ทางฟิสิกส์ การนิยามหลักการ กฎ และทฤษฎีมาใช้ ทั้งนี้พบว่านักเรียนไม่สามารถเริ่มต้นแก้โจทย์ปัญหาด้วยตนเอง และไม่มีขั้นตอนของการแก้โจทย์ปัญหาที่ถูกต้อง

จากการศึกษาข้อมูล วิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการแก้โจทย์ปัญหา และเจตคติที่มีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการแก้โจทย์ปัญหาในวิชาฟิสิกส์ ซึ่งมีแนวคิดสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ อันมุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็นและแก้โจทย์ปัญหาเป็น โดยทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเนื้อหาเรื่อง ของไหล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องของไหล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ก่อนเรียนกับหลังเรียน
2. เพื่อศึกษาทักษะการแก้โจทย์ปัญหา เรื่องของไหล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ก่อนเรียนกับหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาเจตคติที่มีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ก่อนเรียนกับหลังเรียน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียน วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ โรงเรียนเกาะช้างวิทยาคม อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบ ร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาฟิสิกส์ 5 เรื่อง ของไหล จำนวน 7 แผน ใช้เวลา 14 ชั่วโมง ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 4.00-5.00

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เป็นเครื่องมือวัดความรู้ความสามารถทางการเรียน เรื่อง ของไหล โดยวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ 6 ด้าน คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า ซึ่งเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 มีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.42-0.78 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.25-0.54 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.25

2.3 แบบวัดทักษะการแก้โจทย์ปัญหาวิชาฟิสิกส์เรื่อง ของไหล เป็นแบบวัดทักษะการแก้โจทย์ปัญหาตามวิธีของโพลยาประกอบด้วย 4 ขั้น คือ 1) ขั้นทำความเข้าใจโจทย์ปัญหา 2) วางแผน การแก้โจทย์ปัญหา 3) ดำเนินการตามแผน 4) ตรวจสอบผล เป็นแบบอัตนัยจำนวน 7 ข้อ มีค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.37-0.71 ค่าอำนาจ จำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.25-0.56 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.53

2.4 แบบวัดเจตคติที่มีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรม การเรียน ด้านความสนใจใฝ่รู้ และด้านความรับผิดชอบ มุ่งมั่น อดทน และเพียรพยายาม ข้อคำถาม มีทั้งเชิงลบและเชิงบวก ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) เป็นแบบปรนัยชนิดมาตราส่วนประเมินค่า จำนวน 20 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.40-1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.22

3. การเก็บข้อมูล

3.1 ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ แบบ วัดทักษะการแก้โจทย์ปัญหา เรื่องการของไหลและแบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โรงเรียนเกาะช้างวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 17 ใช้ เวลาในการทดสอบ 2 ชั่วโมง

3.2 ดำเนินการสอนโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวการสอนแบบ สืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง ของไหลกับกลุ่มเป้าหมายใช้เวลาในการทดสอบ 14 ชั่วโมง

3.3 เมื่อจบกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละหน่วย ผู้รายงานให้กลุ่มเป้าหมายทดสอบแบบวัดทักษะการแก้โจทย์ปัญหา

3.4 เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ ผู้รายงานให้กลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่องการของไหลและแบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โรงเรียนเกาะช้างวิทยาคม ใช้เวลาในการทดสอบ 2 ชั่วโมง

3.5 นำผลคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ แบบวัดทักษะการแก้โจทย์ปัญหา เรื่อง ของไหลและแบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์เรื่อง ของไหล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ด้วยการหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากแบบวัดทักษะการแก้โจทย์ปัญหา วิชาฟิสิกส์ เรื่อง ของไหล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์

3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์เรื่อง ของไหล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ด้วยการทดสอบจากค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาฟิสิกส์ 5 เรื่อง ของไหล มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การศึกษาค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)

ค่าเฉลี่ยของคะแนน ($\bar{X}$)	ก่อนเรียน	หลังเรียน	พัฒนาการสัมพัทธ์ (%)
	9.10	19.30	48.87
<i>SD</i>	0.42	0.48	0.60

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนเท่ากับ 9.10 คะแนนและเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 19.30 คะแนน และคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์มีค่าเท่ากับร้อยละ 48.87 อยู่ในระดับปานกลาง

2. นักเรียนที่เรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาฟิสิกส์ 5 เรื่อง ของไหล มีคะแนนทักษะการแก้โจทย์ปัญหาเฉลี่ย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการแก้โจทย์ปัญหาก่อนเรียนและหลังเรียน(คะแนนเต็ม 35 คะแนน)

ค่าเฉลี่ยของคะแนน ($\bar{X}$)	ก่อนเรียน	หลังเรียน	พัฒนาการสัมพัทธ์ (%)
	3.60	29.70	82.93
<i>SD</i>	0.52	0.63	10.64

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 3.60 คะแนน และเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ทำให้คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 29.70 คะแนน และคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์มีค่าเท่ากับ 82.93 คะแนน อยู่ในระดับสูง

3. นักเรียนที่เรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD วิชาฟิสิกส์ 5 เรื่อง ของไหล มีคะแนนเจตคติที่มีต่อวิชาวิทยาศาสตร์เฉลี่ย ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ยของคะแนนเจตคติที่มีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน

ข้อความ	ก่อนเรียน	หลังเรียน	การแปลความหมาย
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	2.46	4.12	ดีมาก
ด้านความสนใจใฝ่รู้	2.02	4.11	ดีมาก
ด้านความรับผิดชอบ มุ่งมั่น อดทน และเพียรพยายาม	2.12	4.18	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยของคะแนน ($\bar{X}$)	2.20	4.14	ดีมาก
<i>SD</i>	0.49	0.56	

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติที่มีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 2.20 คะแนนและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.49 อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ทำให้คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 4.14 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.56 อยู่ในระดับดีมาก

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการแก้โจทย์ปัญหา และเจตคติที่มีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ โดยวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

เมื่อนำวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีจุดเด่น 2 ประการหลัก ที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน คือ ประการแรกนักเรียนเกิดการเรียนรู้กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นให้นักเรียนสืบค้นหรือสืบเสาะหาความรู้ พยายามหาคำตอบของปัญหาผ่านกระบวนการคิด กระบวนการแสวงหาความรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้ที่มีความหมาย สามารถสร้างองค์ความรู้เป็นของตนเอง เกิดเป็นความรู้ที่คงทน นักเรียนจึงเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และในประการที่ 2 อาจเกิดจากการจัดการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นการจัดสมาชิกกลุ่มละ 4-5 คน แบบคละความสามารถด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เก่ง ปานกลาง อ่อน ผู้เรียนใช้ความสามารถตามศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนที่อ่อนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มขนาดเล็ก โดยสมาชิกภายในกลุ่มทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบงานของตนเองและงานของกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม ทำให้งานที่ได้รับมอบหมายบรรลุ

ตามจุดประสงค์ มีการใช้เทคนิคการเสริมแรง เช่น การให้รางวัล การได้รับคำชมเชย เป็นต้น ช่วยให้นักเรียนที่อ่อนมีความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งนักเรียนยังเห็นคุณค่าในความแตกต่างของแต่ละบุคคล การเรียนแบบร่วมมือ เป็นเทคนิคที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านสติปัญญา และสังคม นอกจากนี้ คาแกน (Kagan, 1994: 265-268) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือไว้ว่า เป็นการเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งความภาคภูมิใจนี้จะเป็แรงผลักดันให้เป็คนกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูด กล้าตัดสินใจ ทักษะที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะทำให้เกิดความมั่นใจต่อมา นักเรียนทุกคนได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ทำกิจกรรมกับผู้อื่น เมื่อผู้เรียนร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมภายในกลุ่ม มีความตั้งใจในการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความสนใจในการเรียนรู้ จึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

นอกจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะสูงขึ้นแล้ว ยังส่งผลให้ทักษะการแก้โจทย์ปัญหาก่อนเรียน และหลังเรียนสูงขึ้น ซึ่งเป็นเพราะการใช้เทคนิคของโพลยา มี 4 ขั้นตอนมีจุดเด่น คือ ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจโจทย์ปัญหาคำถามการใช้แผนภาพแสดงข้อมูลอย่างคร่าวๆ และคำตอบที่โจทย์ต้องการ นักเรียนจะเห็นภาพรวมของโจทย์ปัญหาได้ชัดเจน ขั้นที่ 2 การวางแผนแก้โจทย์ปัญหาโดยนักเรียนแต่ละคนจะช่วยกันเสนอความคิดเห็นเพื่อดำเนินการแก้โจทย์ปัญหา โดยการอธิบายหลักการทางฟิสิกส์ ตรวจสอบทฤษฎี สมการที่เกี่ยวข้อง ในขั้นนี้เป็นส่วนหนึ่งในการตรวจสอบความเข้าใจในเนื้อหา ของนักเรียนว่าถูกต้องหรือคลาดเคลื่อนหรือไม่อย่างไร และขั้นที่ 3 การดำเนินการแก้โจทย์ปัญหา เป็นการแก้สมการทางคณิตศาสตร์โดยใช้ความรู้เกี่ยวกับหลักการทางคณิตศาสตร์ ทักษะการคำนวณทางคณิตศาสตร์ เพื่อหาคำตอบของโจทย์ปัญหานั้น และขั้นที่ 4 ขั้นตรวจคำตอบ เป็นการที่นักเรียนช่วยการตรวจสอบทบทวนเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการ กฎ และทฤษฎีทางฟิสิกส์ นั้นๆเมื่อทำการวัดคะแนนผลของทักษะการแก้โจทย์ปัญหาวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนดีขึ้นและยังส่งผลให้คะแนนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นอีกด้วย

ดังนั้น วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ยังเป็นผลทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีขึ้นต่อวิชา เช่น เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดอย่างสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่สนุกและน่าสนใจ การทำงานเป็นกลุ่มยังช่วยให้นักเรียนกล้าซักถามในข้อสงสัยกันภายในกลุ่ม มีกำลังใจในการทำงานที่ยากเพราะมีเพื่อนคอยให้คำแนะนำ และยังมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการทดลองภายในกลุ่ม ทำงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน มีความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นในการสืบค้นข้อมูล ผู้เรียนได้ปรึกษาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยผู้เรียนที่เก่งจะช่วยเหลืออธิบายบทเรียนให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจ ส่วนผู้เรียนที่ไม่เก่งก็จะพยายามทำความเข้าใจบทเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การช่วยเหลือกันในห้องเรียนทำให้บรรยากาศภายในห้องเรียนผ่อนคลาย รู้สึกสนุกสนานกับการเรียน มีการทดสอบ

ย่อยเพื่อให้นักเรียนทราบพัฒนาการของตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน ลดความตึงเครียดในการเรียนรู้และเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน ดังนั้นการที่นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชา ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลคะแนนทักษะการแก้โจทย์ปัญหาดีขึ้นอีกด้วย สอดคล้องกับ Wonganutrohd (2005) ที่กล่าวว่า การเสริมแรงแก่นักเรียนโดยการให้กำลังใจ ให้คำชมหรือให้รางวัล จะทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ หัตยา โรจน์วิรัตน์ (2561) ศึกษาเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วย วัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับเทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อวิชาเคมี เรื่อง พันธะโคเวเลนต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อวิชาเคมีก่อนเรียนและหลังเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการสังเกตเมื่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ในช่วงแรกๆนักเรียนยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าว ดังนั้นครูผู้สอนจึงเริ่มต้นปฐมนิเทศด้วยการชี้แจงขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ การทำหน้าที่ของแต่ละคน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งยังชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการร่วมมือช่วยเหลือกัน

2. การจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนการสอนแบบ ร่วมมือเทคนิค STAD ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมค่อนข้างมาก ควรกำหนดเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมไว้ล่วงหน้า และควบคุมเวลาในการทำกิจกรรม สามารถเพิ่ม-ลดเวลาให้เหมาะสมกับสถานการณ์จริงได้

3. ควรมีการแจ้งผลของคะแนนสอบท้ายแผน รวมทั้งแจ้งผลการทำใบกิจกรรมทุกครั้งเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับให้นักเรียนทราบผลการทำงานของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนใจเรียนมากขึ้น

4. ในการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนการสอนแบบ ร่วมมือเทคนิค STAD ครูผู้สอนควรมี เทคนิคทางจิตวิทยา เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น เช่น การกล่าวชมเชย หรือการให้รางวัล เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนการสอนแบบ ร่วมมือเทคนิคอื่นๆหรือในรายวิชาเรื่องอื่นๆ
2. ควรมีการศึกษาดูผลการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนการสอนแบบ ร่วมมือเทคนิค STAD ต่อตัวแปรอื่นๆ เช่น มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ หรือ การคิดวิเคราะห์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละครั้งควรมีความหลากหลาย
2. ในการจัดกิจกรรมครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ว่าจะเป็น สติ ปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม ตลอดจนพื้นฐานหรือประสบการณ์เดิมของนักเรียนแต่ละคน
3. ส่งเสริมการทำกิจกรรมแบบร่วมมือให้มากขึ้นเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาคุณลักษณะทางสังคมไปพร้อมกันด้วย โดยเฉพาะการช่วยเหลือกันและกันในการทำงานร่วมกัน

บรรณานุกรม

- วุฒิชัย จารุภัทรกุล. (2561).การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อวิชาชีววิทยา และพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2545). 21 วิธีจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาระบบความคิด. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- หัตยา โรจน์วิรัตน์. (2561). ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7E) ร่วมกับเทคนิคSTAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการสอนวิทยาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อัศวรัฐ นามะกันคำ. (2550). การเปรียบเทียบความเข้าใจเชิงแนวคิดเรื่องวงจรไฟฟ้ากระแสดตรงของนักเรียนสายสามัญกับนักเรียนสายอาชีพ. วิทยาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา พิสิฐ, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Eisenkraft, A. (2003). Expanding the 5E Model a proposed 7E modal emphasizes transfer of learning and the importance of eliciting prior understanding.

The Science Teacher, 70(6), 56-59

Good, C. V. (1973). **Dictionary of education**. New York : McGrew-Hill Book.

Kagan, S. (1994). **Cooperative Learning**. San Juan Capistrano : Resources for Teach.

Saksuparb, K. (2013). **Development of an Instructional Model (PECA) with Emphasis on Physics Problems Solving Ability of Upper Secondary Students**. (Master's thesis). Sinakharinwirot University, Bangkok.

Slavin, R.E. (1995). **Cooperative learning**. New York : Longman.

Wonganutrohd, P. (2005). **Educational psychology**. Bangkok: Bangkok Supplementary. (In Thai)

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบโมเดลชิปปา
ของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน

Learning Achievement Development by CIPPA Model
of Students Majoring in Political Science (Government)
in Mahamakut Buddhist University, Isan Campus

กิตติยานนท์ วรรณวงศ์*, ประยูร แสงใส**, สาคร มหาหิงค์***

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Kittiyanon Wannawong*, Prayoon Saengsai**, Sakorn Mahahing***

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand

Author for Correspondence: E-mail: kittiyanon33@gmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบโมเดลชิปปาของนักศึกษาสาขาวิชาการปกครอง ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ก่อนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโมเดลชิปปา จำนวน 30 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบโมเดลชิปปา รายวิชารัฐศาสตร์ตามแนวพุทธ 2) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชารัฐศาสตร์ตามแนวพุทธ และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาวิชาการปกครอง ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบโมเดลชิปปา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบเป็นอิสระต่อกันและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. พัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบโมเดลชิปปา ของนักศึกษาสาขาวิชาการปกครอง ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมของนักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามแบบโมเดลชิปปา นักศึกษาให้ความร่วมมือและรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้น สามารถเป็นผู้นำและผู้ตามได้ดี มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นของตนเองกับผู้อื่น เรียนรู้จากกลุ่ม โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับดี และ พฤติกรรมของอาจารย์ อาจารย์เป็นผู้จัดเตรียม

กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน ชี้แนะให้คำปรึกษาเรียนรู้ในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับดี และความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาวิชาการปกครอง ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบโมเดลชิปปา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ก่อนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโมเดลชิปปา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา รัฐศาสตร์ตามแนวพุทธของนักศึกษาสาขาวิชาการปกครอง ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน หลังเรียนด้วยรูปแบบโมเดลชิปปาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้,โมเดลชิปปา, นักศึกษา

Received: 12/02/62 Revised: 09/04/62 Accepted:20/04/62

Abstract

The aims of this research were: 1) to develop the learning management by using CIPPA model of the second year students majoring in Political Science (Government) in Mahamakut Buddhist University, Isan Campus; 2) to compare the learning achievements of 30 students before and after using the instructional method called ‘CIPPA model’. The research tools used in this study were: 1) a plan of learning management by CIPPA model in the course ‘Buddhist Political Science’; 2) a test of learning achievement in the course ‘Buddhist Political Science’; 3) a questionnaire to investigate the students’ opinions on the learning management by CIPPA model. The statistics used in this study were : Mean, Standard Deviation, t-test (independent samples) and the content analysis was used in data interpretation.

The research results were as follows:

1) Based on the study of the learning management by using CIPPA model of the second year students majoring in Political Science (Government) in Mahamakut Buddhist University, Isan Campus, in the aspects of the development of learning management and student behaviors on the learning management by CIPPA model, the students well collaborated and were responsible for their assignments, had good relationship with their classmates, were able to be a leader and follower, exchanged

their knowledge and opinions. Their learning from a group in overall was good. In terms of the teacher behaviors, they were a provider of learning activities, media, suggestions and advices in the learning process; this was at a good level. The statistic score of the students' opinions towards the learning management by CIPPA model in overall was at the highest level.

2) Based on the comparison of the learning achievements of 30 students before and after using CIPPA model, the student learning achievement in the course 'Buddhist Political Science' after using the model was higher than before using the model with the statistical significance level of .05.

Keywords: Learning Achievement, CIPPA Model, Students.

บทนำ

กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง รวมไปถึงการศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและสามารถปรับตัวให้ทันกับเหตุการณ์ การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ตามสภาพความต้องการของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศ ถ้าหากมีการจัดการคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นแล้ว ย่อมส่งผลให้ประชาชนในประเทศมีประสิทธิภาพ มีความรู้ ความสามารถ มีปัญญาที่จะพึ่งพาตนเอง และช่วยเหลือผู้อื่นได้ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคน สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และในการพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม ตามที่สังคมต้องการ นั้นต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือ และในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ก็คือ คุณภาพการสอนของครู ถ้าครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดีและมีคุณภาพแล้ว ผู้เรียนย่อมจะได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ ดังนั้นกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพการจัดการศึกษาทั้งสามรูปแบบในหมวด 3 ต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องสาระความรู้ ให้บูรณาการความรู้และทักษะด้านต่างๆ ให้เหมาะสมกับแต่ละระดับการศึกษา

การพิจารณาหาวิธีการเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพด้านกระบวนการแสวงหาความรู้ การคิด และการแก้ปัญหาในการเรียนการสอน ซึ่งหลักการหนึ่งที่ได้รับคามสนใจอย่างกว้างขวางคือ การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการ

สอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบชิปปา (CIPPA) ที่พัฒนาโดย รศ.ดร.ทศนา แหมมณี ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งผู้เรียนจะมีส่วนร่วมด้วยความกระตือรือร้น รู้สึกตื่นตัว ตื่นใจ มีความจดจ่อ ผูกพันกับสิ่งที่ทำและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองแนวคิดหลัก 5 แนวคิดที่เป็นพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบชิปปา ได้แก่ 1) แนวคิดการสรรค์สร้างองค์ความรู้ (Constructivism) 2) แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือ (Group Process and Cooperative Learning) 3) แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning Readiness) 4) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning) 5) แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning) แนวคิดดังกล่าวเป็นที่มาของหลักชิปปา (CIPPA) ซึ่งมีหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

C มาจากคำว่า Construction หมายถึง การสร้างความรู้ด้วยตนเองตามแนวคิด constructivism

I มาจากคำว่า Interaction หมายถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว

P มาจากคำว่า Physical Participation หมายถึง การให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เคลื่อนไหวร่างกายโดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่างๆ ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางกาย

P มาจากคำว่า Process Learning หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่างๆ ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญา

A มาจากคำว่า Application หมายถึง การนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายๆ ด้าน

การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาพบว่านักศึกษามีปัญหาในด้านเนื้อหาในด้านการเรียนเพียงการรับรู้และความจำซึ่งต้องอาศัยความแม่นยำในเนื้อหาที่รับข้อมูล ซึ่งเป็นเรื่องยากสำหรับนักศึกษา และอาจารย์ที่ไม่มีวิธีการสอนหรือสื่อการสอนที่หลากหลาย แต่สื่อที่อาจารย์ใช้บางครั้งไม่สอดคล้องหรือมีความต่อเนื่องที่จะทำให้ นักศึกษามีความจำที่แม่นยำ ปัญหาเหล่านี้ทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนในบางรายวิชาจากสาเหตุดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะแก้ปัญหาการเรียน โดยการใช้วิธีสอนแบบชิปปา (CIPPA MODEL) และวิธีสอนแบบปกติ มาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการสอนและทำให้การเรียนมีความน่าสนใจ เพราะวิธีสอนแบบชิปปา เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการสร้างความรู้ ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติ ทศนา แหมมณี ได้กล่าวว่า CIPPA MODEL เป็นรูปแบบที่ประกอบด้วย 5 แนวคิด ได้แก่แนวคิดการสร้างความรู้ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือ แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ และแนวคิดการถ่ายโอนความรู้ โดยวิธีการสอนรูปแบบนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วย

ตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนากระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกระบวนการแสวงหาความรู้ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าหลักการของการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบชิปปา เป็นรูปแบบการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะการคิด การทำงานกลุ่ม และการแสวงหาความรู้ และทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจมากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน แบบโมเดลชิปปามาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาและนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบโมเดลชิปปา ของนักศึกษาสาขาวิชาการปกครอง ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ก่อนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบโมเดลชิปปา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยนำหลักการและขั้นตอนของการ วิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kennis และ Metagar มาเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบโมเดลชิปปา (CIPPA MODEL)

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักศึกษาสาขาวิชาการปกครอง ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ภาคการเรียนที่ 1/2561 จำนวน 30 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการ คือแผนการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบโมเดลชิปปา (CIPPA MODEL) จำนวน 6 แผน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผล คือแบบบันทึกการสัมภาษณ์นักศึกษา แบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างการฝึกปฏิบัติการเรียนการสอน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล คือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา เป็นแบบ ปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

วิธีสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้

- 1) ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- 2) ศึกษาหนังสือ เอกสาร วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนแบบโมเดลซิปปา
- 3) ศึกษาเนื้อหาวิชาที่สอนจากคู่มือหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองปรับปรุง 2559 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- 4) ศึกษาวิธีการ หลักการ หลักทฤษฎี และเทคนิคการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบโมเดลซิปปา (CIPPA MODEL) ซึ่งประยุกต์ใช้แนวทางการสอนของ ทิศนา ขัมมณี
- 5) เลือกสาระที่เป็นองค์ความรู้ จากหลักสูตรของสถานศึกษา ในรายวิชาเพิ่มเติม เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน
- 6) กำหนดสาระการเรียนรู้และกิจกรรม เพื่อเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ออกเป็น 6 แผน รวม 45 ชั่วโมง ทั้งนี้ไม่รวมเวลาวัดผลสัมฤทธิ์
- 7) นำแผนการเรียนรู้เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และสื่อการสอน การวัดผลประเมินผล ตลอดจนพิจารณาความ เหมาะสมทั่วไป คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้ให้คำแนะนำและแก้ไข ปรับปรุง
- 8) นำแผนจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จำนวน 30 รูป/คน ที่ยังไม่เคยเรียนด้วยรูปแบบโมเดลซิปปามาก่อนและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้นักกลุ่มวิจัยครั้งนี้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแผนจัดการเรียนรู้
- 9) นำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมของแผนการ ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.95 แผนการจัดการเรียนรู้จากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วจัดพิมพ์เป็นแผนการ จัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อทำการเก็บข้อมูล

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและหลังเรียนรายวิชารัฐศาสตร์ตามแนวพุทธ โดยเป็นปรนัยชนิดเลือกตอบแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ กำหนดการให้ค่าคะแนนคือตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน โดยมีขั้นตอนการสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชารัฐศาสตร์ตามแนวพุทธ ดังนี้

- 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการวิเคราะห์หลักสูตรและศึกษาจากหนังสือการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของ บุญชม ศรีสะอาด
- 2) สร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนด เนื้อหา เลือกรวบรวม และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผล
- 3) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัยให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด วัตถุประสงค์ และครอบคลุมเนื้อหาในหลักสูตรโดยจัดทำตารางวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดน้ำหนักเนื้อหา ตามความสำคัญแล้วจึงกำหนดจำนวนข้อสอบทั้งหมดที่ต้องการใช้จริง คำนวณหาจำนวนข้อสอบใน แต่ละเนื้อหา แต่ทั้งนี้ต้องสร้างไว้มากกว่าจำนวนข้อสอบที่ใช้จริง เนื่องจากข้อสอบบางข้ออาจจะไม่ ได้คุณภาพ สำหรับแบบทดสอบที่จัดทำครั้งนี้ มี 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัว เลือก จำนวน 40 ข้อ วิธีการตรวจให้คะแนนคือตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน ผู้วิจัยได้ สร้างแบบสอบถามจำนวน 80 ข้อ เพื่อจะได้นำแบบทดสอบดังกล่าวไปคัดเลือกข้อสอบที่มีความยาก ง่าย และค่าอำนาจจำแนก เมื่อตรวจสอบหาคุณภาพของข้อสอบแล้ว จึงนำไปใช้จริง 40 ข้อ
- 4) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้พิจารณาความ ครอบคลุม ของเนื้อหาของจุดประสงค์การเรียนรู้ ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบและ จุดประสงค์การเรียนรู้ ความเหมาะสมของเวลาที่ใช้สอบ ความยากง่าย และความเหมาะสมของ คำถามของตัวเลือก คณะ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรือผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณา ลง ความเห็นว่า ข้อสอบแต่ละข้อ ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการวัดหรือไม่ ในแบบ ประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
- 5) บันทึกผลการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนเป็นรายข้อ แล้วหา คะแนนผลรวม คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนแทนค่าในสูตร

แทนค่าในสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยคะแนนความคิดเห็นความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญพิจารณาจาก

- + 1 หมายถึง ท่านแน่ใจว่า ข้อสอบที่กำหนดขึ้นสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- 0 หมายถึง ท่านไม่แน่ใจว่า ข้อสอบที่กำหนดขึ้นสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- 1 หมายถึง ท่านแน่ใจว่า ข้อสอบที่กำหนดขึ้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

6) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และปรับปรุงข้อสอบที่มีค่า IOC ไม่ถึง 0.50

7) นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชารัฐศาสตร์ตามแนวนุพัท จำนวน 40 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จำนวน 30 รูป/คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในกลุ่มวิจัยครั้งนี้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

8) นำผลทดลองมาวิเคราะห์รายข้อ เพื่อหาคุณภาพโดยการตรวจสอบหาความยากง่าย จำนวน 80 ข้อ โดยใช้เกณฑ์ความยากง่ายระหว่าง 0.20 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนกโดยใช้เกณฑ์ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปผลการวิเคราะห์ข้อสอบที่ผู้วิจัยเลือกมานั้นมีค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.26 – 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.20 – 0.53 โดยใช้สูตร ภัทรานิมาณท์ ใช้ได้กับ เครื่องมือที่ข้อคำถามตอบถูกให้ 1 คะแนน ถ้าผิดให้ 0 เช่น แบบทดสอบ (1) เรียงคะแนนจาก สูงไปต่ำ(2) แบ่งเป็นกลุ่มสูงกับกลุ่มต่ำ โดยตัดเป็นร้อยละ 25 (3) หาจำนวนผู้ตอบถูกในแต่ละข้อของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้วคำนวณหาค่า p และ r

การคำนวณใช้สูตร

$r = \frac{R_H - R_L}{N_H}$	สำหรับกลุ่มผู้ถูกทดสอบที่ได้คะแนนสูง
$r = \frac{R_H - R_L}{N_L}$	สำหรับกลุ่มผู้ถูกทดสอบที่ได้คะแนนต่ำ

เมื่อ R_H คือ จำนวนผู้ถูกทดสอบในกลุ่มที่ได้คะแนนรวมสูงที่ตอบตัวเลือกนั้น

R_L คือ จำนวนผู้ถูกทดสอบในกลุ่มที่ได้คะแนนรวมต่ำที่ตอบตัวเลือกนั้น

N_H คือ จำนวนผู้ถูกทดสอบในกลุ่มที่ได้คะแนนรวมสูง

N_L คือ จำนวนผู้ถูกทดสอบในกลุ่มที่ได้คะแนนรวมต่ำ

9) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชารัฐศาสตร์ตามแนวนุพัท จำนวน 40 ข้อ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว และได้รับการเลือกมาหาค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบปรนัย การหาค่าความสอดคล้องภายในของแบบทดสอบใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน จากสูตร KR-20 ซึ่งเหมาะกับข้อสอบปรนัยที่มีการให้คะแนน คือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน โดยมีค่าความเชื่อมั่นระดับ 0.70 ขึ้นไป โดยใช้สูตรของ พรณิ ลีกิจวัฒน์ ซึ่งผลการวิเคราะห์มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.736

10) นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา รัฐศาสตร์ตามแนวพุทธ ก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อการเก็บ ข้อมูล

3. แบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

มีลักษณะเป็น แบบสอบถามเลือกตอบ โดยวิธีการของลิเคอร์ท (Likert) ลักษณะคำถาม เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยเรียงจากระดับความเชื่อ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เป็นแบบสอบถามการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์และ นักศึกษาในแต่ละชั่วโมงโดยผู้ช่วยวิจัย เพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนใน ครั้งต่อไป แบบ บันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองนี้ ได้ดำเนินการ สร้างดังนี้

1) ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดเป็นกรอบใน การ ออกแบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ ต้องการ ศึกษา

2) สร้างข้อคำถามโดยใช้กรอบที่ได้จากการศึกษาในข้อ (1)

3) นำแบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ไปเสนอต่อ คณะ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรือผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการ ศึกษา เพื่อเป็นการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม

4) นำแบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ผ่านการ ตรวจสอบแล้ว เตรียมไว้ให้พร้อมสำหรับใช้เก็บข้อมูลต่อไป

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้

มีลักษณะเป็น แบบสอบถามเลือกตอบ โดยวิธีการของลิเคอร์ท (Likert) ลักษณะคำถาม เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยเรียงจากระดับความเชื่อ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ รูปแบบโมเดลชิปปา โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ ด้าน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านประโยชน์และการนำไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

1) ศึกษาจากเอกสาร หลักการ รูปแบบ วิธีการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของ นักศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปา

2) สร้างข้อคำถามโดยใช้กรอบที่ได้จากการศึกษาในข้อ (1)

3) นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบโมเดลชิปปาที่สร้าง ขึ้นไปเสนอต่อ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความครอบคลุมของ เนื้อหาที่ต้องการ ศึกษา เพื่อเป็นการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของ

แบบสอบถาม

4) นำแบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ผ่านการ ตรวจสอบแล้ว เตรียมไว้ให้พร้อมสำหรับใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือดำเนินการสอน สอบถาม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบโมเดลชิปปา โดยทดลอง 6 แผนการจัดการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากทุกแผนการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือที่ใช้ สะท้อนผลการปฏิบัติ โดยการรวบรวมข้อมูลหลังจากการสิ้นสุดการสอนในแต่ละครั้ง ซึ่งรวบรวม จากผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย และนักศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงการเรียนการสอน ต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ผู้ช่วยวิจัยจะช่วยจดบันทึก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในขณะดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ลงในแบบบันทึกการสังเกตการจัด กิจกรรมการเรียนรู้และผู้วิจัย จดบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ลงในแบบบันทึกผลการใช้ แผนการจัดการเรียนรู้หลังการสอนแต่ละครั้งทุกครั้ง และเมื่อจบกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละวงจรจะ ทำการทดสอบท้ายวงจร แล้วนำข้อมูลที่ได้มาร่วมอภิปรายกับผู้วิจัย เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปรับปรุง กิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้หรือในวงจรปฏิบัติต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ หลังสิ้นสุดการทดลองปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยให้นักศึกษา ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นตามลำดับขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วนำไป วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ วงจรที่ 1 สอนตาม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-2 เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจากเครื่องมือต่างๆ แล้วนำข้อมูลที่ได้มา ปรับปรุงแก้ไขแผนการ จัดการเรียนรู้ที่ 3-4 เพื่อใช้ในวงจรที่ 2 วงจรที่ 2 สอนตามแผนการจัดการ เรียนรู้ที่ 3-4 ที่ได้ปรับปรุงจากการสะท้อนผลการปฏิบัติจากวงจรที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจาก เครื่องมือ ต่างๆ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5-6 เพื่อใช้ในวงจรที่ 3 วงจรที่ 3 สอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5-6 ที่ได้ปรับปรุงจากการสะท้อนผลการปฏิบัติจาก วงจร ที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจากเครื่องมือต่างๆ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสะท้อนผลการ ปฏิบัติจาก วงจรที่ 3 2) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปทดสอบหลังเรียนกับนักศึกษา แล้วนำ ข้อมูลไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการทดสอบสมมติฐานโดยนำผลการ ทดสอบผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน มาดำเนินการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D) แล้วเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการทดสอบก่อนเรียน

และหลังเรียนของนักศึกษาด้วยการใช้สูตร t-test dependent โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชารัฐศาสตร์ตามแนวพุทธ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชารัฐศาสตร์ตามแนวพุทธก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบโมเดลชิปปา โดยการทดลองค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบโมเดลชิปปา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบการพิจารณาความคิดเห็นแบบ 5 ระดับ และนำมาเปรียบเทียบเกณฑ์การพิจารณาความสามารถด้านความคิดจากแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การพิจารณาความคิดเห็น ซึ่งแปลความหมายเป็นรายชื่อ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบโมเดลชิปปาของนักศึกษา สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จำนวน 30 รูป/คน โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป เพื่อศึกษาการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบโมเดลชิปปา จากการสำรวจศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงและจากการค้นคว้าเอกสารแนวคิดทฤษฎีที่สอดคล้องกับเนื้อหา แนวทางในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน แบ่งเป็น 3 วงจรการปฏิบัติ ดังนี้ วงจรการปฏิบัติที่ 1 ประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ที่ 1-2 วงจรการปฏิบัติที่ 2 ประกอบไปด้วยแผนการเรียนรู้ที่ 3-4 วงจรการปฏิบัติที่ 3 ประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ที่ 5-6 ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และอภิปรายผลตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แสดงผลค่าเฉลี่ยจากคะแนนแบบทดสอบท้ายบทแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-6 พบว่า คะแนนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ที่เรียนด้วยรูปแบบโมเดลชิปปาคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -5.99$; $p = .05$) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\mu = 19.77$, $\sigma = 2.42$) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\mu = 22.60$, $\sigma = 2.34$) และคะแนนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ที่เรียนด้วยรูปแบบโมเดลชิปปาคะแนนก่อนเรียนสูงกว่าหลังเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.34$; $p = .05$) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\mu = 17.57$, $\sigma = 5.16$) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\mu = 17.07$, $\sigma = 5.24$) คะแนนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ที่เรียนด้วยรูปแบบโมเดลชิปปาคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -3.25$; $p = .05$) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\mu = 12.47$, $\sigma = 4.66$) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\mu = 14.73$, $\sigma = 4.64$) และคะแนนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ที่เรียนด้วยรูปแบบโมเดลชิปปาคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -3.47$; $p = .05$) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\mu = 13.00$, $\sigma = 6.15$) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\mu = 14.90$, $\sigma = 7.08$) คะแนน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ที่เรียนด้วยรูปแบบโมเดลชิปปะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -1.44$; $p = .05$) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\mu = 15.97$, $\sigma = 5.97$) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\mu = 17.20$, $\sigma = 5.80$) และคะแนนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 ที่เรียนด้วยรูปแบบโมเดลชิปปะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -7.39$; $p = .05$) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\mu = 17.23$, $\sigma = 5.01$) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\mu = 19.57$, $\sigma = 4.77$)

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ตามแนวพุทธ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบโมเดลชิปปาพบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากได้รับการสอนตามเนื้อหาที่มีคะแนนเฉลี่ย 34.70 คิดเป็นร้อยละ 86.75 นอกจากรูปแบบการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบโมเดลชิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ตามแนวพุทธสูงแล้ว พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทุกด้าน มีความสุขกับการเรียน และการเรียนแบบชิปปานี้ยังทำให้นักศึกษามีลักษณะพึงประสงค์เช่น การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หรือโดยกลุ่ม ทักษะการทำงานกลุ่ม การวางแผนการทำงาน ทักษะการคิดแก้ปัญหา การนำเสนองาน รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบโมเดลชิปปา วิชาวิทยาศาสตร์ตามแนวพุทธ ซึ่งได้นำรูปแบบปฏิบัติมาใช้ในการแก้ไขปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนหลังสิ้นสุดแต่ละวงจรสามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ตามแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ตามแนวพุทธนักศึกษาศาखाวิชาการปกครอง ชั้นปีที่ 2 ที่เรียนด้วยด้วยรูปแบบโมเดลชิปปาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -5.32$; $p = .05$) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\mu = 28.43$, $\sigma = 6.24$) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\mu = 34.70$, $\sigma = 1.98$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์สูงแสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบโมเดลชิปปาช่วยให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา บุตรศิริ (2556) กล่าวว่าการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปา (CIPPA MODEL) เรื่อง ความคล้ายของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลวิจัยพบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรูแบบโมเดลชิปปา (CIPPA MODEL) เรื่อง ความคล้ายของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 8.10 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 27 และมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 17.79 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 59.302. ผล

สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปา (CIPPA MODEL) เรื่อง ความคล้ายของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .053 ผลการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ก่อนเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเรียนรู้หลังเรียนกับก่อนเรียน พบว่าคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกรายการ 4. คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 3.26 และเมื่อทำการทดสอบเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม พบว่า นักเรียนพฤติกรรมการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชารัฐศาสตร์ตามแนวพุทธ ของนักศึกษาสาขาวิชาการปกครองชั้นปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบโมเดลชิปปา ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่สอดคล้องกับงานวิจัยของอารี วัชรเวียงชัย (2551) ที่ได้ศึกษา การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้แบบชิปปา กับแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผลวิจัยพบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมหลังการเรียนรู้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้แบบชิปปา สูงกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มทดลองที่จัดการเรียนรู้แบบชิปปามีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มทดลองที่จัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ 2. ทักษะทางสังคมหลังการเรียนรู้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สูงกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบชิปปา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มทดลองที่จัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มทดลองที่จัดการเรียนรู้แบบชิปปาและสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา พรชัย (2548) ศึกษาผลการจัดการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปา เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตร ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีต่อระดับความสามารถทางการเรียนต่างกัน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนทุกระดับที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีระดับความสามารถทางการเรียนต่างกันพฤติกรรมกล้าแสดงออกต่างกัน นักเรียนที่มีระดับทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิรัตน์ เลิศจตุรวิทย์ (2544) ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชิปปากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสายปัญญารังสิต จำนวนนักเรียน 40 คน ใช้แผน 12 แผน

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบชิปปามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาเริ่มจากการตรวจสอบความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ให้กับนักศึกษาด้วยการทบทวนความรู้เดิมในเรื่องที่จะเรียนเพื่อช่วยให้นักศึกษามีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน โดยให้นักศึกษาเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดของทฤษฎีการสร้างความรู้ นอกจากนักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและฟังตนเองแล้ว นักศึกษายังต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน อาจารย์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้รูปแบบชิปปาจะช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด และทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดของ กมลรัตน์ หล้าสูงค์ (2538) ได้ให้ความหมายของความพร้อม ว่าสภาพความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ ที่พร้อมจะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทางด้านร่างกาย ทางด้านจิตใจ ในทฤษฎีของธอร์นไคด์ กล่าวถึงกฎแห่งความพร้อมว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นดีที่สุด เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจที่จะได้เรียนรู้จริงๆ องค์ประกอบต่างๆที่ทำให้เกิดความพร้อมในการเรียน ได้แก่ 1. วุฒิภาวะ หมายถึงการเจริญเติบโต ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ เชาวน์ ปัญญาและอารมณ์ 2. ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิม ผู้ที่มีประสบการณ์เดิมมากเท่าใดย่อมมีแนวโน้มที่จะเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อยเท่านั้น ดังนั้นก่อนสอนต้องทราบว่าเด็กมีประสบการณ์เดิมมากน้อยเพียงใด 3. การจัดบทเรียนของครู ถ้าครูจัดบทเรียนโดยถือความสามารถของเด็กเป็นหลักจะทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดีกว่าการถือเอาเนื้อหาวิชาเป็นหลัก 4. การสอนของครู ครูควรคำนึงถึงความพร้อมของเด็ก โดยค่อยๆสอนตาม ความสามารถของผู้เรียนมากกว่าการเร่งสอนเพื่อให้จบเนื้อหาของหลักสูตรโดยเร็ว จนเด็กเรียนตามไม่ทันการเรียนรู้ก็ย่อมเกิดขึ้นได้ยาก การฝึกฝนให้เกิดความพร้อมในการเรียนสามารถทำได้ดังนี้ 1. การสอนความรู้พื้นฐานสำหรับวิชานั้นๆ 2. การสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นกับเด็ก เมื่อใดที่เด็กแสดงความไม่สนใจแสดงว่าเด็กยังไม่พร้อมที่จะเรียน 3. ส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อให้เด็กพร้อมที่จะเรียนรู้หรือแก้ปัญหาได้ความมั่นใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุรางค์ โค้วตระกูล (2545) การถ่ายโยงความรู้ หมายถึงการนำสิ่งที่เรียนรู้แล้วไปใช้ในสถานการณ์ใหม่หรือการเรียนรู้ในอดีตเอื้อการเรียนรู้ใหม่และเสนอแนวทาง การสอนให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ว่าควรสอนสิ่งที่ผู้เรียนนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรง สอนหลักการ วิธีการ ทักษะและวิธีการแก้ปัญหาที่ผู้เรียนจะสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

3. การจัดการเรียนรู้รูปแบบชิปปา ประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นทบทวนความรู้เดิมและความรู้พื้นฐานที่จำเป็น การดึงความรู้เดิมของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน 2. ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ ผู้สอนให้ผู้

เรียนศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ต่างๆ ด้วยตนเอง 3. ขั้นศึกษาข้อมูลและสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง โดยการใช้กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่มในการอภิปราย และสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูล 4. ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้คิด ผู้เรียนอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนเอง รวมทั้งขยายความรู้ความเข้าใจให้กว้างขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แบ่งปันความรู้ความเข้าใจของตนเองแก่ผู้อื่น 5. ขั้นจัดระเบียบความรู้และวิเคราะห์การเรียนรู้ โดยจัดสิ่งที่เรียนให้เป็นระบบระเบียบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย 6. ขั้นแลกเปลี่ยนแปลงความรู้และแสดงผลงาน ผู้เรียนสร้างความรู้ให้ผู้อื่นรับรู้เป็นการช่วยให้ผู้เรียนตรวจสอบความเข้าใจของตนเองและช่วยส่งเสริมให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และ 7. ขั้นนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เป็น การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ความเข้าใจของตนเองไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลาย เพื่อความสามารถในการแก้ปัญหา ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปานั้นสนับสนุนให้นักศึกษาได้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกขั้นตอน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) การจัดการเรียนการสอนควรเน้นให้นักศึกษาได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เพื่อให้นักศึกษาได้เกิดทักษะกระบวนการต่างๆ
- 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรสนับสนุนและให้คำแนะนำแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายแก่นักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาฝึกฝนค้นคว้าหาความรู้ เป็นการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความรู้ที่มีความหมาย
- 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาจารย์ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่จำเป็นในการอภิปราย และควรให้ความรู้ความเข้าใจหรือคำแนะนำแก่กลุ่มก่อนการอภิปราย เช่นการให้ข้อมูล การซักถาม การโต้แย้ง การสนับสนุน การแสดงความคิดเห็น ครูควรกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการอภิปรายอย่างทั่วถึงเพื่อให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และได้รับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยในครั้งต่อไป

- 1) ควรทำการศึกษาวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้กับนักศึกษากลุ่มอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัย
- 2) ควรทำการศึกษาวิจัยในรายวิชาอื่นๆ นอกเหนือจากที่ได้ศึกษานี้เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
- 3) ควรมีการศึกษาลักษณะการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาร่วมกับการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กมลรัตน์ หล้าสูงศักดิ์. (2538). **จิตวิทยาการศึกษา (ฉบับปรับปรุงใหม่)**. กรุงเทพมหานคร : ศึกษา
ศาสตรมหาวิททยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร).
- ทิตินา แคมมณี. (2550). **รูปแบบการเรียนการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- นิตยา บุตรศิริ. (2556). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์
โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปา เรื่อง ความคล้ายของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุดรธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : สุริยสาส์น.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรา นิมนนท์. (2543). **การประเมินผลการเรียน**. กรุงเทพมหานคร : อักษราพัฒนา.
- ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2533). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการ**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วนิดา พรชัย. (2548). **ผลการจัดการจัดการเรียนการสอนแบบซิปปา เรื่องพื้นที่ผิวและปริมาตร ที่
มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่มีต่อ
ระดับความสามารถทางการเรียนต่างกัน**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).
กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2545). **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- สุดารัตน์ สุทธิชาติ. (2547). **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบซิปปา**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตร
และการสอน). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนคร.
- สุทธิรัตน์ เลิศจตุรวิทย์. (2544). **ผลของการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนซิปปา เพื่อการ
เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการวิเคราะห์และเจตคติ
ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพมหานคร
: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี วัชรเวียงชัย. (2551). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม และทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการ
เรียนรู้แบบซิปปา กับแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์**. วิทยานิพนธ์ (การจัดการเรียนรู้).
พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ปัจจัยที่เป็นปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ:
ศึกษาเฉพาะกรณีพระนักศึกษาหลักทางไกลมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน รุ่น 1-4

The Problem-Factor in Buddhism Propagation of Phrasanghathikaras,
The Student-monks of Buddhist Affairs Administration in Mahamakut
Buddhist University, Isan Campus, Generation 1-4

ธนกร ชูสุขเสริม

Thanakorn Choosukhserm

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Author for Correspondence: Email: kornmbu2012@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสถาบัน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ซึ่งเป็นพระนักศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน รุ่นที่ 1-4 ระดับปริญญาตรี 2) เพื่อศึกษาวิธีการแก้ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พระสังฆาธิการ จำนวน 53 รูป ตามตารางของเครืชีและมอร์แกน สุ่มอย่างง่าย โดยวิธีจับฉลากใช้แบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านที่ปัญหามากที่สุดคือ ด้านอุดมการณ์ และปัจจัยที่เป็นปัญหาน้อยที่สุดได้แก่ด้านงบประมาณ

2) วิธีการแก้ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ พระสังฆาธิการควรทำตนเป็นตัวอย่างในด้านความมีคุณธรรม ต้องออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามสถานที่ต่างๆ ที่ได้รับนิมนต์ โดยการเผยแผ่แบบเชิงรุกมากกว่าที่เป็นอยู่ และสอนถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อคนทุกกลุ่ม และความมั่นคงของศาสนาพร้อมกับมีจิตเมตตาในการช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ตามความสามารถของแต่ละคน โดยใช้รูปแบบการเผยแผ่แบบต่างๆ ปาฐกถา สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ นอกจากนี้รัฐบาลควรเพิ่มนิยภัตและเงินสมนาคุณและเอกชนหรือประชาชนควรบริจาคทรัพย์สินอื่นๆ ให้

แก่พระสังฆาธิการที่ออกไปเผยแผ่ด้วย

คำสำคัญ: ปัจจัยที่เป็นปัญหา, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, การบริหารกิจการพระพุทธศาสนา

Received: 05/02/62 Revised: 28/05/62 Accepted: 01/06/62

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the problem-factor in Buddhism propagation of Phrasaṅghāthikāras, the student-monks of Buddhist affairs administration in Mahamakut Buddhist University, Isan campus, generation 1-4, bachelor degree level, 2) to study the problem resolution in Buddhism propagation. The sampling of this research was 53 Phrasaṅghāthikāras with the table of Krejcie and Morgan. It was easy sampling by drawing the lots using the questionnaires and then calculated by a package of computer program. The used statistics were percentage and standard deviation.

The results of this research were as follows:

1) The problems in Buddhism propagation of Phrasaṅghāthikāras, by overview, were in the much level every part. Considering each part, it was found that the problems in Buddhism propagation, the part of most problems was an ideology. And the part of problem at the least was the budget.

2) The problem resolution in Buddhism propagation was: Phrasaṅghāthikāras should be the good samplers in morality part. Phrasaṅghāthikāras must go out to propagate Buddhism in the invited places by propagating it in progress more than the present and teach an importance of Buddhism to every group of people, stability of Buddhism including having loving-kindness in helping people free from suffering according to one's ability by using different forms of propagation such as a sermon or lecture, printed matters, audio-visual aids. Nevertheless the government should increase the regular money and remuneration or award. And the private sectors or people should donate other valuables for Phrasaṅghāthikāras in propagation.

Keywords: Problem-factor, Buddhism propagation, Buddhist affairs administration

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จุดเด่นของแต่ละศาสนาในโลกล้วนแต่สอนให้คนเป็นคนดี พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีอายุเก่าแก่เป็นอันดับสองรองจากศาสนาพราหมณ์ ซึ่งอุบัติขึ้นในโลกเมื่อ 45 ปีก่อนพุทธศักราช การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเริ่มขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งตรงกับวันเพ็ญเดือนอาสาฬหะ พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนาแก่ปัญจวัคคีย์นับจากวันนั้นเป็นต้นมา พระองค์ได้เสด็จจาริกออกเผยแผ่พุทธศาสนาไปทั่วชมพูทวีป โดยในระยะแรกพระองค์ออกเผยแผ่พระองค์เดียว เมื่อมีสาวกมากขึ้นก็ให้พุทธสาวกออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วย (พระมหาทองเลื่อน ทกขชโย, 2548: 106) ทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองและเผยแผ่ขยายไปสู่ดินแดนต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยด้วย พระพุทธศาสนาในประเทศไทย นั้นนับว่าเจริญมั่นคงกว่าประเทศอื่นๆ ใดในโลกปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะคนไทยส่วนใหญ่และพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์เป็นผู้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา (พระธรรมวิสุทธิกวี, 2546: 8)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันมีปัญหาหลายอย่าง ปัญหาอย่างหนึ่งที่เห็นชัดก็คือ พระสงฆ์ประพฤติไม่ดีไม่งามมีความเสื่อมเสียเป็นอันมาก (พระราชวรมนี(ประยูรธ ปยุตโต), 2527: 23) เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้คนไทยเป็นอันมากหันไปนับถือศาสนาอื่น และกำลังทุ่มเทกำลังทุกอย่างเพื่อเผยแผ่ศาสนาของตนอยู่ทั่วประเทศไทย ทำให้คนไทยในบางท้องถิ่นเข้ารีตหมดทั้งหมู่บ้าน ทำให้พระสงฆ์ต้องทิ้งวัดเพราะไม่มีใครทำบุญก็มี ทั้งนี้ก็เพราะคนไทยขาดนักเผยแผ่ที่มีความสามารถนั่นเอง (พระราชวรมนี(ประยูรธ ปยุตโต), 2527: 66) ในความเป็นจริง การเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีทั้งปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการเผยแผ่หลายปัจจัยคือ เทคนิควิธีการเผยแผ่ ทรัพยากรบุคคล อุดมการณ์ อุปกรณ์ในการเผยแผ่ และงบประมาณ มีรายละเอียด ดังนี้

เทคนิควิธีการเผยแผ่ ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญเพื่อสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจหลักธรรมแล้วยังใช้กลวิธีและอุปบายประกอบการสอนอีกมากมาย (พระปลัดสามารถ ธมฺมธโร, 2549: 38)

ทรัพยากรบุคคล ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะพัฒนาอะไรหรือทำอะไรสักอย่าง เป็นปัจจัยอันดับต้นๆ (พระปลัดสามารถ ธมฺมธโร, 2549: 112) ทรัพยากรบุคคล เป็นสินทรัพย์ของประเทศที่สามารถพึ่งพาได้ตลอดเวลา ความต้องการในขณะนี้ก็คือการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเหล่านี้ ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรบุคคล จึงเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องเพื่อให้ทักษะความรู้ของบุคลากรแหลมคมยิ่งขึ้นองค์กรเกือบทุกแห่งเชื่อว่า ทรัพยากรบุคคลมีความสำคัญและเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในองค์กรใดๆ (ชาญชัย อาจินสมจาร, 2540: 11) รวมทั้งทรัพยากรบุคคลซึ่งเป็นพระสงฆ์สาวกและชาวพุทธทุกคน

อุดมการณ์ เป็นองค์ประกอบอันหนึ่งที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าองค์ประกอบอย่างอื่น เพราะงานการเผยแผ่ในประเทศหรือต่างประเทศนั้น เป็นงานที่จะต้องอาศัยความอดุสาหะ ตั้งใจ พากเพียรพยายามมาก จึงจะบรรลุถึงเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่แท้จริงได้

อุปกรณ์ในการเผยแผ่ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะเสนอความรู้ เช่น หนังสือทางพระพุทธศาสนาให้ผู้ที่ศึกษาได้ค้นคว้า หรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งสื่อวีดิทัศน์ด้วย ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสนับสนุนการเผยแผ่

งบประมาณ เป็นการประมาณหรือคาดคะเนค่าใช้จ่ายในการทำ กิจกรรม โครงการ ตลอดจนค่าใช้จ่ายและการใช้ทรัพยากรที่จำเป็นในการสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในระยะเวลาหนึ่ง (ทรงศักดิ์ พลตาหาญ, 2543: 18)

ดังนั้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงถือว่าเป็นงานสำคัญของคณะสงฆ์และชาวพุทธ ถ้าหากเราไม่มีพระธรรมทูตนำพระพุทธศาสนาออกจากประเทศอินเดีย เพื่อเผยแผ่ในต่างประเทศแล้วพระพุทธศาสนาก็คงสูญไปจากโลกนานแล้ว เพราะแม้แต่ประเทศอินเดียก็เคยสูญสิ้นพระพุทธศาสนาไปแล้วหลายร้อยปี เนื่องจากถูกภัยต่างๆ เข้ามาเบียดเบียนทำลาย แต่ที่พระพุทธศาสนาไม่สูญสิ้นไปจากโลกนี้ก็เพราะผลงานของพระธรรมทูต และพุทธบริษัทช่วยกันทำหน้าที่เผยแผ่โดยตรงและโดยอ้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้สูงขึ้นเพื่อเข้าถึงความสุขที่แท้จริง ทำความโลภโกรธ หลง ให้เบาบางลง ยิ่งพระภิกษุสงฆ์ด้วยแล้ว งานเผยแผ่พระพุทธ ศาสนานับว่าเป็นหน้าที่โดยตรงที่จำต้องทำ (พระธรรมวิสุทธิกวี, 2546: 11)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอดีต ความซับซ้อนทางสังคมมีไม่มากนัก การเปลี่ยนแปลงทางสังคมไม่ยุ่งยากและซับซ้อนเหมือนในปัจจุบัน จึงทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการได้ผลค่อนข้างดี แต่ในปัจจุบัน ปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมา ในด้านการเผยแผ่มีความซับซ้อนมากขึ้น คนรู้จักพระพุทธศาสนาในแงุ่มที่ผิดก็มีมากขึ้น จึงเกิดเป็นปัญหาทางความเชื่อที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งในคณะสงฆ์และสังคม เกิดช่องว่างระหว่างเยาวชน ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไป และพระสงฆ์ ขาดหลักประสานความเข้าใจระหว่างกัน จนกลายเป็นสาเหตุให้คนหันไปพึ่งพายาเสพติด, อบายมุข, เกมคอมพิวเตอร์และก่ออาชญากรรมในรูปแบบต่างๆ

ปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในปัจจุบัน พบว่ามีปัญหาหลายด้าน ดังนี้ 1) พระสังฆาธิการยังขาดเทคนิควิธีการเผยแผ่ 2) ทรัพยากรบุคคล ขาดแคลนผู้มีความรู้ความสามารถหรือผู้มีคุณสมบัติเพียงพอในการเผยแผ่ในโรงเรียนทุกระดับ ไม่ต้องกล่าวถึงในระดับมหาวิทยาลัย เราจึงได้เห็นได้ยินได้ฟังชื่อเสียงของพระสังฆาธิการอยู่เพียงไม่กี่รูปในระดับสูงๆ ของสังคมไทย(วศิน อินทสระ, 2536: 9) พระสังฆาธิการเองส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ขยับเขยื้อนยาก ทำ งานไม่คล่องตัว แม้แต่มีการประชุมผู้นำทางศาสนา หน่วยงานราชการก็ไม่นิมนต์พระสังฆาธิการเข้าร่วมประชุมผู้นำทางศาสนา อย่างน้อยต้องนิมนต์พระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะอำเภอมาด้วย (พระเทพดิลก, 2550: 37) 3) พระสงฆ์หรือพระสังฆาธิการยังขาดอุดมการณ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือพระสงฆ์มักอยู่ที่ในเมืองใหญ่ๆ ส่วนมากไม่ยอมออกไปในเมืองเล็กๆ ทางคณะสงฆ์ก็ไม่มีอำนาจอะไรจะไปบังคับ 4) พระสังฆาธิการยังขาดอุปกรณ์ในการเผยแผ่ และ 5) งบประมาณมีไม่เพียงพอในการ

ดำเนินการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วเป็นสัญลักษณ์แห่งความเสื่อมในวงการพระพุทธศาสนา ถ้ามีมากขึ้นก็อาจจะทำให้พระพุทธศาสนาสูญไปจากเมืองไทย (พระเทพดิลก, 2550: 69-70)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้เปิดหลักสูตรศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกิจการพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นการผลิตและพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการ และบุคลากรทางพระพุทธศาสนาด้วยระบบการศึกษา ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถใช้เวลาวางศึกษาด้วยตนเอง ส่งเสริมให้มีการศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต เปิดโอกาสให้ผู้เรียนในท้องถิ่นต่างๆ ได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความพร้อมความสะดวกและความสนใจของตนเอง เพื่อพัฒนาความสามารถทั้งในด้านภูมิความรู้และภูมิธรรม ดำเนินชีวิตด้วยปัญญานบนพื้นฐานหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เน้นบูรณาการความรู้ทางพระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่เพื่อให้ก้าวไปสู่การบริหารกิจการพระพุทธศาสนาการที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสังคมประเทศชาติ และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนาและสร้างสันติสุขแก่มวลมนุษยต่อไป

ปัจจุบัน การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ประสบปัญหาการเผยแพร่ต่างๆ ตามที่กล่าวมานี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะพระสังฆาธิการขาดความรู้ความเข้าใจพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง รูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาก็ขาดความชัดเจน ไม่ทันความเปลี่ยนแปลงของปัญหาสังคมที่สลับซับซ้อนมากขึ้นทุกวัน เพราะฉะนั้น พระสังฆาธิการจึงควรที่จะพัฒนาตัวเองในด้านต่างๆ ตลอดเวลา เพื่อแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ควรจะเผยแพร่พระพุทธศาสนาในเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ มีจิตสำนึกอันแน่วแน่ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในด้านทางพระพุทธศาสนาให้แก่สังคมไทย จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเทคนิควิธีการเผยแพร่ของพระสังฆาธิการ สาขาวิชาการบริหารกิจการพระพุทธศาสนา ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน รุ่นที่ 1-4 เนื่องจากของพระสังฆาธิการดังกล่าวเป็นศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ที่สถาบันแห่งนี้

ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหา ความสำคัญของการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ความมั่นคงและแนวทางการแก้ปัญหาที่สอดคล้องกับภาวะทางสังคมในปัจจุบัน จึงต้องการศึกษา ปัจจัยที่เป็นปัญหาในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ หลักสูตรศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกิจการพระพุทธศาสนา รุ่นที่ 1-4 เพื่อนำผลวิจัยที่ได้มาปรับปรุงและแก้ไขวิธีการเผยแพร่ที่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบันและเพื่อให้มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นำผลการวิจัยที่ได้ไปเผยแพร่แก่พระสังฆาธิการ คณะสงฆ์ มหาวิทยาลัยสงฆ์ สถาบันการศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ
2. เพื่อศึกษาวิธีการแก้ปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
2. ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา ได้แก่ นักศึกษาบรรพชิตที่เป็นพระสังฆาธิการหลัก สูตรศาสนศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกิจการพระพุทธศาสนา ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน รุ่นที่ 1-4 จำนวน 61 รูป
3. ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ศึกษา ได้แก่ ปัจจัยที่เป็นปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของนักศึกษาบรรพชิตที่เป็นพระสังฆาธิการ ในด้านทรัพยากรบุคคล อดุมการณ์ อุปกรณ์ในการเผยแผ่งบประมาณ และเทคนิควิธีการเผยแผ่
4. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา ได้แก่ เดือน กรกฎาคม ถึง เดือน พฤศจิกายน 2551
5. ขอบเขตด้านตัวแปร 2 ตัว คือ
 - (1) ตัวแปรต้นมี 2 ด้าน คือ
 - (1.1) ด้านบุคคล ประกอบด้วย อายุ พรรษา ตำแหน่ง และวิทยฐานะ
 - (1.2) ด้านปัจจัยที่เป็นปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการประกอบด้วยเทคนิควิธีการเผยแผ่ ทรัพยากรบุคคล อดุมการณ์ อุปกรณ์ในการเผยแผ่ และงบประมาณ
 - (2) ตัวแปรตามมี 1 ด้านคือปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบปัจจัยที่เป็นปัญหาในการเผยแผ่ของพระนักศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหาได้
2. มหาวิทยาลัยสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการอบรมจัดหลักสูตรสัมมนาวิชาการแก่พระสังฆาธิการและบุคคลผู้สนใจทั่วไปได้
3. ทำให้ทราบแนวทาง เทคนิคและวิธีการเผยแผ่ที่มีประสิทธิภาพที่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน และนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในคณะสงฆ์ สถาบันการศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ: ศึกษาเฉพาะกรณีพระนักศึกษาลัทธิสุตฺตศาสนาสาสนศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกิจการพระพุทธศาสนา ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน รุ่นที่ 1-4 เป็นการวิจัยเชิงสถาบัน มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

กลุ่มประชากรที่ศึกษา

กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ พระสังฆาธิการซึ่งเป็นพระนักศึกษาลัทธิสุตฺตศาสนาสาสนศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกิจการพระพุทธศาสนา ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2548-2550 (เฉพาะนักศึกษามีตำแหน่งพระสังฆาธิการตามนิยามศัพท์) มีทั้งหมด 61 รูป

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data)

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามปลายปิด เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ซึ่งเป็นนักศึกษาลัทธิสุตฺตศาสนาทางไกลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data)

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น พจนานุกรมบาลี-ไทยสำหรับนักศึกษา, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปิณณาสก, กลุ่มวิชาการพระพุทธศาสนาและจริยศึกษา กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา กระทรวง ศึกษาธิการ, หนังสือบันทึกรธรรม, คู่มือการเผยแผ่พระพุทธศาสนา, คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา, หนังสือธรรมชูปทานุสรณ์, พุทธวิธีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา, ความรู้พื้นฐานทางศาสนาและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามลักษณะและเนื้อหาของแบบสอบถาม เป็นแบบผสมผสานระหว่างแบบตรวจสอบรายการ (check list) กับแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า(rating scale) ซึ่งสร้างขึ้นตามหลักการและวิธีการของ (Likert) โดยกำหนดมาตรารวดคำตอบเป็น 3 ระดับ คือ

ไม่ใช่	ให้น้ำหนักคะแนน	1
ไม่แน่ใจ	ให้น้ำหนักคะแนน	2
ใช่	ให้น้ำหนักคะแนน	3

ในการแปลผลแบ่งคะแนนเฉลี่ยเป็น 3 ระดับ ซึ่งได้จากการแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ยจากสูตร ดังนี้ (สำเร็จ จันทรสวรรณและสุวรรณ บัวทวน, 2547: 245)

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ขนาดชั้น} = \frac{3-1}{3} = 0.67$$

ช่วงคะแนนเฉลี่ย แปลผล

1.00-1.66 ไม่ใช่

1.67-2.33 ไม่แน่ใจ

2.34-3.00 ใช่

แบบสอบถามประกอบการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ พรรษา ตำแหน่ง วิทยฐานะทางธรรม วิทยฐานะทางโลก

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่เป็นปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา วัดระดับการปฏิบัติ โดยพระสังฆาธิการซึ่งเป็นพระนักศึกษาลัทธิสุตตรศาสนา ศาสนาพุทธสันติ สาขาวิชาการบริหารกิจการพระพุทธศาสนา ในมหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ชั้นศาสนศาสตร์ปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2548-2550

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ และวิธีการแก้ไข

3.1 การสร้างแบบสอบถาม มีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่รวมทั้งเทคนิคหรือวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.1.2 กำหนดกรอบเนื้อหาของแบบสอบถาม ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดและครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการวิจัย

3.1.3 ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ซึ่งสร้างขึ้นตามหลักการและวิธีการของ (Likert)

3.1.4 การตรวจสอบคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญด้านแบบสอบถามโดยวิธีการหาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 คน คือ 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุทธรักษ์ ปรานอก 2) อาจารย์เอกชาติ สุขเสน และ 3) อาจารย์วรเทพ เวียงแก้ว ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.66 และโดยวิธีการ หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มพระนักศึกษาวินัยเขตศรีล้านช้าง จังหวัดเลย ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน 30 รูป ได้ค่า .85

3.1.5 จัดพิมพ์เครื่องมือ คือ แบบสอบถามแบบปลายปิดและปลายเปิด เป็นฉบับจริงและนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือขออนุญาต รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรวจดูรายการจาก Running Number ของแบบสอบถามและนำมาตรวจสอบความครบถ้วนของจำนวนแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากพระสังฆาธิการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เดือน กรกฎาคม 2551- พฤศจิกายน 2551

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติประกอบการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบตารางและบรรยายประกอบตาราง

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 53 รูป พบว่า พระสังฆาธิการอายุระหว่าง 40-53 มากที่สุด ร้อยละ 37.70 พระสังฆาธิการมีพรรษา น้อยกว่า/เท่ากับ 18 ปี มากที่สุดร้อยละ 52.80 พระสังฆาธิการตำแหน่งเจ้าคณะตำบล/รองเจ้าอาวาส/เจ้าอาวาสมากที่สุด ร้อยละ 62.20 พระสังฆาธิการเรียนจบนักธรรมชั้นเอก มากที่สุด ร้อยละ 88.70 พระสังฆาธิการไม่เป็นเปรียญธรรม มากที่สุด ร้อยละ 79.20 พระสังฆาธิการจบมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 มากที่สุด ร้อยละ 45.0

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่เป็นปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2.1 ปัจจัยที่เป็นปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.40) แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทั้ง 5 ด้านนั้นมีผลต่อการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ดังนี้

2.1.1 ด้านอุดมการณ์ ค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.77)

2.1.2 ด้านเทคนิควิธีการเผยแผ่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.73)

2.1.3 ด้านทรัพยากรบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.44)

2.1.4 ด้านอุปกรณ์ในการเผยแผ่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.22)

2.1.5 ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.09)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและวิธีแก้ไขปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

3.1 ด้านอุดมการณ์

3.1.1 พบว่า พระสงฆ์ฆาธิการมีความเชื่อว่า มีแรงบันดาลใจที่ดีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชื่อมั่นต่อหลักธรรมในการพัฒนาตนเองให้ถึงจุดหมายได้ ถึงแม้บางครั้งจะมีอุปสรรคมากมายในการเผยแผ่ แต่ท่านก็มีความเสียสละและอดทน เพื่อให้พระพุทธศาสนาเจริญ รุ่งเรือง

3.1.2 แนวทางการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องสร้างจิตสำนึกและความต้องการให้พระสงฆ์ฆาธิการเกิดการตระหนัก และมีความมุ่งมั่นในการเผยแผ่ โดยสร้างแรงจูงใจภายใน

3.2 ด้านเทคนิควิธีการเผยแผ่

3.2.1 พบว่า การกระทำตนเป็นตัวอย่างในด้านความมีคุณธรรมเป็นปัญหาในสังคมเมือง

3.2.2 วิธีการแก้ไขด้านเทคนิควิธีการเผยแผ่ พระสงฆ์ฆาธิการต้องทำตนเป็นตัวอย่างในด้านความมีคุณธรรมให้มากขึ้น

3.3 ด้านทรัพยากรบุคคล

3.3.1 พบว่า คือพระสงฆ์ฆาธิการมีวุฒิทางธรรมต่ำคือ ไม่มีวุฒิทางเปรียญธรรมมากที่สุด ประมาณร้อยละ 80 จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้พระสงฆ์ฆาธิการ และทีมงานออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสถานที่อื่นๆ ได้ลำบาก

3.3.2 วิธีการแก้ไขด้านทรัพยากรบุคคล คือ มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยควรเปิดหลักสูตรสอนทางเปรียญธรรม หรือจะเปิดการอบรมระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้พระภิกษุได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป และเอื้อต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

3.4 ด้านอุปกรณ์ในการเผยแผ่

3.4.1 พบว่า ปัญหาด้านอุปกรณ์ในการเผยแผ่ประเภทสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นปลิว หนังสือบทความจากวารสารต่างๆและหนังสือพิมพ์ ยังขาดผู้ทรงความรู้จำนวนมากในการเขียน แต่งหนังสือ หรือบทความต่างๆ เพื่อประกอบการเผยแผ่

3.4.2 การแก้ไขด้านอุปกรณ์ในการเผยแผ่ ควรให้ทุนเพื่อซื้ออุปกรณ์ในการเผยแผ่จะเป็นเงินจากผู้มีจิตศรัทธาหรือให้ทุนสำหรับแต่งหนังสือหรือการเขียนบทความต่างๆเพื่อเป็นแรงจูงใจในการผลิตอุปกรณ์ในการเผยแผ่

3.5 ด้านงบประมาณ

3.5.1 พบว่า ทรัพย์สินอื่นๆ ได้มาจากเอกชนหรือประชาชน เช่น ที่ดิน สิ่งปลูกสร้างและยานพาหนะ

3.5.2 แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรทำโครงการเพื่อเสนอต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบและสร้างเครือข่ายในการจัดหาทุนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือจากการนำเสนอข้อมูลที่มีผลต่อเอกชนหรือประชาชน เพื่อจะได้รับการสนับสนุนทรัพย์สินอื่นๆ ให้มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยที่เป็นปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1. ปัจจัยด้านอุดมการณ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านแม่ผลิบากของกรรมเก่าตามมาบิบบันอย่างหนักก็ต้องอดทน ต้องเสียสละเพื่อพุทธศาสนาทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านเป็นตายร้ายดีอย่างไร ต้องอยู่ในเพศบรรพชิตเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วรเทพ เวียงแก (วรเทพ เวียงแก, 2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของนักศึกษาบรรพชิตมหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2549: ศึกษาเฉพาะกรณี วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านของปัจจัยที่มีผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบและการเอาใจใส่ และด้านเจตคติ อยู่ในระดับมาก และด้านขวัญและกำลังใจ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการ ศึกษาของพระธวัช ธนิสโร (พระธวัช ธนิสโร, 2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาชีวิตและงานการเผยแผ่พุทธศาสนาของพระภิกษุท้าวสุทธาจารย์ (ทองใบ ปภสฺสโร) พบว่า พระภิกษุท้าวสุทธาจารย์ (ทองใบ ปภสฺสโร) ท่านมีอุดมการณ์เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ เพื่อตอบสนองผลงานของพระพุทธเจ้า เพื่อสืบต่อกิจการของการเผยแผ่ธรรมวินัยหรือศีลธรรมเพื่อยึดถืออริยธรรมให้ตั้งมั่นอยู่ชั่ววันรันดร เพื่อเดินตามรอยพระบาทของพระพุทธเจ้า เพื่อทำตามหน้าที่ของพระสงฆ์ผู้สืบเชื้อสายสันตติวงศ์ เพื่อฟื้นฟูธรรมวินัยหรือศีลธรรมให้รุ่งเรืองถาวรต่อไป เพื่อปลูกฝังจิตใจให้มีธรรมวินัย นิสสัยดี รักสงบ และเคารพกฎหมาย เพื่อให้รู้แจ้งทุกข้ออันเกิดจากกาม โทษของกาม และหาทางออกจากกาม ผลสำเร็จจากการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระภิกษุท้าวสุทธาจารย์นี้เกิดจากปัจจัยสำคัญ 4 ประการ คือ 1) บุคลิกภาพ 2) ปฏิปทา 3) มีอุดมการณ์เพื่อพระพุทธศาสนา 4) มีเทคนิคและวิธีการเผยแผ่ธรรม และสอดคล้องกับการศึกษาของ พระวุฒิกมล วุฑฒิกมล (พระวุฒิกมล วุฑฒิกมล, 2543: 25) ท่านได้ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) จากการศึกษาพบว่า เนื้อหาพุทธธรรมของพระราชมุนีมีจุดเด่นคือ มีเนื้อเรื่องบรรยายธรรมเป็นลำดับขั้น เป็นขั้นตอน แต่ละประเด็นจะมีความรู้ใหม่ๆ ให้ขบคิดอยู่เสมอ โดยใช้ภาษารวมสมัย ฟังเข้าใจง่าย อธิบายพุทธธรรมได้ลุ่มลึกชัดเจน โดยสรุปประเภทเนื้อหาของพุทธธรรมได้ 4 ประเภท คือ 1) เนื้อหาประเภทพัฒนาจิตใจเพื่อชีวิตที่ดีงาม 2) เนื้อหาประเภทบูรณาการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3) เนื้อหาประเภทพระธรรมเทศนา 4) เนื้อหาประเภทวิชาการ จากการศึกษาวิจัยหนังสือและผลงานของพระราชมุนีจำนวน 42 เรื่อง พบว่า พระราชมุนี ท่านมีเทคนิคและวิธีการนำเสนอพุทธธรรมที่เด่นชัด 6 วิธีคือ 1) นำเสนอโดยการยกอุทาหรณ์และเล่านิทานประกอบ 2) นำเสนอโดยวิธีการอุปมาเปรียบเทียบ 3) นำเสนอโดยวิธีการยกพุทธศาสนสุภาษิต สุภาษิต ปรัชญา คำคม โคลง บทประพันธ์และกลอน เป็นต้น

4) นำเสนอโดยวิธีการพูดเชื่อมโยงเรื่องราวหรือเหตุการณ์สถานการณ์ต่างๆ 5) นำเสนอโดยวิธีการยกบุคคลตัวอย่างประกอบการบรรยาย และ 6) นำเสนอโดยวิธีการแทรกด้วยเรื่องที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน ผลการสำรวจทัศนคติของพระภิกษุสามเณรทั้งสองกลุ่ม ที่มีต่อการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชาวรรมนี้ ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มใหญ่เห็นด้วยยิ่งและเห็นด้วยต่อบุคลิกลักษณะ เนื้อหาพุทธธรรม และเทคนิควิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชาวรรมนี้ที่นำเสนอ และมีความพอใจอยู่ในระดับดีมากต่อการเผยแผ่พุทธธรรมของท่านในปัจจุบัน หนังสือสองเรื่องที่พระภิกษุสามเณรทั้งสองกลุ่มอ่านมากกว่าครึ่ง คือ เรื่องปลูกปลูกบิเญยามวิกฤตและพระพุทศาสนา ในยุคโลกาภิวัตน์ และซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธาณี กลิ่นเกสร (ธาณี กลิ่นเกสร, 2536: 36) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการฝึกอบรมทางพระพุทศาสนาเพื่อพัฒนาหิริโอตตัปปะและทัศนคติต่อพระพุทศาสนาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคพัทลุง ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรมทางพระพุท ศาสนามีการเปลี่ยนแปลง หิริโอตตัปปะ และทัศนคติต่อพระพุทศาสนาสูงขึ้น

2. ปัจจัยด้านเทคนิควิธีการเผยแผ่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านทำตนเป็นตัวอย่างในด้านความมีคุณธรรม อยู่ในระดับมากซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 และด้านยกตัวอย่างนิทานมุขตลกใน การเผยแผ่พระพุทศาสนามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42 ซึ่งสอดคล้องกับ พระวุฒิกกรณ วุฑฒิกกรณ (พระวุฒิกกรณ วุฑฒิกกรณ, 2543: 25) ได้ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมพระราชาวรรมนี้ (ประยูร ธมมจิตโต) จากการศึกษาพบว่า เนื้อหาพุทธธรรมของพระราชาวรรมนี้มีจุดเด่น คือ มีเนื้อเรื่องบรรยายธรรมเป็นลำดับขั้น เป็นขั้นตอน แต่ละประเด็นจะมีความรู้ใหม่ๆ ให้ขบคิดอยู่เสมอ โดยใช้ภาษาร่วมสมัย ฟังเข้าใจง่าย อธิบายพุทธธรรมได้ลุ่มลึกชัดเจน โดยสรุปประเภทเนื้อหาของพุทธธรรมได้ 4 ประเภท คือ 1) เนื้อหาประเภทพัฒนาจิตใจเพื่อชีวิตที่ดีงาม 2) เนื้อหาประเภทบูรณาการและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3) เนื้อหาประเภทพระธรรมเทศนา และ 4) เนื้อหาประเภทวิชาการ จากการศึกษาวิจัยหนังสือและผลงานของพระราชาวรรมนี้ จำนวน 42 เรื่อง พบว่า พระราชาวรรมนี้ ท่านมีเทคนิคและวิธีการนำเสนอพุทธธรรมที่เด่นชัด 6 วิธี คือ 1)นำเสนอโดยการยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ 2) นำเสนอโดยวิธีการยกอุปมาเปรียบเทียบ 3) นำเสนอโดยวิธีการยกพุทธศาสนสุภาษิต สุภาษิต ปรัชญา คำคม โคลง บทประพันธ์ และบทกลอน เป็นต้น 4) นำเสนอโดยวิธีการพูดเชื่อมโยงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ในสถานการณ์ต่างๆ 5) นำเสนอโดยวิธีการยกบุคคลตัวอย่างประกอบการบรรยาย และ 6) นำเสนอโดยวิธีการแทรกด้วยเรื่องที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน ผลการสำรวจทัศนคติของพระภิกษุสามเณรทั้งสองกลุ่ม ที่มีต่อการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชาวรรมนี้ ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งและเห็นด้วยต่อบุคลิกลักษณะ เนื้อหาพุทธธรรม และเทคนิควิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชาวรรมนี้ในปัจจุบัน หนังสือสองเรื่องที่พระภิกษุสามเณรทั้งสองกลุ่มอ่านมากกว่าครึ่ง คือเรื่องปลูกปลูกบิเญยามวิกฤตและพระพุทศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่ง

สอดคล้องกับ พระธวัช ธนิสสุโร (พระธวัช ธนิสสุโร, 2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาชีวิตและงานการเผยแผ่พุทธศาสนาของพระภิกษุวิสุทธาจารย์ (ทองใบ ปกสสุโร) พบว่า พระภิกษุวิสุทธาจารย์ (ทองใบ ปกสสุโร) ด้านเทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น ท่านดำเนินตามอย่างของพระพุทธเจ้า คือ เริ่มการสอนจากเรื่องง่ายๆ เรื่องใกล้ตัวไปสู่เรื่องยากและกล่าวลุ่มลึกไปตามลำดับ แต่เทคนิคที่เป็นจุดเด่นของท่านคือการประยุกต์หลักธรรมคำสอนให้เข้าใจง่าย สอนตามอัธยาศัย เพื่อให้เหมาะกับจริตนิสัยของผู้ฟัง และได้นำคำสอนของท่านไปปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตแบบพึ่งพาตนเองได้ อยู่ร่วมกับธรรมชาติและรู้จักการอนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งจะทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับ จารัญญ กาอินทร์ (จารัญญ กาอินทร์, 2539: บทคัดย่อ) ได้กล่าวในวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา” ว่าการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ควรมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งมีหลักการที่ควรยึดถือเป็นแนวทางการสอน ดังนี้ 1) การสอนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้แก่ วัยของนักเรียน ความสนใจของผู้เรียน พื้นฐานทางครอบครัว สภาพแวดล้อม สถิติปัญญาเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเรียนพระพุทธศาสนา 2) การสอนพระพุทธศาสนา ต้องใช้วิธีสอนหลายๆ วิธี และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด 3) การสอนพระพุทธศาสนาต้องให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ควบคู่กับการปฏิบัติ และต้องให้นักเรียนอภิปรายหาแนวทางที่ดีที่สุดในการนำหลักธรรมไปสู่การปฏิบัติ 4) การสอนพระพุทธศาสนา ต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ

3. ด้านทรัพยากรบุคคล ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพระสังฆาธิการและทีมงานออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสถานที่อื่นๆ อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 และด้านพระสังฆาธิการและทีมงานออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสถานที่ราชการต่างอำเภอ ครบตามจำนวนรูปที่ได้รับกิจนิมนต์ ค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.40 สอดคล้องกับ ศิริพร แยมินิล และคณะ (ศิริพร แยมินิล และคณะ, 2548: 88-92) ได้ศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรมศึกษาเฉพาะกรณี วัดปัญญานันทาราม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สรุปได้ว่า ได้สร้างตามเจตนารมณ์ของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) คือ สร้างพระ สร้างคน สร้างเยาวชนของชาติ สร้างศาสนทายาทให้มีชีวิตอยู่ในโลกอย่างถูกต้อง ให้มีชีวิตเรียบร้อยตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อไม่ให้ตกไปในอำนาจวัตถุนิยมมากเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับ พระธวัช ธนิสสุโร (พระธวัช ธนิสสุโร, 2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาชีวิตและงานการเผยแผ่พุทธศาสนาของพระภิกษุวิสุทธาจารย์ (ทองใบ ปกสสุโร) พบว่า พระภิกษุวิสุทธาจารย์ (ทองใบ ปกสสุโร) ท่านเป็นลูกชาวนา อนาคตก็คือกรรมกร เป็นชาวไร่ชาวนาต่อไป แต่ด้วยแรงผลักดันโดยอุปนิสัยเป็นคนเรียบร้อย ใฝ่ธรรม จึงได้เข้ามาศึกษาบวชเรียนในพระพุทธศาสนา และได้แรงดลบันดาลใจจากพระอาจารย์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบหลายท่าน คือ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร) วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ พระ

พรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันตภิกขุ) วัดชลประทานรังสฤษฎ์, พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) วัดสวนโมกขพลาราม เป็นต้น และสอดคล้องกับ กำพล สิงห์รัตน์ (กำพล สิงห์รัตน์, 2545) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรซึ่งมีอัตรากำลังไม่เพียงพอ การแบ่งแยกบทบาทภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ชัดเจนซ้ำซ้อนกัน

4. ด้านอุปกรณในการเผยแผ่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านประเภทสิ่งพิมพ์พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.40และด้านอุปกรณในการเผยแผ่อื่นๆ ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.10 สอดคล้องกับ ญฐนนท์ ปรกาศสันติสุข (ญฐนนท์ ปรกาศสันติสุข, 2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแผ่ธรรม หลักการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญา และสันติสุขพบว่า จากความคิดเห็นของวิทยากรจำนวน 20 คน (ร้อยละ 62.5) และผู้เข้าอบรมจำนวน 226 คน (ร้อยละ 69.8) ภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจและประสิทธิผลของการสื่อสารเผยแผ่ธรรมในพระพุทธศาสนาพบว่าเกิดประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแผ่ธรรม หลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข เนื่องจากผู้ส่งสารอันได้แก่ คุณแม่ ดร.สิริ กิรินชัย และวิทยากรสามารถโน้มน้าวใจผู้รับสาร/ผู้เข้าอบรมให้คล้อยตามเนื้อหาธรรมะธรรมะโดยการใช้สื่อต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพจนทำให้ผู้รับสารเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการรู้และสำนึก อารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเป็นไปในทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของระดับเจตนาในการรักษาศีล 5 และงดเว้นอบายมุขหรือสิ่งเสพติด เช่น สุรา บุหรี่ ยาบ้า กัญชา โคเคน เล่นการพนัน เที่ยวกลางคืน พบว่า ก่อนเข้าอบรมค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับตงวันได้มากซึ่งเท่ากับ 4.66 หลังเข้าอบรมค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับเดิมแต่มีค่าเฉลี่ยสูงเพิ่มขึ้นเท่ากับ 4.18 ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาสนั่น อุดตมเสฏฐ (พระมหาสนั่น อุดตมเสฏฐ, 2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมทูต ผลการวิจัยพบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทเจ้าที่มีความเจริญแพร่หลายได้นั้น เพราะพระองค์ทรงประกอบด้วยคุณสมบัติในฐานะผู้เผยแผ่ทั้งในด้านพระจริยาวัตรและเทคนิควิธีการเผยแผ่ สื่อการสอนของพระองค์เป็นสื่อธรรมชาติที่หาได้ง่ายและถึงความรู้สึกของผู้ฟังได้ดี

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็คือการสื่อสารธรรมะ ให้คนได้เข้าถึงธรรมะ ความจริงแล้วพระพุทธศาสนาก็มีหลักการและรูปแบบการเผยแผ่ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แต่ก็ควรจะรู้ถึงหลักการสื่อสารแบบปัจจุบันที่มีแนวความคิดแบบตะวันตกด้วย เพราะโลกได้เปลี่ยนไปมา กระแสวัฒนธรรมของตะวันตกมีอิทธิพลต่อชาวโลกมาก ควรได้มีการประยุกต์ให้เหมาะสมกับปัจจุบัน เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนใจ อันเป็นเหตุให้เขาได้ประพฤติปฏิบัติตาม ไม่สอดคล้องกับ วรเทพ เวียงแก (วรเทพ เวียงแก, 2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของนักศึกษาบรรพชิตมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2549: ศึกษาเฉพาะกรณี วิทยาเขต

อีสาน จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละด้านของปัจจัยที่มีผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของนักศึกษา ได้แก่ ด้านการบรรยายธรรมและด้านการจัดทำเอกสาร และใช้สื่อต่างๆ อยู่ในระดับน้อย

5. ด้านงบประมาณ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.09 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทรัพย์สินอื่นๆ ที่ได้จากเอกชนหรือประชาชน ค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.25 และด้านทรัพย์สินอื่นๆ ที่ได้จากรัฐบาล ค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.75 สอดคล้องกับกำพล สิงห์รัตน์ (กำพล สิงห์รัตน์, 2545: 99) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงบประมาณ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง มีสาเหตุและปัจจัยมาจากกระบวนการจัดสรรงบประมาณ ไม่น่าหลักเกณฑ์ในการเฉลี่ยจัดสรรให้ทุกอำเภอได้อย่างเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ปัจจัยที่เป็นปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ คือ

1) ด้านอุดมการณ์

1.1) ต้องสร้างจิตสำนึกและความต้องการให้แก่พระสังฆาธิการเพื่อให้เกิดการตระหนัก และมีความมุ่งมั่นในการเผยแผ่ โดยสร้างแรงจูงใจภายใน

1.2) ควรมีการพบปะและเยี่ยมเยียน เพื่อให้กำลังใจในการแลกเปลี่ยนพูดคุยถึงแนวทาง และสถานการณ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2) ด้านเทคนิควิธีการเผยแผ่

2.1) พระสังฆาธิการต้องทำตนเป็นตัวอย่างในด้านความมีคุณธรรมให้มากขึ้น

2.2) ควรมีการอบรมเทคนิควิธีการในการใช้นิทาน อุปมาเปรียบเทียบ ถ้อยคำ การปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในการเผยแผ่แก่พระสังฆาธิการ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้มากขึ้น

3) ด้านทรัพยากรบุคคล

3.1) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรเปิดหลักสูตรสอนทางปริยัติธรรม โดยจะเปิดการอบรมระยะสั้นและระยะยาวก็ได้ เพื่อให้พระภิกษุได้พัฒนาตนให้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป และเอื้อต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

3.2) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรมีการติดตามประเมินผลเกี่ยวกับ การเผยแผ่ให้กับพระสังฆาธิการ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบปัญหาและแนวทางการแก้ไข เพื่อการวางแผนการเผยแผ่ให้ดียิ่งขึ้น

4) ด้านอุปกรณ์ในการเผยแพร่

4.1) ควรให้ทุนเพื่อซื้ออุปกรณ์ในการเผยแพร่ จะเป็นเงินจากคนผู้มีจิตศรัทธา หรือให้ทุนสำหรับการเขียนบทความต่างๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจในการผลิตอุปกรณ์ในการเผยแพร่

4.2) ควรมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการเผยแพร่ ทั้งภาครัฐ/เอกชน และ ชุมชน และเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเผยแพร่ให้มากขึ้น

5) ด้านงบประมาณ

5.1) ควรทำโครงการเพื่อเสนอต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ และสร้างเครือข่ายในการจัดหาทุนเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา หรือจากการนำเสนอข้อมูลที่มีผลต่อเอกชนหรือประชาชน เพื่อจะได้รับการสนับสนุนทรัพยากรอื่นๆ ให้มากขึ้น

5.2) ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อรวบรวมหรือสมทบทุนตามโครงการเผยแพร่โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่แน่ชัด เพื่อให้มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเรื่อง อุดมการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อ การเผยแพร่พระพุทธศาสนา
2. ควรวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาเทคนิควิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนา
3. ควรวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

บรรณานุกรม

ภาษาบาลี

ช.ธ.อ. (บาลี) 2/149-151.

ที.ม. (ไทย) 4/32/40.

ที.ม. (บาลี) 4/32/38.

พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์ ข้อ 247.

ม.ม. (ไทย) 13/387/481.

อง.จตุกก.21/111/237.

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2550). **แผนพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมเสริมสร้างความ
สมานฉันท์ตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุข พุทธศักราช 2551**. พิมพ์
ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กำพล สิงห์รัตน์. (2545). **การบริหารงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง**. การศึกษา
ค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. 2545.

- จารย์ กาอินทร์. (2539). **ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น: กรณีศึกษาโรงเรียนในอำเภอเมืองปาน จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ศีลศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชาญชัย อาจิสมาจาร. (2547). **หลักการสอนทั่วไป**. กรุงเทพฯ: บริษัทรวมสาส์น (1977) จำกัด).
- ณัฐนันท์ ประกายสันติสุข. (2541). **ศึกษาประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะ หลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงศักดิ์ พลตาหาญ (2543). **การพัฒนาระบบการเงินของสถาบันราชภัฏเลย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธานี กลิ่นเกสร. (2536). **ผลการฝึกอบรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาhiriโอตตปเปและทัศนคติต่อพุทธศาสนาของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคพัทลุง**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2549). **ในการเผยแผ่พุทธศาสนา**. กรุงเทพฯ: บริษัท แปดสิบเจ็ด (2545) จำกัด.
- พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณโณ). (2546). **คนไทยกับงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- พระธวัช ธนีสโร (อินทะไชย). (2549). **การศึกษาชีวิตและงานการเผยแผ่พุทธศาสนาของพระภิกษุท้าวสุทธาจารย์ (ทองใบ ปภสฺสโร)**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดสามารถ ธมธโร (ชีวะพุกษ์). (2549). **บทบาทการเผยแผ่พุทธศาสนาของพระอุบาลี ญูปมาจารย์ (ปัญญา อินทปญโญ)**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาทองเลื่อน ทกขโย. (2548). **วารสารบัณฑิตศาสน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาสนั่น อุดมแสงฐิ (ประเสริฐ). (2549). **กระบวนการเผยแผ่พุทธธรรมของพระธรรมทูต: ศึกษาเฉพาะกรณี พระธรรมทูตอำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวรมนี (ประยูร ปรุฑโต). (2527). **สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.

ว าร ส าร ๓ ๔ ๕ ๖ ๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

พระวุฒิกุลกรณ วุฒิกุลกรณ (พรมพิมพ์). (2543). ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรม ของพระ
ราชวรมุนี (ประยูร ธมมจิตโต). วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วรเทพ เวียงแก้ว. (2549). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของนักศึกษา
บรรพชิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2549: ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยาเขตอีสาน
จังหวัดขอนแก่น. สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

วสิน อินทสระ. (2536). การเผยแผ่ศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 1. โรงพิมพ์กิตติวรรณ, กรุงเทพฯ.

ศิริพร แยมนิล ดร. และคณะ. (2548). ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาและเผยแผ่ศาสนธรรมศึกษา
เฉพาะกรณี วัดปัญญานันทาราม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. รายงานการวิจัย
โครงการนำร่องการจัดการศึกษาและเผยแผ่ศาสนธรรมในพระพุทธศาสนา สำนักเลขาธิการ
สภาการศึกษา สกศ.อันดับที่ 74/2548. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพ
พิมพ์.

ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทย Electoral system with Thai Politics

บุรฉัตร จันทร์แดง, คมสันต์ บุพตา, ภาวัต พัฒนนิภากร,
สัณญา เคนาภูมิ, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร

Burachat Jandaeng, komsan Bupata, Phawat Phattananipakorn,
Sanya Kenaphoom, Saowaluk Kosolkittiamporn
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Author for Correspondence: Email : champdh999@gmail.com

บทคัดย่อ

ประเทศไทยได้ใช้ระบบการเลือกตั้งมาแล้วหลายรูปแบบ ทั้งแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ แบบแบ่งเขต เบอร์เดียว แบบมีและไม่มีบัญชีรายชื่อ แบบบัญชีรายชื่อเดียวและแบบบัญชีสัดส่วน ซึ่งการเลือกตั้งสองแบบนี้ เริ่มใช้มาตั้งแต่รัฐธรรมนูญปี 2540 นอกจากนี้ยังมีเงื่อนไขอื่นๆ เช่น แบบกำหนดและไม่กำหนดให้ผู้สมัครต้องสังกัดพรรคการเมือง แบบควบรวมพรรคได้และห้ามควบรวมพรรคที่มีผู้แทนเข้าด้วยกันกับแบบให้ผู้แทนเปลี่ยนพรรคได้และห้ามเปลี่ยนพรรคสังกัด ต้องยอมรับว่าไม่มีระบบการเลือกตั้งใดหรือข้อกำหนดใดจะสมบูรณ์แบบที่สุด การจะเลือกใช้ระบบเลือกตั้งใด จึงเป็นความท้าทายในการยกร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องคำนึงถึงบริบทต่างๆ เพื่อออกแบบระบบการเลือกตั้งที่เหมาะสมกับประเทศไทยให้มากที่สุด

คำสำคัญ : ระบบการเลือกตั้ง, การเมืองไทย

Received: 10/01/62 Revised 18/01/62 Accepted: 18/01/62

Abstract

Thailand has used electoral system several forms. Both zoning and zoning by phone number, and no one has the roster. A list of accounts and different proportions. The election of these two Starting from 1997 Constitution also contains other terms such as scheduled and the candidate must belong to a political party. A merger and the merger may not have representatives at the party together with the representatives of the party has changed and not allowed to change party affiliation. I agree that no electoral system is perfect or any terms. The system will

use any election. It is a challenge to the constitution. Which must be considered in context the electoral system designed to fit in as much as possible.

Keyword : Electoral system, Thai Politics.

บทนำ

จากหลักการที่ว่าระบบการเมืองจะเป็นอย่างไร ให้พิจารณาจากระบบเลือกตั้ง เพราะการเลือกจะนำระบบ เลือกตั้งแบบใดมาใช้จะส่งผลต่ออนาคตทางการเมืองของประเทศ ซึ่งรวมถึงปรากฏการณ์ทางการเมืองของสถาบันทางการเมืองและกระบวนการทางการเมืองที่เกิดขึ้นมาภายหลังการเลือกตั้งที่ใช้ระบบนั้น เพราะระบบเลือกตั้งจะทำหน้าที่คัดสรรนักการเมืองซึ่งจะมีผลสำคัญต่อการได้ระบบการเมืองที่ดีหรือไม่ดีมีเสถียรภาพหรืออ่อนแอ มีประสิทธิภาพหรือล้มเหลวด้วยเหตุนี้ประเทศต่างๆ จึงพยายามออกแบบ คิดค้น หรือทำการคัดเลือกระบบเลือกตั้งที่สามารถแก้ไขปัญหาของประเทศตนได้โดยพิจารณาจากบริบทหรือประสบการณ์ของประเทศตนเป็นพื้นฐานสำคัญ

การเลือกระบบเลือกตั้งที่เหมาะสมจึงเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูประบบการเมือง เพราะการเลือกระบบ เลือกตั้งเป็นการตัดสินใจระดับโครงสร้างที่สำคัญสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม เป็นเรื่องสำคัญที่จะตระหนัก ว่า ระบบเลือกตั้งหนึ่ง ไม่จำเป็นว่าจะใช้ได้เหมือนกันในประเทศที่ต่างกัน แม้ว่าจะมีประสบการณ์ร่วมกันบ้างในภูมิภาคต่างๆ ของโลก แต่ผลของระบบเลือกตั้งชนิดใดชนิดหนึ่งจะขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมและการเมืองซึ่งนำระบบนั้นไปใช้

ระบบการเลือกตั้งระบบใดระบบหนึ่ง ไม่อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถาบันการเมืองลักษณะเดียวกันในรัฐแต่ละรัฐได้ แม้ว่ารัฐส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน แต่ผลของระบบการเลือกตั้งแต่ละระบบขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมและบริบทของการเมืองของรัฐที่นำระบบการเลือกตั้งนั้นไปใช้เป็นสำคัญ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระบบการเลือกตั้งของรัฐแต่ละรัฐ เช่น โครงสร้างทางสังคม ค่านิยมของประชาชน ศาสนา ชาติพันธุ์ เชื้อชาติ ภูมิภาค ภาษา หรือชนชั้น เป็นต้น การออกแบบระบบการเลือกตั้งของไทย จึงต้องพิจารณาก่อนว่าบริบททางสังคมและการเมืองของราชอาณาจักรไทยควรมีต่อนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารที่มีลักษณะแบบใด และระบบการเลือกตั้งระบบใดที่จะเอื้อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้มากที่สุด

ระบบเลือกตั้งแบบผู้แทนเขตและแบบบัญชีรายชื่อที่ประเทศไทยใช้ระหว่างปี 2540 จนถึงปี 2557 ซึ่ง วางระบบโดยการตัดผู้แทนแบบบัญชีรายชื่อจากพรรคการเมืองที่ได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละห้าออกไป และให้พรรคการเมืองที่ได้คะแนนเสียงมากกว่าร้อยละห้า ได้ผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อแยกต่างหาก จากจำนวนผู้แทนเขตเป็นหลักเกณฑ์ที่เรียกว่า “ผู้ชนะได้ทั้งหมด” (Winner

takes all) ซึ่งเป็นการ “เสริมพลัง” ให้แก่พรรคการเมืองพรรคใหญ่ เพราะเป็นธรรมชาติที่ผู้ลงคะแนนจะลงคะแนนให้พรรคเดียวกันทั้งในแบบเขตและแบบบัญชีรายชื่อ จึงทำให้พรรคการเมืองที่ได้คะแนนเสียงจากแบ่งเขตมากอยู่แล้ว ก็จะได้ผู้แทนในระบบบัญชีรายชื่อเพิ่มเติมเข้าไป และขณะเดียวกันเป็นการลดหรือกีดกันผู้แทนพรรคการเมืองขนาดกลาง หรือขนาดเล็ก ซึ่งทำให้ประชาชนกลุ่มหนึ่งที่นิยมพรรคการเมืองขนาดกลางหรือเล็กไม่มีผู้แทนของตนเข้าไปนั่งในสภาผู้แทนราษฎรเลย

การที่ระบบเลือกตั้งที่คิดจำนวนผู้แทนจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและบัญชีรายชื่อแยกกันนี้เอง ที่ทำให้ในสภามีผู้แทนจากพรรคการเมืองพรรคใหญ่เกินกว่าจำนวนแท้จริงที่ประชาชนต้องการ ผู้แทนจากพรรคการเมืองนั้นๆ (Over Representation) และปราศจากผู้แทนจากพรรคการเมืองพรรคเล็กต่างๆ ที่ในความเป็นจริงยังมีประชาชนส่วนหนึ่งต้องการจะได้มีผู้แทนของตนอยู่ในสภาอยู่บ้าง (Under Representation) จึงเป็นระบบการเมืองแบบผู้แทนที่ไม่เป็นธรรม (Unfair Representation) เนื่องจากไม่มีผู้แทนของประชาชนทุกกลุ่มเข้าไปทำหน้าที่ ทำให้เกิดการเสียสมดุลในระบบการเมืองและนำไปสู่การเผด็จการทางรัฐสภาได้ในที่สุด

ระบบเลือกตั้ง

ระบบเลือกตั้ง คือ การแปลงคะแนนเสียงที่ได้จากการเลือกตั้งทั่วไปให้กลายเป็นที่นั่ง ที่ได้มาโดยพรรคการเมืองและผู้สมัครตัวแปรสำคัญคือสูตรการเลือกตั้งที่ใช้ (นั่นคือจะใช้ระบบใดระหว่างระบบคะแนนน้ำ/เสียงข้างมาก ระบบสัดส่วน ระบบผสม หรือระบบอื่นๆ และจะใช้สูตรคณิตศาสตร์ใดในการคำนวณการจัดสรรที่นั่ง) โครงสร้างของบัตรเลือกตั้ง (นั่นคือผู้ลงคะแนนจะลงคะแนนให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง และผู้ลงคะแนนจะทำการเลือกหนึ่งเดียวหรือการเลือกเป็นชุดตามลำดับความชอบ) และขนาดของเขตเลือกตั้ง (ไม่ใช่จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตเลือกตั้ง แต่หมายถึงจำนวนผู้แทนที่จะได้รับเลือกตั้งเข้าไปนั่งในองค์กรนิติบัญญัติจากเขตเลือกตั้งนั้น) นอกจากนี้การเลือกระบบเลือกตั้งมีอิทธิพลต่อวิธีการปักปันเขตเลือกตั้ง การจัดทำทะเบียนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การออกแบบบัตรเลือกตั้ง การนับคะแนนเสียง และอีกหลายแง่มุมของกระบวนการเลือกตั้ง (แอนดรูว์เรย์โนลด์สและคณะ, 2555: 6) ระบบเลือกตั้งทั่วโลกมีอยู่หลายระบบ ซึ่งเป็นไปตามบริบทของสภาพการเมืองของแต่ละประเทศ

ระบบการเลือกตั้งหลักๆ ที่มีอยู่ทั่วไปในรัฐต่างๆ ทั่วโลก เช่น

1. ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนที่ใช้บัญชีรายชื่อ (List Proportional Representation System)

ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนที่ใช้บัญชีรายชื่อ เป็นระบบที่ให้พรรคการเมืองเสนอรายชื่อของผู้รับสมัครรับเลือกตั้งแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งแบบเขตเดียวหลายเบอร์ ซึ่งผู้มี

สิทธิเลือกตั้งมีสิทธิลงคะแนนให้แก่พรรคการเมืองพรรคหนึ่ง โดยจำนวนผู้แทนราษฎรจะเป็นไปตามสัดส่วนของส่วนแบ่งคะแนนเสียงทั้งหมดที่พรรคการเมืองนั้นได้รับในเขตเลือกตั้งตามลำดับที่เรียงในบัญชีรายชื่อ

2. ระบบเลือกตั้งแบบเสียงข้างมาก (Majority or Plurality System)

ระบบการเลือกตั้งแบบคะแนนเสียงข้างมาก ใช้การลงคะแนนแบบเขตเดียวเบอร์เดียว โดยมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นศูนย์กลาง ผู้ลงคะแนนจะได้รับรายชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อที่จะเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจำนวนหนึ่งคน ผู้แทนราษฎรในแต่ละเขตจึงเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งสูงกว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งคนอื่นๆ

3. ระบบการเลือกตั้งแบบเลือกตั้งสองรอบ (Two-Round System)

ลักษณะสำคัญของระบบการเลือกตั้งแบบเลือกตั้งสองรอบ คือ การจัดการเลือกตั้งสองครั้ง ซึ่งการจัดการเลือกตั้งรอบแรกกับรอบที่สองมักจะมีระยะเวลาห่างกันประมาณหนึ่งหรือสองสัปดาห์ การเลือกตั้งรอบแรกจัดขึ้นลักษณะเดียวกับการเลือกตั้งแบบคะแนนเสียงข้างมาก แต่ในกรณีที่ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดหรือพรรคการเมืองใดได้เสียงข้างมากเด็ดขาดในการเลือกตั้งรอบแรก ก็จะมีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งรอบที่สอง ผู้แทนราษฎรในแต่ละเขตจึงเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับเสียงข้างมากจากการเลือกตั้งรอบที่สอง

4. ระบบการเลือกตั้งแบบคู่ขนาน (Parallel System)

ระบบการเลือกตั้งแบบคู่ขนาน มีองค์ประกอบของการเลือกตั้งทั้งแบบสัดส่วนและแบบคะแนนเสียงข้างมาก แต่ระบบการเลือกตั้งแบบคู่ขนานจะไม่มี การชดเชยความไม่เป็นสัดส่วนของการเลือกตั้งแบบคะแนนเสียงข้างมาก โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะได้รับบัตรเลือกตั้งใบเดียวซึ่งใช้ลงคะแนนให้ทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมือง หรืออาจได้รับบัตรเลือกตั้งสองใบโดยใบหนึ่งใช้เลือกผู้แทนในระบบเสียงข้างมากและอีกใบหนึ่งใช้เลือกผู้แทนในระบบสัดส่วน

5. ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนที่มีสมาชิกแบบผสม (Mixed System)

ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนที่มีสมาชิกแบบผสม เป็นระบบการเลือกตั้งที่น่าข้อดีของระบบคะแนนเสียงข้างมากและระบบตัวแทนแบบสัดส่วนมารวมกัน โดยมีระบบการเลือกตั้งสองระบบที่ใช้สูตรต่างกัน ดำเนินการควบคู่กันไป ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนเดียวก็มีสิทธิลงคะแนนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งภายใต้ระบบทั้งสอง ซึ่งผลการเลือกตั้งจากทั้งสองระบบจะมีการเชื่อมโยงกันโดยการจัดสรรที่นั่ง ผลการเลือกตั้งในส่วนของการเลือกตั้งแบบสัดส่วนขึ้นอยู่กับผลการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตของระบบคะแนนเสียงข้างมากเพื่อชดเชยความไม่เป็นสัดส่วน

ทั้งนี้ ความแตกต่างของระบบการเลือกตั้งในระบบต่างๆ จะมีผลกระทบต่อลักษณะความเป็นตัวแทนของผู้แทนราษฎรในสภา บทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของระบบการเลือกตั้ง จึงเกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งและความตึงเครียดในสังคม ยกตัวอย่างเช่น การใช้ระบบการเลือกตั้งเป็น

มาตรการส่งเสริมการเป็นตัวแทนของชนกลุ่มน้อยหรือผู้ด้อยโอกาส และการใช้ระบบการเลือกตั้งเป็นมาตรการส่งเสริมให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็ง เป็นต้น ในกรณีที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าระบบการเลือกตั้งขาดความเที่ยงธรรม ไม่เอื้อให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ มีตัวแทนในรัฐสภาเพื่อมีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติ หรือฝ่ายค้านรู้สึกว่าการเมืองของตนไม่มีโอกาสชนะการเลือกตั้งในอนาคตแล้ว ชนกลุ่มน้อย ผู้ด้อยโอกาสในสังคม หรือพรรคการเมืองฝ่ายค้าน อาจรู้สึกว่าการบังคับให้ต้องใช้วิธีการที่ไม่เป็นประชาธิปไตย เช่น การ เหยียดหน้าหรือการใช้ความรุนแรง เป็นต้น การเลือกรูปแบบการเลือกตั้งจึงเป็นตัวกำหนดการลงคะแนนที่มีผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ต่อชนกลุ่มน้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

ข้อดีและข้อเสียของระบบการเลือกตั้งระบบต่างๆ

ระบบการเป็นตัวแทนแบบสัดส่วนที่ใช้บัญชีรายชื่อ

ข้อดี คือ ความเป็นสัดส่วน, การรวมตัวแทนของประชาชนจากทุกฝ่าย, การเป็นตัวแทนของเสียงข้างน้อย, คะแนนสูญเสียไปมีน้อย, ผู้แทนสตรีมีโอกาสได้รับการเลือกตั้งง่ายขึ้น, ไม่มีความจำเป็นในการปักปันเขต, ไม่จำเป็นต้องมีการเลือกตั้งซ่อม, สะดวกในการใช้สิทธิออกเขต, จำกัดการเติบโตของภูมิภาคที่มีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียว, อัตราการใช้สิทธิเลือกตั้งมักสูงกว่า

ข้อเสีย คือ ขาดความเป็นตัวแทนทางภูมิศาสตร์, ประเด็นความรับผิดชอบทางการเมือง, ขาดการสนับสนุนผู้นำฝ่ายบริหารจากฝ่ายนิติบัญญัติ, การเกิดรัฐบาลผสมหรือรัฐบาลเสียงข้างน้อยมักเกิดขึ้นง่ายกว่า, ทำให้พรรคการเมืองมีอำนาจมากขึ้น, อาจนำไปสู่การมีพรรคการเมืองที่มีความคิดสุดโต่ง

ระบบคะแนนเสียงข้างมาก

ข้อดี คือ ความเป็นตัวแทนทางภูมิศาสตร์เด่นชัด, ทำให้เกิดความรับผิดชอบทางการเมืองได้ง่ายขึ้น, ง่ายต่อการทำความเข้าใจ, ให้ผู้ลงคะแนนมีการเลือกที่ชัดเจน, ส่งเสริมให้พรรคฝ่ายค้านดำเนินการได้อย่างสอดคล้องกัน, กีดกันพรรคการเมืองที่มีความคิดสุดโต่งออกไปได้, เอื้อให้ผู้ลงคะแนนสามารถเลือกได้ระหว่างผู้สมัคร, มีการสนับสนุนผู้นำฝ่ายบริหารจากฝ่ายนิติบัญญัติ, มีโอกาสมากกว่าที่จะได้รัฐบาลเสียงข้างมากในรัฐสภา

ข้อเสีย คือ กีดกันพรรคเสียงข้างน้อยออกไป, กีดกันชนกลุ่มน้อยออกไป, กีดกันสตรีออกไป, มีคะแนนเสียงสูญเสียไปมาก, มักจะต้องมีการเลือกตั้งซ่อม, ต้องมีการปักปันเขตเลือกตั้ง, การจัดให้มีการเลือกตั้งนอกเขตทำได้ยาก

ระบบคู่ขนาน

ข้อดี คือ การรวมตัวแทนของประชาชนทุกฝ่าย, การเป็นตัวแทนของเสียงข้างน้อย, มีการแบ่งแยกระหว่างพรรคการเมืองน้อยกว่าระบบการเป็นตัวแทนแบบสัดส่วนการใช้บัญชีรายชื่อ,

อาจเป็นทางเลือกที่ตกลงกันได้ง่ายกว่าทางเลือกอื่น, ทำให้เกิดความรับผิดชอบทางการเมืองได้ง่ายขึ้น, คะแนนเสียงสูญเปล่าน้อย

ข้อเสีย คือ เป็นระบบซับซ้อนยุ่งยาก, ต้องมีการปักปันเขตเลือกตั้ง, มักจะต้องมีการเลือกตั้งซ่อม, อาจทำให้ผู้แทนราษฎรแบ่งออกเป็นสองชนชั้น, การลงคะแนนเชิงยุทธศาสตร์, จัดการให้มีการลงคะแนนนอกเขตได้ยากกว่าระบบการเป็นตัวแทนแบบสัดส่วนที่ใช้บัญชีรายชื่อ, ไม่มีหลักประกันความเป็นสัดส่วนโดยรวม

ระบบสัดส่วนที่มีสมาชิกแบบผสม

ข้อดี คือ ความเป็นสัดส่วน, การรวมตัวแทนประชาชนจากทุกฝ่าย, มีความเป็นตัวแทนทางภูมิศาสตร์, ทำให้เกิดความรับผิดชอบทางการเมืองได้ง่ายขึ้น, คะแนนเสียงสูญเปล่าน้อย, อาจเป็นทางเลือกที่ตกลงกันได้ง่ายกว่าทางเลือกอื่น

ข้อเสีย คือ เป็นระบบซับซ้อนยุ่งยาก, ต้องมีการปักปันเขตเลือกตั้ง, มักจะต้องมีการเลือกตั้งซ่อม, อาจทำให้ผู้แทนราษฎรแบ่งออกเป็นสองชนชั้น, จัดการให้มีการลงคะแนนนอกเขตได้ยากกว่าระบบการเป็นตัวแทนแบบสัดส่วนที่ใช้บัญชีรายชื่อ

ระบบการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยมีคุณลักษณะและองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญดังนี้

1. มีการจัดการเลือกตั้งที่สุจริต เที่ยงธรรม และสม่ำเสมอ
2. ทุกคะแนนเสียงมีคุณค่าเท่าเทียมกัน
3. สะท้อนเจตจำนงของเสียงข้างมาก
4. ผลประโยชน์ของเสียงข้างน้อยได้รับการพิจารณา
5. สิทธิในการเลือกตั้งเป็นของประชาชนอย่างเสมอภาคและทั่วถึง
6. มีระบบการลงคะแนนเสียงที่น่าเชื่อถือและประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก

การปฏิรูปการเลือกตั้งในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้ผ่านรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งนำความเปลี่ยนแปลงแบบมหัศจรรย์ มาสู่ภูมิทัศน์ทางการเมือง การปฏิรูปรวมถึงการให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เป็นเอกเทศเพื่อดูแล และบริหารการเลือกตั้ง กฎระเบียบใหม่ๆ ที่ใช้ในการจัดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกรัฐสภากับคณะรัฐมนตรี และการให้มีวุฒิสภาที่มาจากเลือกตั้งเป็นครั้งแรกในประเทศไทย รัฐธรรมนูญยังได้ยกเลิกระบบเลือกตั้งแบบคะแนนเสียงเป็นพวง (คพ.) ซึ่งได้ใช้ในการเลือกตั้งของไทยมาหลายสมัย แล้วแทนที่ด้วยระบบคู่ขนานที่ประกอบด้วยระบบ คนช. กับ คสช. (อัลเลน ฮิกกิน.)

ก่อนการปฏิรูปในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยใช้ระบบ คพ. เพื่อเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนวุฒิสมาชิกมาจากการแต่งตั้งทั้งหมด เขตเลือกตั้งของประเทศถูกแบ่งออกเป็น เขตที่มีขนาดหนึ่งที่นั่ง สองที่นั่ง และสามที่นั่ง โดยเขตเลือกตั้งส่วนใหญ่มี ส.ส. ได้มากกว่าหนึ่งคน จำนวนที่นั่งได้จัดสรรเป็นรายจังหวัดตามสัดส่วนของประชากร ผู้ลงคะแนนลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครมากกว่าลงให้แก่พรรค และสามารถลงคะแนนให้ผู้สมัครได้หลายคนเท่าที่มีในเขตเลือก ดังนั้น ผู้ลงคะแนนไม่อาจลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งได้มากกว่าหนึ่งคะแนน แต่อาจกระจายคะแนนให้แก่ผู้สมัครจากต่างพรรคก็ได้ ทั้งยังอาจออกเสียงบางส่วน โดยเลือกผู้สมัครบางคนและไม่เลือกจนครบตามสิทธิที่มีก็ได้ พรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครเต็มจำนวนที่นั่งสำหรับเขตเลือกตั้งที่ต้องการส่งผู้สมัคร (ตัวอย่างเช่น ส่งผู้สมัครสามคนในเขตเลือกตั้งที่ให้เลือกได้สามเบอร์) ที่นั่งสำหรับผู้ชนะการเลือกตั้งมีตั้งแต่ หนึ่ง สอง หรือสามที่ ตกแก่ผู้ที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุดบนฐานของคะแนนนำ

ระบบคะแนนเสียงเป็นพวงของไทยมีนัยที่สำคัญต่อระบบพรรคอย่างน้อยสองประการ เขตเดียวหลายเบอร์มีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดพรรคขึ้นหลายพรรคในแต่ละเขตเลือกตั้ง ซึ่งจะทำให้เกิดพรรคจำนวนมากขึ้นในสภา จำนวนเฉลี่ยของพรรคระดับชาติที่มีประสิทธิภาพระหว่าง ปี พ.ศ. 2518 และ พ.ศ. 2539 มีมากกว่า 6 พรรค จึงไม่น่าแปลกที่ไม่มีพรรคใดได้เสียงข้างมาก และจำเป็นต้องมีรัฐบาลผสมหลายพรรค รัฐบาลผสมเหล่านี้โดยทั่วไปไม่เด็ดขาดและมักมีอายุสั้น นักปฏิรูปหวังว่า การเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งจะนำมาซึ่งการลดจำนวนพรรค และการลดความไม่ยั่งยืน แข่งขัน และไม่มีเสถียรภาพของรัฐบาล

ประการที่สอง ระบบนี้จับผู้สมัครจากพรรคเดียวกันในเขตเลือกตั้งเดียวกันให้มาสู้กันเอง แม้แต่ละพรรคจะส่งผู้สมัครเป็นทีม ก็มักพบว่าการหาเสียงโจมตีซึ่งกันและกันมากกว่าพยายามให้ผู้ลงคะแนนทุกคนของพรรคสนับสนุนผู้สมัครทุกคนในทีมของพรรค การแข่งขันภายในพรรคเช่นนี้ บั่นทอนคุณค่าของตราสัญลักษณ์ของพรรคที่มีต่อผู้สมัครและผู้ลงคะแนน ตลอดจนมีส่วนทำให้พรรคแตกแยกและไม่เป็นปึกแผ่น สิ่งหนึ่งที่สะท้อนภาวะการณ์เช่นนี้คือ การย้ายเข้า-ย้ายออกจากพรรคก่อนการเลือกตั้งทุกครั้ง และข้อครหาทางการเมือง เรื่องเงินตราก็ตามมา การแข่งขันกันภายในพรรค ตราสัญลักษณ์ของพรรคที่อ่อนแอ และเขตเลือกตั้งซึ่งค่อนข้างเล็ก ล้วนส่งเสริมให้นักการเมืองสร้างสัมพันธและสนองตอบต่อเขตเลือกตั้งที่ค่อนข้างแคบ ในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง การซื้อเสียงช่วยให้ผู้สมัครสร้างสัมพันธกับเขตเลือกตั้งเป็นการส่วนตัว นักการเมืองที่ดำรงตำแหน่งอยู่ จะจัด ‘สินน้ำใจ’ กับสินค้าและบริการพิเศษเฉพาะแก่เขตเลือกตั้งในเขตของตน มักจะเลยที่จะใส่ใจต่อนโยบายที่กว้างกว่า รวมทั้งต่อความปะติดปะต่อและคล่องตัวของนโยบายของรัฐบาลด้วย ผู้ร่างรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 หวังว่าโดยอาศัยการปฏิรูปการเลือกตั้ง พวกเขาจะสามารถส่งเสริมการพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของพรรค และตราสัญลักษณ์ที่มีความหมายของพรรคและสามารถสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้สมัครและนักการเมืองในอันที่จะสนองตอบต่อองค์รวมของผู้เลือกตั้งที่กว้างในระดับชาติได้

ในปี พ.ศ. 2539 สภาผู้แทนราษฎรได้สนองตอบต่อภาคประชาสังคมที่เรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมืองมายาวนานแล้ว โดยจัดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.- สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ) หนึ่งปีต่อมาหลังจากที่มีการทำประชามติอย่างกว้างขวาง และในท่ามกลางวิกฤติทางเศรษฐกิจที่ขยายวงเป็นวิกฤติทางการเมืองอย่างรวดเร็ว สสร. ได้นำเสนอร่างรัฐธรรมนูญ และรัฐสภาก็ให้การรับรองหลักสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่คือ การมีวุฒิสภามาจากการเลือกตั้ง และการยกเครื่องระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่หายไปคือการเลือกตั้ง ส.ส. เป็นพวง แบบเขตเดียวหลายเบอร์ผู้ร่างรัฐธรรมนูญคล้ายตามแนวโน้มที่ชัดเจนทุกที โดยจัดให้มีระบบเลือกตั้งแบบคู่ขนานในประเทศไทยเขตเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวจำนวนสี่ร้อยเขตเข้ามาแทนที่แบบเขตเดียวหลายเบอร์ ในเขตเลือกตั้งเหล่านี้ ผู้ลงคะแนนลงคะแนนเดียวให้แก่ผู้สมัครที่ตนชอบ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ยังจัดให้มี ส.ส. กลุ่มที่สองอีก 100 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนที่ใช้ประเทศเป็นเขตเลือกตั้งพรรคการเมืองต้องผ่านเกณฑ์คะแนนขั้นต่ำ ร้อยละ 5 ของคะแนนเสียงแบบบัญชีรายชื่อ เพื่อจะมีสิทธิได้ที่นั่งในกลุ่มนี้ พรรคการเมืองแต่ละพรรคต้องส่งบัญชีรายชื่อผู้สมัครให้ผู้ลงคะแนนพิจารณาเลือก และผู้ลงคะแนนลงคะแนนได้สองเสียง เสียงแรกสำหรับผู้แทนแบบแบ่งเขต และเสียงที่สองสำหรับบัญชีรายชื่อพรรค ที่นั่งในสองกลุ่มไม่เชื่อมโยงกัน ที่นั่งของพรรคในกลุ่มหนึ่งไม่ขึ้นต่อจำนวนที่นั่งที่พรรคมีในอีกกลุ่มหนึ่ง

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ยังได้บัญญัติให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ไทยด้วย ส.ว. มีจำนวนสองร้อยคนมาจากการเลือกตั้งในระบบ คอม. เขตเลือกตั้งมีขนาดตั้งแต่ 1 ที่นั่งไปจนถึง 18 ที่นั่ง ระบบ คอม. ในแบบฉบับของไทยยังได้เพิ่มปมเข้ามาอีก นักปฏิรูปรัฐธรรมนูญต้องการสร้างวุฒิสภาที่อยู่เหนือการเมืองแบบเลือกข้างพรรคการเมืองอย่างยุ่งเหยิง ด้วยเหตุนี้ ส.ว.จึงถูกห้ามโดยรัฐธรรมนูญมิให้เป็นสมาชิกพรรค และไม่อนุญาตให้หาเสียงในการสมัครรับเลือกตั้ง

อะไรคือผลลัพธ์ของการปฏิรูปรัฐธรรมนูญ จากที่ได้อภิปรายไว้ข้างต้น เป้าหมายที่สำคัญเป้าหมายหนึ่งของผู้ร่าง คือ ต้องการลดจำนวนพรรคการเมืองในไทยให้เหลือน้อยลง จึงออกมาเป็นเขตเดียวเบอร์เดียว และเกณฑ์คะแนนขั้นต่ำร้อยละ 5 ในการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อพรรค ปรากฏว่าโดยทั่วไปได้บรรลุเป้าหมายนี้ในการเลือกตั้ง ส.ส. เมื่อปี พ.ศ. 2544 จำนวนพรรคที่มีประสิทธิผลในองค์กรนิติบัญญัติ ได้ลดลงอย่างมากจากจำนวนเฉลี่ย 6.2 พรรคก่อนหน้าปี พ.ศ. 2540 เหลือเพียง 3.1 พรรค ซึ่งสะท้อนถึงการที่จำนวนพรรคที่เข้าแข่งขันแบบเขตเดียว เบอร์เดียวลดลง และถึงการที่การประสานงานของพรรคระหว่างเขตเลือกตั้งดีขึ้น นับเป็นครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ที่พรรคพรรคเดียว ซึ่งจัดตั้งขึ้นใหม่ คือพรรคไทยรักไทย ได้ที่นั่งเกือบเป็นเสียงข้างมาก ต่อมาพรรคนี้ก็ได้เสียงข้างมากภายหลังจากพรรคที่เล็กกว่ายุบตัวลงเพื่อมารวมกับพรรคนี้

ผู้ร่างรัฐธรรมนูญยังหวังด้วยว่า การมี ส.ส. บัญชีรายชื่อพรรคระดับชาติอีกกลุ่มหนึ่งที่ลดการแข่งขันภายในพรรค น่าจะกระตุ้นให้ผู้ลงคะแนนและผู้สมัครมุ่งสนใจแนวนโยบายของพรรคในประเด็นระดับชาติมากขึ้น ตามข้อเท็จจริง เรื่องนี้เริ่มปรากฏขึ้นในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2544 นับเป็นครั้งแรกในประวัติการเลือกตั้งของไทย ภายใต้การนำโดยพรรคไทยรักไทยเป็น หลัก พรรคการเมืองได้พยายามอย่างมากที่จะพัฒนายุทธศาสตร์การเลือกตั้งที่สอดคล้องประสาสน โดยมีพรรคเป็นศูนย์กลาง พรรคการเมืองเริ่มทำให้มองเห็นความแตกต่างระหว่างกันในเรื่องนโยบายและในบางกรณีเกิดความแตกต่างเหล่านั้นมาเป็นประเด็นสำคัญของการหาเสียง

อย่างไรก็ดี มีเหตุผลที่จะไม่ผลิผลในการประเมินการเปลี่ยนแปลงที่ได้เริ่มขึ้นในระบบพรรคของไทย ประการแรก การเลื่อนไหลสู่ยุทธศาสตร์ที่มีพรรคเป็นศูนย์กลาง ยังจำกัดอยู่ในเบื้องต้นอยู่ที่การหาเสียงสำหรับบัญชีรายชื่อพรรค ในขณะที่โดยทั่วไป การแข่งขันในเขตเลือกตั้ง 400 เขตยังคงมีผู้สมัครเป็นศูนย์กลางอยู่ดี นี่ก็ไม่ใช่เรื่องที่น่าประหลาดใจ เพราะการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว ยังคงสร้างแรงจูงใจที่จะบ่มเพาะเครือข่ายความสนับสนุนส่วนบุคคล (แม้ดูเหมือนว่าจะลดลงบ้างเมื่อเทียบกับระบบคะแนนเสียงเป็นพวง) ประการที่สอง ระบบเลือกตั้งใหม่ได้ทำให้จำนวนเฉลี่ยของคะแนนเสียงเพื่อที่จะได้ชัยลดลงไปมาก นี่เป็นผลที่เสริมกันระหว่างการเพิ่มที่นั่งในองค์กรนิติบัญญัติ และการเปลี่ยนจากระบบคะแนนเสียงเป็นพวงมาเป็นเขตเดียวเบอร์เดียว ทำให้ขาดแรงจูงใจที่จะละทิ้งยุทธศาสตร์ส่วนบุคคล ยิ่งคะแนนเสียงอันจำเป็นเพื่อที่จะได้รับเลือกตั้งน้อยลงเท่าใด ยิ่งน่าจะเป็นไปได้ที่ผู้สมัครแต่ละคนจะใช้อยุทธศาสตร์ส่วนบุคคล ในที่สุดการมีวุฒิสภาที่ไม่ฝักใฝ่พรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งในระบบ คอม. ย่อมบ่อนทำลายความพยายามที่จะให้ห้องครัวรวมของผู้เลือกตั้งหันความสนใจมาให้พรรคมากขึ้น

เห็นได้ชัดว่าในการประเมินใดๆ ของผลสืบเนื่องจากการปฏิรูปปี พ.ศ. 2540 ยังต้องระมัดระวังด้วยข้อมูลที่มีอย่างจำกัด เป็นไปไม่ได้ที่จะกำหนดว่า ผลของการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 และ พ.ศ. 2548 แสดงถึงแนวโน้มใหม่หรือว่าเป็นการสะท้อนบุคลิกภาพแบบ ‘นานที่ปีหน’ ของนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย กระนั้นการเลือกตั้ง ส.ส. ในปี พ.ศ. 2544 และ พ.ศ. 2548 ก็ได้ทำให้ประเทศไทยเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจเกี่ยวกับผลสืบเนื่องของการปฏิรูประบบเลือกตั้ง

หลังจากที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) นำโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ทำการรัฐประหาร เมื่อ 22 พฤษภาคม 2557 ก็ได้มีการฉีกรัฐธรรมนูญฉบับที่ 18 ซึ่งร่างโดยสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ มีการลงประชามติ และประกาศใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ทั่วไป ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) ขึ้นมาร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยได้ผ่านการลงประชามติ เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2559 และได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 เป็นต้นมา

ประเทศไทยกำลังอยู่ในระหว่างการปฏิรูปประเทศ ซึ่งในขณะนี้ร่าง พ.ร.บ.เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ พ.ร.บ.การได้มาซึ่งวุฒิสภา ได้ผ่านมติเห็นชอบจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ชาติ (สนช.) เรียบร้อยแล้ว อยู่ในขั้นตอนการนำเสนอขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อได้รับความเห็นชอบและพระราชทานคืนมาแล้ว ก็จะนำไปสู่กระบวนการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้แล้วเสร็จภายใน 150 วัน นับตั้งแต่วันที่ พ.ร.บ.มีผลบังคับใช้ ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะในส่วนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น ส่วนสมาชิกวุฒิสภาจะมาจากการแต่งตั้งของนายกรัฐมนตรี

ตามกฎหมายใหม่จะมีการจัดให้มีการเลือกตั้ง ส.ส. 2 ระบบ คือ

1. ส.ส. ระบบเขต มีจำนวน 350 คน แบ่งเป็น 350 เขตหรือเขตละ 1 คน
2. ส.ส. ระบบบัญชีรายชื่อ (ปาร์ตี้ลิสต์) จำนวน 150 คน

รวมเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 500 คน

พรรคการเมืองที่มีความประสงค์จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง จะต้องจัดให้มีคณะกรรมการสรรหาผู้รับสมัครการเลือกตั้ง เพื่อที่จะให้มีหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อตั้งใน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ.2560

มาตรา 50 การสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้ดำเนินการตามวิธีการ ดังต่อไปนี้

(1) ให้คณะกรรมการสรรหากำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการสมัครเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง และประกาศให้สมาชิกทราบเป็นการทั่วไป

(2) เมื่อพ้นกำหนดเวลารับสมัครตาม (1) ให้คณะกรรมการสรรหาตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครในแต่ละเขตเลือกตั้ง แล้วส่งรายชื่อผู้สมัครให้สาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดที่มีพื้นที่รับผิดชอบในเขตเลือกตั้งนั้น

(3) เมื่อสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดได้รับรายชื่อผู้สมัครจาก คณะกรรมการสรรหาแล้วให้หัวหน้าสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด จัดการประชุมสมาชิกเพื่อลงคะแนนเลือกผู้สมัครตามรายชื่อที่คณะกรรมการสรรหาส่งมา

(4) การประชุมสาขาพรรคการเมืองต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน หรือการประชุม ตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าห้าสิบคน โดยในการลงคะแนนให้สมาชิกมีสิทธิลงคะแนนเลือกได้หนึ่งคน และเมื่อลงคะแนนเลือกเสร็จสิ้นแล้วให้นับคะแนน และประกาศผลการนับคะแนนของสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดในเขตเลือกตั้งนั้น แล้วรายงานรายชื่อผู้สมัครซึ่งได้รับคะแนนลำดับสูงสุดสองลำดับแรกให้คณะกรรมการสรรหาโดยเร็ว ในกรณีที่มีผู้มีคะแนนเท่ากันมากกว่าจำนวนดังกล่าว ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการสรรหาในการจัดเรียงลำดับ

(5) ให้คณะกรรมการสรรหาส่งรายชื่อผู้สมัครซึ่งได้รับคะแนนของแต่ละเขตเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองพิจารณาให้ความเห็นชอบโดยพิจารณาจากผู้มีคะแนนสูงสุดของแต่ละเขตเลือกตั้ง หากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่เห็นชอบ ให้แสดงเหตุผลและให้พิจารณาผู้สมัครซึ่งได้คะแนนในลำดับถัดไปเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่เห็นชอบกับรายชื่อที่สาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดส่งมาทั้งหมด ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและคณะกรรมการสรรหาประชุมร่วมกัน หากที่ประชุมร่วมกันมีมติเห็นชอบกับรายชื่อผู้สมัครผู้ใดให้เสนอรายชื่อนั้นเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่ถ้าที่ประชุมร่วมกันมีมติไม่เห็นชอบกับรายชื่อผู้สมัครที่สาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดส่งมาทั้งหมด ให้คณะกรรมการสรรหาแจ้งเหตุผลให้หัวหน้าสาขาพรรคการเมือง หรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดในเขตเลือกตั้งนั้นทราบและให้ดำเนินการตาม (1) (2) (3) และ (4) จนกว่าจะได้ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น

มาตรา 51 การสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ให้ดำเนินการตามวิธีการ ดังต่อไปนี้

(1) ให้คณะกรรมการสรรหากำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการเสนอรายชื่อบุคคลเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง และมีหนังสือแจ้งไปยังคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หัวหน้าสาขาพรรคการเมือง ตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด และประกาศให้สมาชิกทราบเป็นการทั่วไป

(2) เมื่อพ้นกำหนดเวลาเสนอรายชื่อจากกรรมการบริหารพรรคการเมือง หัวหน้าสาขาพรรคการเมือง และตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดตาม (1) ให้คณะกรรมการสรรหาตรวจสอบคุณสมบัติและจัดทำบัญชีรายชื่อไม่เกินหนึ่งร้อยห้าสิบลายชื่อ โดยคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่างๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง แล้วส่งบัญชีรายชื่อดังกล่าวไปยังสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด

(3) ให้หัวหน้าสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดจัดการประชุม เพื่อให้สมาชิกลงคะแนนเลือกบุคคลในบัญชีรายชื่อตาม (2) โดยให้สมาชิกลงคะแนนเลือกได้คนละไม่เกินสิบห้ารายชื่อ โดยการประชุมสาขาพรรคการเมืองต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน หรือการประชุมตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าห้าสิบคน เมื่อลงคะแนนเสร็จสิ้นแล้ว ให้หัวหน้าสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด ประกาศผลการนับคะแนนของสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดนั้น แล้วรายงานไปยังคณะกรรมการสรรหาโดยเร็ว

(4) ให้คณะกรรมการสรรหาจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยเรียงลำดับตามผลรวม ของคะแนนที่ได้รับจากสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดตาม (3) ในกรณีที่ หัวหน้าพรรคการเมืองประสงค์จะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ

บัญชีรายชื่อ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองอยู่ในบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งลำดับที่หนึ่งและให้เรียงลำดับรายชื่อ ตามผลคะแนนดังกล่าวในลำดับถัดไปจนครบจำนวน ในกรณีที่คะแนนของบุคคลตามบัญชีรายชื่อเท่ากัน ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการสรรหาในการจัดเรียงลำดับ

(5) ให้คณะกรรมการสรรหาส่งบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งตาม (4) ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองพิจารณาให้ความเห็นชอบ หากคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่เห็นชอบ ให้ดำเนินการตาม (1) (2) (3) และ (4) จนกว่าจะได้บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง

เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิก ในกรณีที่สมาชิกผู้ใดมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ยังมิได้มีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด ให้ถือว่าสมาชิกผู้นั้นเป็นสมาชิกซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเลือกตั้งของสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดที่มีเขตเลือกตั้งใกล้เคียงตามที่กำหนดในข้อบังคับ

มาตรา 91 การคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) นำคะแนนรวมทั้งประเทศที่พรรคการเมืองทุกพรรคที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหารด้วยหาร้อยอันเป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

(2) นำผลลัพธ์ตาม (1) ไปหารจำนวนคะแนนรวมทั้งประเทศของพรรคการเมืองแต่ละพรรคที่ได้รับจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทุกเขต จำนวนที่ได้รับให้ถือเป็นจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้

(3) นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองจะพึงมีได้ตาม (2) ลบด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งหมดที่พรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งในทุกเขตเลือกตั้งผลลัพธ์คือจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองนั้นจะได้รับ

(4) ถ้าพรรคการเมืองใดมีผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเท่ากับหรือสูงกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ตาม (2) ให้พรรคการเมืองนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามจำนวนที่ได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และไม่มีสิทธิได้รับการจัดสรรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ และให้นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อทั้งหมดไปจัดสรรให้แก่พรรคการเมืองที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต่ำกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ตาม (2) ตามอัตราส่วน แต่ต้องไม่มีผลให้พรรคการเมืองใดดังกล่าวมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินจำนวนที่จะพึงมีได้ตาม (2)

(5) เมื่อได้จำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองแล้ว ให้ผู้สมัครรับ

เลือกตั้งตามลำดับหมายเลขในบัญชีรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรณีที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดตายภายหลังวันปิดรับสมัครรับเลือกตั้งแต่ก่อนเวลาปิดการลงคะแนนในวันเลือกตั้ง ให้นำคะแนนที่มีผู้ลงคะแนนให้มาคำนวณตาม (1) และ (2) ด้วยการนับคะแนน หลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณ การคิดอัตราส่วน และการประกาศผลการเลือกตั้งให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การคำนวณหาสมาชิกแบบบัญชีรายชื่อ

(1) นำคะแนนรวมทั้งประเทศของทุกพรรค จากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหารด้วย ๕๐๐

(2) นำผลลัพธ์จาก (1) ไปหารจำนวนแต่ละพรรค โดยให้ถือว่าเป็นจำนวนที่แต่ละพรรคพึงมีพึงได้

(3) นำจำนวนตาม (2) ลบด้วยจำนวนจากแบ่งเขตเลือกตั้งแล้วที่เหลือคือจำนวนแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองนั้น

(4) การเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นกฎหมายลำดับศักดิ์สูงสุดแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายอื่นใดจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบการปกครองของประเทศ ซึ่งตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญแล้วทั้งสิ้น 20 ฉบับ อันแสดงให้เห็นถึงความขาดเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญไทยระบุว่าประเทศไทยมีรูปแบบรัฐเป็นราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ และปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา (ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข) กำหนดให้มีการแบ่งแยกอำนาจระหว่างอำนาจนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับกำหนดให้ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งและการแต่งตั้งแตกต่างกันไป เช่นเดียวกับพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรหลักที่ทำหน้าที่ตีความรัฐธรรมนูญ และวินิจฉัยข้อขัดแย้งข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ

แนวคิดประชาธิปไตยตะวันตกได้ถ่ายทอดอยู่ในรูปแบบของทฤษฎีกฎหมายที่เรียกรัฐธรรมนูญนิยม ซึ่งตั้งอยู่บนหลักการสามประการ คือ การรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน การตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ และการเสริมสร้างเสถียรภาพและประสิทธิภาพให้กับรัฐบาล รัฐธรรมนูญของไทยหลายฉบับได้ยอมรับแนวคิดดังกล่าวและนำมาเป็นเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ

ในการกำหนดกรอบในการตราบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหลายฉบับ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้น โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติอย่างชัดเจนถึงหลักการดังกล่าวในคำปรารภของรัฐธรรมนูญ

ดังนั้นโดยสภาพแล้วรัฐธรรมนูญไทยหลายฉบับที่มีกรอบความคิดแบบตะวันตก ควรเกิดผลตามครรลองประชาธิปไตยตะวันตกเหมือนอย่างประเทศตะวันตก แต่สิ่งที่เกิดในระบบการเมืองไทยดูเหมือนสวนทางระบบการเมืองตะวันตก ซึ่งต้องยอมรับว่า รัฐธรรมนูญเป็นเพียงกฎหมายลายลักษณ์อักษรสูงสุดของรัฐ ประเทศไทยมีการเปลี่ยนรัฐธรรมนูญบ่อยครั้ง ซึ่งขัดกับแนวคิดทางนิติศาสตร์ที่ว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐ ซึ่งควรมีความศักดิ์สิทธิ์และคงทนถาวร

สำหรับประเทศไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญนั้นนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขที่ทรงอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ประเทศไทยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2 ลักษณะคือ รัฐธรรมนูญ มุ่งจะใช้บังคับเป็นการถาวรโดยที่มีการยกร่างกันอย่างเป็นระบบ กับรัฐธรรมนูญที่มุ่งจะใช้บังคับเป็นการชั่วคราวซึ่งมักเรียก รัฐธรรมนูญการปกครองรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวบางฉบับใช้บังคับเป็นเวลานาน เช่น รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 ซึ่งเกิดขึ้นจากรัฐประหารจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ใช้บังคับเป็นเวลา 9 ปีเศษ แต่รัฐธรรมนูญฉบับถาวรหลายฉบับใช้บังคับในระยะเวลาสั้น ๆ เพราะเป็นรัฐธรรมนูญที่มีหลักการสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่สอดคล้องกับโครงสร้างอำนาจทางการเมืองซึ่งไม่ได้อยู่ในมือของประชาชนอย่างแท้จริง ทว่าตกอยู่ในมือของกลุ่มข้าราชการประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายทหารระดับสูง ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญที่มุ่งจะใช้บังคับเป็นการถาวรจึงมักถูกยกเลิกโดยรัฐประหาร โดยคณะผู้นำทางทหาร เมื่อคณะรัฐประหารซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น คณะปฏิวัติ คณะปฏิรูป หรือคณะรักษาความสงบเรียบร้อย ยึดอำนาจได้สำเร็จก็จะประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวแล้วจึงร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร และเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญที่มุ่งใช้บังคับถาวรแล้วก็จะมีการเลือกตั้ง และตามด้วยการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ตามวิถีทางของรัฐธรรมนูญฉบับถาวร แต่เมื่อรัฐบาลบริหารประเทศไปได้ระยะหนึ่งก็จะถูกรัฐประหาร และประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับถาวร แล้วก็ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พร้อมทั้งจัดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรใหม่อีก หมุนเวียนเป็นวงจรการเมืองของประเทศไทยอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานนับหลายสิบปี นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา

แม้จะเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ประชาชนร่วมเรียกร้องรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุด ในประวัติศาสตร์ หลังจากจอมพล ถนอม กิตติขจรรัฐประหารตนเอง เพราะขณะนั้น จอมพลถนอมดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. 2511 และเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พร้อมเตรียมร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร ตามวาระการเมืองของไทยที่เคยเป็นมา ก็เกิดกระบวนการเรียกร้องรัฐธรรมนูญจนนำไปสู่เหตุการณ์นองเลือด จนทำให้จอมพล ถนอม กิตติขจรต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และเดินทางออกนอกประเทศ และเมื่อต่อมาจะมีการร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 ที่เป็นรัฐธรรมนูญซึ่งมีหลักการที่เป็นประชาธิปไตยมากฉบับหนึ่ง แต่ในที่สุดก็มีรัฐประหารอีก แล้วก็เกิดเหตุการณ์นองเลือดเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ทำให้วงการเมืองไทยหมุนกลับไปสู่วงจรเดิม คือ รัฐประหาร ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร จัดให้มีการเลือกตั้ง จัดตั้งรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญฉบับถาวร และรัฐประหารยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับถาวร ซ้ำซากไม่จบสิ้น เฉลี่ยแล้ว รัฐธรรมนูญไทยเปลี่ยนแปลงทุก 4 ปี ต่างจากกรณีสหรัฐอเมริกาที่มีรัฐธรรมนูญเพียงฉบับเดียว ซึ่งนับตั้งแต่ประกาศใช้ 7 มาตรา 55 อนุมาตรา ใน พ.ศ. 2332 ก็มีแต่การแก้ไขให้ทันสมัยเท่านั้น

อย่างไรก็ดี มิใช่ว่ารัฐธรรมนูญที่ดีจะไม่อาจแก้ไขได้เลย เพราะในความเป็นจริงย่อมไม่มีกฎหมายฉบับใดที่เหมาะสมกับทุกเวลาสถานการณ์ได้ ดังนั้น รัฐธรรมนูญก็อาจแก้ไขได้ ตามเวลาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป แต่ต้องเป็นไปตามความจำเป็นเท่านั้น อาทิเช่น กรณีของสหรัฐอเมริกา ที่กล่าวมาข้างต้น ปัจจุบันยังไม่เคยเปลี่ยนรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร ยังคงใช้ฉบับเดิมมาแต่แรก มีเพียงการแก้ไขปรับปรุงส่วนที่จำเป็นเท่านั้น ดังนั้น การจะทำให้กลไกหรือมาตรการต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญยั่งยืนถาวรได้นั้น จึงอยู่ที่ทุกคนในสังคมที่จะกำหนดวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมว่า จะมีส่วนเข้าใจและเข้าถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแบบประชาธิปไตยได้เพียงใด

บทสรุป

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบยุคความขัดแย้งและเปลี่ยนผ่านอำนาจในการบริหารประเทศ ที่มีอำนาจในการจัดสรรทรัพยากรของชาติโดยสันติวิธี เพื่อให้ไม่ให้เกิดการแก่งแย่งกัน และเสียงของคนส่วนน้อยก็จะต้องได้รับการพิจารณา ดังนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งที่แสดงเจตจำนงค์ของประชาชนในการเลือกตัวแทนของตนเข้าสู่สภา เพื่อไปทำหน้าที่เป็นปากเป็นเสียง ตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ และการทำงานของรัฐบาลให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภา เพื่อความโปร่งใส และอยู่บนหลักนิติรัฐนิติธรรม

ระบอบประชาธิปไตยอาจจะไม่ใช่ระบอบที่ดีที่สุด แต่ก็ยังเป็นระบอบที่สวยงาม และได้รับการยอมรับจากนานาอารยประเทศ อนาคตของประเทศไทยจะดำเนินไปในทิศทางใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับพี่น้องประชาชนที่จะต้องออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทน เลือกพรรคการเมืองที่ตนเองต้องการที่จะให้เข้าไปแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่คู่กับประเทศไทยไปอีกยาวนาน

บรรณานุกรม

- กังวาล ทองเนตร. (2546). รัฐศาสตร์การปกครอง. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ตระกูล มีชัย. (2546). รายงานฉบับสมบูรณ์ การศึกษารวบรวมข้อมูลด้านการเมืองการปกครองไทย เรื่อง การเมืองการปกครองท้องถิ่นไทยส่วนที่หนึ่งแนวนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ตระกูล มีชัย. (2546). รายงานฉบับสมบูรณ์ การศึกษารวบรวมข้อมูลด้านการเมืองการปกครองไทย เรื่อง การเมืองการปกครองท้องถิ่นไทย ส่วนที่สามการเลือกตั้งท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ตระกูล มีชัย. (2546). รายงานฉบับสมบูรณ์ การศึกษารวบรวมข้อมูลด้านการเมืองการปกครองไทย เรื่อง การเมืองการปกครองท้องถิ่นไทย ส่วนที่ห้า เอกสารวิชาการและงานวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ธเนศวร เจริญเมือง. (2540). 100 ปีการปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2538). กฎหมายมหาชน เล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2555). การเมืองว่าด้วยการเลือกตั้ง: วาทกรรม อำนาจ และพลวัตชนบทไทย. นนทบุรี: ฟาเดียวกัน.
- พิสิษฐ์ นาสี และชัยพงษ์ สำเนียง. (2556). “การเลือกตั้ง: การสร้างเครือข่ายและสายใยความสัมพันธ์ในการเมืองระดับท้องถิ่น.” วารสารสถาบันพระปกเกล้า 10, 3 (กันยายน-ธันวาคม): 77-109.
- เพ็ญกมล มานะรัตน์. (2547). การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง: ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีของเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2547. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรุฒิ แพบะ. (2550). พฤติกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลศึกษา เฉพาะกรณีของเทศบาลหลังสวน จังหวัดชุมพร. รายงานการศึกษานิพนธ์ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรทัย กิกผล. (2547). สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย หมวดที่ ๓ พัฒนาการและรูปแบบการปกครองท้องถิ่นไทย ลำดับที่ ๕ เรื่อง กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- เอกพลณัฐ ญัฐพัชร์นันท์. การเลือกตั้งท้องถิ่น. สถาบันพระปกเกล้า. เข้าถึงจาก : <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การเลือกตั้งท้องถิ่น>.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2545). ประชาธิปไตยท้องถิ่น: สำคัญของการเมืองและการปกครองส่วนท้องถิ่น. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มติใหม่, หน้า 25-28.
- แอนดรูว์เรย์โนลด์สและคณะ. (2555). การออกแบบระบบเลือกตั้ง: คู่มือเล่มใหม่ของ International IDEA (สกุล สือทรงธรรม และอรวรรณ ยะฝา, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: เบสท์กราฟิค.

- Funatsu, Tsuruyo. (2003). Changing Local Elite Selection in Thailand; Emergence of New Local Government Presidents after Direct Elections and Theirs Capabilities. IDE Discussion Paper No. 411, Institute of Developing Economies.
- Marschall, Melissa J. (2010). "The Study of Local Elections in American Politics," In Jan E. Leighley, ed. The Oxford Handbook of American Elections and Political Behavior. Oxford: Oxford University Press, Chapter 25.
- Marschall, Melissa, Paru Shah and Anirudh Ruhil, (2011). "The Study of Local Elections: A Looking Glass into the Future," PS: Political Science and Politics 44, 1: 97-100.
- Rallings, Colin and Michael Thrasher. (1997). Local Elections in Britain, New York: Routledge.

จรรยาบรรณวิชาชีพตามแนวพุทธศาสตร์ : ศีล 5

Professional Ethics in Buddhist Perspective: The Five Precepts

วรเทพ เวียงแก

Woratep Wiengkae

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Author for Correspondence: Email: Worateb1999@gmail.com

บทคัดย่อ

จรรยาบรรณวิชาชีพเป็นสิ่งที่ต้องยึดถือในการปฏิบัติงาน การทำงานภายใต้หลักจรรยาบรรณ จะช่วยให้การทำงานและผลการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชา ทำให้เกิดความไว้วางใจของทั้งผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ หากการทำงานโดยไม่ยึดหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ จะทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน

ศีล 5 เป็นหลักธรรมที่ผู้ประกอบวิชาชีพต่างๆ ต้องถือปฏิบัติในการทำงานที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าจรรยาบรรณวิชาชีพ เพราะศีล 5 มุ่งให้บุคคลผู้ปฏิบัติมีกาย วาจาสงบ ทำให้มีสติในการทำงาน ช่วยให้เกิด เรียบร้อย สงบสุขในสังคม

รัฐต้องมีแผนในการส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาทั้งที่เป็นสถาบันเฉพาะทางวิชาชีพหรือทั่วไป ให้เน้นการปลูกฝังหลักคุณธรรมแก่ผู้เรียนเพื่อประโยชน์แก่การประกอบอาชีพอย่างสุจริตในอนาคต และจุดแข็งในขณะนี้ คือ มีโรงเรียนวิถีพุทธอยู่ทั่วประเทศ รัฐต้องใช้เป็นประโยชน์ในการปลูกฝัง คุณธรรมให้กับเด็กอันเป็นอนาคตของชาติ

คำสำคัญ : จรรยาบรรณวิชาชีพ, ศีล 5,

Received: 12/02/62 Revised: 01/03/62 Accepted: 05/03/62

Abstract

Professional ethics is held in working because working under professional ethics can help the working and its result being in accordance with its field. Sincerity between workers and clients can occur under professional ethics working. In turn, working without professional ethics the loss of life and property may be occur.

The five precepts, the Buddhist doctrine, are the most important not less than professional ethics that professionals should follow. The aim of the five precepts is

to encourage the person preserving to be physic-psycho calmness, consciousness for working; to create the peaceful society.

The government must plan to support the general or specialty schools for training or educating the students to be morality professional in future. The strength is there are the Buddhist way of life schools all over country, For the highest interest, the government should announce the morality program and these schools train the students under the program.

Keywords : professional ethic, five precepts.

บทนำ

การทำงานในอาชีพที่ต้องใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติงาน เช่น นักสังคมสงเคราะห์ ครู แพทย์ วิศวกร เป็นต้น ล้วนแล้วแต่ต้องมีจรรยาบรรณ เนื่องจากผลกระทบจากการปฏิบัติงานในอาชีพเหล่านั้นมีผลกระทบต่อบุคคลและสังคมในวงกว้าง การทำงานโดยยึดหลักจรรยาบรรณจะช่วยให้การทำงานและผลการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชา ทำให้เกิดความไว้วางใจของทั้งผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการ ในทางกลับกันหากการทำงานโดยไม่ยึดหลักจรรยาบรรณวิชาชีพนั้น ผลที่ตามมา คือ สิ่งที่ไม่พึงประสงค์ทั้งสองฝ่ายหรืออาจจะต้องสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินโดยใช้เหตุ

จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสังคมสงเคราะห์มีความสำคัญในการกำหนดค่านิยม หลักการ และมาตรฐานการปฏิบัติงานวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ยังเป็นกรอบทิศทาง และแนวทางการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ในการให้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิบัติงานในสถานการณ์ความขัดแย้งและปัญหาต่างๆ ที่มีความหลากหลาย และซับซ้อนมากขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก (สภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์, 2559) จรรยาบรรณวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ เป็นหลักสำคัญที่นักสังคมสงเคราะห์ต้องยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพราะมีความสำคัญต่อนักสังคมสงเคราะห์ นักศึกษาสังคมสงเคราะห์ในการปฏิบัติหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชน

ความหมายของจรรยาบรรณ

เมื่อพิจารณาจากความเกี่ยวข้องระหว่างการทำงานกับการที่ต้องยึดจรรยาบรรณเป็นหลัก กล่าวได้ว่า จรรยาบรรณ คือ มาตรฐานของการปฏิบัติงานที่ผู้ประกอบวิชาชีพนั้นๆ ต้องยึดถือและปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดความประพฤติอันดีงาม หลักปฏิบัติดังกล่าวส่วนมากจะอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมความถูกต้อง จรรยาบรรณวิชาชีพนี้ถ้าผู้ประกอบวิชาชีพฝ่าฝืนจะเกิดโทษซึ่งประเด็นความหมาย

ของจรรยาบรรณวิชาชีพทางสภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ได้กล่าวไว้ว่า จรรยาบรรณในวิชาชีพ หมายถึง ประมวลมาตรฐานความประพฤติที่ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องประพฤติปฏิบัติเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบวิชาชีพปฏิบัติอย่างถูกต้องเพื่อผดุงเกียรติและสถานะของวิชาชีพนั้นก็ได้ผู้กระทำผิดจรรยาบรรณ จะต้องได้รับโทษโดยว่ากล่าว ตักเตือน ถูกพักงานหรือถูกยกเลิกใบประกอบวิชาชีพได้ (จรรยาบรรณในวิชาชีพครู, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับราชบัณฑิตยสถาน ที่ได้ให้ความหมายของจรรยาบรรณว่า หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบวิชาชีพการงานแต่ละอย่าง กำหนดขึ้น เพื่อรักษาและสร้างเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียงและฐานะของสมาชิกอาจเขียนเป็น ลายลักษณ์อักษร หรือไม่ก็ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) นอกจากนี้พระราชวรณีย์ (ประยูร ธรรมจิตโต) (2541) ได้กล่าวไว้ว่า จรรยาบรรณ คือ จริยวิชาชีพ หรือจรรยาวิชาชีพ หรือจริยธรรมวิชาชีพ ซึ่งครอบคลุมในทุกเรื่อง ทุกประการที่เป็นข้อควรปฏิบัติ สำหรับกลุ่มวิชาชีพ

สรุปได้ว่า จรรยาบรรณ หมายถึง ข้อปฏิบัติอันดีงามที่ผู้ประกอบวิชาชีพนั้นๆ ต้องยึดถือและปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดความประพฤติอันดีงาม หลักปฏิบัติดังกล่าวจะถูกกำหนดโดยสมาคมวิชาชีพนั้นๆ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการอิงอาศัยหลักธรรม ความถูกต้อง จรรยาบรรณวิชาชีพจึงเป็นมาตรฐานความประพฤติและวิจารณ์ญาณทางศีลธรรมและวิชาชีพที่เป็นกฎเกณฑ์ จรรยาบรรณวิชาชีพนี้ถ้าผู้ประกอบวิชาชีพฝ่าฝืนจะเกิดโทษ

ความสำคัญของจรรยาบรรณ

ความสำคัญของจรรยาบรรณ คือ เป็นกรอบหรือหลักการที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวในการปฏิบัติงานในอาชีพเพื่อการรักษาไว้ซึ่งความรับผิดชอบในอาชีพ ทั้งความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม เพื่อผดุงเกียรติและสถานะของวิชาชีพนั้น ผู้กระทำผิดจรรยาบรรณจะต้องได้รับโทษหรือถูกยกเลิกใบประกอบวิชาชีพได้ พร้อมกันนี้ ผู้ที่อยู่ในวงวิชาชีพจะต้องยึดถือจรรยาบรรณ ในการดำรงวิชาชีพให้เป็นที่ยอมรับ คือ (เอกพันธ์ ปัดถาวโร, 2555)

1. ความรักความศรัทธาในอาชีพ คือ ความรักความศรัทธาเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบวิชาชีพพึงมี เพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจและกำหนดกรอบของการกระทำอันจะส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าทางหน้าที่การงานและต่อสถาบัน

2. ความซื่อสัตย์สุจริต คือ ผู้ประกอบวิชาชีพจำเป็นต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งในด้านการทำงานในหน้าที่ เพื่อนร่วมงาน รวมถึงหัวหน้างาน เพื่อจะทำให้การทำงานสำเร็จลุล่วงไปได้โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาทั้งระหว่างการทำงานรวมถึงภายหลังจากการทำงานเสร็จสิ้นไปแล้ว

3. การให้ความเคารพต่อกฎระเบียบข้อบังคับหรือจรรยาบรรณในอาชีพ คือ กฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ เป็นกรอบและแนวทางให้ผู้ประกอบวิชาชีพปฏิบัติ จรรยาบรรณวิชาชีพเป็นตัวกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพมีบุคลิกลักษณะตามแบบแผนของอาชีพโดยต้องอาศัยผู้ประกอบวิชาชีพให้ความ

เคารพและปฏิบัติตามจึงจะบังเกิดผล

4. ยกย่องให้เกียรติผู้ร่วมวิชาชีพ คือ การยกย่องและให้เกียรติผู้ร่วมวิชาชีพ การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สร้างมิตรภาพทั้งการทำงานและเรื่องการค้าเนินกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม เพื่อให้การประกอบอาชีพดำเนินไปอย่างไม่เกิดข้อขัดแย้งและประสบผลสำเร็จ

5. การรวมกลุ่มเพื่อสร้างความมั่นคงในวิชาชีพ คือ วิชาชีพจะมีความเข้มแข็งและเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นในสังคม จำเป็นต้องมีการรวมกลุ่มทางสังคมเพื่อผนึกกำลังสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ออกมาสู่สาธารณะชน ทำให้เกิดการก่อตัวขององค์กรเพื่อเป็นรากฐานความมั่นคงทางวิชาชีพต่อไป

สรุปได้ว่า ความสำคัญของจรรยาบรรณ คือ หลักการที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติงานในการรักษาไว้ซึ่งความรับผิดชอบในอาชีพ ทั้งความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม เพื่อผดุงเกียรติและสถานะของวิชาชีพนั้น ผู้กระทำผิดจรรยาบรรณจะต้องได้รับโทษหรือถูกยกเลิกใบประกอบวิชาชีพได้

ตัวอย่างสถานการณ์การละเมิดจรรยาบรรณ

สถานการณ์ที่ส่อไปในทางที่เจ้าหน้าที่ทำงานโดยไม่คำนึงถึงจรรยาบรรณหรืออาจจะคลาดเคลื่อนไป เช่น ข้าราชการจับกุมนางสาวพลิชฐ์ อริยชัยลาภิศหรือศรัณย์พัชร กิติขจรพัชรหรือชินแส โชกุน เจ้าของบริษัทเวลท์เอเวอร์ (Wealth Ever) ถูกตำรวจจับกุมตัวได้ที่จังหวัดระนองเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2560 แล้วนำตัวมาแถลงข่าว ตำรวจได้ซักถามต่อหน้าผู้สื่อข่าว ในการสอบถามต่อหน้าสื่อมวลชน คำถามหรือคำพูดบางคำเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า ส่อไปในทางทางคุกคามและปรักปรำ เช่น ... อย่าวกไปวนมา ฟังแล้วปวดหัว วันนี้ต้องสำนึกอย่างเดียนะ แล้วเอาเงินมาคืน... เรามั่นกะล่อนพูดจาเลอะเทอะเสียเวลา ต้องถูกดำเนินคดีอย่างนี้นะ...เราเอาเงินชาวบ้านเขามาแล้วไป เช่าเครื่องบินเหิรย่นะ ไหวหรือ... (มติชนออนไลน์, 2560)

ในขณะเดียวกันครูที่จังหวัดชัยนาททำอนาจารเด็กนักเรียนหญิง ซึ่งครูคนดังกล่าว ได้กระทำอนาจารล่วงละเมิดทางเพศด้วยการจับหน้าอกและจับอวัยวะเพศของเด็กผู้หญิง ในช่วง 3-4 เดือน ผู้ปกครองเห็นบุตรสาวมีอาการซึมเซา และไม่คอยอยากจะไปโรงเรียน บางครั้งปลื้งตัวออกไปอยู่เพียงลำพัง ไม่สดใสร่าเริงเหมือนเช่นเคย ซึ่งก็คิดว่าเป็นเพราะบุตรสาวเริ่มโตเป็นสาวแล้วจึงอาจจะอยากมีโลกส่วนตัว และในที่สุดยอมเล่าให้ผู้ปกครองฟังว่าถูกครูล่วงละเมิดทางเพศมานานหลายเดือนและหลายครั้งจนนับไม่ถ้วน ตั้งแต่ประมาณเดือนกรกฎาคม 2559 ได้ถูกครูประจำชั้น เรียกเข้าไปพบภายในสังคมเพียงลำพัง โดยขอให้เข้าไปช่วยนวดตัว จากนั้นครูได้เข้ามาถอดเสื้อนักเรียนแล้วใช้มือจับหน้าอก และยังใช้มือล้วงเข้าไปจับอวัยวะเพศ บางครั้งก็บังคับให้จับอวัยวะเพศของครูด้วย โดยครูได้ข่มขู่ไม่ให้เล่าเรื่องไปบอกใคร มิเช่นนั้นจะให้สอบตกทุกวิชาที่สอน (คมชัดลึก ออนไลน์, 2560)

คำพิพากษาที่ 4805/2553 (คำพิพากษาย่อสั้น)...จำเลยที่ 4 เป็นฐานะวิศวกรผู้ควบคุมงานก่อสร้างไม่ได้ใช้ความรู้ในวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมการก่อสร้างให้เป็นไปตามแบบเพื่อให้อาคารมีความมั่นคงและปลอดภัยในการอยู่อาศัย ทั้งเข้าควบคุมงานก่อสร้างอาคารและขออนุญาตก่อสร้างจากทางราชการให้แก่จำเลยที่ 1 และที่ 2 โดยได้รับคำตอบแทนจากจำเลยที่ 1 และที่ 2 หรือแม้จะฟังว่าลายมือชื่อวิศวกรและผู้ควบคุมงานก่อสร้างเป็นลายมือชื่อปลอมก็มีเหตุผลให้เชื่อว่าจำเลยที่ 4 เป็นผู้ยินยอมให้จำเลยที่ 1 และที่ 2 ลงลายมือชื่อจำเลยที่ 4 ในช่องวิศวกรและผู้ควบคุมงาน และยินยอมให้จำเลยที่ 1 และที่ 2 นำใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมของจำเลยที่ 4 ไปใช้ในการยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคารดังกล่าวต่อสำนักงานเขต โดยได้รับคำตอบแทนจากจำเลยที่ 1 และที่ 2 การกระทำของจำเลยที่ 4 ถือได้ว่าเป็นการละเมิดต่อโจทก์ ต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 ใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์

ค่าเสียหายที่เป็นค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนอาคารและค่าสูญเสียตัวอาคารอันทำให้โจทก์ขาดประโยชน์จากการใช้สอยอาคารหรือนำอาคารออกขายให้แก่ผู้อื่นแม้โจทก์มิได้นำสืบว่าโจทก์ได้รับความเสียหายเป็นเงินจำนวนเท่าใด แต่ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าโจทก์ได้รับความเสียหายในส่วนนี้เนื่องจากการกระทำละเมิดของจำเลยที่ 1 ที่ 2 และที่ 4 ศาลย่อมมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายให้แก่โจทก์ได้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดตาม ป.พ.พ. มาตรา 438 วรรคหนึ่ง (กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา, 2554)

จากข่าวที่ปรากฏ ทำให้เห็นได้ว่า หากแต่ละวิชาชีพไม่ยึดจรรยาบรรณในการปฏิบัติงานจะส่งผลกระทบต่อตัวผู้ประกอบวิชาชีพเองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในที่สุดอาจจะนำไปสู่การฟ้องร้องในเรื่องของสิทธิต่างๆ อาจทำให้เกิดความเสียหายในวงกว้างและอาจเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินซึ่งไม่เกิดผลดีต่อทุกฝ่าย

แท้ที่จริง ในแต่ละสาขาอาชีพก่อนที่จะเข้าสู่อาชีพล้วนแล้วต้องผ่านการศึกษาในสถานศึกษาทั้งสถานศึกษาที่เป็นพื้นฐานตามระบบการศึกษาทั่วไปและผ่านการศึกษาเฉพาะสาขาวิชาชีพ เช่น แพทย์ สังคมสงเคราะห์หรือวิศวกร หรือบางอาชีพต้องผ่านสถานศึกษาเฉพาะทางของอาชีพนั่นๆ เช่น ตำรวจ ทหาร เป็นต้น ในระบบการศึกษาแต่ละสาขาอาชีพล้วนปลูกฝังจรรยาบรรณวิชาชีพให้กับผู้ที่ประกอบวิชาชีพนั้นๆ แต่ว่าการประกอบอาชีพก็ยังมีบ้างที่มีการละเมิดจรรยาบรรณของวิชาชีพของตน ถึงกระนั้นสถานศึกษาก็ยังถือว่าเป็นสถาบันหลักที่ต้องปลูกฝังจรรยาบรรณวิชาชีพให้กับผู้เรียนต่อไป

ในขณะเดียวกันมีผู้ที่ออกมาเตือนการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์และสหวิชาชีพ ในวันที่ 20 เมษายน 2560 นายธวัชชัย ไทยเขียว รองปลัด และโฆษก กระทรวงยุติธรรม (ยธ.) กล่าวถึง การปกป้องหรือคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนที่ตกเป็นเหยื่อ หรือตกเป็นผู้กระทำความผิด โดยระบุว่า หากมิให้ความระมัดระวังหรือเกิดการล้าเส้น มีโทษ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา

50 พรรคท้าย บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใดซึ่งข้อมูลที่เปิดเผยโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง เช่น การเปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ภาพหรือข้อมูลใดๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก “ผู้ปกครอง” ในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งของเด็กหรือผู้ปกครอง **หรือวรรคสองอันหมายถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยาและผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตาม** ซึ่งได้ล่วงรู้ข้อมูลดังกล่าวเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยอนุโลมด้วย ผู้ใดฝ่าฝืน หรือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับตามมาตรา 79 (พระราชบัญญัติ 2560)

ความหมายของศีล 5

ในมหานามสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสเรื่องศีล 5 โดยทรงมุ่งถึงการรักษากายและวาจาให้เรียบร้อยว่า “มหานามะ เมื่อใดแล อุบาสกเป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ เป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤติดินในกาม เป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมีนเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท เมื่อนั้นอุบาสกชื่อว่าผู้มีศีล ด้วยเหตุเพียงเท่านั้นแล” (อง. อฏฐก.(ไทย) 23/25/269) นอกจากนั้นพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2552) กล่าวว่า ศีล 5 ต่อมาเมื่อเรียกเพิ่มขึ้นว่าเป็น **นิจศีล** หมายถึง ศีลที่ควรหัดสักระวังรักษาเป็นประจำ บ้างเรียกว่า **มนุษยธรรม** หมายถึง ธรรมของมนุษย์ หรือธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์บ้าง

ความหมายของศีล 5

ศีล 5 มุ่งให้บุคคลผู้ปฏิบัติมีกาย วาจาสงบ ดังนั้น ศีล จึงหมายถึง ข้อกำหนดเพื่อทำให้เกิดความเป็นปกติทางกาย วาจา ข้อควรเว้นจากบาปทั้งหลายทั้งปวง สำรวม อุดหนุนต่อโลกะ โทสะ โมหะ ไม่ล่วงละเมิดผู้อื่นด้วยกายหรือวาจา เพื่อให้เกิดความปกติ เรียบร้อย สงบสุขในสังคม เป็นข้อฝึกข้อปฏิบัติเบื้องต้นในชีวิตประจำวันสำหรับฆราวาสเพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย วาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม สงบ และเป็นฐานปฏิบัติธรรม ซึ่งสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (2538) ทรงแสดงทัศนะเรื่องความหมายของศีลไว้ว่า ศีล แปลตามศัพท์ว่า ปกติ หมายความว่า ความเป็นปกติเรียบร้อย (อย่างหนึ่ง) ความเคยชินลงรูปลงตัวติดอยู่ประจำอยู่ เป็นปกติ (อย่างหนึ่ง) ความเป็นปกติเรียบร้อย หมายถึง ความปกติเรียบร้อยของความประพฤติ เพราะเว้นการที่ควรเว้น ประพฤติการณที่ควรประพฤติ นอกจากนั้นพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2546) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความประพฤติดีทางกาย และวาจา การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม, การรักษาปกติตามระเบียบวินัย, ปกติมารยาทที่ปราศจากโทษ, ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายวาจาให้ดียิ่งขึ้น, ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีพ

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ศีล 5 หมายถึง หลักปฏิบัติที่ทำให้เกิดความเป็นปกติ ข้อควรเว้นจากบาปทั้งหลายทั้งปวง สำรวม อดทนอดกลั้นต่อโลภะ โทสะ โมหะ ไม่ล่วงละเมิดผู้อื่นด้วยกาย หรือด้วยวาจา เพื่อให้เกิดความปกติ เรียบร้อย สงบสุขในสังคม ระวังความเดือดร้อนใจทั้งตนเองและผู้อื่น เป็นข้อฝึกข้อปฏิบัติเบื้องต้นในชีวิตประจำวันสำหรับฆราวาสเพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย วาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงามและเป็นฐานปฏิบัติธรรมในขั้นสูงต่อไป

คุณค่าของศีล 5

พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงจำแนกแยกแยะคุณค่าของศีลธรรมไว้โดยตรง แต่เมื่อศึกษาให้ละเอียดพบว่า สามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับ คือ (อมร อำไพรุ่งเรือง, 2554)

1. คุณค่าระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งข้อนี้มีพระพุทธทวณะยืนยัน ว่า ผู้มีอายุทั้งหลาย คนมีศีลถึงพร้อมแล้วด้วยศีลในโลกนี้ย่อมประสบความสำเร็จแห่งโลกะใหญ่ซึ่งมีความไม่ประมาทเป็นเหตุ เกียรติศัพท์ที่ติงามของคณมีศีล ถึงพร้อมแล้วด้วยศีล ย่อมระบือไป คณมีศีลถึงพร้อมแล้วด้วยศีล เข้าไปหาบริษัทใดๆ คือ ชัตติยบริษัท พราหมณบริษัท คฤหบดีบริษัทหรือสมณบริษัท เป็นผู้แก่กล้าล้ำไม่ก่อเขินเข้าไปหา คณมีศีล ถึงพร้อมแล้วด้วยศีล ย่อมเป็นผู้ไม่หลงทำกาลละ คณมีศีลถึงพร้อมแล้วด้วยศีล ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก (ที.ปา. (ไทย) 11/291/228)

2. คุณค่าระดับสังคม การที่มนุษย์ในสังคมยังต้องเดือดร้อนวุ่นวายอยู่มากในสังคมปัจจุบัน เพราะมนุษย์เป็นจำนวนมากขาดการพัฒนาภายในคือจิตใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งศีลธรรม ในการนำเอาศีลมาประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความผาสุกต่อตนเองและบุคคลอื่นๆ เพราะจุดประสงค์ของการปฏิบัติตามศีลคือ ความเป็นคนดีในสังคม ลดปัญหาทางสังคม เมื่อศึกษาและพัฒนาตนเองแล้วย่อมนำบุคคลผู้ประพฤติ ปฏิบัติให้ถึงจุดหมายสูงสุด (คือการขจัดกิเลส อันเป็นมูลฐานของความไม่ดีหรือที่เรียกว่าอกุศล คือความชั่ว)

3. คุณค่าระดับโลก ศีล 5 อาจจะเรียก “มนุษยธรรม” คือ ธรรมะสำหรับมนุษย์ เพราะทำจิตใจของผู้มีศีลให้สูงขึ้น ศีลเป็นเครื่องวัดคุณค่าของความเป็นมนุษย์ทำให้มนุษย์ต่างไปจากสัตว์เดรัจฉานในด้านคุณธรรมทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข ถ้าคนในโลกนี้มีศีล 5 โดยทั่วกันแล้วโลกจะสงบยิ่งขึ้น ไม่มีการเบียดเบียน ฆ่าล้างผลาญไม่มีสงคราม ไม่มีการขโมยแย่งชิงโกงกินกัน ไม่มีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความแตกแยกขึ้นในสังคม

นอกจากนั้น สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (2551) ได้กล่าวเรื่อง อาณิสสของศีล 5 ไว้ว่า

ผู้ที่รักษาศีลข้อ 1 เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ก็จะทำให้มีพละนามัยแข็งแรงปราศจากโรคภัย อายุยืนยาว ไม่มีศัตรูเบียดเบียนให้ต้องบาดเจ็บไม่มีอุบัติเหตุต่างๆ ที่จะทำให้บาดเจ็บหรือสิ้นอายุเสียก่อนวัยอันสมควร

ผู้ที่รักษาศีลข้อ 2 เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมทำให้เกิดในตระกูลที่ร่ำรวย การทำมาหาเลี้ยงชีพ มักจะประสบช่องทางที่ดี มั่งมีทรัพย์ ทรัพย์สมบัติไม่วิบัติหายนะไปด้วยภัยต่างๆ เช่น อัคคีภัย วัตภัย โจรภัย ฯลฯ

ผู้ที่รักษาศีลข้อ 3 เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ก็จะประสบโชคดีในความรัก มักได้พบรักแท้ที่จริงจัง จริงใจ ไม่อกหัก มีบุตรธิดา กว้านอนนอนง่าย ไม่ตื้อดื้อ ไม่ถูกผู้อื่นหลอกลวงฉุดคร่าจนอาจารย์ไปทำให้เสียหายบุตรธิดาย่อมเป็นอภิชาติบุตร ซึ่งจะนำเกียรติยศชื่อเสียงมาสู่วงศ์ตระกูล

ผู้ที่รักษาศีลข้อ 4 เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ จะทำให้เป็นผู้ที่มีสมุ่ เสี่ยงไพบระ พุดจามีน้ำ มีนวล ขวนพัง มีเหตุมีผล ชนิดที่เป็น “พุทธราชา” มีโวรพฏฐิภณโหวพฐิภณในการเจรจ จะเจรจ ความ สิ่งใดก็มีผู้เชื่อฟังและเชื่อถือ สามารถกล่าวล้งสอนบุตรธิดาและศิษย์ให้อยู่ในโอวาทได้ดี

ผู้ที่รักษาศีลข้อ 5 เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ เป็นผู้มีสมองประสาท ปัญญา ความคิดแจ่มใสจะ ศึกษาเล่าเรียนสิ่งใดก็แตกฉาน และทรงจำได้ง่าย ไม่หลงลืมพ้เพื่อนและเลอะเลือน ไม่เสียสติ วิกลจริต ไม่เป็นโรคสมอง โรคประสาท ไม่ปัญญาทรม ปัญญาอ่อนหรือปัญญานิ่ม

ตัวอย่างสถานการณ์ของผู้ถือจรรยาบรรณและมีศีล 5

จากข่าว ที่ว่า ชื่นชม 2 พยาบาลผู้เสียสละ หยุดช่วยคนเจ็บ ทั้งที่รีบไปขึ้นเครื่องบินวันที่ 31 มีนาคม 2560 เกิดอุบัติเหตุจักรยานยนต์ชนกับรถแท็กซี่ บริเวณถนนสงประกา วัดสีกันเขตดอนเมือง มีผู้ได้รับบาดเจ็บบริเวณขาซ้าย 1 คน โดยมีพลเมืองดี 2 คน ซึ่งมีอาชีพพยาบาล เข้ามาช่วยเหลือปฐมพยาบาลเบื้องต้น ก่อนส่งต่อให้เจ้าหน้าที่กู้ภัยช่วยส่งโรงพยาบาลใกล้เคียงจนปลอดภัย ผู้ใช้เฟซบุ๊ก Krissada Lohitdee เผยแพร่เรื่องดังกล่าวลงเฟซบุ๊ก ระบุว่า...”นำชื่นชม 2 พยาบาลจากโรงพยาบาลบ้านฝาง กลับจากการอบรมที่เมืองทองธานีจะไปขึ้นเครื่องกลับขอนแก่นที่ดอนเมือง ผ่านมาเจออุบัติเหตุจึงเข้าให้การช่วยเหลือ ทั้งที่จะต้องขึ้นเครื่องกลับขอนแก่น นับถือน้ำใจคนไทยด้วยกัน พยาบาลไทยใจเกินร้อย” พยาบาลทั้ง 2 ท่าน คือ คุณนิตยา สุภามา พยาบาลหัวหน้าห้องฉุกเฉิน และคุณอรุมา ธรรมวงษ์ พยาบาลวิชาชีพ ซึ่งนั่งรถมาจากอบรมที่เมืองทองธานีเดินทางไปขึ้นเครื่องที่สนามบินดอนเมืองเพื่อกลับจังหวัดขอนแก่น แต่ระหว่างทางเจออุบัติเหตุและมีผู้บาดเจ็บ จึงลงมาช่วยเหลือทันที ซึ่งเมื่อเรื่องราวนี้ถูกเผยแพร่ออกไปในโลกออนไลน์ก็มีผู้คนเข้ามาชื่นชมและยกย่องในน้ำใจของทั้งคู่ที่มีหัวใจความเป็นพยาบาลอย่างแท้จริง นึกถึงผู้บาดเจ็บก่อนตนเอง (ชื่นชม 2 พยาบาลผู้เสียสละ หยุดช่วยคนเจ็บ ทั้งที่รีบไปขึ้นเครื่องบิน, 2560)

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ทราบสิ่งสำคัญ 2 ประการคือ

1. คุณนิตยา สุภามา พยาบาลหัวหน้าห้องฉุกเฉิน และคุณอรุมา ธรรมวงษ์ พยาบาลวิชาชีพ เป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณทางวิชาชีพพยาบาล อย่างน่ายกย่องยิ่งนัก เพราะสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย ได้กำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพของสมาคม พ.ศ. 2528 (สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย,

2560) มุ่งเน้นให้พยาบาลได้ประพฤติดิปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยกำหนดเป็นความรับผิดชอบ ต่อประชาชน ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ ต่อผู้ร่วมวิชาชีพและต่อตนเองพยาบาลทั้ง 2 ท่าน ได้ ประพฤติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล ในส่วนที่ว่าด้วย **ความรับผิดชอบต่อประชาชน** 3 ข้อ จาก 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1.ประกอบวิชาชีพด้วยความมีสติ ตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็น มนุษย์ ข้อ 2.ปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาคตามสิทธิมนุษยชน โดยไม่คำนึงถึง เชื้อ ชาติ ศาสนาและสถานภาพของบุคคล และ ข้อ 6. พึ่งป้องกันภัยอันตรายอันจะมีผลต่อสุขภาพอนามัยของ ประชาชน

นอกจากนั้น ได้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาล ในส่วนที่ว่าด้วยความรับ รับผิดชอบต่อวิชาชีพ 3 ข้อ จาก 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1. ประพฤติตนและประกอบกิจแห่งวิชาชีพโดยถูกต้อง ตามกฎหมาย ข้อ 2. ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ข้อ 3. ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็น แบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการประกอบกิจแห่งวิชาชีพและส่วนตัว

2. ทั้ง 2 ท่านถือว่าเป็นผู้มีศีลหรือปฏิบัติตามศีล 5 ข้อที่ 1 ได้แก่ เจตนางดเว้นจากการฆ่า การสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย รวมทั้งรณรงค์ชักชวนห้ามปราม ให้ผู้อื่นละเว้นด้วย (ปาณาติปาตา เวรมณี) ในทางพระพุทธศาสนาถือว่า ผู้ปฏิบัติตามศีลข้อที่ 1 แสดงว่า เป็นผู้มีเมตตา ธรรมต่อสรรพสัตว์ คือ ปราบปรามให้ผู้อื่นเป็นสุข และนอกจากมีเมตตาแล้วยังต่อด้วยความเป็นผู้มี กรุณาธรรม คือ ปราบปรามให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ดังนั้น ทั้ง 2 ท่าน จึงตัดสินใจช่วยผู้บาดเจ็บทั้งๆ ที่ตัวเอง ต้องรีบเดินทางไปสนามบินเพื่อเดินทางกลับบ้าน

หากจับคู่ระหว่างเบญจศีลหรือศีล 5 กับเบญจธรรมหรือธรรม 5 ตามนัยพระพุทธศาสนา ได้แก่

เบญจศีลหรือศีล 5

ปาณาติปาตา เวรมณี

อทินนาทานา เวรมณี

กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี

มุสาวาทา เวรมณี

สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี

เบญจธรรมหรือธรรม 5

เมตตากรุณา คือ ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น

สัมมาอาชีวะ คือ การประกอบสัมมาชีพ

กามสังวร คือ การสำรวมในกาม

สัจจะ คือ การพูดความจริง

สติสัมปชัญญะ คือ ความระลึกได้และความรู้ตัว

จากตารางอธิบายได้ว่า หากผู้ใดถือศีลข้อที่ 1 แสดงว่า ผู้นั้นมีความเมตตากรุณา คือ ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น หากผู้ใดถือศีลข้อที่ 2 แสดงว่า ผู้นั้นมีสัมมาอาชีวะ คือ การประกอบสัมมาชีพ หากผู้ใดถือศีลข้อที่ 3 แสดงว่า ผู้นั้นมีกามสังวร คือ การสำรวมในกาม ไม่นอกใจสามีหรือภรรยาของ ตนหากผู้ใดถือศีลข้อที่ 4 แสดงว่า ผู้นั้นมีสัจจะ คือ การพูดความจริงและหากผู้ใดถือศีลข้อที่ 5 แสดง

ว่า ผู้นั้นมีสติสัมปชัญญะ คือ ความระลึกได้และความรู้ตัว

จากประเด็นข้างนี้ ทำให้เห็นว่า นอกจากจรรยาบรรณวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติแล้ว หลักธรรมทางศาสนา เช่น หลักศีล 5 ของพระพุทธศาสนา ก็เป็นสิ่งที่ทุกวิชาชีพ ควรต้องระลึกไว้และนำไปปฏิบัติควบคู่กันกับจรรยาบรรณวิชาชีพของตน

ในอดีตจนปัจจุบันนี้ ไม่มีหน่วยงานหรือวิชาชีพใดที่กล้าบอกหรือระบุไว้ว่าให้ผู้ประกอบวิชาชีพใช้หลักธรรมทางศาสนาที่ตนเองนับถือเป็นหลักยึดเหนี่ยวในการทำงานนอกเหนือไปจากจรรยาบรรณที่กำหนดไว้แล้ว รัฐบาลเองหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ไม่ค่อยเน้นย้ำให้คนในสังคมทุกสาขาอาชีพดำเนินชีวิตภายใต้หลักคำสอนของศาสนาของตนๆ หรือรณรงค์ไปก็เหมือนสักแต่ว่าทำไม่ได้จริงจิงอะไร จริงอยู่มีการอนุญาตให้แต่ละศาสนาบรรยายธรรมทางทีวี แต่ช่วงเวลาที่ออกอากาศก็ดูไม่เหมาะสมมากนัก เพราะส่วนมากจะเป็นช่วงเช้าตรู่ ซึ่งคนส่วนมากไม่ค่อยได้รับชมเท่าที่ควร

ดังนั้นการปลูกฝังเรื่องคุณธรรมหรือจริยธรรม ควรต้องเน้นย้ำที่โรงเรียนให้เพิ่มมากขึ้น สถาบันการศึกษาต้องทำหน้าที่ปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม พร้อมทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพให้กับนักศึกษามากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ต้องขัดเกลาด้วยว่า นอกจากจรรยาบรรณวิชาชีพแล้ว ทุกท่านต้องคำนึงถึงและยึดหลักธรรมทางศาสนาของตนๆ เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ในสถาบันการศึกษามีที่สถาบันมีอาจารย์ที่ท่าน ที่กล่าวนำหลักคำสอนทางศาสนามาอธิบายประยุกต์ให้นักศึกษาในสาขาต่างๆ ได้ซึมซับและนำไปปฏิบัติควบคู่กับแนวคิดทฤษฎีของทางตะวันตก โดยมากจะเน้นทฤษฎีทางตะวันตก จนลืมหลักธรรมคำสอนทางศาสนาที่เป็นประโยชน์ แท้ที่จริงศาสนา คือ สิ่งที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันของทุกคน แต่กลับไม่นำหลักธรรมต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการทำงานให้เกิดประโยชน์

นอกจากนี้ ยังมีหลักธรรมที่สามารถนำไปใช้ในการทำงานสังคมสงเคราะห์ได้ดีอีกอย่าง คือ สังคหวัตถุ 4 ซึ่งกฤติกา ชนะกุล และคณะได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์สังคหวัตถุ 4 ในการฝึกภาคปฏิบัติกรณีศึกษานักศึกษาสาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในการปฏิบัติตามสังคหวัตถุ 4 ด้านทาน คือ การให้บริการกับทุกคนอย่างเท่าเทียม มากที่สุด ด้านปิยวาจา ให้ความสำคัญเรื่องการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุคคลรอบข้างและพูดคุยกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจและจริงใจ ด้านอัตตจริยา ให้ความสำคัญในเรื่องการมีความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ต่อภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและการไม่นำข้อมูลของหน่วยงานไปใช้ในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ด้านสมานัตตตา ให้ความสำคัญกับการเข้าฝึกภาคปฏิบัติตรงต่อเวลาและการแต่งกายเหมาะสม มีบุคลิกและลักษณะท่าทางที่สุภาพ มากที่สุด (กฤติกา ชนะกุล และคณะ, 2559)

โรงเรียนวิถิพุทธ

การอบรมศีลธรรมให้เด็กและเยาวชนไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ เนื่องจาก บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) ทำหน้าที่เฉพาะของตน คือ พ่อแม่ให้เงินลูกเลี้ยงดูทางร่างกายไม่มีหน้าที่สอนหนังสือ

โรงเรียนทำหน้าที่สอนวิชาการ ไม่มีหน้าที่อบรมศีลธรรม วัดอบรมศีลธรรม การทำงานไม่ประสานกัน ผู้ปกครองไม่อบรมศีลธรรมแก่เด็กและไม่พาเด็กไปวัด โรงเรียนไม่อบรมศีลธรรมแก่เด็กและไม่พาเด็กไปวัดหรือไม่ได้นิมนต์พระสงฆ์มาสอนในโรงเรียน เมื่อผู้ปกครองหรือโรงเรียนพาเด็กไปวัด พระสงฆ์ไม่ทำหน้าที่อบรมศีลธรรมหรือเมื่อโรงเรียนนิมนต์พระสงฆ์ไปสอนที่โรงเรียน พระสงฆ์ไม่เพียงพอที่จะทำหน้าที่ (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2547)

ดังนั้น จุดกำเนิดโรงเรียนวิถิพุทธจึงเกิดขึ้น คือ ความมุ่งหมายตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งตรงกับความต้องการของสังคมที่อยากเห็นเด็กไทยในวันนี้ต่อไปจะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในวันข้างหน้า โดยใช้หลักพระพุทธศาสนาบริหารจัดการโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับสนองนโยบายนำไปสู่การดำเนินงานส่งเสริมการจัด “โรงเรียนวิถิพุทธ” ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2546 สนับสนุนส่งเสริมให้มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในหลักการและมุ่งมั่นพัฒนาทั้งระบบตามแนวทางการศึกษาวิถิพุทธหรือพุทธศาสตร์ คือ ดำเนินงานตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าตามมรรคมีองค์ 8 ประการเป็นไปตามหลักไตรสิกขา มีศีล สมาธิ และปัญญาบูรณาการหลักพระพุทธธรรมอย่างกลมกลืนในวิถีชีวิต

ภาค	จำนวนโรงเรียน
กรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล	466
ภาคเหนือ	2,515
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	10,554
ภาคกลาง	4,471
ภาคตะวันออก	1,461
ภาคตะวันตก	1,428
ภาคใต้	1,838
รวม	22,733

ข้อมูล ณ วันที่ 3 /5/ 2560 (โรงเรียนวิถิพุทธ, 2560)

จากจำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมเป็นโรงเรียนวิถิพุทธทั่วประเทศสองหมื่นกว่าโรงเรียน จุดนี้เป็นจุดแข็งอย่างมากที่รัฐบาลต้องส่งเสริมอย่างจริงจังในการให้มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กๆ ในอันที่จะเป็นผู้ดูแลประเทศต่อไป ต้องกำหนดนโยบายและงบประมาณให้เหมาะสม ทุกภาค

ส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ ส่งเสริม สนับสนุน เพื่อความเป็นเอกภาพในการทำงานและให้
เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

สรุป

จรรยาบรรณวิชาชีพเป็นกรอบในการทำงานของอาชีพต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานในวิชาชีพ
นั้นๆ เป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้ปฏิบัติงานและผู้ให้บริการ การทำงานโดยยึดหลักจรรยาบรรณจะช่วย
ให้การทำงานและผลการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชา ทำให้เกิดความไว้วางใจของ
ทั้งผู้ให้บริการและผู้ให้บริการ นอกจากจรรยาบรรณแล้ว สิ่งหนึ่งที่ขาดเสียมิได้ คือ ศิล 5 บุคคล
ผู้ปฏิบัติตามศิลปะจะมีความประพฤติดีทางกายและวาจา รักษากายและวาจาให้เรียบร้อย รักษาระเบียบ
วินัย ส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพ แนวทางการปลูกฝังหลักศิลปะ 5 หรือหลักคุณธรรมให้กับ
บุคคลต้องเริ่มจากเด็ก โรงเรียนจึงต้องเป็นหลักในการปลูกฝังคุณธรรม โดยทุกภาคส่วนต้องรับผิดชอบ
ในการช่วยโรงเรียนให้ปฏิบัติหน้าที่นี้ให้บรรลุเป้าประสงค์ ซึ่งขณะนี้ “โรงเรียนวิถีพุทธ” ทั่ว
ประเทศสองหมื่นกว่าโรงเรียน ถือเป็นจุดแข็งอย่างมากที่รัฐบาลต้องส่งเสริมอย่างจริงจังในการให้มีการ
ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กๆ ในอันที่จะเป็นผู้ดูแลประเทศต่อไป

บรรณานุกรม

พระไตรปิฎก

อง. อรรถก. (ไทย) 23/25/269.

ที.ปา. (ไทย) 11/291/228.

หนังสือ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 11.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2552). **ภูมิธรรมชาวพุทธ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมมิก จำกัด.

พระราชวรมนู (ประยูร ธมมจิตฺโต). (2541). **คุณธรรมสำหรับนักบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
มูลนิธิพุทธธรรม.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร :
ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.

สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน). (2538). **ความจริงที่ต้องเข้าใจ**. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

_____. (2551). **วิธีสร้างบุญบารมี**. พิมพ์ลักษณ์. กรุงเทพฯ : พิมพ์สวย.

วารสาร

กฤติกา ชนะกุล และคณะ. “การประยุกต์สังคหวัตถุ 4 ในการฝึกภาคปฏิบัติ กรณีศึกษานักศึกษา สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย”, **วารสารวิชาการแสงอีสาน**. ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2561) : หน้า 22.

งานวิจัย

อมร อำไพรุ่งเรือง. (2554). การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการล่วงละเมิดศีล 5 ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.

อินเทอร์เน็ต

คมชัดลึก ออนไลน์ วันจันทร์ที่ 1 พฤษภาคม 2560, สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2560.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4805/2553 แหล่งที่มา: กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา. เผยแพร่เมื่อ: 21 ต.ค. 2554 10:23:32, <https://deka.in.th/view-501930.html>, สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2560. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2560.

มติชนออนไลน์ วันจันทร์ที่ 1 พฤษภาคม 2560, เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2560. “ระวังผิด พ.ร.บ.คุ้มครองเด็กฯ รองปลัดฯ เตือนสื่อฯ เสนอข่าวเด็กทำผิด-เป็นเหยื่อ อย่างระมัดระวัง”, **ประชาชาติธุรกิจออนไลน์**, http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1492658053, เข้าถึงเมื่อ 21 เมษายน 2560.

เอกพันธ์ ปัดถาวะโร 8 สิงหาคม 2555. <http://aekapan.blogspot.com/2012/08/blog-post.html>, สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2560

nursing.reru.ac.th/news/56/25_12_56.PDF, จรรยาบรรณวิชาชีพ สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2528 สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2560.

www.vitheebuddha.com/main.php?url=allschool, สืบค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2560.

www.swpc.or.th/index.php/extras/k2/k2-about/history.../code-of-ethics-swpc-8-7-59/ สภาวิชาชีพสังคมสงเคราะห์, **จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสังคมสงเคราะห์**, 8 กรกฎาคม 2559, สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2560.

Teacher Professional Development, จรรยาบรรณในวิชาชีพครู, แหล่งที่มา; <https://educ105.wordpress.com/จรรยาบรรณในวิชาชีพครู/>, สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2560.

กระบวนการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ Public Policy Implementation Process

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

Associate Professor Dr. Sanya Kenaphoom

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Faculty of Political Science and Public Administration,

Rajabhat Maha Sarakham University

Author for Correspondence :E-mail : zumsa_17@hotmail.com

บทคัดย่อ

การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นกระบวนการหนึ่งในกระบวนการนโยบายสาธารณะ และถือว่าเป็นขั้นตอนสำคัญซึ่งต้องใช้องค์ความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารนโยบาย การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจำเป็นต้องทำความเข้าใจในรายละเอียดของปฏิสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงการพึ่งพา ตลอดจนความเป็นอิสระขององค์การและบุคคลที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยแบ่งการนำนโยบายไปปฏิบัติออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ (1) การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาค (Macro Implementation) ประกอบด้วย (ก) การแปลงนโยบายให้เป็นแผนงานและโครงการ และ (ข) การยอมรับนโยบายของหน่วยงานระดับภูมิภาคและท้องถิ่น (2) การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค ประกอบด้วย (ก) การระดมพลัง (ข) ขั้นตอนการปฏิบัติ และ (ค) การสร้างความเป็นปึกแผ่นหรือความต่อเนื่องและความสำเร็จและผลลัพธ์ อย่างไรก็ตามสำหรับตัวแบบแนวทางการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย 3 ทฤษฎีหลัก ได้แก่ ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากล่างขึ้นบน และ ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบผสม

คำสำคัญ นโยบายสาธารณะ, การนำนโยบายไปปฏิบัติ

Received: 09/04/62 Revised: 21/04/62 Accepted: 21/04/62

ABSTRACT

Policy Implementation is a process in public policy process which is important step requiring knowledge both science and arts of policy management. Policy Implementation needs to understand the details of interaction, connection, reliance

including independence of organization and persons involved in policy process. The policy implementation is divided into 2 main steps; (1) the macro implementation are (a) converting the policies into plans and projects, and (b) creating acceptance of policies of regional and local authorities (2) the micro implementation were (a) mobilization, (b) deliverer implementation and (c) institutionalization or continuation, outcomes. However, the model of policy implementation consists of 3 main theories; (a) Top-down Theories of Implementation, (b) Bottom-up Theories of Implementation and (c) Hybrid Theories of Implementation respectively.

Keywords : Public Policy, Policy Implementation

บทนำ

การศึกษานโยบายสาธารณะอย่างเป็นจริงจังเกิดขึ้นเมื่อกระบวนการทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์เคลื่อนตัวจากกระบวนการทัศน์เก่าที่ให้ความสำคัญกับระบบการบริหารจัดการภายในองค์กรของรัฐมาเป็นการให้ความสำคัญกับผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการกิจการของรัฐ เรียกว่า รัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ผนวกกับทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ คือ เศรษฐศาสตร์การเมือง (Political economy) เศรษฐศาสตร์การเมืองให้ความสำคัญของการเชื่อมโยงระหว่างการกำหนดนโยบายสาธารณะกับคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง โดยหลักการแล้วผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งเปรียบเสมือนกลุ่มผู้บริโภคสินค้าและบริการสาธารณะที่รัฐเป็นผู้ผลิตและส่งมอบนั่นเอง ผู้บริโภคย่อมจะลงคะแนนให้ผู้ผลิตสินค้าและบริการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของผู้บริโภคเสมอ ดังนั้นจากแนวคิดดังกล่าวจึงส่งผลให้แวดวงวิชาการมีการศึกษานโยบายสาธารณะมากยิ่งขึ้นตามลำดับนโยบายสาธารณะ” (Public policy) เป็นผลผลิตที่สำคัญที่สุดของรัฐบาลหรือนโยบายสาธารณะเป็นอะไรก็ตามคือสิ่งที่รัฐบาลตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ (Whatever governments choose to do or not to do) (Thomas R. Dye. 2013 : 5-10)

ความหมายของนโยบายสาธารณะโดยภาพรวมแล้วสรุปจำแนกเป็นหลายลักษณะจากลักษณะที่เป็นแนวทางกว้างๆไปจนถึงลักษณะที่เป็นรูปธรรมพร้อมนำไปสู่การปฏิบัติจริง ได้แก่ (1) นโยบายสาธารณะเป็นแนวทางในการกระทำของรัฐบาล (2) นโยบายสาธารณะเป็นทางเลือกสำหรับการตัดสินใจของรัฐบาล (3) นโยบายสาธารณะเป็นกฎหมาย และ (4) นโยบายสาธารณะเป็นกิจกรรมแห่งรัฐบาล (สัญญา เคนาภูมิ. 2561) นโยบายสาธารณะนับว่าเป็นเครื่องมือพัฒนาประเทศ ผ่านการกำกับของรัฐบาลในการสร้างสังคมไม่ว่าจะเป็น คุณภาพชีวิตของพลเมือง คุณภาพของสภาพแวดล้อมทางสังคม ตลอดจนกระบวนการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่สมาชิกในสังคมประเทศชาติ (เสน่ห์

จู้ยโต. 2552 : 10-11) นอกจากนั้นนโยบายสาธารณะยังมีความสำคัญต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยเฉพาะประชาชนซึ่งนโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตของระบบการเมืองที่สอดคล้องต่อข้อเรียกร้องของประชาชน แก้ปัญหาและความต้องการของประชาชน เช่น ปัญหาข้อขัดข้องจากอดีตและมีแนวโน้มอนาคต ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ปัญหาเชิงพัฒนา (เสนอ จู้ยโต. 2552 : 8-9)

จะเห็นได้ว่านโยบายสาธารณะมีความสำคัญทั้งต่อผู้กำหนดนโยบาย โดยเฉพาะรัฐบาลผู้กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะได้รับความเชื่อถือ และความนิยมจากประชาชน ส่งผลให้รัฐบาลดังกล่าวมีโอกาสในการดำรงอำนาจในการบริหารประเทศยาวนานขึ้น นอกจากนั้นยังมีความสำคัญต่อประชาชน กล่าวคือนโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตทางการเมืองเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน (David Easton. 1953) ดังนั้นประชาชนสามารถแสดงออกซึ่งความต้องการผ่านกลไกทางการเมืองต่างๆ เช่น ระบบราชการ นักการเมือง ความต้องการดังกล่าวจะถูกนำเข้าสู่ระบบการเมืองไปเป็นนโยบายสาธารณะ จากนั้นเมื่อมีการนำนโยบายไปปฏิบัติและได้ผลตามเป้าประสงค์จะทำให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (ธนวัฒน์ พิมพ์จินดา. 2559 : 13-22)

อย่างไรก็ดีการศึกษาทำความเข้าใจผลกระทบของนโยบายสาธารณะทั้งในมิติของผู้กำหนดนโยบายหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการนโยบายสาธารณะตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ นักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศได้พยายามจำแนกกระบวนการนโยบายสาธารณะออกเป็นหลายลักษณะ ดังนี้

1. นโยบายสาธารณะ 2 กระบวนการ โดย พรณิลัย นิติโรจน์ (2551 : 4-10) ได้เสนอว่ากระบวนการนโยบายสาธารณะ 2 กระบวนการใหญ่ๆ ดังนี้ (1) กระบวนการแรก คือ แนวคิดกระแสหลัก โดยได้ยึดการแบ่งกระบวนการ นโยบายออกเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องกันในลักษณะที่ไม่ให้ความสำคัญต่อปฏิกริยาโต้ตอบ ระหว่างขั้นตอนแต่ละขั้นตอน โดยทั่วไปมักแบ่งกระบวนการออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ (ก) การกำหนดนโยบาย ซึ่งนโยบายมักจะปรากฏในรูปของ กฎหมาย พระราชบัญญัติ มติคณะรัฐมนตรี หรือคำพิพากษาของศาลฎีกา (ข) การแปลงนโยบายไปสู่ภาคปฏิบัติ ซึ่งมักจัดดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือหลายๆ หน่วยงานรับผิดชอบร่วมกัน โดยแบ่งงานกันทำเป็นทอดๆ หรือทำร่วมกันในช่วงเวลาเดียวกัน และ (ค) การปรับเปลี่ยนนโยบายโดยใช้ผลลัพธ์ และที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามนโยบาย ไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลว เป็นพื้นฐานในการปรับเปลี่ยน และ (2) กระบวนการที่สอง คือ กระบวนการที่ไม่เห็นด้วยกับการแยกการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในลักษณะขั้นตอนต่างหากจากขั้นตอนอื่นในกระบวนการนโยบาย กลุ่มนี้มีความเห็นว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการที่เป็นพลวัตมีปฏิสัมพันธ์กับขั้นตอนอื่นๆ ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของนโยบายในระดับปฏิบัติการ และ

แนวทางในการนำไปดำเนินการ มักมีการปรับเปลี่ยนเพื่อประนีประนอมความเห็น และผลประโยชน์ของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์

2. นโยบายสาธารณะมี 3 กระบวนการ โดย Nakamura and Smallwood (1980 : 22-23) ได้เสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนโยบายว่ามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันใน 3 กระบวนการ ได้แก่ การก่อตัวของนโยบาย (policy formation) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (policy implementation) และ การประเมินผลนโยบาย (policy evaluation)

3. นโยบายสาธารณะมี 4 กระบวนการ ดังเช่น อุทัย เลาหิเชียร (2544 : 292-301) ได้นำเสนอกระบวนการนโยบายสาธารณะ โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการกำหนดปัญหา ขั้นตอนการวิเคราะห์หาทางเลือก ขั้นตอนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และขั้นตอนการประเมินผลนโยบาย

4. นโยบายสาธารณะมี 5 กระบวนการ ดังเช่น Dunn (2016 : 15-16) ได้แบ่งกระบวนการนโยบาย (the process of policy making) ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นตอนการกำหนดวาระ (Agenda Setting) (2) ขั้นตอนการก่อรูปของนโยบาย (Policy Formulation) (3) ขั้นตอนการตัดสินใจนโยบาย (Policy Adoption) (4) ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) (5) ขั้นตอนการประเมินผลนโยบาย (Policy Assessment)

5. นโยบายสาธารณะมี 6 กระบวนการ เช่น Thomas R. Dye (2013 : 317-318, 330-332) ได้นำเสนอกรอบแนวคิดกระบวนการนโยบายสาธารณะโดยทั่วไปแล้วมี 6 ขั้นตอนดังนี้ (1) การระบุปัญหา (Identification) (2) การกำหนดเป็นวาระ (Agenda Setting) (3) การก่อรูปนโยบาย (Formulation) (4) การกำหนดตามกระบวนการกฎหมาย (Legitimation) (5) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Implementation) และ (6) การประเมินผลนโยบาย (Evaluation)

6. นโยบายสาธารณะมี 8 กระบวนการ โดย Catherine Althaus, Peter Bridgman & Glyn Davis (2007 : 27-29) กล่าวถึงวงจรนโยบายของประเทศออสเตรเลียว่าแบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นตอนการระบุปัญหา (2) ขั้นตอนวิเคราะห์นโยบาย (3) ขั้นตอนการกำหนดเครื่องมือ (4) ขั้นตอนการหารือกับผู้เกี่ยวข้อง (5) ขั้นตอนการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (6) ขั้นตอนตัดสินใจ (7) ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ (8) ขั้นตอนการประเมินผลนโยบาย

7. นโยบายสาธารณะมี 9 กระบวนการ ได้แก่ Hogwood & Gunn (1984 : 67-260) แบ่งขั้นตอนของนโยบายสาธารณะออกเป็น 9 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การแสวงหาปัญหา (2) การกรองปัญหา (3) การนิยามปัญหา (4) การพยากรณ์ (5) การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (6) การวิเคราะห์ทางเลือก (7) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (8) การประเมินนโยบาย และ (9) การถ่ายโอนและการยกเลิกนโยบาย

ทุกขั้นตอนของกระบวนการนโยบายสาธารณะมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันซึ่งหากพิจารณาจำแนกกระบวนการนโยบายสาธารณะตามกรอบแนวคิดของการศึกษานโยบายสาธารณะ

แล้วสามารถจำแนกได้ 2 ภาคส่วนใหญ่ คือ (มยุรี อนุমানราชธน. 2549) ภาคส่วนการกำหนดนโยบายสาธารณะ และ ภาคส่วนการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ (Policy implementation) การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแปลงตัวนโยบายออกสู่ภาคปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ และได้รับผลผลิตออกมาตรงตามเป้าหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติมักจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อมของการดำเนินงาน ขีดสมรรถนะของหน่วยงานที่รับผิดชอบ การสนับสนุนและแรงต่อต้านจากบุคคล ตลอดจนกลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสียกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม นโยบายสาธารณะถูกนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลก็จะก่อประโยชน์ทั้งต่อผู้กำหนดและผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบาย เช่น (วิเชียร ชื่นชอบ. 2548 : 57-59) นับเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของฝ่ายข้าราชการประจำที่เป็นส่วนหนึ่งที่จะต้องดำเนินการตาม เป็นหลักประกันที่สำคัญของฝ่ายการเมืองที่นโยบายของตนจะได้รับการปฏิบัติจากฝ่ายประจำอย่างจริงจัง ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยหากการนำนโยบายไปปฏิบัติสำเร็จ ผู้ตัดสินใจนโยบาย หรือผู้กำหนดนโยบายก็จะได้รับการยอมรับ และความศรัทธาจากประชาชน ในขณะเดียวกัน กลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหา ก็จะได้รับ การแก้ไข ปัญหา หรือการตอบสนองความต้องการของกลุ่มตน และหน่วยปฏิบัติงานก็จะได้รับคำชมเชย ขวัญกำลังใจตลอดจนการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการดำเนินนโยบายสาธารณะจะสำเร็จลุล่วงและส่งผลกระทบเชิงบวกแก่พลเมืองได้ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติที่แหลมคม ผลการศึกษาของศาสตราจารย์ วรเดช จันทรศร (2554 : 98-103) พบลักษณะปัญหาหลายประการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ เช่น ปัญหาด้านสมรรถนะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ปัญหาด้านการควบคุม ปัญหาด้านความร่วมมือและต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง ปัญหาด้านการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญในกระบวนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จะเห็นว่าปัญหาเหล่านี้จะขจัดออกไปได้จำเป็นต้องอาศัยสภาพแวดล้อมหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างการยอมรับ ระดมความร่วมมือ สร้างพลังการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยกระบวนการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติเพื่อค้นหาตัวแบบหรือทฤษฎีที่ดีกว่าและหนทางเพื่อบรรลุเป้าหมายของนโยบายได้ดีกว่า

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติทั้งในมิถุนการณ์การนำไปปฏิบัติ ปัจจัยความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำไปปฏิบัติ และตัวแบบทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

มุมมองเกี่ยวกับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

การทำความเข้าใจนิยามของการนำนโยบายไปปฏิบัติจะทำให้ทราบถึงสาระสำคัญเบื้องต้นของขอบข่าย ขอบเขตของเนื้อหาสาระโดยนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายการนำนโยบายไปปฏิบัติดังนี้

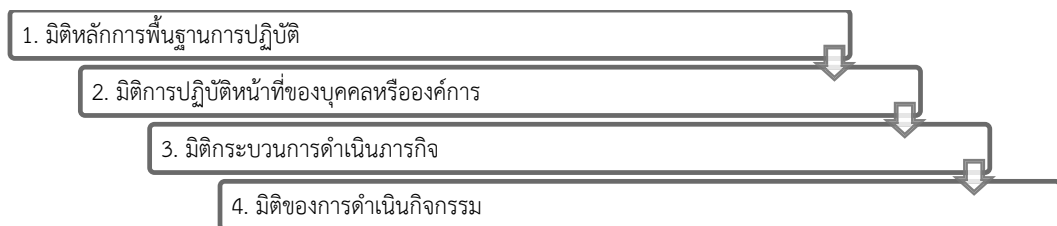
1. **มิติหลักการพื้นฐานการปฏิบัติ** : การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการของปฏิสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่มีการกำหนดไว้แล้วกับการกระทำหรือปฏิบัติการทั้งหลายที่มุ่งให้บังเกิดผลไปตามนั้นหรือเป็นความสามารถในการจัดการและประสานสิ่งที่จะทำให้บังเกิดผลในลักษณะที่เป็นลูกโซ่ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Pressman & Wildavsky, 1973) เป็นการนำชุดการปฏิบัติซึ่งเป็นแผนการทำงานที่มุ่งส่งผลไปยังผู้ที่ตั้งใจจะให้ได้รับประโยชน์จากนโยบายเป็นการเฉพาะและเป็นการปฏิบัติในภาคสนาม (Emest R. Alexander, 1985 : 23-28) เป็นอนุกรมของกิจกรรมและการตัดสินใจที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องซึ่งเกิดขึ้นจากการแปลงข้อความนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Putt & Springer, 1989) เป็นความพยายามที่จะตัดสินใจความสามารถในการรวบรวมคนและทรัพยากรทางการบริหารและกระตุ้นบุคลากรให้ปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ (สมบัติ อารังธัญวงศ์. 2550) เป็นเรื่องของการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ปรากฏการณ์เป็นจริงที่เกิดขึ้นในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อเป็นบทเรียนและพัฒนาแนวทาง สร้างกลยุทธ์ เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพและความสามารถขององค์กรและกลุ่มบุคคลที่นำนโยบายไปปฏิบัติให้สามารถจัดการและประสานกิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย รวมไปถึงการหลีกเลี่ยงปัญหาหรืออุปสรรคต่อผลสำเร็จของนโยบาย (กล้า ทองขาว. 2551)

2. **มิติการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลหรือองค์การ** : การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการดำเนินการโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในภาครัฐหรือเอกชนซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมุ่งที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จโดยตรงตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ได้ตัดสินใจกระทำไว้ก่อนหน้านี้แล้ว (Donald S. Van Meter, Carl E. Van Horn, 1975) เป็นเรื่องของการศึกษาว่า องค์การที่รับผิดชอบสามารถนำและกระตุ้นให้ทรัพยากรทางการบริหารตลอดจนกลไกที่สำคัญทั้งหมดปฏิบัติงานให้บรรลุตามนโยบายที่ระบุไว้หรือไม่เพียงใด (วรเดช จันทรศร. 2554) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะขององค์การ ทั้งบุคคล และกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายว่าจะสามารถใช้ทรัพยากรทางการบริหารทั้งหมดปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของนโยบายที่ระบุไว้หรือไม่เพียงใด (สมพิศ สุขแสน. 2551 : 99)

3. **มิติกระบวนการดำเนินการกิจ** : การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการของกลยุทธ์ที่แสดงการปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มผลประโยชน์ทั้งหลายในอันที่จะต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งการบรรลุเป้าหมายของกลุ่มตนซึ่งเป้าหมายที่กลุ่มเหล่านี้ต้องการให้เกิดขึ้นอาจสอดคล้องหรือไปกันได้หรือไม่ได้กับเป้าหมายตามอาณัติ (Eugene Bardach, 1980) เป็นกระบวนการจัดการกับแบบแผนการนำเพื่อการเปลี่ยนแปลงโดยตรงตามอาณัติของนโยบาย โดยยอมรับต่อข้อกำหนดที่เกิดขึ้นจากการที่ได้มีการ

ตัดสินใจไปก่อนแล้ว นั่นคือ การนำนโยบายไปปฏิบัติจะเริ่มเกิดขึ้นภายหลังที่มีการตัดสินใจยอมรับวิธีปฏิบัติเฉพาะเรื่องนั้นไปแล้ว (E.S. Quade, 1982) เป็นกระบวนการมีความต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กันตลอดเวลา และประเด็นที่สอง คือ การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายของนโยบาย (ศุภชัย ยาวะประภาส. 2552) เป็นกระบวนการดำเนินงานของบุคคล กลุ่มบุคคลหรือองค์การทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวกับการนำทรัพยากรหรือปัจจัยทางการบริหารขององค์การไปดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้ (ชรัส ปุณณัสสะ. 2553)

4. มิติของการดำเนินกิจกรรม : การนำนโยบายไปปฏิบัติว่าเป็นนำนโยบายไปสู่แผนงานหรือโครงการไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย (Dennis, A. Rondinelli. 1983 : 16) เป็นการแปลงนโยบายเป็นแผนงาน โครงการ ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้มีการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม (ถวัลย์ วรเทพพิพิฒม์. 2539 : 282)

แผนภาพที่ 1 ความหมายของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

ขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การศึกษาขั้นตอนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจำเป็นต้องทำความเข้าใจในรายละเอียดของปฏิสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงการพึ่งพา ตลอดจนความเป็นอิสระขององค์การและบุคคลที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยแบ่งการนำนโยบายไปปฏิบัติออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนในระดับมหภาค (Macro) และขั้นตอนในระดับจุลภาค (Micro) ดังนี้ (วรเดช จันทรศร. 2554 : 34-39)

1. การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับมหภาค (Macro Implementation) ขั้นตอนนี้ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานระดับสูงของภาครัฐ โดยแบ่งการปฏิบัติออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 การแปลงนโยบายให้เป็นแผนงานและโครงการ การนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จจึงต้องมีการแปลงนโยบายให้เป็นรูปธรรมในลักษณะของแผนงานและโครงการ โดยทั่วไปหน่วยงานที่รับผิดชอบมักจะเป็นระดับกระทรวง กรม หรือหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลางมี

บทบาทแปลงนโยบายเพื่อให้หน่วยงานระดับล่างนำไปปฏิบัติได้ง่าย ความจำเป็นและประโยชน์ของการแปลงนโยบายให้เป็นแผนงานและโครงการ

1.2 การยอมรับนโยบายของหน่วยงานระดับภูมิภาคและท้องถิ่น เมื่อหน่วยงานส่วนกลางไม่ว่าจะเป็นกระทรวง กรมและหน่วยงานที่เทียบเท่าได้ทำการแปลงนโยบายออกมาเป็นแผนงาน และโครงการต่างๆ แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการทำให้หน่วยงานในระดับภูมิภาค (จังหวัดและอำเภอ) และระดับท้องถิ่น (เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา) ยอมรับนโยบายนั้นไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

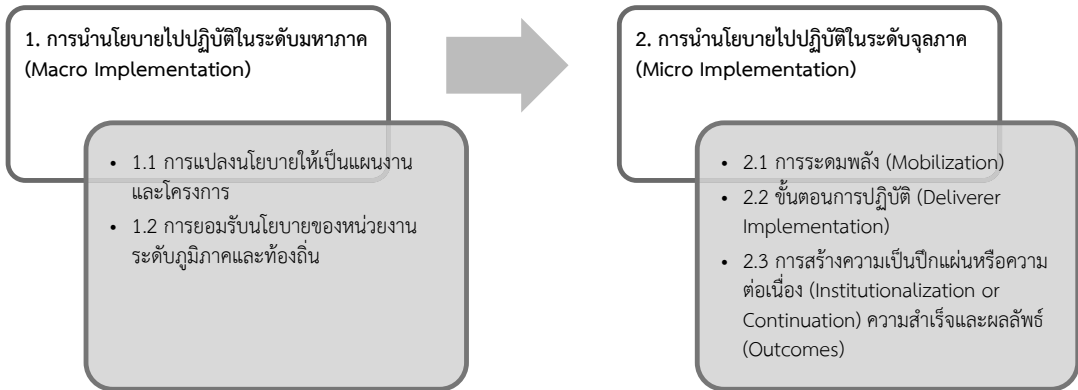
2. การนำนโยบายไปปฏิบัติในระดับจุลภาค (Micro Implementation) เป็นขั้นตอนที่นโยบายที่มาจากส่วนกลางถูกนำมาปฏิบัติในสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่นซึ่งมีความแตกต่างกัน ในขั้นตอนนี้มีความเกี่ยวข้องกับการยอมรับ นโยบายของหน่วยงานในระดับท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ส่วนกลางได้ดำเนินการในขั้นตอนแรกของระดับมหภาค แยกออกเป็นขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน (วรเดช จันทรศ. 2554) ดังนี้

2.1 การระดมพลัง (Mobilization) เป็นการพิจารณารับนโยบายและการแสวงหาความสนับสนุนจากสมาชิกในหน่วยงาน ตลอดจนบุคคลสำคัญหรือองค์กรอื่น ผู้บริหารระดับล่างจะต้องมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วม (Participation) หรือวางแผน (Planning) กำหนดโครงการ ร่วมลงมือปฏิบัติงาน (Implementation) ตลอดจนร่วมติดตามและประเมินผล (Evaluation) โดยขั้นตอนนี้ต้องอาศัยหลักจิตวิทยามวลชนในการโน้มน้าวผู้ปฏิบัติงานนั้นให้ยอมรับและร่วมมืออย่างจริงจังระดมพลังที่เหนียวแน่นในการนโยบายไปปฏิบัติให้สำเร็จได้

2.2 ขั้นตอนการปฏิบัติ (Deliverer Implementation) เกี่ยวข้องกับตัวผู้ปฏิบัติ หรือผู้ให้บริการตามโครงการโดยตรงได้แก่ตัวข้าราชการที่ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้ากับแผนหรือโครงการที่กำหนดไว้ หรือ อาจปรับแผนหรือโครงการให้เข้ากับพฤติกรรมการปฏิบัติของตนเองก็ได้ เนื่องจากการสร้างความสำเร็จของการปฏิบัติขึ้นอยู่กับการแสวงหากลยุทธ์หรือวิธีการในการปรับแนวทางในการปฏิบัติงานใหม่ๆ หรือปรับโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการเชิงพื้นที่ในแต่ละช่วงเวลา

2.3 การสร้างความเป็นปึกแผ่นหรือความต่อเนื่อง (Institutionalization or Continuation) ความสำเร็จและผลลัพธ์ (Outcomes) นโยบายนั้นจะต้องถูกปรับเปลี่ยนและได้รับการยอมรับเข้าเป็นหน้าที่ประจำวันของผู้ปฏิบัติด้วย การหาทางทำให้ยานโยบายนั้นเป็นปึกแผ่นและมีความต่อเนื่องระยะยาวนั้นเป็นหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารเชิงพื้นที่และผู้ปฏิบัติงานเชิงพื้นที่ที่สำคัญ โดยผู้บริหารต้องมีความสามารถชักจูงใจให้ผู้ปฏิบัติเห็นความสำคัญของนโยบายดังกล่าว ตลอด

จนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ขวัญกำลังใจ และความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ส่วนผู้ปฏิบัติก็ต้องมีจิตสำนึกในการปฏิบัติงานตามนโยบายและเต็มใจที่จะปฏิบัติตามนโยบายถือว่าเป็นภารกิจประจำวันที่ค้ำจนถึง ผลลัพธ์สูงสุดหรือ ผลลัพธ์สุดท้าย (Ultimate Outcomes) ของนโยบายว่าจะเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนในพื้นที่โดยส่วนรวมหรือไม่อย่างไร

แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

กลยุทธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ

การศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติมีลักษณะมุ่งแสวงหาข้อมูลให้ฝ่ายบริหารหรือหน่วยงานของรัฐได้นำไปใช้ในการวินิจฉัยตัดสินใจ และสั่งการในกระบวนการบริหารนโยบายเพื่อจะสร้างกลยุทธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ นักวิชาการด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติได้สรุปแนวคิดกลยุทธ์การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

ตาราง 1 เปรียบเทียบแนวคิดกลยุทธ์การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ

นักวิชาการ	แนวคิดกลยุทธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ
Pressman & Wildavsky (1973)	1. เริ่มจากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่ กล่าวคือ นโยบาย แผนงาน หรือโครงการที่นำไปปฏิบัติ ควรเริ่มต้นจากจุดเล็กในลักษณะโครงการย่อยหรือโครงการทดลองโดยจัดเป็นโครงการนำร่องหรือโครงการทดลองขนาดเล็กก่อน 2. ใช้วิธีการง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน ขั้นตอนในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ควรใช้วิธีการที่เข้าใจง่าย ๆ เพื่อที่จะทำให้เป้าหมายบรรลุผลให้มากที่สุด กล่าวคือพยายามหลีกเลี่ยงการกำหนดวิธีการปฏิบัติงานที่สลับซับซ้อน เพราะจะทำให้ยุ่งยากในการทำความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติ 3. ให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การตลาด เพื่อจัดความยุ่งยากในการบริหารนโยบายและแผน ควรเลือกกลยุทธ์ลักษณะกลไกตลาดมาใช้ในการปฏิบัติเป็นต้น

นักวิชาการ	แนวคิดกลยุทธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ
Helen M. Ingram & Dean E. Mann (1980)	การนำนโยบายไปปฏิบัติต้องกำหนดให้มีมาตรการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้ปฏิบัติทั้งมาตรการบังคับและมาตรการเสริมแรง <i>ส่วนกลยุทธ์</i> ให้เลือกกลยุทธ์หนึ่งเป็นกลยุทธ์หลักและกลยุทธ์อื่นๆ เป็นรองที่สอดคล้องกับประเภทและลักษณะของนโยบาย ซึ่งอาจเลือกใช้มากกว่าหนึ่งกลยุทธ์ ดังนั้นกลยุทธ์ที่เหมาะสมจึงมี 3 ประการคือ 1. กลยุทธ์การเสริมแรงเชิงบวก โดยให้การเสริมแรงทั้งทางเศรษฐกิจและจิตใจ 2. กลยุทธ์การบังคับ เช่น การลงโทษหากไม่ปฏิบัติตาม 3. กลยุทธ์การสื่อสารอย่างรอบด้าน เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารที่เอางริงเอางจัง
Gardiner & Balch (1980)	กลยุทธ์การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ 4 กลยุทธ์ ดังนี้ 1. กลยุทธ์การให้ข้อมูลข่าวสาร (Information Strategies) การให้ข่าวสารข้อมูลช่วยให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาสาธารณะ โดยการเลือกใช้สื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนให้มากที่สุด สื่อที่มีประสิทธิภาพจะต้องเป็นสื่อที่สอดคล้องกับระดับการศึกษาและวิถีชีวิตของประชาชน 2. กลยุทธ์การอำนวยความสะดวก (Facilitation Strategies) เป็นการเอื้ออำนวยให้ผู้รับประโยชน์หรือกลุ่มเป้าหมายของนโยบายและแผนมีความสะดวกที่จะปฏิบัติตามนโยบาย หรือสะดวกที่จะเข้ามาใช้บริการจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือสะดวกที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติตามนโยบาย 3. กลยุทธ์การกำกับควบคุม (Regulatory Strategies) เป็นวิธีการเพื่อการลงโทษ (Sanctions) บุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้ไม่ปฏิบัติตามนโยบาย 4. กลยุทธ์การให้แรงเสริม (Incentives Strategies) การให้สิ่งเสริมแรงเป็นกลยุทธ์การเข้าไปแทรกแซงที่ใช้กลไกตลาดหรือกลไกราคา เพื่อส่งเสริมผู้ปฏิบัติให้ได้รับประโยชน์แบบอุปสงค์ อุปทาน ในลักษณะการให้รางวัลและสิ่งทดแทน หรือลดค่าใช้จ่ายเป็นกรณีพิเศษแก่ผู้ปฏิบัติตามนโยบาย
Cheema & Rondinelli (1980)	กลยุทธ์การนำนโยบายการกระจายอำนาจการบริหารไปปฏิบัติสรุปใจความสำคัญดังนี้ 1. การกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน จะต้องมีการกำหนดความประสงค์ของการกระจายอำนาจให้ชัดเจนก่อน 2. การประเมินศักยภาพของหน่วยงานรับผิดชอบ การประเมินศักยภาพของภูมิภาคและท้องถิ่นเพื่อพิจารณาความพร้อม 3. การแสวงหาการสนับสนุนจากหน่วยงานส่วนกลาง ศึกษาข้อจำกัดของสภาพแวดล้อม เพื่อเพิ่มความระมัดระวังในการออกแบบและการบริหารนโยบาย มีการขัดแย้งเกี่ยวกับข้อขัดข้องของการกระจายอำนาจว่าจะเป็นไปได้ระดับใด 4. การจัดทำแผนการกระจายอำนาจเชิงพื้นที่ แผนการดำเนินงานที่เฉพาะเจาะจงตามระดับและลักษณะการปกครอง ระดับขั้นตอนและกระบวนการนำไปปฏิบัติแบบค่อยเป็นค่อยไป เริ่มจากสิ่งที่เห็นว่ามีผู้ต่อต้านน้อยที่สุดแล้วค่อยขยายขอบเขตเพิ่มขึ้น 5. การแสวงหาแนวร่วมสนับสนุนเชิงพื้นที่ การนำไปปฏิบัติจะต้องพยายามแสวงหาการสนับสนุนจากผู้นำในระบบราชการ ภาคเอกชน และท้องถิ่นให้มาก 6. การประสานงานผู้เกี่ยวข้อง ภายหลังมีการกระจายอำนาจออกไปแล้วควรจัดให้มีระบบการประสานงานและระบบความสัมพันธ์กับระดับชาติ 7. การกำกับดูแล ควรจัดระบบการกำกับดูแลและประเมินผล เพื่อปรับปรุงนโยบายให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

นักวิชาการ	แนวคิดกลยุทธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ
กล้า ทองขาว (2551)	ลักษณะของกลยุทธ์การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้ 1. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารนโยบาย โดยอาจอาศัยสื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อประเภทหนังสือพิมพ์ แผ่นปลิว แผ่นพับ ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นต้น การประชาสัมพันธ์นโยบายก็เพื่อสร้างความเข้าใจให้ทั่วถึงกับผู้เกี่ยวข้อง ช่วยจูงใจบุคคลและหน่วยงานที่ร่วมรับผิดชอบให้เห็นความสำคัญและมีเจตคติที่ดีต่อนโยบาย 2. การใช้ความสนับสนุนจากผู้นำและผู้มีอำนาจ การสนับสนุนจากผู้มีอำนาจในส่วนกลาง ผู้มีอำนาจสามารถใช้อำนาจสั่งการตามกฎหมายเพื่อให้มีและใช้บุคคล เครื่องมืองบประมาณ และสิ่งอำนวยความสะดวกมาสนับสนุนโครงการหรือแผนงาน ตลอดจนผู้นำคนสำคัญในพื้นที่ เช่น ผู้นำทางศาสนา ผู้บริหารส่วนภูมิภาค ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ บุคคลเหล่านี้จะมีอิทธิพลจูงใจให้บุคคลอื่นเห็นความสำคัญของนโยบายและพร้อมให้ความร่วมมือและสนับสนุนให้นโยบายปฏิบัติเพื่อบรรลุผลสำเร็จ 3. การจัดองค์การบริหารและประสานงานที่บูรณาการลดหลั่นกันตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการประสานนโยบายกับการปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกระดับ การไหลเวียนข้อมูลข่าวสารมีความคล่องตัว สามารถนำเสนอปัญหาอุปสรรคในระดับปฏิบัติขึ้นไปถึงระดับนโยบายได้อย่างรวดเร็ว ช่วยให้ฝ่ายนโยบายปรับเปลี่ยนให้รับกับสถานการณ์ของปัญหาได้ทันเวลา 4. การใช้เวทีประชุมอบรมหรือการสัมมนาปัญหา เพื่อสร้างความเข้าใจและเพื่อจูงใจบุคคล และหน่วยงานที่ร่วมรับผิดชอบนโยบายให้เข้าใจเหตุผลและความสำคัญของนโยบาย และแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติให้สำเร็จร่วมกัน 5. การใช้เอกสารคู่มือปฏิบัติงาน เป็นเอกสารชี้แจงแนวการปฏิบัติแก่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ ให้เข้าใจกระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติร่วมกัน ทำความเข้าใจ และคลี่คลายปัญหาแนวปฏิบัติหรือข้อขัดข้องใจต่างๆ ในการใช้เอกสารคู่มือให้เข้าใจตรงกัน 6. การคัดเลือกผู้นำคนสำคัญรับผิดชอบบริหารโครงการแต่ละระดับ ควรเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำ มีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการมีส่วนร่วม มีเจตคติที่ดีต่อนโยบายที่นำไปปฏิบัติ และอาจจำเป็นต้องเคยมีประสบการณ์เป็นผู้บริหารโครงการอื่นที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว 7. การออกตรวจเยี่ยมผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ เป็นการตรวจเยี่ยมผู้ปฏิบัติงานตลอดระยะเวลาของการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการตรวจเยี่ยม การตรวจเยี่ยมเป็นกลยุทธ์ในการเสริมกำลังใจผู้ปฏิบัติงาน การตรวจเยี่ยมช่วยให้ผู้บริหารเข้าใจปัญหาการปฏิบัติในภาคสนาม

ปัจจัยความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการนำนโยบายไปทำให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ที่กำหนดเอาไว้หรือเป็นการนำตัวนโยบายหรือแผนหรือโครงการไปปฏิบัติให้สำเร็จโดยรูปธรรมแล้ว การนำนโยบายไปปฏิบัติมักจะดำเนินการโดยแปลงนโยบายไปสู่แผนงาน โครงการ และกิจกรรม ตามลำดับ เพื่อให้เห็นภาพของการทำงานที่ชัดเจน ซึ่งความสำเร็จหรือไม่สำเร็จอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายปัจจัย ผู้เขียนได้ทำการรวบรวมแนวคิดของนักวิชาการที่ได้อธิบายถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จหรือล้ม

เหลวของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ดังตาราง

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบแนวคิดปัจจัยความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

นักวิชาการ	แนวคิดปัจจัยความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
Van Meter & Van Horn (1975)	ปัจจัยความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ (1) มาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายต้องมีความชัดเจน สามารถวัดได้และมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ (2) งบประมาณและแรงจูงใจอื่นๆ งบประมาณ และแรงจูงใจต่างเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้องค์การประสบผลสำเร็จ (3) การมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติและผู้รับบริการยึดหลักการมีส่วนร่วมหรือเป็นการบริหารงานแบบประชาธิปไตย (4) การติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกันหรือระหว่างองค์การได้เป็นอย่างดี (5) คุณลักษณะของหน่วยงานที่ปฏิบัติ (6) สภาพทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (7) การสนับสนุนของหน่วยปฏิบัติ หน่วยปฏิบัติ
วเรตข จันทร (2554 : 463-466)	ได้แสดงบูรณาการของการศึกษาโดยใช้ทฤษฎีนิรนัยและทฤษฎีอุปนัยโดยอาศัยหลักวิเคราะห์ข้อมูลเชิงตรรกะหรือการใช้เหตุใช้ผลตลอดจนการพิจารณาเปรียบเทียบกับปัจจัยต่างๆที่ได้จากการศึกษา สรุปเป็นเงื่อนไขหรือปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จำแนกออก 12 ปัจจัย ดังนี้ (1) องค์ประกอบของนโยบาย (2) การกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน (3) ทรัพยากรที่ใช้ดำเนินการ (4) หน่วยงานหรือองค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติ(5) ผู้บริหารนโยบายและผู้กำหนดนโยบาย (6) บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในนโยบาย (7) สภาพแวดล้อมของนโยบาย (8) กลุ่มเป้าหมายหรือประชาชนผู้รับบริการ (9) การประสานงานและความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (10) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ (11) การวางแผนและการควบคุม และ (12) มาตรการในการตรวจตราและประเมินผล
กล้า ทองขาว (2551)	ปัจจัยกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติที่สำคัญๆ มี 6 ประการ ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านข้อความนโยบาย (Policy Statements) ข้อความนโยบาย หมายถึง ข่าวสารนโยบาย (Policy Messages) ที่ระบุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนโยบายหรือระบุมাত্রฐานนโยบายหรือมาตรฐานแผนงาน (2) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากผู้มีอำนาจและกลุ่มหลากหลายใน (3) ปัจจัยด้านศักยภาพและความสามารถขององค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ (4) ปัจจัยด้านจิตสำนึกของผู้ปฏิบัตินโยบาย (5) ปัจจัยด้านผู้นำคนสำคัญ ในฐานะที่ผู้นำคนสำคัญอาจมีส่วนริเริ่มนโยบาย เขาจะแสดงบทบาทในการผลักดันนโยบาย และ (6) ปัจจัยด้านการกำกับตรวจสอบประเมินผลและการให้แรงเสริมแก่ผู้ปฏิบัติ
ศุภชัย ยาวะประภาษ (2552)	ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ (1) ลักษณะของนโยบาย (2) วัตถุประสงค์ของนโยบาย (3) ความเป็นไปได้ทางการเมือง (4) ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยี (5) ความเพียงพอของทรัพยากร (6) ลักษณะของหน่วยงานที่นำไปปฏิบัติ (7) ทศนคติของผู้ทำหน้าที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และ (8) กลไกภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

นักวิชาการ	แนวคิดปัจจัยความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ
ลิขิต ธีรเวคิน (2540 : 53 – 55)	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ (1) แหล่งที่มาของนโยบาย (Source of policy) (2) ความชัดเจนของนโยบาย (Clarity of policy) (3) การสนับสนุนนโยบาย (Support for policy) (4) ความซับซ้อนในการบริหาร (Complexity of administration) (5) สิ่งจูงใจสำหรับผู้ปฏิบัติ (Incentives for implementers) (6) การจัดสรรทรัพยากร (Resource allocation)

ตัวแบบทฤษฎีเกี่ยวกับการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ

การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (Public policy implementation) หรือการบริหารนโยบายโดยชี้ให้เห็นถึงการกระทำที่อาศัยกลไกทางการบริหารมาทำให้นโยบายถูกปฏิบัติหรือดำเนินงานอย่างจริงจังโดยองค์การที่รับผิดชอบให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นการแสวงหาวิธีการและแนวทางเพื่อปรับปรุงนโยบาย แผนงานและโครงการให้ดีขึ้นซึ่งครอบคลุมถึงสมรรถนะขององค์การ พฤติกรรมขององค์การ ปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและกลุ่มบุคคล การใช้ทรัพยากรทางการบริหารทั้งหมด ตลอดจนความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงสภาพแวดล้อมและตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ระบุไว้ ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ได้แก่ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร หรือระบบราชการ กลุ่มกดดัน องค์กรชุมชนหรือภาคประชาสังคม (จุมพล หนิมพานิช. 2547 :139 ; วรเดช จันทรร. 2554 : 297) การนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสำคัญหลายประการทั้งนี้นโยบายสาธารณะมีผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของพลเมือง ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผู้ตัดสินใจนโยบายรวมถึงหน่วยงานผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติการตลอดจนถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบจากนโยบาย ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจึงมีการศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการนโยบายสาธารณะอย่างลึกซึ้ง โดยได้รับความสนใจจากกลุ่มนักรัฐศาสตร์และนักรัฐประศาสนศาสตร์ ช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1970 (จุมพล หนิมพานิช. 2547 : 137-138) นอกจากนั้นนักวิชาการหลายท่านได้พยายามเสนอตัวแบบทางทฤษฎีของการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติที่น่าสนใจมาศึกษาดังนี้

ตัวแบบแนวทางการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ

- 1. ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (Top-down Theories of Implementation)
- 2. ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากล่างขึ้นบน (Bottom-up Theories of Implementation)
- 3. ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบผสม (Hybrid Theories of Implementation)

แผนภาพที่ 3 ตัวแบบแนวทางการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ

1. ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (Top-down Theories of Implementation) แนวทางตามทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับความสามารถของผู้กำหนดนโยบายในการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายอย่างชัดเจน รวมไปถึงการติดตาม กำกับดูแลและควบคุมการนำนโยบายไปปฏิบัติ สำหรับสมมติฐานของทฤษฎีนี้ คือ (1) การนำนโยบายไปปฏิบัติเริ่มต้นมาจากการตัดสินใจของรัฐบาลกลาง (2) เน้นที่กระบวนการทางการเมืองตามทฤษฎีระบบ (3) มักไม่สนใจผลกระทบของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติที่มีต่อการให้บริการตามนโยบาย (4) นโยบายเป็นปัจจัยนำเข้า (inputs) และการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นผลผลิต (outputs) และ (5) แนวการศึกษาที่เน้นบทบาทการใช้อำนาจของผู้นำ

สำหรับผลงานของนักวิชาการที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ ผลงานของเพรสแมน (Pressman) และวิลดาฟสกี (Wildavsky) ในปี ค.ศ.1973 ผลงานของฟาน มีเตอร์ (Van Meter) และฟาน ฮอร์น (Van Horn) ปี ค.ศ.1975 ผลงานของบาร์แดช (Bardach) ปี ค.ศ.1977 และผลงานของซาบาเตียร์ (Sabatier) และแมซแมนเนียน (Mazmanian) ปี ค.ศ.1979, 1980 และ 1983 ฯลฯ

2. ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากล่างขึ้นบน (Bottom-up Theories of Implementation) ทฤษฎีนี้เน้นผู้ปฏิบัติเชิงพื้นที่ในฐานะผู้ให้บริการและมองการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นกระบวนการต่อรองที่เกิดในเครือข่ายของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ทฤษฎีนี้เกิดขึ้นช่วงปลายทศวรรษ 1970 ถึงทศวรรษ 1980 สมมติฐานของทฤษฎีนี้ ได้แก่ (1) ผลลัพธ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบาย (2) การเชื่อมโยงเชิงสาเหตุและผลตามความเชื่อของทฤษฎีจากบนลงล่างก็อาจไม่เป็นจริงเสมอไปหรืออาจไม่ได้ผลจริงตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย (3) สนใจศึกษาสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในระดับของการให้บริการและสาเหตุที่แท้จริงที่มีผลต่อการปฏิบัติในระดับล่าง (4) การศึกษาจะเริ่มจากการระบุเครือข่ายของตัวแสดงในการให้บริการที่แท้จริงเป็นอย่างไร และ (5) ปฏิเสธแนวคิดนโยบายเริ่มมาจากระดับบนและส่งนโยบายลงมาให้ผู้ปฏิบัติเพื่อปฏิบัติตามจะให้ผลสำเร็จมากที่สุด แต่มีแนวคิดว่าการใช้ดุลพินิจการให้บริการระดับล่างเป็นปัญหาที่แท้จริงมากกว่าการ

พิจารณาจากระดับบน

สำหรับผลงานนักวิชาการที่สำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่ ลิปสกี (Lipsky) ปี ค.ศ.1971 และ เอลมอร์ (Elmore) ปี ค.ศ.1980 และเจิน (Hjern) ปี ค.ศ.1982 ฯลฯ

3. ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบผสม (Hybrid Theories of Implementation)

ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่างและล่างขึ้นบนเป็นประเด็นโต้แย้งทางวิชาการอยู่หลายปี นักวิจัยหลายคนจึงพยายามสังเคราะห์ทฤษฎีทั้งสองเข้าด้วยกัน เช่น เอลมอร์ (Elmore) ปี ค.ศ. 1985 ซาบาเตียร์ ปี ค.ศ.1986 และก็อกกิน (Goggin) และคณะเมื่อปี ค.ศ.1990 ทฤษฎีผสมนี้รวมเอาองค์ประกอบทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกันเพื่อปิดจุดอ่อนของแต่ละฝ่าย เป็นต้นว่า (1) ทฤษฎีบนลงล่างเน้นการเริ่มต้นจากข้างบนมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างทฤษฎีทั่วไป ยึดถือตามแนวกระบวนการและขั้นตอนนโยบาย เน้นการนำการตัดสินใจระดับบนไปปฏิบัติ ยึดประชาธิปไตยแบบตัวแทนหรือตัวแบบผู้นำ (2) ทฤษฎีล่างขึ้นบนเริ่มต้นจากล่างและขยายออกไปทางข้าง มีจุดมุ่งหมายที่จะพรรณนาและอธิบายปฏิกิริยาของตัวแสดงในการให้บริการถือว่าขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติแยกไม่ออกจากขั้นตอนการก่อรูปหรือยึดตามหลักการหลอมรวม (Fusionist model) มากกว่าจะกระจายออกไป ปฏิเสธขั้นตอนของนโยบายซึ่งอธิบายว่าไม่มีทางที่ระดับบนจะคุมระดับล่างได้หมดเนื่องจากระดับล่างมีดุลพินิจและผลประโยชน์เป็นของตัวเอง ทฤษฎีล่างขึ้นบนยึดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมกล่าวคือนอกจากผู้นำแล้วยังต้องคำนึงถึงเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น ภาคเอกชนและกลุ่มเป้าหมายด้วย ดังนั้นการผสมตามทฤษฎีใหม่ทำให้เกิดแนวทางบูรณาการขึ้นมาจำนวนมาก

สำหรับผลงานนักวิชาการที่สำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่ ผลงานของชาร์ฟ (Scharpf) เมื่อปี ค.ศ.1978 งานของวิลฮือฟฟ์-ฮีริเทียร์ (Heritier) ปี ค.ศ.1980 งานของริปลีย์ (Ripley) และแฟรงกลิน (Franklin) ปี ค.ศ.1982 และงานของวินเตอร์ (Winter) ปี ค.ศ. 1990 ฯลฯ

บทสรุป

การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น มีความสำคัญต่อความก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ยิ่ง เพราะถ้านำนโยบายไปปฏิบัติตามแผนงาน โครงการพัฒนาต่างๆ ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายแล้ว ย่อมส่งผลให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีความสุข ในทางตรงข้าม ถ้านำนโยบายไปปฏิบัติแล้วเกิดความล้มเหลว ย่อมหมายถึงการพัฒนาประเทศไม่เป็นไปตามที่กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายอย่างแน่นอน ปัญหาของประชาชนก็จะไม่ได้รับการแก้ไข สูญเสียทรัพยากรในการแก้ไขปัญหา ดังนั้นผู้มีหน้าที่ตัดสินใจนโยบาย หรือกำหนดนโยบายควรตัดสินใจเลือกนโยบายที่มีความเป็นไปได้สูง และหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติก็ต้องมีสมรรถนะองค์การสูง เพื่อเป็นหลักประกันว่านโยบายที่นำไปปฏิบัติจะบรรลุผลสำเร็จ

บรรณานุกรม

- เสน่ห์ จัฏโศก. (2552) “หน่วยที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ” ประมวลสาระชุดวิชา นโยบายสาธารณะและการบริหารโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช
- กล้า ทองขาว. (2551). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา นโยบายสาธารณะและการวางแผน หน่วยที่ 6 เรื่อง การนำนโยบายไปปฏิบัติ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จุมพล หนิมพานิช. (2547). การวิเคราะห์นโยบาย ขอบข่าย แนว ทฤษฎี และกรณีตัวอย่าง. นนทบุรี : สุโขทัยธรรมาธิราช,
- ชรัส ปุณณิสสะ. (2553). ความสำเร็จในการนำนโยบายธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
- ถวัลย์ วรเทพพิพิงษ์. 2539. การประเมินนโยบาย : ประสิทธิภาพประสิทธิผลและความเป็นธรรมของนโยบาย. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
- ธนวัฒน์ พิมพ์จินดา. 2559. เอกสารคำสอน วิชา นโยบายสาธารณะ (Public Policy) รหัสวิชา 353511. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
- พรณิลัย นิตโรจน์ (2551). การนำนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- มยุรี อนุমানราชธน. (2549). นโยบายสาธารณะ. เอกสารตำราหลัก ประกอบการเรียนการสอน หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น. โครงการความร่วมมือทางวิชาการ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกับสถาบันการศึกษา. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ลิขิต อีระเวคิน (2540). การนำนโยบายไปปฏิบัติ : นโยบายไทยช่วยไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิรูปประเทศราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี,
- วรเดช จันทสร. (2554). ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค,
- วิเชียร ชื่นชอบ. (2548). เอกสารประกอบการบรรยายวิชา นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศุภชัย ยาวะประภาส. (2552). นโยบายสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ 8. : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2550). นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.

- สมพิศ สุขแสน. (2551). *นโยบายสาธารณะและการวางแผน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2561). “กระบวนการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะภายใต้กรอบแนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์ (Process of Public Policy Analysis under Public Administration Theories)” วารสารนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 6 (2) กรกฎาคม-ธันวาคม 2561
- อุทัย เลาหิเชียร. (2544). *รัฐประศาสนศาสตร์: ลักษณะวิชาและมิติต่างๆ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมารธรรม.
- Bardach, Eugene. (1980). “Implementation Studies and the study of Implements,” Presented at the 1980 meeting of American Policy Science Association, University of California, Berkeley.
- Catherine Althaus, Peter Bridgman & Glyn Davis. (2007). *The Australian policy handbook*. 4th ed. Crows Nest, N.S.W. : Allen & Unwin,
- Cheema, G. Shabbir and Dennis A Rondinelli. (1980). *Implementing Decentrization Programmes in Asia: Local Capacity for Rural developments*. Negoya, Japan: United Nations Centre Regional Developments.
- Cheema, G. Shabbir and Dennis A. Rondinelli (eds). (1983). *Decentralization and Development: Policy Implementation in Developing Countries*. Beverly Hills: Sage Publications
- Donald S. Van Meter, Carl E. Van Horn. (1975). “The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework”. *Administration and Society*, 6 (4) : 200- 217
- Donald S. Van Meter, Carl Van Horn. (1975). “The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework”. *Administration & Society*, 6 (4) : Published - Jan, 1975, p. 445-488
- Dunn, W. N. (1994). *Public policy analysis: An introduction*. 2nd ed. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Easton, David. (1953). *The Political System : An Inquiry in to the State of Political Science*. New York : Alfred A. Knopf. pp.218- 221.
- Ernest, R.A (1985). “Interorganizational Coordination: Theory and Practice”. *Journal of Planning Literature*. 19 (9) : 23-28
- Gardiner, John A. and George I. Balch. (1988). “Getting People to Protect Themselves”

- in John Brigham and Don W. Brown. Policy Implementation: Penalties or Incentive? Beverly Hill, London: Sage Publications, Inc., pp. 113-130
- Hogwood, B. W., and Gunn, L. A. (1984). Policy Analysis for the Real World. Oxford University Press, New York
- Ingram, Helen M. & Mann, Dean E. (1980). Why Policies Succeed or Fail. California: Sage.
- Nakamura, R. T., & Smallwood, F. (1980). The politics of policy implementation. New York: St. Martin's Press.
- Pressman, J. L. & Wildavsky, A. (1973). Implementation. 2nd ed. California: University of California.
- Putt, T. & Springer, K. (1989). Policy research: Concepts, methods, and applications. New York: Prentice- Hall.
- Quade, E. S. (1982). Analysis for Public Decisions. 2nd Edition. New York: Elsevier Science.
- Thomas R. Dye. 2013. Understanding Public Policy. 15th Edition. Florida State University, NJ: Prentice-Hall.

**การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพตามพระราชบัญญัติ
ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561
Environment and Health Impact Assessment by Enhancement
and Conservation of National Environmental Quality Act (Version 2)
B.E. 2561**

ดร.ศุภศักดิ์ บุญญะสุต,ดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์
Dr.Supasak Bunyasut ,Dr.kanjira Wijitwatharak
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Author for Correspondence: Email:kanjira9@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 รวมถึงปัญหาการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2560 ผลการศึกษา พบว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ไม่มีบทบัญญัติให้ผู้ดำเนินโครงการต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพก่อนการดำเนินงานในโครงการของภาครัฐ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพก่อนการดำเนินงานในโครงการของภาครัฐ รวมทั้งประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2560 มีการกำหนดระยะเวลาที่สั้นมากในการเปิดเผยข้อมูลเอกสาร และการแสดงความคิดเห็นในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติให้ผู้ดำเนินโครงการต้องทำตามขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพก่อนการดำเนินงานในโครงการของภาครัฐ ควรแยกตามความรุนแรงของโครงการที่มีผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ รวมทั้งประชาชนควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพก่อนการดำเนินงานในโครงการของภาครัฐ และควรขยายระยะเวลาในการให้ข้อมูลที่ประชาชนมีสิทธิได้รับทราบ เพื่อให้การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพมีความโปร่งใสและเป็นธรรม

คำสำคัญ : การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การมีส่วนร่วมของประชาชน

Received : 27/11/61 Revised: 16/01/62 Accepted: 20/01/62

Abstract

This article aims to study the environmental and health impact assessment and the public participation in environmental and health impact assessment by Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act (version 2) B.E. 2561. Including, the problems of the rules, procedures, practices and guidelines for preparing environmental impact reports for projects that which may seriously affect on the community, environmental quality, natural resources and health (version 4) B.E. 2560. The result found that the provision of Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act (version 2) B.E. 2561 have not to the project owner must operation by steps of environment and health impact assessment before operating the state project and there are not the public participation in the environment and health impact assessment before operating the state project. Including, the notification of Ministry of Natural Resources and Environment in volume 4, B.E. 2561, it was very more short duration time in disclose the fact related to the project and opinion concern the environmental impact reports preparation. In this regard, the provisions should be added to that the project owner should to operate by steps the environment and health impact assessment before operating the state project and it should separate in each project that affect seriously on the environment and health. Also, the public should be participate the environment and health impact assessment before operating the state project too. Including, it should extend duration for providing information that the public has the rights to know for the transparent and fair which from the environmental and health impact assessment.

Key words : Environmental and Health Impact Assessment, Public Participation

บทนำ

นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ปี พ.ศ.2560 ให้มีการรับฟังความคิดเห็นในการออกกฎหมาย ตามมาตรา 77 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงได้ตรากฎหมายสิ่งแวดล้อม

ขึ้นมาใหม่เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง และตามมาตรา 58 บัญญัติเกี่ยวกับรัฐต้องโครงการดำเนินการจัดให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน นอกจากนี้ยังได้บัญญัติถึงประชาชนย่อมมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ (1) อนุรักษ์ ป่าไม้ พืช หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ (2) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการ อย่างไรก็ดีตามในรัฐธรรมนูญฯ ปี 2560 ก็ยังไม่มีการรับรองเรื่องสิทธิชุมชนและบุคคลมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพก่อนที่จะเริ่มโครงการ เพียงแต่ให้โครงการของรัฐหรือเจ้าของโครงการมีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และให้บุคคลและชุมชนมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลเท่านั้น

การที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ขึ้นมานั้นเพื่อเป็นการรองรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ปี พ.ศ.2560 ซึ่งในส่วนที่ 4 การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้ให้ความหมายการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมว่าเป็นกระบวนการศึกษาและประเมินผลที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้มีการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิตหรือส่วนได้เสียอื่นใดของประชาชนหรือชุมชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบดังกล่าว (มาตรา 46) และให้มีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชน หรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตต้องประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ (มาตรา 48)

ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ตามมาตรา 46 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ ทำให้เกิดปัญหากระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนใด หรือเริ่มตั้งแต่ต้นของโครงการเพื่อกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ และตามมาตรา 48 ได้บัญญัติถึงผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตต้องประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ หมายถึงเป็นการให้ผู้ประกอบการต้องประเมินผลกระทบด้านสุขภาพในการจัดทำรายงานเพียงฝ่ายเดียว ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับประชาชน นอกจากนี้การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและ

แนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้หน่วยงานเจ้าของโครงการหรือกิจการต้องเปิดเผยเอกสารโครงการ โดยระบุถึงความเป็นมา ความจำเป็น แหล่งเงินทุน กระบวนการ และแนวทางในการดำเนินโครงการ รวมถึงนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และร่างข้อเสนอการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนพิจารณาล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 15 วัน และแจ้งวัน เวลาและสถานที่ในการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นเพื่อให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้เสียเพื่อการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพได้ทราบไม่น้อยกว่า 1 เดือน และไม่น้อยกว่า 3 ช่องทาง อีกทั้งช่วงเวลาในการนำเสนอแนวทางเพื่อประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในแต่ละครั้ง ไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมง และไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของเวลาทั้งหมด ทั้งนี้การเปิดเผยเอกสาร การกำหนดหลักเกณฑ์ทั้งการเปิดเผยเอกสารโครงการ ร่างข้อเสนอและการนำเสนอแนวทางในการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และช่วงเวลาในการนำเสนอแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพของประชาชนเป็นการกำหนดระยะเวลาที่สั้นมาก อันเป็นจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนในมีส่วนร่วมในประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การที่ประชาชนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพก่อนที่จะเริ่มโครงการ อาจทำให้เกิดปัญหา เช่น การเปิดเผยรายงานการศึกษาความเป็นไปได้ที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ หรือโครงการได้ดำเนินการก่อสร้างไปแล้ว มีการศึกษาผลกระทบตามหลัง เป็นต้น รวมทั้งในพระราชบัญญัติฯ ได้กำหนดการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพสำหรับโครงการทั่วไป ที่ไม่ได้กำหนดแต่ละโครงการโดยเฉพาะ ทำให้ขาดเงื่อนไขบางประการที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนด้านสุขภาพในแต่ละโครงการ เมื่อโครงการได้ดำเนินการไปแล้ว อาจทำให้ประชาชนไม่สามารถฟ้องร้องค่าชดเชยเมื่อเจ็บป่วยจากการก่อมลพิษได้

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนจึงสนใจศึกษาการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพก่อนการดำเนินการโครงการหรือกิจการของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 นอกจากนี้ยังศึกษาถึงการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2560 ว่ามีปัญหาประเด็นใดบ้าง ผลที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นแนวทางพัฒนากฎหมายสิ่งแวดล้อมให้มีบทบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพก่อนการดำเนินการโครงการหรือ

กิจการของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ อันทำให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งผู้ดำเนินการโครงการได้รับประโยชน์และได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น

แนวคิดการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

1. แนวคิดการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้นำมาใช้เป็นครั้งแรกโดยบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 และกำหนดโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้ 10 ประเภทโครงการ ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งถือเป็นกฎหมายหลักในการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้ยกเลิกกำหนดโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แต่มีประกาศของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติว่าโครงการใดที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้

ความหมายการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม องค์การสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติให้ความหมายว่าเป็นการศึกษาเพื่อคาดการณ์ถึงผลที่เกิดต่อสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินโครงการ อีกทั้งเสนอแนะวิธีลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการเพื่อให้โครงการสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมโดยไม่ทำลายทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับเกษม จันทรแก้ว ได้ให้ความหมายว่าเป็นกิจกรรมในการจำแนกและการคาดคะเนผลกระทบก่อนดำเนินโครงการพัฒนา โดยให้แนวทางในการแก้ไขผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและระบบตรวจสอบเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ขณะที่ ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ ได้ให้ความหมายว่าเป็นการใช้หลักวิชาการในการทำนายหรือคาดการณ์ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบจากการดำเนินโครงการที่จะมีผลต่อสิ่งแวดล้อมในทุกด้าน ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สุขภาพ วิถีชีวิต เพื่อหาทางป้องกันผลกระทบในทางลบ หรือที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้น ให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด หรือป้องกันไม่ให้เกิด หรือหาแนวทางลดผลกระทบเหล่านั้น โดยมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ในการกำหนดขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ ได้กำหนดขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การกลั่นกรองโครงการ (screening) กำหนดให้การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทำได้ 2 ระดับคือการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น และรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเต็มรูปแบบ ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดขอบเขตการศึกษา (scoping) เป็นขั้นตอนก่อนการจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนจะต้องรับทราบถึงข้อมูลรายละเอียด โครงการ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการทั้งทางบวก และทางลบ รวมถึงขอบเขตการศึกษาของโครงการไม่ว่าจะเป็นขอบเขตการศึกษาทางพื้นที่ และขอบเขตการศึกษาด้านวิชาการ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบ

สิ่งแวดล้อม เป็นขั้นตอนระหว่างการจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA) โดยเจ้าของโครงการและบริษัทที่ปรึกษาจะต้องนำเสนอร่างรายงานให้กับประชาชนรับทราบ และประชาชนต้องมีความมั่นใจในรายงานและมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยประชาชนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องและทำความเข้าใจร่างรายงานอีไอเอ (EIA) ขั้นตอนที่ 4 การพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามกฎหมายก่อนการอนุญาตโครงการหรือกิจการใดนั้น ต้องผ่านขั้นตอนการพิจารณาซึ่งภายหลังจากที่ปรึกษาได้จัดทำ รายงานอีไอเอ (EIA) เป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น เจ้าของโครงการจะต้องยื่นรายงานอีไอเอ (EIA) เสนอต่อผู้มีอำนาจอนุญาตให้ดำเนินโครงการ โดยประชาชนมีส่วนร่วมให้ความเห็นประกอบการพิจารณารายงานร่วมกับผู้มีอำนาจอนุญาต ขั้นตอนที่ 5 การตัดสินใจประชาชนจะไม่มีอำนาจหน้าที่ในการร่วมตัดสินใจพิจารณารายงานอีไอเอ (EIA) ซึ่งอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจในรายงานอีไอเอ (EIA) นั้น จะเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (กก.วล.) และหน่วยงานอนุญาต และขั้นตอนที่ 6 การติดตามตรวจสอบและประเมินผล เป็นขั้นตอนภายหลังจากการให้ความเห็นชอบต่อรายงานอีไอเอ (EIA) โดยหน่วยงานอนุญาตให้มีการก่อสร้างหรือพัฒนาโครงการได้ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนนี้ มีดังนี้ 1) ร่วมรับทราบความก้าวหน้าของการยื่นเรื่องเสนอรายงาน อีไอเอ (EIA) ว่าอยู่ในขั้นตอนใด 2) ร่วมรับทราบผลการพิจารณาจากคณะกรรมการอย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการไปจากเดิมหรือยกเลิกโครงการหรือมีการอนุมัติเห็นชอบโครงการ 3) ร่วมในการตรวจสอบติดตามการปฏิบัติตามมาตรการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมในรายงานอีไอเอ (EIA) 4) รายงานการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะต้องส่งให้ประชาชนในพื้นที่โครงการรับทราบด้วย 5) จัดพิมพ์ผลการติดตามตรวจสอบผลกระทบโดยติดป้ายประกาศในที่ชุมชนในประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง

2. แนวคิดการประเมินผลกระทบสุขภาพ

ความหมายการประเมินผลกระทบสุขภาพ องค์การอนามัยโลก (2000) ได้ให้ความหมายว่าเป็นการประมาณการหรือคาดการณ์ไปข้างหน้าถึงผลกระทบของการดำเนินกิจกรรม โครงการ แผน และนโยบายต่างๆ ที่มีต่อสุขภาพของประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อส่งเสริมให้มีการนำปัจจัยทางสุขภาพของมนุษย์เข้าไปใช้ในการกำหนดนโยบาย การออกแบบ และตัดสินใจในการดำเนินโครงการ และแผนงานต่างๆ เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับโรคและภัยคุกคามแก่สุขภาพของมนุษย์ ไม่ว่าจะเกิด ขึ้นจากปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และพฤติกรรม ขณะที่สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.) ได้ให้ความหมายว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคมในการวิเคราะห์และคาดการณ์ผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อสุขภาพของประชาชนที่อาจจะเกิดขึ้นจากนโยบาย โครงการ หรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง หากดำเนินการในช่วงเวลาและพื้นที่เดียวกัน โดยมีการประยุกต์ใช้เครื่องมือที่หลากหลายและมีกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม เพื่อ

สนับสนุนให้เกิดการตัดสินใจที่จะเป็นผลดีต่อสุขภาพของประชาชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.). ได้สรุปถึงขั้นตอนการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ มี 6 ขั้นตอน คือ 1) การกลั่นกรองข้อเสนอแนะนโยบายหรือโครงการ (Screening) เป็นการดำเนินการเพื่อพิจารณาว่านโยบาย แผนงาน หรือ โครงการใด มีความจำเป็นหรือมีความเหมาะสมที่จะทำการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ ซึ่งต้องพิจารณาถึง โอกาส ขนาด และความรุนแรงของผลกระทบด้านสุขภาพที่อาจเกิดขึ้น และโอกาสความเป็นไปได้ที่จะปรับเปลี่ยนในเชิงนโยบายหรือการตัดสินใจในการดำเนินโครงการหรือ แผนงานนั้น 2) การกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบโดยสาธารณะ (Public Scoping) เป็นขั้นตอนการพิจารณาร่วมกันถึงขอบเขต ประเด็นทางเลือกในการดำเนินการพัฒนาแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพจากกิจกรรมการพัฒนา นั้น โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้แสดงข้อมูล ความคิดเห็น ข้อห่วงใย และนำเสนอทางเลือกในการดำเนินการอย่างเต็มที่ เพื่อให้สามารถประเมินผลกระทบด้านสุขภาพได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน ทั้งผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับประชาชนกลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการเฉพาะ 3) การวิเคราะห์หรือการประเมินผล (Analysis or appraisal) และร่างรายงานการประเมินผลกระทบ (Draft Reporting) เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ การประมาณการและการคาดการณ์ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้น ตามขอบเขต ประเด็น และแนวทางที่ได้มีการกำหนดร่วมกันในขั้นตอนที่ผ่านมา ซึ่งอาจดำเนินการโดยใช้วิธีการหลายวิธีและใช้คณะบุคคลเดียวหรือหลายคณะบุคคลก็ได้เพื่อให้รายงานการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพที่ได้มีความถูกต้อง เชื่อมโยงเป็น องค์กรวมและพร้อมที่จะได้รับการพิจารณาโดยสาธารณะ 4) การทบทวนร่างรายงานโดยสาธารณะ (Public Review) และการเสนอแนะการตัดสินใจ (Decision-making) เป็นขั้นตอนในการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะที่มีต่อร่างรายงานการประเมินผลกระทบที่จัดทำขึ้น โดยจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง มีการให้ข้อมูลในรูปแบบที่เหมาะสม และเวลาที่พอเพียงต่อการทบทวนร่างรายงานการประเมินผลกระทบ เพื่อให้รายงานการประเมินผลกระทบมีความสมบูรณ์ เป็นธรรม และชอบธรรมมากที่สุด โดยที่การทบทวนร่างรายงานโดยสาธารณะอาจนำไปสู่การแก้ไข ปรับปรุงในขั้นตอนของการวิเคราะห์และการร่างรายงานการประเมินผลกระทบ หรือในบางกรณีอาจต้องย้อนกลับไปปรับปรุงในขั้นตอนการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบโดยสาธารณะด้วย 5) การมีอิทธิพลต่อกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Influencing) เป็นขั้นตอนภายหลังจากการรับฟังความคิดเห็นและการทบทวนร่างรายงานแล้ว โดยมุ่งหวังให้การตัดสินใจที่จะเกิดขึ้นนั้นคำนึงถึงผลกระทบทางสุขภาพที่คาดการณ์ไว้ มาตรการทางเลือกและมาตรการลดผลกระทบที่นำเสนอ และความสามารถในการรับมือของกลุ่มบุคคลต่างๆ อย่างจริงจัง และ 6) การควบคุมกำกับและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) ภายหลังจากการตัดสินใจไปแล้ว

ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 มีแต่มาตรา 46 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมว่าเป็นกระบวนการศึกษา และประเมินผลที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือกิจการหรือการดำเนินการใดของรัฐหรือที่ รัฐจะอนุญาตให้มีการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิตหรือส่วนได้เสียอื่นใดของประชาชนหรือชุมชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่าน กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนเท่านั้น ในการกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบดังกล่าว

ผู้เขียนเห็นว่าในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องดำเนินการตามขั้นตอน 6 ขั้นตอน ก่อนที่จะดำเนินการโครงการของรัฐ ดังนี้ 1) การกลั่นกรองโครงการ 2) การกำหนดขอบเขต การศึกษา 3) การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม 4) การพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม 5) การตัดสินใจ และ 6) การติดตามตรวจสอบและ ประเมินผล ทั้งนี้เนื่องจากการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการก่อนที่จะดำเนินการ โครงการของรัฐตามขั้นตอน จะช่วยให้หน่วยงานของรัฐและผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตนำไป พิจารณาก่อนว่ามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด และการมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจะมี ผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนด้วยหรือไม่ เพื่อจะได้หามาตรการหรือแนวทางการดำเนินการใน โครงการที่เป็นการช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่มีความรุนแรงทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตามมาตรา 48 ได้บัญญัติถึงผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตต้องประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ หมายถึงเป็นการให้ผู้ประกอบการต้องประเมินผลกระทบด้านสุขภาพในการจัดทำรายงานเพียงฝ่าย เดียว ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับประชาชน นอกจากนี้ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตต้องประเมิน ผลกระทบด้านสุขภาพต้องดำเนินการตามขั้นตอน 6 ขั้นตอน ก่อนที่จะดำเนินการโครงการของรัฐ ได้แก่ 1) การกลั่นกรองข้อเสนอนโยบายหรือโครงการ 2) การกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมิน ผลกระทบโดยสาธารณะ 3) การวิเคราะห์หรือการประเมินผล และร่างรายงานการประเมินผลกระทบ 4) การทบทวนร่างรายงานโดยสาธารณะและการเสนอแนะการตัดสินใจ 5) การมีอิทธิพลต่อ กระบวนการนโยบายสาธารณะ และ 6) การควบคุมกำกับและประเมินผล ทั้งนี้เนื่องจากการประเมิน ผลกระทบด้านสุขภาพของโครงการก่อนที่จะดำเนินการโครงการของรัฐตามขั้นตอนดังกล่าว ที่ เป็นประโยชน์ก่อนที่จะสร้างโครงการ ซึ่งเป็นการช่วยให้หน่วยงานของรัฐและผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาต นำไปพิจารณาก่อนว่ามีผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน รุนแรงมากน้อยเพียงใด และนำข้อมูลที่ได้มา ปรับปรุงแก้ไขจนทำให้ไม่มีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วม (Participation) ตามองค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) และองค์การยูนิเซฟ (United Nation Children's Fund : UNICEF) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดกระบวนการ และโครงสร้างที่ประชาชนสามารถแสดงออกซึ่งความต้องการของตนเอง การจัดอันดับความสำคัญของการเข้าร่วมในการพัฒนา และได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้น โดยเน้นการให้อำนาจการตัดสินใจแก่ประชาชน นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพตามแนวคิดของ Moset เป็นกระบวนการในการแสวงหาและการตัดสินใจของผู้ที่อาจได้รับผลกระทบในการใช้ทรัพยากรเพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ขณะที่บรรดักดิ์ อูวรรณโณ และคณะ (2554) อธิบายว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตามและประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น ทั้งนี้ จุฑารัตน์ ชมพันธุ์ (2555) ได้สรุปแนวคิดของ Arnstein (1969), Burikul (2009), Petts (1999) และ Sinclair&Diduck (1995) ที่แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและการกระจายอำนาจของประชาชนตามบันไดการมีส่วนร่วมของประชาชน จากระดับต่ำสุดไปสู่ระดับสูงสุดได้ 7 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ระดับการให้ข้อมูล (Informing) เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ต่ำที่สุด โดยรัฐหรือเจ้าของโครงการ ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเมื่อกิจกรรม หรือโครงการพัฒนาต่างๆ ได้ถูกคิดริเริ่มแล้ว โดยประชาชน มีสิทธิเพียงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเท่านั้น

ขั้นที่ 2 ระดับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (Information Provision) เป็นระดับที่สูงขึ้น ซึ่งเมื่อประชาชนผู้มีส่วนได้เสียได้รับข้อมูลข่าวสารแล้ว ก็สามารถที่จะค้นหาสาเหตุของปัญหา วิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการของกิจกรรมหรือโครงการ และพิจารณาถึงข้อดี ข้อเสียของทางเลือกต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 3 ระดับการปรึกษาหารือ (Consultation) เป็นระดับขั้นที่มีการเปิดโอกาสให้มีการเจรจากันอย่างเป็นทางการระหว่างผู้กำหนดนโยบายเจ้าของโครงการประชาชนผู้ได้รับผลกระทบและสาธารณชน มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำข้อมูล และผลการศึกษามาปรึกษาหารือกับประชาชนในประเด็นปัญหา ทางเลือก ทางแก้ไขที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย/โครงการนั้นๆ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้

ขั้นที่ 4 ระดับการสร้างความร่วมมือ การวางแผนร่วมกัน (Involvement) เป็นระดับที่เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารแบบสองทาง มีขอบเขตที่กว้างขึ้น มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยว

กับโครงการ เปิดโอกาสให้มีการวางแผนร่วมกันในการเตรียมหรือการดำเนินโครงการ โดยเฉพาะความคิดเห็นที่นำไปสู่การลดผลกระทบที่อาจเกิดจากการดำเนินโครงการ

ขั้นที่ 5 ระดับการร่วมดำเนินการ (Partnership) ระดับนี้ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ผู้ดำเนินนโยบาย/โครงการ และประชาชนร่วมกันจัดทำหรือดำเนินการตามนโยบายหรือโครงการนั้นๆ เป็นการปฏิบัติตามนโยบาย หรือดำเนินโครงการร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่วางไว้

ขั้นที่ 6 ระดับการร่วมตัดสินใจร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล (Delegated Power) เป็นระดับที่ประชาชนมีสิทธิในการแลกเปลี่ยนกับผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจ และสามารถเข้าร่วมตรวจสอบและติดตาม โดยเฉพาะการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ขั้นที่ 7 ระดับการควบคุมโดยประชาชน (Citizen Control) เป็นระดับการมีส่วนร่วมขั้นสูงสุด โดยประชาชนสามารถริเริ่มนโยบาย วางแผนและดำเนินโครงการต่างๆ ได้เองตั้งแต่ต้น โดยเจ้าหน้าที่/หน่วยงานของรัฐเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน

สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ในช่วงก่อนปี พ.ศ.2540 ได้มีการออกกฎหมายสำคัญที่เป็นพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องดังกล่าว อันได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535

การกำหนดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไม่ปรากฏในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2518 แต่ปรากฏในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 ในมาตรา 6 และมาตรา 7 โดยจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลข่าวสารทางราชการในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เว้นแต่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงของชาติ สิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สิน หรือสิทธิทางการค้าหรือกิจการของบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 มาตรา 6 (1) โดยเฉพาะรายงานการศึกษผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการต่างๆ

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนทางอ้อม ได้แก่ การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยให้องค์กรเอกชนซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทย หรือ กฎหมายต่างประเทศที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องโดยตรงกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และมีสิทธิขอจดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่อกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

ในหลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐ โดยที่ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ (2557) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมเป็น 5 ระดับ ดังนี้ 1) การเข้าถึงข้อมูล (access to information) เป็น

ระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นการที่ภาครัฐจะเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่ม เข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่างๆ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ จดหมาย ป้ายประกาศ การจัดนิทรรศการ การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ เป็นต้น 2) การรับฟังความคิดเห็น (consultation) เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วย วิธีการต่างๆ เช่น การจัดเวทีสาธารณะ การสำรวจ ความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น 3) การเกี่ยวข้อง (engagement) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่า ข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น ประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์ เป็นต้น 4) ความร่วมมือ (collaboration) เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วมกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และ 5) การเสริมพลังอำนาจแก่ประชาชน (empowerment) เป็นระดับที่ให้บทบาทประชาชนสูงที่สุด กล่าวคือ ให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เป็นมอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด ภาครัฐทำหน้าที่เสมือนเป็นผู้อำนวยความสะดวก

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและการกระจายอำนาจของประชาชน จากระดับต่ำสุดไปสู่ระดับสูงสุดได้ 7 ชั้น ระดับที่ต่ำสุด คือ ระดับการให้ข้อมูล ระดับที่สูงสุด คือระดับการควบคุมโดยประชาชน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของถวิลวดี บุรีกุลและคณะ (2557) กล่าวคือการเข้าถึงข้อมูลเป็นระดับที่ต่ำสุดเช่นกัน และเห็นว่าการให้ข้อมูล หรือการเข้าถึงข้อมูลเป็นเพียงการให้ประชาชนได้รับทราบในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของโครงการเท่านั้น นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังได้บัญญัติในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 ไว้ ที่เป็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการต่างๆ ให้ประชาชนได้ทราบ มักปรากฏปัญหาว่าไม่สามารถที่จะให้ข้อมูลได้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากติดขัดเงื่อนไขการให้ข่าวสารดังกล่าวเป็นความลับเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิทางการค้า ทำให้ยากที่ประชาชนจะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารดังกล่าว ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ตามมาตรา 46 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ ทำให้เกิดปัญหากระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนใด หรือเริ่มตั้งแต่ต้นของโครงการในการกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบ

นอกจากนี้การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพก่อนการดำเนินการโครงการหรือกิจการของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ เป็นปัญหาสำคัญคือรัฐหรือผู้อำนาจเป็นผู้พิจารณา

ในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพเท่านั้น ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ก่อนดำเนินการโครงการหรือกิจการของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ แม้จะมีกฎหมายหลายฉบับที่แสดงเจตนารมณ์และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ก็ยังไม่มีกฎหมายฉบับใดที่ระบุให้อำนาจหรือบทบาทของประชาชนถึงระดับของการมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอย่างแท้จริงก่อนการดำเนินการโครงการหรือกิจการของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ในปัจจุบันกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 กำหนดให้กิจกรรมหรือโครงการใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความปลอดภัยของประชาชน หรือต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ต้องมีการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และจัดทำมาตรการ ป้องกัน แก้ไขปัญหาและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการดำเนินการกิจกรรมหรือโครงการนั้นๆ ทั้งมาตรการที่เป็นมาตรการลดผลกระทบ และการติดตามตรวจสอบ แต่ไม่ได้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพก่อนการดำเนินการโครงการหรือกิจการของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ และพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ไม่ได้ให้อำนาจประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และร่วมการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการต่างๆ ได้อย่างใด

ผลการศึกษา

1. การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 เป็นการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และสุขภาพซึ่งเป็นการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพโครงการต่างๆ ไป ผู้เขียนเห็นว่านอกจากการเพิ่มบทบัญญัติให้ผู้ดำเนินโครงการต้องทำตามขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพให้ครบถ้วนแล้ว ก่อนการดำเนินงานในโครงการของภาครัฐ ควรแยกเป็นการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่มีความรุนแรงในแต่ละโครงการ เช่น โครงการพลังงานความร้อน โครงการคมนาคม โครงการบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น ซึ่งแต่ละโครงการมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพแตกต่างกัน อย่างเช่น โครงการก่อสร้างรถไฟฟ้ามีผลกระทบที่มีความรุนแรงน้อย เช่น รถติด เกิดฝุ่นละอองที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพน้อยมาก แต่ถ้าเป็นโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าจากพลังงานขยะ มีผลกระทบทั้งสิ่งแวดล้อมและสุขภาพมีความรุนแรงอย่างมาก เช่น การเกิดกลิ่นเหม็น ทำให้ชาวบ้านต้องสูดกลิ่นเหม็นเป็นระยะเวลานาน อาจทำให้ชาวบ้านเป็นโรคปอดหรือการสร้างโรงพลังงานขยะ ปล่อยน้ำเสียลงสู่คลอง ทำให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพก่อนการดำเนินงานในโครงการของภาครัฐ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ไม่ได้ระบุว่าให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพก่อนการดำเนินงานในโครงการต่างๆ ของภาครัฐ แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 48 ให้ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตต้องศึกษาถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเท่านั้น และในวรรคสาม จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้อง ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งหมายความว่าหลังจากผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตได้ศึกษาถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในโครงการหรือกิจการแล้ว ก็นำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมารับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการทำเช่นนี้เท่ากับว่าเป็นการไม่ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพก่อนการดำเนินการโครงการหรือกิจการของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการอย่างแท้จริง เป็นการกระทำที่ไม่โปร่งใส และเป็นให้อำนาจภาครัฐกระทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอันมิชอบได้ และภาคเอกชนอาจจะกระทำการละเลยในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจนทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากสิ่งแวดล้อม และสุขภาพได้

ในพระราชบัญญัตินี้มีแต่การให้คำนิยามเฉพาะการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเท่านั้น โดยไม่มีการให้คำนิยามที่แยกระหว่างการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการประเมินผลกระทบสุขภาพแต่อย่างใด และจากความหมายการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมดังกล่าวไม่มีความชัดเจน โดยหลักการสำคัญของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพต้องเป็นการพัฒนาระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม และผลดี ผลเสียที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ผู้เขียนเห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องดำเนินการให้ครบทุกขั้นตอนทั้งการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การกลั่นกรองโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม 2) การกำหนดขอบเขตการศึกษา 3) การจัดทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม 4) การพิจารณา รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม 5) การตัดสินใจ และ 6) การติดตามตรวจสอบ และประเมินผล ซึ่งมีขั้นตอนที่แตกต่างกับการประเมินผลกระทบสุขภาพที่ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การกลั่นกรองข้อเสนอนโยบายหรือโครงการ 2) การกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบโดยสาธารณะ 3) การวิเคราะห์หรือการประเมินผล และร่างรายงานการประเมินผลกระทบ 4) การทบทวนร่างรายงานโดยสาธารณะและการเสนอแนะการตัดสินใจ 5) การมีอิทธิพลต่อกระบวนการนโยบายสาธารณะ และ 6) การควบคุมกำกับและประเมินผล

เมื่อพิจารณาจากขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ กับระดับการมีส่วนร่วมแบบขั้นบันได 7 ขั้นแล้ว จะเห็นได้ว่า ขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมแบบขั้นบันได 7 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ระดับการให้ข้อมูล (Informing) สอดคล้องกับการพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการทบทวนร่างรายงานโดยสาธารณะและการเสนอแนะ

ขั้นที่ 2 ระดับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (Information Provision) สอดคล้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการเสนอแนะการตัดสินใจ (Decision-making) เป็นขั้นตอนในการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ ที่มีต่อร่างรายงานการประเมินผลกระทบที่จัดทำขึ้น

ขั้นที่ 3 ระดับการปรึกษาหารือ (Consultation) และขั้นที่ 4 ระดับการสร้างความร่วมมือ การวางแผนร่วมกัน (Involvement) สอดคล้องกับการกำหนดขอบเขตการศึกษา และการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบโดยสาธารณะ รวมทั้งการทบทวนร่างรายงาน

ขั้นที่ 5 ระดับการร่วมดำเนินการ (Partnership) สอดคล้องกับการพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการวิเคราะห์หรือการประเมินผล และร่างรายงานการประเมินผลกระทบ

ขั้นที่ 6 ระดับการร่วมตัดสินใจร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล (Delegated Power) สอดคล้องกับขั้นการตัดสินใจ การติดตามตรวจสอบ และประเมินผล การควบคุมกำกับและประเมินผล

ขั้นที่ 7 ระดับการควบคุมโดยประชาชน (Citizen Control) สอดคล้องกับขั้นการกลั่นกรองโครงการ หรือการกลั่นกรองข้อเสนอนโยบายหรือโครงการ

3. การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2560 ทั้งนี้ ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการกำหนดระยะเวลาที่สั้นมากในการเปิดเผยข้อมูลเอกสาร โครงการ ร่างข้อเสนอและการนำเสนอแนวทางในการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ทำให้ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นในการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพไม่ทัน และในแต่ละครั้งช่วงเวลาที่แสดงความคิดเห็นเพียง 2 ชั่วโมงเท่านั้น เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น และประชาชนส่วนมากไม่ได้รับข้อมูลเอกสาร ร่างข้อเสนอและการนำเสนอแนวทางเพื่อประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่เผยแพร่ไป ส่งผลทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ทำให้ได้เนื้อหาเพื่อนำการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

สรุป

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ไม่มีบทบัญญัติก่อนที่จะดำเนินการโครงการ ผู้ดำเนินการต้องดำเนินการตามขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ก่อนการดำเนินงานในโครงการของภาครัฐแต่อย่างใด รวมทั้งมีปัญหาหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงาน คือการกำหนดระยะเวลาที่สั้นมากในการเปิดเผยข้อมูลเอกสาร และการแสดงความคิดเห็นในการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพได้ทัน โดยในแต่ละครั้งช่วงเวลาที่แสดงความคิดเห็นเพียง 2 ชั่วโมงเท่านั้น ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพจำเป็นต้องทำดำเนินการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพตามขั้นตอนก่อนที่จะดำเนินการโครงการ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมถึงขั้นการตัดสินใจในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพก่อนการดำเนินงานในโครงการของภาครัฐ และควรขยายเวลาในการเปิดเผยข้อมูลเอกสารโครงการ ร่างข้อเสนอและการนำเสนอแนวทางในการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ที่เป็นการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งยังช่วยลดการก่อกวนพิษจากโครงการ เป็นการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน และประชาชนมีสุขภาพที่ดีด้วย

บรรณานุกรม

หนังสือ

- ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ. (2557). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม. เครือข่ายธรรมภิบาลสิ่งแวดล้อม.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ.พี.กราฟฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.) (2552). หลักเกณฑ์และวิธีการ ประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ ที่เกิดจากนโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ : วนิดาการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.). (2560). หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ ที่เกิดจากนโยบายสาธารณะ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์สุภา จำกัด.
- อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์. (2556). กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

วารสารสาธิต

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

วารสาร/บทความ

จุฑารัตน์ ชมพันธุ์ (2555). การวิเคราะห์หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนใน “The Public Participation

Handbook: Making Better Decisions through Citizen Involvement” ในบริบทประเทศไทย.

วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน), หน้า 132-135.

สัญญา สุติพันธุ์วิหาร. (2558). การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (HIA) ภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่

เกี่ยวข้อง. เอกสารประชุมวิชาการการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ ประจำปี พ.ศ.2557 ณ โรงแรมเอเชีย วันที่ 26-27 มกราคม, กรุงเทพมหานคร.

ภาษาอังกฤษ

Montes, J. (2008). Community Environmental Assessment in Rural Kenya: Decision Making for the Future. Winnipeg: Natural Resources Institute, University of Manitoba.

WHO/UNICEF. (1978). Report of the International Conference on Primary Health Care. New York.

คุณภาพชีวิตของผู้เรียนกับการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล Student Quality of Life for Learning Management in Digital Age

ดร. มานะ สินธุวงษานนท์

Dr. Mana Sinthuwongsanont

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

Author for Correspondence: Email: mana_sin@vu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ กล่าวถึงคุณภาพชีวิตของผู้เรียน (Quality of Life) กับการจัดการเรียนรู้ (Learning Management) ในยุคดิจิทัล (Digital Age) ซึ่งความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคม วิถีชีวิตต้องปรับเปลี่ยนไปตามบริบทแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ฉับพลัน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ที่ต้องมีการปรับตัวให้รู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกยุคดิจิทัลได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเพื่อให้สามารถรับมือกับสิ่งที่เกิดขึ้น ต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมทันสมัย ทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การพัฒนาทักษะทางด้านการแก้ปัญหา การพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต มีทักษะความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์และสร้างสรรค์นวัตกรรม การเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะการใช้เทคโนโลยี การพัฒนาทักษะการสื่อสาร การรู้เท่าทันสื่อ การปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงและการยอมรับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและความคิดเห็น การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การพัฒนาทักษะอาชีพ การพัฒนาทักษะทางด้านการอ่าน การเขียนและการคิดคำนวณ การวางแผนจัดสรรเวลาหรือการบริหารเวลาให้เหมาะสมสำหรับการใช้ชีวิต การเรียน การทำงาน การพัฒนาผู้เรียนทางด้านคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในโลกยุคใหม่ได้อย่างมีความสุขตามศักยภาพของตนเอง ทั้งนี้คุณภาพชีวิตของผู้เรียนมีอิทธิพลส่งผลต่อการเรียนรู้และคุณภาพการศึกษาโดยตรง

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตของผู้เรียน, การจัดการเรียนรู้, ยุคดิจิทัล

Received date: Received: 23/11/ 61 Revised: 16/01/62 Accepted: 20/01/62

Abstract

This article talks about the students' life quality and learning management in the digital age. The advancement of digital technology influences the lives of people in society. People's way of life needs to be adapted to the rapidly changing context which immediately affects the students' life quality. Students must be able to adapt to the changes that have taken place in the technological advancement and can live in the digital world happily. The students' learning management needs to cope with what is happening. The relevant agencies need to improve the curriculum to be up-to-dated with the advancement of technology. The learning management needs to develop students' thinking skills, promoting the development of problem solving skills. It needs to develop the students' life skills and the 21st century citizenship skills, developing students for creativity and innovation, enhancing the students' skills in using technology, developing communication skills and media literacy, being adapted to the changes and being acceptant to the cultural differences and opinions. The learning management needs to develop teamwork skill, profession skill, reading, writing and calculating skills, encouraging students to know how to plan, allocate time, or manage time to suit their working lives. The learning management needs to develop students in terms of moral and ethics as well as equip students with the characteristics and skills in the 21st century. Learning management in the digital age aims to improve the students' life quality in order to live in the modern world happily according to their potential as the students' life quality has an influence on learning and quality of education directly.

Keywords : Students' Life Qualify, Learning Management, Digital Age

บทนำ

ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลกที่เป็นพลวัตในปัจจุบัน เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ฉับพลัน นับเป็นความท้าทาย ต่อการปรับตัวและการดำรงอยู่ของชีวิต ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างก้าวกระโดด รวมทั้งการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คน การดำรงชีวิตอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงในยุคที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology)

เข้ามาเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม เข้ามาทดแทนสิ่งเก่าๆ เดิมๆ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งคนรุ่นใหม่ที่เกิดและเติบโตในปัจจุบันจะเป็นกลุ่ม Digital Native ซึ่งหมายถึงผู้ที่เกิดเติบโตในยุคดิจิทัล (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ : สวทช., 2558) การปฏิวัติดิจิทัลมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้คุณภาพชีวิตหมายถึงภาวะความเป็นอยู่ที่ดี (Will Being) ทั้งของตนเองในด้านร่างกายและจิตใจ และของสังคมที่ครอบคลุมถึงความปลอดภัยและสิทธิเสรีภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) คุณภาพชีวิตของบุคคลเกิดจากการทำให้บุคคลมีความสุข แสดงถึงสภาพการทำงานที่ดีมีประสิทธิภาพในการทำงาน มีผลต่อความสำเร็จของหน่วยงาน (ชลธิชา มะลิพรม, 2560) ทั้งนี้องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของบุคคลโดยทั่วไปประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพกาย 2) ด้านสุขภาพจิต 3) ด้านสังคม และ 4) ด้านสภาพแวดล้อม (องค์การอนามัยโลก, อ้างถึงใน ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, 2557)

เจตนารมณ์ในการพัฒนาประเทศตามแนวทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มุ่งพัฒนาประเทศในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา ทำให้เศรษฐกิจไทยมีขนาดใหญ่ขึ้น มีฐานการผลิตและการบริการที่มีความเข้มแข็ง ขยายโอกาสด้านบริการสังคม ทุกด้านที่มีความครอบคลุมทั่วถึงทำให้รายได้ประชาชนสูงขึ้น ปัญหาความยากจนลดลง และคุณภาพชีวิตประชาชนดีขึ้น แต่ประเทศไทยประสบปัญหาคุณภาพในเกือบทุกด้านที่สำคัญ ได้แก่คุณภาพคน คุณภาพการศึกษา คุณภาพบริการสาธารณะและบริการสาธารณสุข ยังมีความเหลื่อมล้ำสูง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ประเด็นในการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564) ที่สำคัญคือ การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย เนื่องจากคุณภาพของคนต่ำ การเตรียมความพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากร มุ่งเน้นยกระดับคุณภาพมนุษย์ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมกับช่วงวัย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ มีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมและส่วนรวม คือ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

คุณภาพชีวิต (Quality of Life)

คุณภาพชีวิต (Quality of Life) หมายถึง ลักษณะของความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล หมายถึง ความสมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี (ทฤษฎีปัญญา, 2557) คุณภาพชีวิต คือลักษณะดีเด่นของบุคคลในความเป็นอยู่ (เทเวศร์ พิริยพณฑ, 2552) ยูเนสโก (UNESCO, 1978, อ้างถึงใน ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ, 2557) ได้ให้ความหมายว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ความรู้สึกรู้สึกของการอยู่อย่างพอใจ มีความสุขความพอใจต่อองค์ประกอบต่างๆ ที่มีส่วน

สำคัญต่อบุคคลนั้นๆ ได้แก่ อาหารสุขภาพอนามัยโภชนาการ การศึกษา สิ่งแวดล้อม รายได้ที่อยู่อาศัย และทรัพยากร ทั้งนี้องค์การอนามัยโลก (WHO อ้างถึงใน ศิรินันท์ กิตสุขสถิต และคณะ, 2557) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า ตัวชี้วัดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตมีอยู่ 4 มิติ คือ 1) มิติด้านสุขภาพกาย (Physical) 2) มิติด้านสุขภาพจิต (Psychology) 3) มิติด้านความสัมพันธ์กับสังคม (Social Relationship) 4) มิติด้านสภาพแวดล้อม (Engagement) ทั้งนี้ยังมีแนวคิดขององค์ประกอบคุณภาพชีวิตของบุคคลที่ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ (Daily Technology, 2558) 1) ด้านร่างกาย ได้แก่ โครงสร้างทางร่างกาย สุขภาพและบุคลิกภาพ 2) ด้านจิตใจ ได้แก่ สภาพจิตใจ สุขภาพจิต รวมทั้งคุณธรรมจริยธรรม 3) ด้านสังคม ได้แก่ สถานะทางสังคมการได้รับการยอมรับนับถือ 4) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจ การเงินและรายได้ที่มั่นคง

Walton (1974) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับตัวกำหนดคุณภาพชีวิตของการทำงาน (Quality of work Life) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตไว้ดังนี้

1. การให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม (Adequate and liaise Commination)
2. สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (Safe and Healthy Environment)
3. การพัฒนาความสามารถของบุคคล (Development of Human Calvaeiteis)
4. ความเจริญงอกงามและสวัสดิภาพ (Growth and Security)
5. การบูรณาการทางด้านสังคม (Social Integration Ship)
6. กระบวนการยุติธรรมการปฏิบัติตามหลักกฎหมาย (Constitutionalism)
7. ความสมดุลของชีวิต (Total Life Spaces)
8. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม (Social Relevance)

สำหรับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนตามแนวคิดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สุนทรวิภาค (อ้างถึงในประสิทธิ์ เรื่องแสงอร่าม, 2560) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของผู้เรียนประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านอารมณ์และจิตใจ 3) ด้านสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน 4) ด้านวิชาการ 5) ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนในโรงเรียน 6) ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

ทั้งนี้สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตหมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่เป็นคุณลักษณะที่ดี มีความสุข ความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ ซึ่งองค์ประกอบคุณภาพชีวิตประกอบด้วย 1) ด้านร่างกาย ได้แก่ โครงสร้างทางร่างกาย สุขภาพทางกายและบุคลิกภาพ 2) ด้านจิตใจ ได้แก่ สภาพจิตใจ สุขภาพจิต รวมทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรม 3) ด้านสังคม ได้แก่ สถานะภาพทางสังคม เกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับนับถือ การมีมนุษย์สัมพันธ์กับผู้อื่น และ 4) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจ การเงิน และรายได้ คุณภาพชีวิตของผู้เรียน คือสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียนที่มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ด้านสติปัญญาและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีซึ่งประกอบด้วยด้านต่างๆ ดังนี้คือ 1) ด้านสุขภาพกาย มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ 2) ด้านสุขภาพจิต มีสุขภาพจิตดีอารมณ์

ร่าเริงแจ่มใส มีคุณธรรมจริยธรรม 3) ด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ 4) ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไป และ 5) ด้านสัมพันธภาพกับสังคม ซึ่งคุณภาพชีวิตของผู้เรียนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง ถ้าได้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี จะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้และส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น

ดิจิทัล (Digital)

ความหมาย ดิจิทัล (Digital) วิกิพีเดีย (Wikipedia, 2561) ได้ให้คำพินัยว่า “เชิงเลข” ในทฤษฎีข้อมูลหรือระบบข้อมูลเป็นวิธีแทนความหมายของข้อมูล หรือชิ้นงานต่างๆ ในรูปแบบของตัวเลข โดยเฉพาะเลขฐานสองที่ไม่ต่อเนื่องกัน ซึ่งต่างจากระบบอนาล็อก ที่ใช้ค่าต่อเนื่องหรือสัญญาณอนาล็อก ซึ่งเป็นค่าต่อเนื่อง หรือแทนความหมายของข้อมูล โดยการใช้องค์ประกอบที่ต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าการแทนความหมายเป็นดิจิทัลจะไม่ต่อเนื่องข้อมูลที่ถูกแปลความหมายนั้นสามารถเป็นไปได้อย่างต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่อง (เช่น ตัวเลขหรือตัวหนังสือ) หรือต่อเนื่อง (เช่น เสียงภาพและการวัดอื่นๆ)

สื่อดิจิทัล หมายถึง สื่อที่นำเอาข้อความ กราฟฟิกภาพเคลื่อนไหว เสียงมาจัดรูปแบบโดยอาศัยเทคโนโลยีความเจริญก้าวหน้าทางด้านคอมพิวเตอร์ สื่อสารทางออนไลน์หรือตัวกลางที่ถูกสร้างขึ้น โดยอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่นำเอาข้อความกราฟฟิกเคลื่อนไหว เสียง และวิดีโอมาจัดการตามกระบวนการและวิธีการผลิต โดยนำมาเชื่อมโยงกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้งานและตรงกับวัตถุประสงค์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งทำงาน โดยใช้รหัสดิจิทัล แยกแยะระหว่าง “0” “1” ในการแสดงข้อมูล (สื่อดิจิทัลคืออะไร, 2559)

ปัจจุบันวิถีชีวิตของคนไทย มีความสัมพันธ์ และใกล้ชิดกับดิจิทัลตลอดเวลา ซึ่งมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของผู้คน เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต การซื้อขายในระบบออนไลน์ การทำธุรกรรมผ่านแอปพลิเคชัน และการสื่อสารเป็นต้น ซึ่งปัจจุบันมักจะเรียกว่ายุคดิจิทัล 4.0 (Digital 4.0) ทั้งนี้ การวิวัฒนาการของดิจิทัล ตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน (WICE Logistics, 2561) เป็นดังนี้

Digital 1.0 เป็นจุดเริ่มต้นของอินเทอร์เน็ต (Internet) เป็นช่องทางการดำเนินชีวิตของผู้คนจากออฟไลน์ (Offline) มาเป็นการออนไลน์ (Online) มากขึ้น การใช้อีเมล (Email) การกำเนิดขึ้นของเว็บไซต์ (Website) ทำให้เข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วตลอด 24 ชั่วโมง มีการดำเนินกิจกรรมได้รวดเร็วเริ่มมีกิจกรรมเชิงพาณิชย์และโฆษณาผ่านทางเครื่องมือออนไลน์

Digital 2.0 เป็นยุคที่เริ่มมีการสร้างเครือข่ายในการติดต่อสื่อสารกันในโลกออนไลน์ เครือข่ายสังคม (Social Network) เริ่มจากสนทนากันในกลุ่มเล็ก ๆ เริ่มพัฒนาขยายวงกว้างไปสู่การดำเนินกิจกรรมในเชิงธุรกิจ โดยมองว่า Social Network เป็นเครื่องมือเชื่อมต่อและสร้างเครือข่ายทางธุรกิจได้เป็นอย่างดีอีกทั้งยังเป็นการช่วยพัฒนา Brand ของสินค้า Social Media เป็นเสมือนกระบอกเสียงและเวทีในการเสนองานสู่สายตาของคนทั้งโลกเป็นอย่างดี เครื่องมือ Social Media

ยังสามารถเป็นอำนาจในการต่อรองของผู้บริโภค

Digital 3.0 เป็นยุคแห่งข้อมูลและ Big Data เป็นยุคแห่งการใช้ข้อมูลที่วิ่งเข้าออกเป็น ล้านๆ ดาต้าให้เป็นประโยชน์การเติบโตของ Social Media และ E-Commerce จากยุค 2.0 ทำให้เกิดการขยายของข้อมูลอย่างมหาศาล เริ่มมีการนำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ข้อมูลถูกนำมาประมวลผลวิเคราะห์ถึงความต้องการของผู้บริโภค เพื่อสร้างสินค้าและบริการที่สามารถตอบสนองโจทย์ของลูกค้าได้ การนำบิ๊กดาต้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดจำเป็นต้องมีระบบคลาวด์ (Cloud Computing) มาช่วยในการเก็บข้อมูล สามารถดึงข้อมูลจากที่ใดก็ได้ ข้อมูลต่างๆ ผ่านอินเทอร์เน็ต สามารถบริหารจัดการข้อมูลและแบ่งปันข้อมูลกับผู้อื่น (Shared Service) ลดต้นทุนและความยุ่งยาก เพิ่มความรวดเร็วในการบริการและทำธุรกิจ บิ๊กดาต้าสามารถนำมาต่อยอด ประยุกต์ใช้ข้อมูลพัฒนาเป็นแอปพลิเคชัน (Application) ทำให้สะดวกสบายแก่ผู้บริโภคผ่านทางสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ตได้อีกด้วย

Digital 4.0 เป็นยุคที่เทคโนโลยีมีมันสมอง เป็นยุคที่ความสามารถของเทคโนโลยีจะทำให้อุปกรณ์ต่างๆ สื่อสารและทำงานกันเองได้อย่างอัตโนมัติ ในยุค 4.0 เทคโนโลยีถูกนำมาต่อยอดเพื่อลดบทบาทของมนุษย์และเพิ่มศักยภาพของมนุษย์ในการใช้ความคิดเพื่อข้ามขีดจำกัด สร้างสรรค์พัฒนาสิ่งใหม่ๆ โดยเรียกยุคนี้ว่า Machine – to – Machine เช่นเราสามารถเปิด-ปิด หรือสั่งงานอื่นๆ กับเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านตัวเองผ่านแอปพลิเคชัน (Application) โดยไม่ต้องเดินไปกดสวิตช์ ผู้คนในปัจจุบันโดยเฉพาะเยาวชนในวัยเรียน ซึ่งเกิดและเติบโตในยุคดิจิทัล (Digital Native) ซึ่งสามารถพัฒนาทักษะเกี่ยวกับเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตได้อย่างรวดเร็ว เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น แต่การใช้งานที่ปราศจากการแนะนำการสร้างความรู้ความเข้าใจ อาจนำไปสู่ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมและถูกต้อง (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ : สทช., 2558) จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาให้ความรู้ การคิดวิเคราะห์ทักษะการสื่อสารและการจัดการสารสนเทศสำหรับยุคดิจิทัล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน : ก.พ.(2560) ได้ให้ความหมายของการรู้ดิจิทัล หรือ Digital Literacy ว่า คือทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หรือหมายถึง ทักษะในการนำเครื่องมืออุปกรณ์และเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์และสื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสาร การปฏิบัติงานหรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะดังกล่าวครอบคลุมความสามารถใน 4 ด้าน ดังนี้ คือ 1) การใช้ (Use) ความคล่องตัวทางเทคนิคที่จำเป็นในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต 2) ความเข้าใจ (Understand) คือชุดของทักษะที่จะช่วยให้เข้าใจบริบทและประเมินสื่อดิจิทัล เพื่อให้ตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่พบในโลกออนไลน์ 3) การสร้าง (Create) เป็นความสามารถในการผลิตเนื้อหาและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพผ่านเครื่องมือสื่อดิจิทัลที่หลากหลาย

หลาย 4) การเข้าถึง (Access) เป็นการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลกระทบที่เกิดจากดิจิทัล

จากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วฉับพลันของเทคโนโลยีดิจิทัล มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต และคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคมโดยเฉพาะผู้เรียนซึ่งอยู่ในวัยเด็กและเยาวชนทั้งด้านบวกและลบจากรายงานของธนาคารโลก (Word Bank, 2516) สรุปได้ดังนี้

1. ผลกระทบที่เกิดจากดิจิทัลเทคโนโลยีที่มีต่อรายได้และความไม่เท่าเทียมกัน คือ ประชาชนที่ไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตไม่มีโอกาสเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัล ความไม่เท่าเทียมกันทางอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้
2. การมีทักษะที่ดีและเข้มแข็งทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยเพิ่มศักยภาพให้กับประชาชนในการเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้น
3. การผลิตในภาคอุตสาหกรรมใช้เทคโนโลยีระดับสูงในการผลิต จะมีการจ้างงานคนที่ได้รับการศึกษาในระดับสูงหรือได้รับการศึกษาที่ดี มีทักษะความรู้ความสามารถสูง
4. ตำแหน่งงานในสายการผลิต เป็นงานที่มีรายได้น้อยและใช้แรงงานที่มีความรู้ความสามารถและทักษะต่ำ จะลดลง
5. รัฐต้องมีนโยบายในเรื่องการศึกษาให้ชัดเจน สร้างระบบการศึกษาที่มีรากฐานที่เข้มแข็งให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาทักษะในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบอันจะทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการจ้างงานที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงในอนาคต

ทั้งนี้จากรายงานการพัฒนาโลกปี 2516 โดยธนาคารโลก (Word Bank, 2516) เรื่องผลตอบแทนทางด้านดิจิทัลที่เกิดขึ้น ธนาคารโลกได้ให้แนวคิดในการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต ให้เป็นเครื่องมือของการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น และสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้คน โดยชี้ให้เห็นประเด็นที่สำคัญ สามลำดับแรก ได้แก่

ประการแรก การสร้างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ที่ช่วยให้สามารถติดต่อ และแข่งขันได้อย่างสะดวก ต้องมีการลงทุนทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การลงทุนอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เป็นต้น

ประการที่สอง การช่วยให้คนทำงานได้มีการพัฒนาทักษะเพิ่มขึ้นโดยการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี เช่น การจัดรวมโครงการที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ไว้ในหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบทักษะดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ประโยชน์จากออนไลน์อย่างมาก การจัดหลักสูตรการเรียนรู้ทางออนไลน์ และการเข้าถึงออนไลน์ ของผู้เรียน

ประการที่สาม การเพิ่มความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการจัดการในการนำเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมาใช้เพื่อบริการประชาชนให้เข้าถึงได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะสร้างประโยชน์

และให้ผลตอบแทนอย่างมากมายทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

การเปรียบเทียบผลดีและผลเสียในยุคดิจิทัล

องค์กรยูนิเซฟ (ทักษิณา ช่ายแก้ว, 2561) ได้เปรียบเทียบผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น เมื่อเด็กเยาวชนหรือผู้เรียนก้าวเข้าสู่โลกอินเทอร์เน็ตหรือโลกของดิจิทัลไว้ดังนี้

1. ผลดีที่เกิดขึ้นของเทคโนโลยีดิจิทัล ช่วยให้เด็กเข้าถึงแหล่งข้อมูล และเข้าถึงชุมชนที่ใหญ่ขึ้น ช่วยสร้างโอกาสในอนาคตด้านการงานและอาชีพ

2. ผลเสียที่เกิดจากอินเทอร์เน็ต อาจนำมาซึ่งสิ่งที่เป็นอันตรายและสร้างความเครียดให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะเด็กที่ไม่รู้จักใช้อินเทอร์เน็ตอย่างฉลาดรอบคอบ

3. ยูนิเซฟเปิดเผยว่าผลดีของอินเทอร์เน็ตช่วยเปลี่ยนแปลงชีวิตของเด็กๆ ได้ โดยเฉพาะเด็กด้อยโอกาสหรือเด็กพิการที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้

4. ผลเสียอีกประการหนึ่ง คือผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 1 ใน 3 คนทั่วโลกเป็นเด็ก และเด็กที่ใช้อินเทอร์เน็ตยังมีความรู้้น้อยมากเกี่ยวกับผลกระทบทางลบที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัลต่อเด็ก ยังไม่มีการป้องกันเด็กจากอันตรายที่เกิดจากโลกดิจิทัล

5. การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว ต่อสาธารณะในโลกดิจิทัลอาจทำให้เด็กเป็นอันตราย ความเสี่ยงก็คือหมายรวมถึงการนำข้อมูลส่วนตัวของเด็กไปใช้ในทางที่ผิด การเข้าถึงข้อมูลที่เป็นอันตรายแก่เด็กและการรังแกเด็กในโลกออนไลน์

6. เด็กๆ ในวัยเรียนยังเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของเครือข่ายอาชญากรรมทางออนไลน์ เช่น การลักลอบการค้ามนุษย์ การทำร้ายเด็กทางออนไลน์ ต้องรักษาความเป็นส่วนตัวของเด็กในโลกดิจิทัล ปกป้องข้อมูลส่วนตัวของเด็กไม่ให้ตกไปอยู่ในมือของคนไม่หวังดี

7. ข้อเสนอแนะของยูนิเซฟขอให้รัฐบาลประเทศต่างๆ โรงเรียน และธุรกิจด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ให้ความสำคัญในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของเด็กในวัยเรียนและการปกป้องเด็กๆ ในโลกออนไลน์

จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัล และผลกระทบที่เกิดจากอิทธิพลในยุคดิจิทัล (Digital Age) ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้าน เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในภาพรวม ทำให้วิถีชีวิตและการดำรงอยู่ของผู้เรียนต้องมีการปรับเปลี่ยนและเปลี่ยนแปลงไปจากวิถีชีวิตแบบเดิมไปโดยสิ้นเชิง เพื่อปรับตัวให้เข้ากับวิถีการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไป ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของผู้คน และอันไหนไวต่อการเปลี่ยนแปลง การใช้และเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้อย่างทั่วถึงแต่ขาดความรู้ความเข้าใจต่อภัยของอินเทอร์เน็ต จะก่อให้เกิดอันตรายและเป็นภัยต่อผู้เรียน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้และสืบค้นข้อมูลจะเป็นผลดีต่อผู้เรียน ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ด้วยการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ นับว่าเป็นผลดีต่อการพัฒนาผู้เรียน

ที่เกิดจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปสร้างความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต การติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว การค้นหาความรู้ และการใช้เพื่อการบันเทิง การพักผ่อน การได้รับบริการที่สะดวกรวดเร็วจากอินเทอร์เน็ต ระบบออนไลน์ เป็นผลดีที่เกิดขึ้น ในขณะเดียวกันก็มีความเสี่ยงกับเด็กในวัยเรียน ถ้าขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดการวิเคราะห์ ภัยที่จะเกิดขึ้นจากเทคโนโลยีดิจิทัลซึ่งเป็นอันตรายต่อคุณภาพชีวิตของผู้เรียนโดยตรง ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเป็นปัจจัยที่ทำให้โลกอยู่ในภาวะที่ไร้พรมแดนก่อให้เกิดโอกาสที่เป็นภัยคุกคามต่อคุณภาพชีวิตของผู้คน (วนิดา นานบุญ, 2558)

คุณภาพชีวิตของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

คุณภาพชีวิตโดยรวมของผู้เรียนที่อยู่ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของโลกยุคปัจจุบัน ถ้าพิจารณาตามองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตในแต่ละด้านพบว่า

1. ด้านร่างกาย ในผู้เรียนที่สามารถวางแผนและจัดสรรเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างเหมาะสม จะไม่เป็นปัญหาด้านสุขภาพแต่อย่างใด และสามารถพัฒนาการทางกายได้เหมาะสมตามวัย แต่ในผู้เรียนกลุ่มที่เสพติดอยู่กับการใช้เครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัล หมกมุ่นไม่จัดสรรเวลาในการใช้จะเป็นภัยที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน บางรายอาจเป็นโรคอ้วนโดยไม่รู้ตัว บางรายอาจเป็นโรคขาดสารอาหาร เพราะการใช้เวลาอยู่กับโลกออนไลน์ โอกาสที่จะได้ดูแลเรื่องสุขภาพร่างกายและอาหารการกินให้เหมาะสมกับความต้องการและพัฒนาการทางกายอาจมากขึ้นไป หรือน้อยเกินไป ซึ่งจะส่งผลเสียต่อสุขภาพของเด็กโดยตรง ปัญหาทางด้านสุขภาพอื่นๆ ที่อาจพบในผู้เรียน เช่น ปัญหาด้านสายตา ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ และส่วนต่างๆ ของร่างกาย ถ้าใช้เวลาอยู่กับคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ตโฟนนานเกินไป จนขาดการดูแลตนเอง การพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ ตลอดจนทักษะในการดำรงชีวิตของผู้เรียนควรต้องมีการปกป้อง ป้องกันสิ่งที่จะเป็นผลเสียตามมา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี ปัญหาในการแข่งขันในทุกรูปแบบก่อให้เกิดความเครียดส่งผลต่อสุขภาพกาย สุขภาพชีวิต (บุญทรัพย์ นามเกษม, 2558) ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้เรียน

2. ด้านสุขภาพจิต สำหรับผู้เรียนที่ฉลาดรู้เท่าทันโลกออนไลน์ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาทางด้านอารมณ์ จะมีสุขภาพจิตดี อารมณ์ร่าเริงแจ่มใส รวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรม รู้จักวิเคราะห์แยกแยะสิ่งที่เป็นคุณและเป็นโทษ ตัดสินใจในการเลือกรับข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง รู้ว่าสิ่งใดควรไม่ควร จะไม่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัลแต่อย่างใด แต่ในกรณีผู้เรียนใช้ที่เทคโนโลยีดิจิทัลไม่ฉลาดรอบคอบ ไม่รู้เท่าทันกับสิ่งที่มาเป็นภัยอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น ไปติดกับดักกับสื่อที่เป็นภัยเกิดความเครียดและนำมาซึ่งจะอันตราย จะ

พบกับบุคคลที่ไม่หวังดี การล่อลวงให้หลงเชื่อและการหลอกให้กระทำความผิด ตกอยู่ในอันตราย อาจนำไปสู่การไร้คุณธรรมจริยธรรม อาจคิดว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องแต่เป็นการหลงผิด เพราะขาดการกลั่นกรอง ข้อมูลสารสนเทศในสื่อต่าง ๆ กลุ่มมีจรรยาอาจใช้ข้อมูลในโลกออนไลน์ที่เกี่ยวกับข้อมูลของเด็กไปใช้ในทางที่ผิด การล่อลวงการค้ามนุษย์ การล่วงละเมิดทางเพศ การทำร้ายผู้เรียนทางออนไลน์ ซึ่งเมื่อเกิดขึ้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นจะเป็นการทำร้ายจิตใจส่งผลต่อปัญหาสุขภาพจิตของผู้เรียน ทำลายพัฒนาการทางด้านอารมณ์และจิตใจของเด็กไม่ให้เป็นไปตามวัยและพัฒนาการที่ควรจะเป็น ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้เรียน และคุณภาพการศึกษาในภาพรวม

3. ด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ หรือด้านวิชาการสำหรับผู้เรียน พัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นผลดีต่อการศึกษา เพราะช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูล แหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้มากมายในโลกอินเทอร์เน็ต สามารถเข้าถึงชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ที่กว้างใหญ่มากขึ้น ช่วยสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้กับกลุ่มผู้เรียนได้อย่างทั่วถึงทุกกลุ่ม รวมทั้งกลุ่มเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาอยู่ในพื้นที่ห่างไกลกันดาร เด็กที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจหรือเด็กพิการ พวกเขาสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ ถ้าผู้เรียนกลุ่มนี้สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ พวกเขาก็จะสามารถได้รับการศึกษา หรือเข้าถึงการศึกษาได้เช่นเดียวกับเด็กทั่วไป เทคโนโลยีดิจิทัลยังสามารถช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญาให้กับผู้เรียนได้โดยการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสืบเสาะแสวงหาความรู้ ถ้าผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล จะสามารถใช้ประโยชน์ในการศึกษาการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง การเรียนทางระบบออนไลน์ การจัดหลักสูตรการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์ ผ่านระบบออนไลน์ จะส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาแก่ผู้เรียน เทคโนโลยีดิจิทัลยังสามารถช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างทั่วถึง เพราะผู้เรียนสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาและการเรียนรู้ได้ดีขึ้นในยุคดิจิทัล

4. ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไป สภาพแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบตัวเด็ก มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ซึ่งมีรายงานการวิจัยหลายฉบับ ที่ระบุว่าสภาพแวดล้อมมีอิทธิพล ส่งผลต่อการเรียนรู้และคุณภาพของผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปตามความเจริญก้าวหน้าที่เกิดขึ้นในด้านบวกที่เป็นผลดีที่เกิดขึ้น ช่วยทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย เป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของผู้คนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ถูกสุขลักษณะและไม่เสี่ยงอันตรายต่อการดำรงชีวิต ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดี (Walton,1974) สิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่ดีส่งเสริมต่อสุขภาพทางกายและสุขภาพจิตที่ดีของผู้เรียน และในทางตรงกันข้ามถ้าความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่เป็นผลทางด้านลบ เช่น มลภาวะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวผู้เรียนเป็นอันตรายไม่มีความปลอดภัย ไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่ส่งเสริมสุขภาพร่างกายของผู้เรียน จะส่งผลต่อการดำรงชีวิต และส่งผลที่ไม่ดีต่อคุณภาพการเรียนรู้ของ

ผู้เรียน ถ้าผู้เรียนขาดความรู้และรอบคอบในการวิเคราะห์สิ่งที่เป็นอันตรายหรือภัยที่จะเกิดขึ้นจากสื่อออนไลน์ เทคโนโลยีดิจิทัลที่อยู่รอบตัวสัมผัสและเข้าถึงได้ง่าย จะทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยและค่อนข้างเสี่ยงอันตราย

5. ด้านสัมพันธภาพกับสังคม การมีสัมพันธเกี่ยวข้องกับสังคมไม่ว่าจะเป็นที่โรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนผู้เรียนด้วยกัน หรือความสัมพันธ์กับครูผู้สอน จะส่งผลและมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของผู้เรียน กับสังคมที่เขาสัมผัสและส่งผลต่อการเรียนรู้ หรือความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ที่มีต่อสังคมทั่วไป ก็มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน การอยู่ในสังคมออนไลน์หรือใน Social Media ทำให้วิถีชีวิตและสัมพันธภาพทางสังคมเปลี่ยนไป ในทางบวกของยุคดิจิทัล คือ เด็กได้มีโอกาสสัมพันธกับสังคมที่กว้างขวางและเป็นสังคมที่ใหญ่ขึ้น มีโอกาสได้พบปะผู้คน มีเพื่อนใหม่ สังคมใหม่ เปิดมุมมองและโลกทัศน์ให้กว้างไกล มีโอกาสได้เรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม อันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล ที่สามารถสื่อสารถึงกันได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ในขณะเดียวกันการเข้าถึงสื่อออนไลน์ในยุคดิจิทัล ก็มาพร้อมกับความเสี่ยงและภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากสื่อต่าง ๆ ในโลกออนไลน์ เพราะเด็กจะยังไม่สามารถวิเคราะห์ทักลั่นกรองสิ่งที่ได้พบเห็นว่าสิ่งใดเป็นอันตรายหรือไม่ สิ่งใดควรหรือไม่ควรในการใช้สื่อดิจิทัล ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียน เช่น ความรุนแรง ความก้าวร้าว จากการได้สัมผัสกับสื่อดิจิทัลต่าง ๆ ในบางคนอาจโดดเดี่ยวมีโลกส่วนตัวสูง ไม่มีความสัมพันธ์กับใครในโลกความเป็นจริงจะหมกมุ่นอยู่กับอินเทอร์เน็ต หรือสื่อออนไลน์ ไม่มีเพื่อน ส่งผลเสียต่อคุณภาพชีวิตของผู้เรียน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียนในยุคดิจิทัล

จากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่มีต่อคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคมยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะผู้อยู่ในวัยเรียน ทั้งด้านพัฒนาการที่ดีขึ้น และทางด้านที่มีผลต่อการทำลายพัฒนาการและความเจริญงอกงามของผู้เรียน การใช้ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้สังคมและเสริมสร้างความสามารถของคนในชาติตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 มาตรา 69 และมาตรา 71 ที่ระบุว่าให้รัฐ ต้องส่งเสริมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพและความสามารถสูงขึ้น (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560) แสดงให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีที่มี ความก้าวหน้าจะช่วยพัฒนาให้ผู้คนเกิดการเรียนรู้และช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น คุณภาพชีวิตที่ดี ย่อมเป็นชีวิตที่สมหวังและประสบความสำเร็จ การนำแนวคิดที่เกี่ยวกับการศึกษาในยุคดิจิทัล (Digital Age Education) มาใช้เป็นหลักในการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์พร้อม โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมการจัดหลักสูตรที่เน้นทักษะชีวิตเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน (อดิพร เกิดเรือง, 2017) ซึ่งแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดำรงอยู่ในยุคดิจิทัล อย่างมีความสุข และการประยุกต์ใช้

1. การพัฒนากาย เพื่อมุ่งพัฒนาร่างกายให้มีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และความพิการใด ๆ

2. การพัฒนาทางอารมณ์มีความสนุกเร้าใจ แจ่มใส ไม่มีความเครียด หรือวิตกกังวล
เรียน การปฏิบัติงาน ในหน้าที่รับผิดชอบมีความเจริญก้าวหน้าตามองโลกในแง่ดี

3. การพัฒนาทางสังคมให้เป็นคนที่มีเกียรติได้รับการยกย่องเคารพนับถือ การยอมรับความรู้สึกเป็นเจ้าของ และความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

4. การพัฒนาทางความคิดให้เป็นคนที่มีความคิดมีความต้องการที่จะรู้ และเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการคิดค้นหาวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาทั้งหลายให้ตัวเองดำรงชีพอยู่อย่างสุขสบาย

5. การพัฒนาทางจิตใจ ให้เป็นคนที่มีคุณค่ามีประโยชน์ต่อชุมชนต่อสังคม เป็นที่พึ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีความมั่นใจว่าชีวิตนี้มีคุณค่ามีความสุข มีชีวิตที่ดีกว่าในอนาคตทำให้หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งหลาย

6. การพัฒนาทางปัญญา ทำให้เป็นคนมีความเฉลียวฉลาดสามารถคิดพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล ทำให้แก้ปัญหาแตกฉานในบุคคลนั้นได้ จึงจำเป็นจะต้องมีการศึกษาเล่าเรียน มีความสนใจต่อการเรียนรู้ เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและนำไปพัฒนาชีวิตที่มีคุณค่าต่อไปในอนาคต

7. การพัฒนาทางวินัย ช่วยให้เป็นคนมีระเบียบวินัยในตนเอง มีความเคารพและปฏิบัติตามภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้อยู่ในกรอบของข้อบังคับกฎเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้น ไม่ประพฤติดนออกนอกกลุ่มนอกทาง ซึ่งการมีวินัยที่ดีนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ได้ทรงมีพระศนะว่า คนที่มีระเบียบวินัยนั้นเป็นผู้ที่เข้มแข็ง เป็นผู้ที่หวังดีต่อตนเองจะเป็นผู้ที่มีความสำเร็จในอนาคต (10 กันยายน 2524)

ทั้งนี้จากการศึกษาบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ของประสิทธิ์ เรื่องแสงอร่าม (2560) พบว่า บทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนของโรงเรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบาทหน้าที่ในด้านต่าง ๆ เรียงลำดับด้านที่โรงเรียนมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนจากมากที่สุด และรองลงไปคือ การส่งเสริมทางสติปัญญาการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม การส่งเสริมพัฒนาทางกาย และการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ ซึ่งบทบาทของหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน มีความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีความพร้อมและปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคใหม่ ที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดด พร้อมทั้งมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้มีศักยภาพสูงขึ้น

พร้อมกับการก้าวสู่ความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล (Learning Management)

การจัดการเรียนรู้ (Learning Management) เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน หรือมีประสบการณ์ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนค่อนข้างถาวร (ระวีวรรณ ศรีคร้ามครั้น, 2560) องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญประการหนึ่ง นอกจาก หลักสูตรบุคลากร ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้อง ชุมชน วิธีการ หรือกิจกรรมแล้วก็คือ วัสดุ อุปกรณ์ ซึ่งหมายถึงเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน เช่นการประเมินผลเพื่อการพัฒนาผู้เรียน การใช้ข้อมูลสารสนเทศจากผลการประเมินเป็นข้อมูลป้อนกลับ เพื่อการวินิจฉัยปัญหาในการเรียนรู้การปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้และการทำงานของผู้เรียนพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลเทคโนโลยีสารสนเทศจะให้ข้อมูลที่มีคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นการให้ข้อมูลกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2559)

ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคมและโดยเฉพาะคุณภาพชีวิตของผู้เรียนดังนั้นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ให้สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในโลกยุคดิจิทัล ซึ่งการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นมีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1. การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมทันสมัยก้าวทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี
2. การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้รู้จักแยกแยะตัดสินใจได้ว่าสิ่งใดถูกต้องเหมาะสมสำหรับตนเอง
3. การพัฒนาทักษะทางด้านการแก้ปัญหาโดยใช้ปัญญา
4. การพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต มีความรู้ความสามารถ ทักษะในการดำรงชีวิต และทักษะความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21
5. การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้เรียน ให้มีความซื่อสัตย์ มีความเมตตากรุณา มีระเบียบวินัย
6. การพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้การใช้นวัตกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรม
7. การส่งเสริมพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทักษะคอมพิวเตอร์
8. การส่งเสริมให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ยอมรับสิ่งใหม่ ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นได้

9. การจัดการเรียนรู้เพื่อให้เข้ากับ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความแตกต่างทางด้านความคิด สามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคม

10. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม และการให้ความร่วมมือกัน ในสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

11. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ และการปกป้องตนเอง จากสื่อทางด้านการสื่อสารสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล

12. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ทักษะการเรียนรู้ และการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

13. การพัฒนาผู้เรียนให้สามารถจัดสรรเวลาหรือการบริหารเวลา (Time Management) ในการเรียน การทำกิจกรรมส่วนตัว การใช้อินเทอร์เน็ต การทำงาน และกิจกรรมอื่นๆ ให้ลงตัวเหมาะสม ไม่เสพติดเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหากับตนเองได้

14. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะทางด้านการคิดคำนวณ และทักษะด้านการปฏิบัติ

การจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลหรือในศตวรรษที่ 21 ควรจัดในรูปแบบที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรงเน้นการปฏิบัติ และแนวทางที่ควรนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่น่าสนใจ คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน (Work Integrated Learning : WIL) ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการกับการทำงานในสถานที่ประกอบการหรือสถานที่ปฏิบัติงานจริง จะทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านสมรรถนะเพิ่มสูงขึ้น ประโยชน์ที่ได้รับจะทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะหลายด้าน เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะด้านเทคนิควิชาชีพ ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะด้านการสื่อสาร และทักษะด้านการทำงานเป็นทีม (อลงกต ยะไวทย์, ณัฐวัฒน์ วงษ์สวัสดิกุล, และอัจฉราพร โชติพฤษ, 2561) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการทำงานกับการเรียน ก็เป็นแนวทางที่ดีแนวทางหนึ่งในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

บทสรุป

ยุคดิจิทัลเป็นยุคที่ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้บริบททางสังคมโลกเปลี่ยนแปลงไป จากความก้าวหน้าความฉลาดของเทคโนโลยีอุปกรณ์ต่างๆ สามารถสื่อสารและทำงานได้อย่างอัตโนมัติ เทคโนโลยีต่างๆ ถูกนำมาพัฒนาขีดความสามารถเพื่อลดบทบาทของมนุษย์ มาทำงานแทนมนุษย์ และเพิ่มศักยภาพของมนุษย์ในการใช้ความคิด เพื่อพัฒนาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ต่อไป ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล มีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคมโลกอย่างชัดเจน ทั้งด้านการใช้ชีวิตประจำวัน การทำงาน การเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งผลกระทบต่อสุขภาพกาย สุขภาพ

จิต สติปัญญา ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไป และด้านสัมพันธภาพกับสังคม การใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล ต้องมีการลงทุนทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การลงทุนกับอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลได้ง่าย การพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะเพิ่มขึ้นเพื่อการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการดำเนินชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิต การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขด้วยการจัดการเรียนเพื่อมุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็นในทุกด้าน ทั้งการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการใช้ชีวิต ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างสรรค์นวัตกรรม ตลอดจนคุณลักษณะและทักษะของผู้เรียนและพัฒนาสู่ความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ควรได้มีการดำเนินการในลักษณะที่หลากหลายรูปแบบ รวมทั้งการจัดการเรียนรู้บูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning : WIL) ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทักษะครอบคลุมในหลายด้านที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในยุคดิจิทัล และการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนได้แก่ การพัฒนากาย การพัฒนาทางอารมณ์ การพัฒนาทางสังคม การพัฒนาทางความคิด การพัฒนาทางจิตใจ การพัฒนาทางปัญญา การพัฒนาทางวินัย พร้อมทั้งการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาช่วยในการยกระดับคุณภาพชีวิตสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

บรรณานุกรม

- ชลธิชา มะลิพรม. (2560). **คุณภาพชีวิตของบุคลากรทางการศึกษา**. สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2561, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/pnuhuso/article/view/136733/101914>
- ทักษิณา ช่างแก้ว. (2561). **เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียเมื่อเปิดประตูเข้าสู่โลกอินเทอร์เน็ต**. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2561, จาก <https://www.voathai.com/a/children-digital-world-i>
- ทรูปลูกปัญญา. (2557). **คุณภาพชีวิตหมายถึงอะไร**. สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2561, จาก www.trusyllookyanya.com/questiondetail
- เทเวศร์ พิริยะพจนท์. (2552). **คุณภาพชีวิต**. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2561, จาก <https://sites.google.com/site/schandenfr>
- บุญทรัพย์ นามเกษม. (2558). การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขาดโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1-7. **ศึกษาวารสารศึกษาศาสตร์**, 2 (2) : 58-67.
- ประสิทธิ์ เรืองแสงอร่าม. (2560). **คุณภาพชีวิตนักเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ สังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษ**. **Viridian E-Journal, Silpakorn University**, 10(2), 546-557.

- ระวีวรรณ ศรีคร้ามครัน. (2550). “การจัดการเรียนรู้” สารานุกรมวิชาชีพครูเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี. น. 47-54.
กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ
: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วนิดา นาบุญ. (2558). การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระตำบองของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ศึกษานครราชสีมา. *ศึกษาวารสารศึกษาศาสตร์*, 2(2), 25-34.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2559). กระบวนทัศน์การประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *ศึกษาวารสารศึกษา
ศาสตร์*, 3 (1) , 3-6.
- ศิรินันท์ กิตติสุขสถิตย์, เฉลิมพล แจ่มจันทร์, กาญจนา ตั้งชลทิพย์, และจรัมพร ไหล่ลายอง. (2557).
คุณภาพชีวิต การทำงานและความสุข. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : บริษัท อักษรอุษณครีเอทีฟ
จำกัด.
- “สื่อดิจิทัลคืออะไร”. (2559). สื่อดิจิทัลคืออะไร. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2561, จาก sai23734.blogspot.com.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2560). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564**. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม
2561, จาก [www.nesdb.go.th>download>pla](http://www.nesdb.go.th/download/pla)
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน : ก.พ. (2560). **Digital Literacy คืออะไร**. สืบค้นเมื่อ
3 พฤศจิกายน 2561, จาก [https : www.ocse.go.th>mean-dlp](https://www.ocse.go.th/mean-dlp)
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช). (2558). **การรู้ดิจิทัล (Digital lit-
eracy)**. สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2561, จาก [https://www.nstda.or.th/nstda-
knowledge/142-knoeledges/2632](https://www.nstda.or.th/nstda-knowledge/142-knoeledges/2632)
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**.
กรุงเทพฯ: สำนักงานการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- อดิพร เกิดเรือง. (2560). การส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อรองรับสังคมไทยในยุคดิจิทัล.
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 6(1),173-184.
- อลงกต ยะไว้ว, ญัฐวัฒน์ วงษ์ชลิตกุล และอัจฉราพร โชติพิทักษ์. (2561). การสร้างระบบการจัดการ
เรียนการสอนแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.
ศึกษาวารสาร ศึกษาศาสตร์, 5(1) , 18-33.

- Daily Technology. (2558). **องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตที่ดี**. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2561, จาก www.dailytech.in.th
- Walton, Richard, E. (1974). **“Improving the Quality of Work Life”**. Harvard Bussiness Review (May-June 1974) : 12-16.
- Wikipidia. (2561). **ความหมายของดิจิทัล**. สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2561, จาก <https://th.m.wikipedia.org/wiki/>
- WICE Logisties. (2561). **ยุคดิจิทัล 4.0 เมื่อโลกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี**. สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2561, จาก [www.wice.co.th.>Digital-4.0-technology](http://www.wice.co.th/Digital-4.0-technology)
- World Bank. (2016). **แนวคิดสำหรับประเทศไทยในการเข้าสู่ยุคดิจิทัล**. สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2561, จาก [blogs.worldbank.org>node](http://blogs.worldbank.org/node)

ว ส ร ส ร ๓ ส ง อี ส า บ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

การตั้งค่าหน้ากระดาษ A4

ระยะขอบ

ด้านบน 4.5 ซม. ด้านล่าง 4.01 ซม.

ด้านซ้าย 3.81 ซม. ด้านขวา 3.81 ซม.

การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย

ชื่อเรื่องภาษาไทย ขนาดตัวอักษรแบบ TH sarabun PSK ขนาด 16 พ้อยท์ (Points) ตัวหนา
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ.....

ชื่อผู้นิพนธ์
ชื่อผู้ร่วมนิพนธ์

บทคัดย่อภาษาไทย

(ขนาดขนาด 16 พ้อยท์ (Points) ตัวธรรมดา)

ย่อหน้า 1.5 ซม.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ:

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

(ขนาดขนาด 16 พ้อยท์ (Points) ตัวธรรมดา)

ย่อหน้า 1.5 ซม.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords:

1. บทนำ (ขนาดขนาด 16 พอยท์ (Points) ตัวหนา)

ย่อหน้า 1.5 ซม.

.....

.....

.....

2. วัตถุประสงค์ ของการวิจัย

1.
2.
3.

3. วิทยานิพนธ์/คุณิพนธ์/สารนิพนธ์

.....

.....

.....

4. สรุปผลการวิจัย

.....

.....

.....

5. อภิปรายผลการวิจัย

.....

.....

.....

6. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

7. กิตติกรรมประกาศ(ถ้ามี)

.....

.....

.....

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

(1) หนังสือ :

.....
.....

(2) วารสาร :

.....
.....

(3) วิทยานิพนธ์ / ดุษฎีนิพนธ์ / สารนิพนธ์ / รายงานการวิจัย :

.....
.....

(4) สัมภาษณ์

.....
.....

(5) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

.....
.....

2. ภาษาอังกฤษ

(1) Book :

.....
.....

(2) Journal :

.....
.....

(3) Thesis/Dissertations/Research report :

.....
.....

(4) Interview :

.....
.....

(5) Website :

.....
.....

การตั้งค่าหน้ากระดาษ A4

ระยะขอบ

ด้านบน 4.5 ซม. ด้านล่าง 4.01 ซม.
ด้านซ้าย 3.81 ซม. ด้านขวา 3.81 ซม.

การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ

ชื่อเรื่องภาษาไทย ขนาดตัวอักษรแบบ TH sarabun PSK ขนาด 16 พ้อยท์ (Points) ตัวหนา
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ.....

ชื่อผู้พิมพ์ *

บทคัดย่อภาษาไทย

(ขนาดขนาด 16 พ้อยท์ (Points) ตัวธรรมดา)

ย่อหน้า 1.5 ซม.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ:

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

(ขนาดขนาด 16 พ้อยท์ (Points) ตัวธรรมดา)

ย่อหน้า 1.5 ซม.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords:

ว าร ส าร ๙ ส ง อี ส าน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ย่อหน้า 1.5 ซม. 1. บทนำ (ขนาดขนาด 16 พ้อยท์ (Points) ตัวหนา)
—————
—————
—————
—————

2. เนื้อหา

1. —————
—————
2. —————
—————
3. —————
—————
ฯลฯ.....
—————
—————

3. สรุป

—————
—————
—————

4. ข้อเสนอแนะ

—————
—————
—————

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

(1) หนังสือ :
—————
—————
(2) วารสาร :
—————
—————

(3) วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์

.....
.....

(4) สัมภาษณ์

.....
.....

(5) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

.....
.....

2. ภาษาอังกฤษ

(1) Book :

.....
.....

(2) Journal :

.....
.....

(3) Thesis/Dissertations/Research report :

.....
.....

(4) Interview :

.....
.....

(5) Website :

.....
.....

พิมพ์ที่ : หอพักโรงพิมพ์คณานุกาชา 232/199 ถ.ศรีจันทร์ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000
Tel. 043-466444. 081-7174207 Fax. 043-466863 E-mail : klungpress@hotmail.com 2562 ส/ส 08